

Надія Савченко

СИЛЬНЕ ІМ'Я НАДІЯ

Київ • 2015

Я не залишаю собі сил на зворотній шлях...

Ніколи не хотіла бути письменником чи написати книгу, скільки б мене на це не підбивали. Пережитого життя все одно не описати, та й кому воно потрібно, крім самої себе...

В одній книзі прочитала, що людина починає писати тоді, коли у житті дійшла до межі і хоче застрелитися, а духу не вистачає... Я ще до ручки не дійшла! А якби дійшла, то краще б застрелилася...

Але як подумала, на скільки запитань довго і нудно доведеться відповідати, якщо виживу і вирвуся на волю... Я вирішила: краще один раз написати, поки є час, ніж сто разів повторювати... Працювати треба починати! Мені вже й так у Верховній Раді три місяці «прогули ставлять»! А українці, які мені дали довіру своїм голосом, тим і засвідчили, що чекають від мене саме дій!

Отож, вирішила, що папір «псувати» в тюрмі буду! Часу тут вдосталь...

Кажуть, що після року «відсидки» всі писати починають, хто вірші, хто прозу... Ото вже й не думала, що скочуся до такої банальності!:) А ще й року, Слава Богу, не сиджу! І, сподіваюсь, не буду!!! Нічого тут обживатися! Час вириватись! Роботи багато! ...

Ну, а поки — писати. Папір все стерпить...

Надія Савченко

в'язниця, м. Москва, 2015 р.

УДК 821.161.2'06-92
ББК 84(4Укр)6-4
С13

Савченко Н. В.

Сильне ім'я Надія / Н. В. Савченко. — К. — 2015. — 328 с.

ISBN 978-617-7039-17-3

Ця книга — один великий і живий лист до українців. Лист із російської в'язниці, яка вже понад рік тримає ту, що стала символом нескореної української нації. Українську НАДІЮ.

Так хто ж вона, Надя Савченко? Яка вона? Що з того, що ми знаємо про неї, правда, а що вже стає легендою? Вона відповість вам сама на сторінках цієї книжки. У притаманній їй емоційній манері, пригадуючи навіть дрібні, але важливі події зі свого життя, з яких і були сплетені її характер, вдача, незламність.

В тексті зберігаються особливості авторського письма.

ISBN 978-617-7039-17-3

УДК 821.161.2'06-92
ББК 84(4Укр)6-4

У книзі використані фотоматеріали, надані Вірою Савченко з її особистого архіву та з відкритих джерел інформації.

© Савченко Н. В., 2015

© Савченко В. В., 2015

© Видавнича організація «Юстініан», 2015

Зміст

Війна.....	17
Полон.....	29
Викрадення.....	53
В'язниця.....	75
Голод у в'язниці та поза нею.....	125
Сильне ім'я Надія.....	167
Довга дорога до неба...	
Армія. Початок.....	183
Школа ВДВ. Слава ВДВ!.....	201
Ірак.....	211
Списаний льотчик... «недольотчик».	
Харківський університет повітряних сил.....	253
«Не знаючи броду, не лізь у воду».	
Гниле болото Броди... ..	267
Майдан.....	279
Крим. АТО — початок.....	293
Рикошет	307
<i>Листи до українців із російської в'язниці.....</i>	<i>315</i>
<i>Живі листи до сестри із в'язниці</i>	<i>322</i>
<i>Листи на передову</i>	<i>324</i>

І одна в полі воїн...

Шановні читачі, ця книга — різна... Іноді вражаюча, іноді — шокуюча. Читаючи її, хочеться і плакати, і сміятися. Однак головна її прикмета — вона до щему, до болю в скронях ЧЕСНА! Як і сама Надія — така ж відкрита, мужня та незламна. І ви отримаєте змогу побачити очима автора книги — воїна, льотчиці, народного депутата та Героя України Надії Савченко — і відвертості про «систему», і щирості про бардак у військовому господарстві, побачите й гострі слівця, які є проявом емоцій щирої людини, і розвіювання міфів про наші миротворчі місії.

Але жодна людина, яка триматиме цю книгу, не зможе закинути авторові обвинувачення у нечесності або спробі хоча б якось прикрасити дійсність.

Усі слова Надії — ніби оголений нерв, як перевірка на мужність і готовність дивитися правді у вічі для всього нашого суспільства. І нехай вона місцями буде відверто шокуючою і навіть болючою. Читайте, ковтаючи сльози (як це робила я!) і усвідомлюючи правду... Адже саме так, через усвідомлення правди суспільством і відбувається катарсис, очищення... Хтось скаже: «А як же брутальність?» Та це ж війна, панове! А туди в білих рукавичках не ходять. Справжні воїни не вирізняються ні манерністю, ні вживанням поетичної лексики... Однак ми маємо надію на краще майбутнє лише завдяки таким воїнам світла та захисникам здобутків Революції Гідності, як Надія.

Я мала щастя прочитати цю книгу однією з перших, після Віри — Надіної сестри та ще декількох осіб, що її набирали з рукопису. Вона видана мовою оригіналу та у близькому кожному розмовному стилі, без будь-яких філологічно-стилістичних «прикрас». Ми, редактори, не вносили змін до тексту, зберігаючи авторську манеру викладення думок, адже своїми втручаннями мали ризик позбавити ці написані у російській в'язниці рядки головного — відчуття реальності пережитого. Та і Надія

на цьому наполягала, — хіба хтось може перед нею встояти? А тепер її будете читати й ви.

Читайте її, мужні чоловіки, ті, хто зі зброєю у руках боронять Вітчизну. Ви знайдете там ще більше мужності та відваги...

Читайте її, тендітні дівчата, розумниці, мамині доні, котрі волонтерськими добрими справами щоденно роблять щось для своєї країни — ви знайдете там підтримку і розуміння...

Читайте її, мами й татусі, бо вона написана і Вашою дочкою, дочкою нашого народу... Вона зараз там — так само на передовій, перед очима всієї світової спільноти, «ОДНА в полі воїн», як тільки може, стоїть за всіх нас, чим може, боронить і захищає... Така тендітна, така беззахисна, але наскільки ж незламна та мужня! Ви знайдете в ній найкращий приклад дочірньої любові, поваги до сім'ї та величезну тугу за Батьківщиною...

Читай її, патріотично і навіть не дуже патріотично налаштована молодь! Перші — для того, щоб знайти підтримку та приклад власному почуттю любові до Батьківщини, а інші — ну, можливо, аби зрозуміти, як і за що її можна і треба любити.

Читайте її, вороги. Адже у цивілізованому світі навіть ворогу, але гідному противнику можна виказати шану і повагу за мужність, щирість, чесність і відданість своїм принципам.

Читайте її, читайте і перечитуйте, передавайте один одному!

Читайте її, корумповані чиновники, недолугі керівники, безталанне командування... Там є чому повчитися! Та начувайтесь, бо Надія повернеться. Вона обіцяла навести лад, і чомусь я їй вірю!

У передмові до цієї книги не місце «штампам» та показушним словам. Тому вибачте, що не можу втриматись від одного з них. Бо нашому суспільству протягом багатьох років, ще з часів дисидентства хронічно не вистачало своєї власної Жанни д'Арк — людини, що може стати прикладом самопожертви заради любові до Батьківщини та власного народу, остаточно пробудить цей гордий, незламний народ до звершень і позитивних перетворень, розпочатих Революцією. Однак я не боюся звинувачень у банальності порівняння, тому що мій приклад має право

на існування лише в плані подібності характерів жінок, що спромоглися стати лідерами нації, а не жертвності їх постатей, бо в нашої Надії інше життєве кредо — слова героїв-панфіловців: «Сегодня за Родину умирать еще рановато, сегодня за Родину пожить надо!»

А ще обов'язково хочу висловити найщиріші слова подяки від майбутніх читачів сестрі Надії — Вірі. Саме завдяки її невтомній енергії, щирій сестринській любові та такому ж, як і в Наді, патріотизму і виходить ця книга. До того ж, саме у такому вигляді, якою ви її бачите. Віра — як називає її сама Надя — «співавтор», автор малюнків, художник-оформлювач видання та головний цензор нашої видавничої роботи.

Хочеться також щиро подякувати російським адвокатам Надії — вони профі і мужні люди. Дякуємо вам, Ілля Новіков, Марк Фейгін та Микола Полозов! Дякуємо від всієї України!

У Росії сьогодні популярна книга російського автора Олександра Ніконова «Управление выбором. Искусство стрижки народных масс», де є й такі слова: «Мелкие люди очень любят в роли палачей попираť чужие лица своими сапогами...». Власне, чудова характеристика найвищого керівництва сучасної Росії та пояснення того, що відбувається у російських судах у справі Надії Савченко, чи не так?

А тепер хотілося б подякувати ще й Діду Свириду — популярному блогерові у facebook, на блог якого підписані сотні тисяч українців, який і познайомив нас із Вірою. До речі, Свирид Опанасович пообіцяв щодня свої огляди в клубі «Репка» розпочинати з теми про Надію та продовжувати це робити аж до її визволення. Та, звичайно, колективу нашого видавництва «Юстініан»: Ірині Омельченко, Олені Осмоловській, Андрію Семяновичу, Артуру Акопяну та Наталії Григорян, дякуючи чийй копіткій праці без вихідних ця книга потрапила до ваших рук, шановні читачі.

Ця книга має побачити світ не тільки в Україні. Реалії нашого життя, що спричинили Революцію Гідності, та чесне висвітлення подій очима делегата Парламентської асамблеї Ради Європи від України Надії Савченко буде корисним і для європейців, і для

всіх людей, що допомагають українцям волонтерською працею та підтримкою по всьому світу!

Але взагалі книга побачила світ у цій якості, яку ви бачите, та у найкоротшій термін після того, як була написана Надією, завдяки людям, яких ми теж хочемо назвати. Це — акціонери АТ «Банк «Фінанси та Кредит»; Ірина Дроздова, голова правління ПАТ «Кременчукм'ясо», та Михайло Качур, директор ПАТ «Ужгородський Турбогаз».

Ця книга буде гідно представлена на XXII Міжнародному книжковому «Форумі видавців у Львові» за сприяння і підтримки української юридичної спільноти в особі Сергія Свириби та Оксани Ільченко та їх колег. Щиро дякуємо нашим друзям-патріотам! Широко представити книгу читачам, достойно презентувати її допомогла юридична фірма Asters. Дякуємо, панове, за щирість і підтримку!

Наостанок, я сподіваюсь, Надія не буде проти, якщо я процитую уривок її листа до мене, всього один абзац, в якому — вся вона: «Я не боюся чорних пересудів і жовтої преси. Люди вже стомилися від брехні і «прикрашання» правди. Вони вміють відрізнати щирість від лицемірства. Тому я писала про себе правду. І мені куди страшніше, якщо мене звинуватять у брехні, ніж те, що будуть ходити плітки... Але я маю в житті свої принципи, які іноді людей шокують, і ті їх не розділяють. Але я така, яка я є! І якби була іншою, то не змогла б зробити того, що зробила!»

Надіє, слідом за твоєю книгою чекаємо на Батьківщині й тебе — вільну!

*Щиро ваша,
редактор Світлана Максимова*

«Ілля, книги пишуть, коли хочеться померти, хтось з письменників казав. А мені поки ще не настільки фігово».

Впервые я услышал это от нее в августе 2014 в воронежском СИЗО. Рабочие отношения у нас выстроились не сразу. До нашей первой встречи 16 июля я почти ничего о ней не знал, даже не смотрел видео ее разговора с журналистами в плену, которое сделало ее знаменитой. Это было спустя месяц после того, как она попала в плен, и через неделю после того, как ей предъявили обвинения.

Надя потом вспоминала: «Заходят трое адвокатов, в костюмах, серьезные, видно, что дорогие. Я в жизни не нанимала адвоката. О чем я должна с вами говорить?» А мы со своей стороны увидели ее взвинченную, не понимающую до конца, зачем ее привезли в Россию, чего от нее хотят и с какой машиной ей предстоит столкнуться. Спрашивала, сколько все это может продлиться. Нам особенно нечего было ей пообещать. Если бы мы тогда предсказали ей, что суд будет только через год, она, вероятно, тут же выставила бы нас за дверь. К счастью, на то время мы и сами этого не знали. Это было до Боинга, до Иловайска, до Дебальцево, до первого и второго Минска. Киев уже официально вступился за Савченко, Страсбургский суд принял предварительную жалобу на недопуск в СИЗО украинского консула, вариантов развития событий была масса. В июле 2014 еще не казалось невероятным, что Следственный комитет в какой-то момент одумается и признает ошибку. Их история с переходом Надеждой границы и якобы случайным задержанием в Воронеже была изначально нежизнеспособна, до января 2015 ей даже не предъявляли по этому поводу обвинений.

Пока Надежду держали в Воронеже, я ездил к ней почти каждую неделю. У нас сложился своеобразный порядок, даже ритуал таких встреч. Конец июля, август и сентябрь по вторникам или средам я выезжал ночью из Москвы, чтобы утром, отстояв

очередь из адвокатов и следователей в предбаннике СИЗО-3, поговорить с ней два-три часа и успеть оставить передачу до закрытия окошка приема. Мы разговаривали на странной языковой смеси, даже не на нормальном киевском суржике — на суржике говорил я, а она, видя, что после ночи за рулем я плохо соображаю, подстраивалась под этот формат. Началось это как осложнение работы оперативникам, которые могли нас прослушивать, потом стало традицией. В Москве, в институте Сербского и в 20-й больнице, где охранники, не стесняясь, стояли в метре от нас в течение всего свидания, наш суржик помогал нам общаться, не обращая на них внимания. На нем мы говорили о жизни и о планах, на русском — только когда обсуждали какой-то процессуальный документ, который она писала под мою диктовку.

На первых порах следствие не баловало нас новой информацией, и наши еженедельные беседы в меньшей степени касались самого дела, а в большей – мира вокруг. Надежду больше всего интересовало, что на самом деле происходит в Украине. Телевизор в ее камере показывал только основные российские каналы, и она не сразу научилась вносить «поправку на распятого мальчика». Мне приходилось подолгу рассказывать ей, что на самом деле Мариуполь не взят, Харьков не эвакуируют, батальоны не развернулись на Киев, Третья мировая еще не завтра. В последнем, правда, у меня не было тогда полной уверенности.

Речь о книге я завел уже на третьей или четвертой встрече. Надежда уже успела рассказать мне несколько баек из иракского опыта и своих сложных отношений с армейским начальством, она метко подмечала детали своего тюремного быта, писала длинные письма сестре. На мой взгляд, у нее были все нужные задатки. Время шло, понемногу становилось ясно, что из жертвы она превращается в символ борьбы украинцев и даже в ее активного участника. Мы, ее адвокаты, сами способствовали этому, разрывая кольцо тюремной цензуры и давая ей — драгоценная привилегия для арестанта — возможность напрямую

говорить с людьми. Савченко дала через нас несколько интервью, отвечая на присланные журналистами вопросы, но это было не так живо и интересно, как ее собственные рассказы.

С первого раза она наотрез отказалась от этой идеи: «Какой из меня писатель?» Но это было уже после разговоров «Какой из меня политик?» и «Какой из меня депутат?», и я уже знал, что с этим делать. Такие люди, как Надежда, могут сперва не верить в то, что у них что-то получится в новой для них области, но если дать им «дозреть», они берутся за дело и не отступают до конца. Надо только время от времени возвращать их к нужной теме. В декабре 2014, уже в Московском СИЗО-6 Надежда объявила голодовку. Ее ухо, простуженное на пересылке в сентябре, снова воспалилось, а нормальным лечением никто не занимался. «Вот вам таблетка, терпите, пройдет». Врача вскоре поменяли, но это уже было *a day late and a dollar short* — Савченко стала делегатом ПАСЕ, а Следственный комитет дал понять, что не будет считаться с ее иммунитетом. Она решила продолжать голодовку. К февралю она потеряла 20 килограммов, ее перевели в больницу знаменитой «Матросской тишины» и держали в одиночке под капельницей. Мы старались навещать ее каждый день, был повод или нет. И вот в какой-то момент Надя сказала мне устало: «Ладно, будет тебе твоя книжка. Я уже хочу умереть, так лучше буду писать». И книжка стала появляться. На каждом свидании я забирал у нее по 10-20 страниц, исписанных мелким, слишком твердым почерком человека, не евшего два месяца, через силу сжимавшего пальцами ручку. Потом были редаKTура, правки, дополнительные главы. Не «Война и мир», конечно, а впрочем — почему нет? Там ведь и о войне, и о мире. Когда книжка уже была готова, Надежда попросила меня написать к ней предисловие: «Раз ты все это затеял, теперь участвуй». Я сам в жизни не читал предисловий к своим любимым книжкам — а кто читал? Кому вообще нужны предисловия? Они не спасают плохие книги, а в хороших их все пролистывают. Я оттягивал эту обязанность до последнего, из редакции издательства уже трижды присылали вежливые напоминания. Наконец, когда дальше

оттягивать стало некуда, я сел и записал эти страницы. Будем считать их отчетом перед историей. Если Надина книжка займет место наряду со знаменитыми тюремными мемуарами, пусть литературоведы знают, что своим появлением она отчасти обязана настойчивым просьбам одного московского адвоката. Я пишу эти строки в Киеве 29 июля 2015 года. Завтра в городском суде Донецка Ростовской области начнется процесс по делу Надежды Савченко. Никто из нас еще не знает, чем все это закончится.

Удачи нам.

адвокат Надії Савченко
Ілля Новіков

29.07.2015

Надя Савченко — наша всеукраїнська неслухнянка, наша тривога і наша спільна гордість. Вже більше року вся Україна і мільйони небайдужих людей за кордоном щодня стежать за її долею в московському полоні. Більше року вся наша країна переживає за Надю та співчуває її мамі Марії Іванівні. Діти в школах малюють для Наді свої малюнки, а воїни на фронті надихаються її мужністю.

Більше року цивілізований світ дивом дивується ступеню маразму, в якому перебуває керівництво Росії. А завдяки Наді Савченко ця великордержавна російська шизофренія доби «путінізму-кретинізму» проявляється особливо рельєфно. Якби Путін від початку знав, у що виллється захоплення Наді в полон, то негайно відправив би її нишком додому, подалі од гріха. Але Путін — людина ума невеликого, а за півтора десятки років царювання геть очманів. Здуру заліз в українські справи, забезпечивши безславний кінець свого правління. Впоратися з цією важливою історичною місією Путіну сильно допомагає наша бойова українська красуня. І коли кажуть, що Путін захопив Надію в полон, дід би радив не поспішати з висновками. Ще невідомо, хто кого захопив.

Насправді це Надя, сидючи в російській в'язниці, міцно тримає за шиворот московського царька. Час від часу відвішуючи лисенькому такі потиличники, що у того дурника в очах темніє. 83 дні голодування Наді Савченко таки добряче трусонули кремлівські мури. Що було видно і з того, як метушилася навколом кремлівська правозахисна шушера. Путіну щодня клали на стіл довідки про стан здоров'я Савченко та її морально-психологічний стан. Котрий завжди залишався незмінно високим. Як і належить воїну в бою.

Тепер же Надя завдала по ворогу ще один потужний удар. Написавши в тюрмі книжку, яку ви тримаєте в своїх руках. Не буду переказувати зміст книжки, самі почитайте — вона того варта. Це чесна книга, написана справжньою Людиною.

Що таке голод? Що таке полон? Що таке в'язниця? Що таке голод у в'язниці? Як себе поводити у полоні? Як себе поводити під слідством в суді? Як себе поводити у в'язниці? Тому що все це — різні речі...

Напевне, про це я б могла розповісти, щоб ніхто не перебрехав...

Яка б ситуація не була, вихід один — залишатися собою. Спрацьовує скрізь. Незалежно від того, яка ти людина — сильна і правдива чи підла і боягузлива, покажи щиро свою натуру, і з тобою почнуть домовлятися твоєю мовою. Кожен отримує своє. Вже не раз переконувалась.

Війна. Полон. Викрадення. В'язниця. Голодний протест-боротьба.

«ЧП — Чрезвычайное происшествие». Це назва не сучасної російської передачі, а радянського фільму (не пам'ятаю, якого року) (примітка Віри — 1958 р.), який мені по своїй силі та ідеології дуже подобається. В ньому йдеться про те, як в часи холодної війни китайці захопили в полон радянський танкер «Полтава». Утримували усю команду, пропонуючи «предати Родину» і перейти працювати на Китай. До кожного члена команди китайський психолог шукав свій підхід, опираючись на його слабкості. Дорогого коштує подивитись, як тримається команда, і як людина перетворює свою слабину на сильну сторону... Ця стрічка відразу про все: про війну, про полон, про в'язницю, про тортури, про голод, про суд і слідство і про незламну силу волі людини. Варто подивитись!

А ще тому, хто хоче зрозуміти, як пройти крізь вогонь, воду, мідні труби і ярди лайна по життю і не зламатися, раджу подивитися дуже важкий, але дуже сильний фільм «Втеча із Шоушенка».

Наведені мною дві кінокартини вже дають велику частину відповідей на поставлені мною вище питання. Принаймні я у

своїх рішеннях і вчинках багато в чому спиралась і надихалась саме спогадами про ці фільми.

Тепер із власного досвіду: все, що я напишу в цій книзі, — це «моя правда», погляд на речі і події моїми очима. Хтось може бачити інакше... Кожен має право на власну думку.

Надія Савченко

м. Москва

БИЗНА

Війна. Чи треба знати, що таке війна? Чи треба пам'ятати?

Наші батьки, дяді і тітки, бабусі (дідусі на війні загинули), які свого часу пережили Революцію 1917 року, штучний Голодомор 1932–1933 рр., II Світову і Велику Вітчизняну війну, голод 1946–1947 рр. (ми пізні діти), із самого раннього дитинства розповідали нам про жахи війни. Щоб пам'ятали, не забували! Щоб ніколи не знали, що таке війна!

Ми пам'ятаємо! Ми не забули! Але війну це не зупинило. І тепер ще й ми відчули це на власній шкурі.

Війна на Землі — явище постійне в часі і періодично-регулярне за місцем. Кожну хвилину у світі десь іде війна, і циклічно війна повторюється на одній і тій же території. Така вже людська природа.

Коли довго немає війни, люди забувають ціну життя. Перенасичуються зайвими благами цивілізації, страйкбол і комп'ютерні стрілялки вже «не пруть», і треба пускати «дурну кров». Особливо така регулярна потреба є у чоловіків. У жіночій статі «дурна кров» природно сходить :) Випущена одна дурна куля тягне за собою у відповідь дві... І починаються війни завжди із придуркувато палаючих очей тих, хто ще не настрілявся, не навоювався... А коли все перетворюється на суцільний жах, приходять і розуміння ціни життя, і відчуття горя... То чи треба піднімати в пам'яті і передавати в наступні покоління знання про всі жахи війни?

Зараз у Росії ведеться потужна пропагандистська кампанія по вживленню у свідомість людей і піднесенню засад царизму, ідеалізації білогвардійського офіцерства і радянсько-російського воїна. Піднесення іде з одностороннім нагадуванням всіх жахів війни... Зі свого боку українські політики несуть свою ахінею... Так, патріотизм і любов до Батьківщини, до свого народу і пошана до своєї нації — це завжди добре. От тільки треба запам'ятати, що правда війни у кожного своя і завжди брудна з обох боків. Тому не треба спекулювати історією і звинувачувати у нелюдності тільки німецьких фашистів і бандерівців, бо багато людей знають і пам'ятають такі ж приклади насилля, гвалтування, садизму, мародерства і нелюдності з боку Радянської армії... Все залежить

виключно від свідомості і людяності індивідуума. На мою думку, знати і пам'ятати, що війна нічого доброго не приносить, треба. Але обсмуктувати і пересмуктувати на втіху політикам всі жахи війни не варто. У кожного своя правда. Кожен керувався власними цінностями і ідеалами, і не нам когось судити. На це буде Суд Божий!.. То ж війну треба сприймати як факт. Бути вдячними тому, кому вважаєш за потрібне, не нагнітати і не накопичувати в душі злоби. Можливо, якщо люди менше стануть про війну говорити — і воюватимуть менше... Хоча навряд чи. Війни були, є і будуть. І, на жаль, завжди інтереси грошей будуть привалювати над життями людей.

Щодо «правди війни». Знати достеменно ти можеш тільки те, що бачиш своїми очима і відчуваєш на собі. Навіть в одному й тому ж бою ти не можеш із впевненістю знати, що відбувається за сто метрів від тебе... Тому писати буду тільки те, що знаю. І те, що бачила на власні очі та пережила особисто.

Поки що я була на двох війнах — в Іраку (2004–2005 рр.) та в Україні (2014–2015–? рр.). Якщо описувати все, то вийде роман Л. Толстого «Война и Мир», тільки в двохстах томах... Та хіба потрібно знати все? Є таке поняття — державна та військова таємниця. І в моїй атестаційній карточці офіцера написано, що зберігати її я вмію. Тому писати буду тільки про той бій, 17 червня 2014 року під Луганськом. Напишу так, як бачила, як думала і як відчувала...

06:10 ранку 17.06.2014. Сплю. Дзвінок від комбата: «Наших у гольф-клубі обстрілюють, підіймай начрозвідки!» Підіймаюся, дзвоню начрозвідки: «А? Що? Бля! Добре!..» Ясно, ще не прокинувся. Бужу сестру Віру, яка до мене напередодні на нашій машині приїхала. Я думала з нею повертатися в Київ, так як мені на службу, відпустка закінчувалася. Я до сестри: «Віра, заводь машину, бій почався!» Сестра підірвалася миттю і діяла швидко і точно, без зайвих запитань і паніки, як справжній солдат, хоч солдатом ніколи не була і зброю не любить. Вона — архітектор. Будує, а не руйнує. Бігаю, бужу розвідку. Хлопці прокидаються мляво... Фраза одного пристаркуватого горе-вояки мене взагалі вразила:

«А я ще кави не попив...» Ах же ж мати його! Він, блядь, ще кави не попив! Так! Ясно! Ну, начрозвідки, їбись зі своєю розвідкою сам!.. Ми поїхали. Хапаю розгрузку, автомат. Ні бронезилета, ні каски я не носила — тільки заважає, а як помирати, то все одно не врятує.

Їдемо. Наближаємось до мосту в м. Щастя Луганської області. Там раніше був блокпост, підконтрольний «сепаратистам». Потім ЗСУ відбили і зайняли там оборону. Бачу перші наслідки бою: скрізь поранені, метушня, медики є, першу допомогу хлопці один одному надають, отже, мені тут робити нічого.

— Де бій?

— Далі по дорозі, гольф-клуб, під Луганськом.

Свого часу я об'їздила всі обласні центри і великі міста України, а Луганськ, як назло — єдине місто, в якому ще ніколи не була і дорогу не знаю. В сестри в машині, звичайно, є дорожні карти і атласи, але то довго гортати. Бачу, на підлозі в будинку, де колись був пост ДАІ, а зараз медпункт, валяються якісь роздруківки і склейки карт з аркушів формату А4. Хапаю. В машину. По дорозі вивчаю. Розумію, що ті карти належали сепаратистам. Вони їх кинули, коли втікали. На картах помітки і нанесені розташування їх блокпостів і місць дислокацій в м. Щастя, а також по дорозі на Луганськ. На картах вже застаріла інформація. Ситуація змінилась. Але головне — дорога на Луганськ є, і села позначені. Пізніше слідство буде доводити, що ці карти мої, як наводчика, помітки і записи зроблені моєю рукою, а графічна експертиза доведе, що це не так. В картах я нічого не писала, тільки дорогу дивилась. Поїхали далі. Під'їжджаємо до рубежу оборони. Швидко на око дивлюся розташування сил (так, щоб відразу й забути... якщо полон, то багато пам'ятати і не треба...). Аналізую ситуацію... Ну, чому бій спонтанний і безтолковий, зрозуміло. Що до того робили, що сепаратисти змогли так близько підійти, теж зрозуміло. Але зараз не про це. Попереду ще чути перестрілку.

— Наші в гольф-клубі ще є?

— Ні, всіх вивезли.

— А хто стріляє?

— Людей вперед послав.

— Бля!... Нахера?!...

Бій спонтанний, зустрічний. Операція не спланована. Централізованого командування немає. Самоуправство та й годі. Іноді так треба, бо командування чохлає довго. Але зараз душа відчуває, що не варто. Луганськ — велике місто. Міський бій — це не бій у полі... Нікому нічого не говорю. Приймаю рішення — йду забирати людей. Вірі наказую стояти на рубежі. Далі не сунутись. Йду пішки, наздоганяю 10 — 15 чоловік. «Хлопці! Куди ж ви лізете у воду, не знаючи броду! А як їх там 30?! І в засаді, і в обороні?! По співвідношенню один до трьох — оборона-наступ, сили вже дуже не рівні!» (насправді сепаратистів, як я пізніше дізналась, у засаді було 70!) «Давай назад! Спочатку розвідати треба!» — відвожу людей назад, на рубіж оборони. Пізніше комітет Російської Федерації заявив, що я вела бійців на Луганськ. Мені, напевне, як старшому лейтенанту, мало бути «легко» слухати такі бредні, але, крім мене, там ще шість полковників, підполковників, майорів і капітанів було. Радяться. Я стою, думаю, краєм вуха слухаю... Відправляють техніку. 2 БТРи чи 2 БМП — вже не пам'ятаю (різниця невелика), на повільній швидкості. Ну, добре хоч на повільній! Але чому наказ на простріл «зеленки» не дають? Підходить до мене майор:

— Ну, ти людей даєш на броню, или я танк просто так отправляю?!

— Танк?!? На броню?!? Це тобі що, БТР чи БМП, щоб на броні їздити?! У танка башта на всю платформу крутиться! Не дуже на броні танка наїздишся, та й не навоюєшся! Знесе баштою і пушкою до чорта!

І людей?! А вони в мене є, ті люди?!...

Але байдуже! На війні хто перший прийняв рішення і взяв на себе відповідальність, той і командир! Розумію весь парадокс і ідіотизм ситуації.

Даю саму дурну команду в своєму житті: «Полтава! 5 чоловік — на броню!» Чому Полтава? Цих хлопців я вже трохи знала. Вони були доросліші і хоч колись в армії служили. Решта —

взагалі молоді, зелені і необстріляні. Із полтавчан у живих лишилось, здається, двоє... Ніколи собі цього не пробачу!.. Даючи цю безтолкову команду, я подумала, що до гольф-клубу у розвідку з'їздити можна, там вже начебто тихо. Постріли лупають десь здалеку... А далі гольф-клубу іти не треба, поки не відпрацює хоч якась розвідка... Тут під'їхав підрозділ, який гордо іменувався «розвідка». Видно, вже кави напилися!.. З пересердя посварилася! Переїбала «любителя кави» прикладом автомату. «Розвідка» образилася, розвернула машину і поїхала геть з поля бою, чим мене просто шокувала. Далі без слів, одні емоції... Але ніколи! Стрибаю з хлопцями із Полтави на броню танку, їдемо до гольф-клубу. По дорозі обганяємо 2 БМП, що на тихому ході виїхали хвилиною раніше. Звертаємо ліворуч до гольф-клубу. БМП поїхали прямо по дорозі на Луганськ. У гольф-клубі все перевірили, трохи постріляли, щоб зрозуміти, чи буде вогонь у відповідь. Немає. Все тихо. Виїхали з гольф-клубу до дороги. Танк зупинився. Сказала всім злізти. Побачила одного сепаратиста, що в нас цілився. Хтось із хлопців-полтавчан встиг вистрілити першим... Набрала номер комбата, щоб сказати, що в гольф-клубі чисто, на дорозі неспокійно, є 200-й із сепаратистів. Поки по телефону говорила, танк із хлопцями рушив далі, в бік Луганська. Хто таку команду дав?! — Не знаю. Напевне, ще хтось знайшовся, хто прийняв рішення і не подумав про відповідальність... Кричала, щоб зупинилися, але ж хто танк перекричить?... Залишилась на роздоріжжі гольф-клубу. Бачу на дорозі три цивільні автівки. Дві легковушки, один бусик. Обстріляні. Номери луганські, значить, сепарів. Підходжу. Оглядаю. Видно, добрячий бій вівся... Обстріляні в решето. Машини напхані патронами, упаковками і боеприпасами. Виробництво нове, вже не радянське, а російське. Ото добрі «брати» допомагають українцям з українцями воювати. Щоб вас чорт узяв!

А бусик цей жовтого кольору, маршрутне таксі! Ось що вони в маршрутках возять, а тоді верещать, що «мірних жителів» обстрілюють! Нічого в мирному громадському транспорті «не мирні» боеприпаси возити! Починають із рубежу оборони підтягуватися

наші: командири, солдати, техніка. І Віра на нашій машині! Еге ж! Послухала наказу — стояти на рубежі і носа не висовувати, а як же! Не дарма ж ми сестри! Я теж рідко слухаюся :) Офіцери говорять, що там далі підбили дві наші БМП. Ясно! Значить, засада! Чую хлопок РПГ — отже, і танк підбили... З командиром танку зв'язку немає... Пропав... Точно попали. Починає працювати наша артилерія. Гаубиці, не міномети. Збоку ЗСУ у тому бою мінометів не було. Десантна рота підсилюється артбатареєю, гаубицями чи мінометами. Якщо є одне — немає іншого. Артилерія працює всліпу, навпомацки. Ніякого наводчика у нас не було! Стою, думаю, що робити...

Ясно, що поранені є. Розвідки немає. Ситуацію не знаємо... Значить, перти нічого! Особливо технікою, раз у сепаратистів є РПГ і ПТУРи! Навіть якщо техніка буде йти повільно із прострілом «зеленки» (тобто насаджень лісосмуги вздовж дороги).

Вирішую йти сама. Кажу, що піду подивлюся, де поранені, і розвідаю обстановку. Щоб більше ніхто не йшов! Навздогін чую фразу від майора: «Да! Да! Иди! Найди мою коробочку!» (танк тобто) — про себе чортихнулася... Пішла... Іду. Пиляла довго, десь 2,5 км. Дивлюсь в карту, що прихопила. Звіряюсь. Іду по узбіччю. По «зеленці» пиляти впадло, хоч і безпечніше і правильніше. Рухаюсь обережно, автомат наготові. Дорога петляє. Прямої видимості немає. Видно тільки дим над деревами, сірий і чорний. Розумію, чорний — то танк горить, мазут... О! Починають кулі пролітати!.. А я вже й забула, як вони над головою наче шершні свистять!... Пригинаюсь, посміхаюся... Ранок-то не скучний видався! Вогонь не відкриваю. Немає потреби себе демаскувати. Візуально противника не бачу, а пролітаючі повз мене кулі мають залишкове явище швидкості. Йду далі. Тут позаду мене метрів за триста як шандарахне! Я аж присіла... Озираюся... Все вірно! Снаряд від гаубиці! Прилетів прямо по дорозі, ближче до узбіччя праворуч. Тааак... Треба з хлопцями зв'язатися... Але як зв'язатися?! В розгрузці дві радійки (радіостанції), обидві іграшкові — за 500 м вже не тягнуть! Ото оснащення армії! Все, що є, і те від волонтерів! Виживу, розстріляю, бля, Генштаб і генералітет нах!.. Залишаються телефони. Їх теж два. Sim-карти українських

операторів. Тільки толку від них, якщо майже всі мобільні вишки не працюють, розгромлені. Дзвоню то комбату, то сестрі. Чиї номери знаю, в кого не зайнято, тому й дзвоню. Додзвонююсь через раз наугад. Здається, додзвонилася до Віри, кричу: «Передай там, щоб по дорозі не стріляли, засада якщо і є, вона в зеленці! А дороги Україні ще знадобляться!» Обрив зв'язку... Кому вона могла там це передати, я не думала... Навколо гримить! Артилерія працює! Звідти мінометами огризаяються!.. А мені — вперед! Прямою далі... Доходжу до роздоріжжя. Дивлюся по карті — Стукалова балка. В лісосмузі, в кущах, помічаю військових: камуфляж «дубок», каска зелена, уйобіщна — значить, наші. Махаю, підхожу. Дивлюся — поранені, але вже перебинтувалися... В одного стопа ноги роздроблена, дуже кровоточить.

— А що, джгута немає?

— Немає.

— Ясно, бля! — достаю із розгрузки свою аптечку, виймаю джгут, накладаю нижче коліна.

— Хлопці, що сталося?

— Засада! Наш БМП підбили! Стріляли з обох боків дороги!

— О!.. Бля! То в них там хороша засада! Скільки вас? (візуально бачу чотирьох).

— П'ятеро. Один в кущах.

— Ясно. Поранених?

— Двоє, троє. Один тяжкий.

Оглядаю 300-го, тяжкого. Осколок влетів у потилицю, біля сонної артерії стирчить. Витягти не резон... Ні пов'язку, ні джгут не накладеш...

— Боець, ти як?

Він ще й стоїть!

— Нормально. Обкололи.

— Ну, добре, що хоч обколоти було чим!

Знеболювальне, буторфанол, в шприць-тюбиках в аптечки на фронт повидавали! Могли ще й того не дати!... Один каже:

— Може, ми якось потихеньку назад відходити будемо?..

Дивлюся... Як відходити? Поранені, переважно, всі в ноги, на броні сиділи... Один одного не донесуть...

— Почекайте, хлопці, заляжте, я зараз спробую машину викликати...

Зв'язок ніякий. Виходжу на роздоріжжя з зеленки — там краще ловить!... Хвилин 10 чи 15 намагаюсь викликати допомогу... Озираюся, дивлюся вперед. Дорога виляє, але вже видно, що метрів за 600 підбита наша техніка. Додзвонююсь комбату, кричу в трубку: «На повороті до Стукалової балки — п'ять 300-х! 600-800 м вперед від Стукалової балки — засада з обох боків!» Почув чи ні, не знаю, зв'язок обірвався... Дзвоню сестрі. Через обриви за сотим разом додзвонююсь, кажу: «Тут є поранені, розвантаж багажник, треба забрати 5 чоловік (а машина у нас маленька, китаєць, Lifan 320), їдь повільно, щоб нас на повороті не проскочити, тримайся ближче до лісосмуги, зліва, щоб сепаратисти не побачили». Сестра каже, що вже виїхали два БМП за пораненими. Але ледь повзуть, що її дуже обурює! «Що повзуть, це правильно! Це тобі не швидка допомога з мигалками по всіх світлофорах в мирний час! Але БТРи не треба! Їх теж знесуть! Давай машиною! Зупинить техніку!» Що вона з усього цього почула, не знаю... Але наша машина помчала на шаленій швидкості, звісно ж, нас проскочила. Я тільки встигла побачити, що за кермом не Віра. В машині два хлопці, мені знайомі. Почула, як машина нарвалась на засаду, бо дійхала до того місця, де підбили техніку... Ну, халепа! Тут щось вжалило... Вжалило в руку, а відчула аж на стегні... Присіла, зробила пару пострілів у відповідь по напрямку, звідки куля прилетіла, одиночними. Відійшла в кущі. Той, кому джгут наклала, каже: «Снайпери? І звідки вони беруться, ті снайпери?!» Закочую рукав, оглядаю руку: «Ні, це не снайпер. Дірка від калібру 5,45. Шалена залетіла... Снайпер не промахнувся би...». Так, куля навиліт, кістку не зачепило, рука функціонує, автомат тримати можу (поранило в праве передпліччя), стегно тільки дряпнуло. Фігня! Воювати можу! Навіть джгут не потрібен! Дістаю ІПП (індивідуальний перев'язочний пакет), туго бинтую, опускаю рукав, встаю. Помічаю, що серед бійців на одному є офіцерські погони — теж старлей. Підходжу, кажу, щоб спробували самотужки трохи назад відійти. Там БМП повинні їхати — підберуть. Бо допомога, яку викликали, нас просвистіла... А я вперед — подивитися.

Із цих п'ятьох вижили і повернулись, слава Богу, всі! Пру далі! І розумію ж, що дурницю роблю! І так ясно, де засада! Але ж подивитись, скільки їх? Та й скільки наших поранених? Та й машина наша там!.. З дороги зійшла вліво. Йду по краю зеленки, по польовій дорозі. Бачу... засаду. Хлопці в камуфляжі. Цифровий дубок, клітинка, реп-стоп, хороша тканина, якісна, виробник Україна і Білорусія. Така колись розглядалася і повинна була йти на форму для Збройних Сил України, та Генштаб сказав: «Задорого!» Ах, так ось де вся ця тканина! А сепаратистам — не дорого?! На кожному приколоті георгіївська стрічка. Носять від трьох поодинокі стоячих дерев у полі в бік зеленки «Мухи» (реактивні протитанкові гранатомети, РПГ) і заряди для них. Бачу шістьох, але скільки їх в зеленці?.. Бінокля, як завжди — фіг! Ну, підійду ще трохи ближче — може, роздивлюся... І куди ти поперед батька в пекло лізеш?!? Але ж лізу! Підкрадаюся за метрів 200 до засади, і тут назустріч метрів за десять виходить хлопчисько років двадцяти, в броніку, без каски, автомат у лівій руці тримає, напевне, ще й лівша. Потім, правда, переклав у праву. Автомат на запобіжнику?!? Господи, дитино! Чи ти здурів!.. І з фразою до мене: «Иди сюда, вот ты и попался!» Думка перша: а чи вартий мій полон його життя? В мене ж-то автомат із запобіжника знятий... Його точно вб'ю... Далі перестрілка — може, і мене вб'ють, а може, за деревами упитляю... Думка друга: метрів за 400 позаду поранені... Відійти далеко не встигли... Щоб сепаратисти ще за мною не кинулись, і ми поранених не наздогнали... Озираюсь. Хлопчина начебто один у секреті сидів (передових двоє-троє перед основною засідкою — «секретом» називають). Ну, якщо ще один-два є в кущах, то далі сидіть будуть, вперед не підуть... Ех, була-не-була! Де наша не пропадала! Полон — так полон! Не вперше! Може, з ними теж можна поговорити... Все-таки теж український народ... Хоч і заплутались... Глянула на сонце, а час вжедесь по десятій годині.

Ну от, описала: п'ять годин бою — п'ять аркушів формату А4. А що було б, якби я всі бої описувати почала... Та я всі і не згадаю...

Дві війни!.. А найстрашніше було під час боїв на Майдані. Сучасні війни — локальні і дальнього бою. Це не виглядає так, як

показують у кіно: коли все рветься і земля горить. Так, воно час від часу рветься, але якщо пощастить, то тебе й не зачепить. Такої, прямо великої щільності вогню принаймні в тому бою не було. Та й з автоматом у руках — не так страшно... :) Люди відвикли від ближнього бою. А там справді земля під ногами горить! І на Майдані було саме так!.. І автомата в руках не було...

Так бачила і відчувала я. Можливо, хтось бачив більше, або інакше сприймав. У страху очі великі, а страх у кожного свій!.. І я не хочу сказати, що я така смілива, хоробра і відважна! Просто в мені природою закладено занижений поріг страху і інстинкту самозбереження (це всі тести профвідбору показували). Тому я на все дивлюся простіше і все сприймаю з гумором. Не думаю, робити чи не робити... Інтуїтивно відчуваю, дію, а потім думаю: і нахрена я це зробила?! Але ніколи не жалкую про зроблене! Після бою кулаками не махають! Реакція на полон була така, як буває, йдеш, зламала каблук, сказала: «От дідько! Ну і прикрість!» — відламала другий, махнула рукою, сказала: «Ну і ладно!» — і пішла далі! Інакше я змалювати свої відчуття не можу!

Але війна — вона не завжди така, яким був той бій 17 червня 2014 року, тим більше, що я ще й досі не знаю, чим і як він закінчився... Війна буває такою, що і я її легко сприймати не можу. Вся правда і весь бруд війни залежать виключно від людського фактору. Я ніколи не стріляю у людей без зброї. Я воїн, а не вбивця! Ніколи не відкриваю вогонь, доки його не відкриють в мій бік. Я не вбивала російських журналістів і нічого на них не наводила. Я їх навіть не бачила. До того блок-посту, на якому вони загинули, я не дійшла ще 2,5–3 км. Прямої видимості по дорозі більш як за 500 м вперед не було. Коли вони загинули, я вже годину як була в полоні. На тисячу разів задані дурні питання: «А ти вбивала людей? А скільки ти вбила?» — вже в сотий раз відповідаю: «На такі питання майже немає відповідей! І розумні люди їх не задають!»

Кожна людина, якщо вона головою здорова, після бою не хоче думати, що саме її куля потрапила в ціль... А з поля бою 200-х виносять, і кожен розуміє, що всі промахнутися не могли...

Напевне, мені буде про що поговорити з Богом... І за свої гріхи я відповім!.. Але це буде Суд Божий, а не людський, і аж ніяк не суд Росії. Вони ж не судять кожного солдата, що повернувся з Чечні, Афганістану, Абхазії чи Великої Вітчизняної... Я солдат і офіцер вже десять років. Я не дівчина, яка вчора взяла в руки автомат і побігла на передову селфі робити. Захищати український народ і територіальну цілісність України — я присягу давала! Це моя робота, за яку мені мій народ десять років зарплату платив. І я не можу сказати: «Ой! Вибачте, я не хочу воювати! Мені релігія не дозволяє вбивати!» От і виходить, що армія в 70 000, і народ розраховує на 70 000 штиків! А як до діла, то із 70 000 30 000 — генерали і баби, які не воюють! І починається повальна, безтолкова мобілізація! У мене до Генштабу дуже багато питань за цю війну!!! І коли свою країну треба захищати, чому «заробітчани» (бо офіцерами і солдатами я їх не можу назвати) і надалі їздять в Африку гроші заробляти. І генералам у кишені «чорний нал» відмивати, типу місію «миротворчу» виконують! Яка нахрін місія?! У самих миру немає!.. І коли чую від командирів: «Пока что в АТО мужики и без баб справляются!» — з чим справляються?! З тим, щоб помирати?.. І коли іде війна, а офіцера у відпустку відправляють!.. Я вважаю це злочином і злочинним наказом! Тому і пішла туди, де мій народ! Нашу Батьківщину захищати!

А загалом, щоб про війну сказати... Читала тут одну книжку: «Солдат із вором (злодієм) сперечались, хто кращий... Вийшло, що різниця невелика! — Дії одні й ті самі, просто мотивація різна...»

От і судіть самі... Але, як на мене, то краще не знати і не бажати... Пам'ятати, але не згадувати...

Думала тут якось: а чи можу я пробачити?.. Чи не накопичила душа зла? Чи не стала важкою?... Ні, не можу!.. Значить, накопичила... А важка душа не літає!.. А раз прощення в душі не маю — отже, і сама на прощення не заслуговую... Тому в бій без захисту бронешитом і ходжу. Нічого берегти своє життя, якщо чуже йдеш забирати!.. Хоча дурна моя філософія! На війні благородство нахрін нікому не потрібне!.. Або ти, або тебе!.. За тобою твій народ і твоя земля. Тому захищайтесь!

ΠΟΛΟΗ

Полон. За день чи два до того бою, 17 червня 2014 року сиділи з хлопцями, курили ввечері. І один в мене запитав: «А якщо в полон потрапимо? Як себе поводити?» Він розповів, що бачив один фільм, де мусульмани полонили двох американців. Один чинив опір, і його вбили, голову відрізали. А другому сказали їсти лайно із сортиру, і він їв і вижив... Я йому відповіла, що кожен вибирає своє. Той хлопець, слава Богу, до полону не потрапив... Я вже потрапляла в полон в Іраку, до арабів і до американців. Тоді це було помилково. Забрало всього дев'ять годин. А сама ситуація мене дуже повеселила... Не знаю, чи той хлопчина знав про це, коли питав мене про полон.

Коли я вже була у полоні, один хлопець із Харкова написав мені листа, де запитував, чи навчають у нашій, українській армії, як себе поводити в полоні? Вочевидь, він в армії не служив. І написав мені інструкцію поведінки в полоні для військового ізраїльської армії. В них там така пам'ятка кожному військовому видається. В ній йшлося: якщо вас взяли в полон — не чинить спротиву, не поводьтесь агресивно, пам'ятайте: головне — зберегти своє життя. Ну, і решта в такому дусі... Таааак... Ну й інструкція... З такою ідеологією армія точно непереможною буде. Ні! Це не для мене! Мені ближче по духу поведінка команди радянського танкера «Полтава», захопленого китайцями, із фільму «Ч.П. — Чрезвычайное происшествие»...

І — ні! В нашій, українській армії нічому подібному не вчать, ані солдатів, ані офіцерів. Немає у нас таких курсів по поведінці в полоні. Кожен виживає, як вміє. Як дозволяє совість... У кожного своя причина жити і триматися за життя. Або ж нема чого втрачати і не шкода помирати. Про себе скажу, що мені було б легше померти в Україні, ніж жити в Росії!.. Я могла зрозуміти злість і претензії «ополченців». Вони мали право висунути їх мені. Вони теж український народ, і їм я теж давала присягу. А сталося так, що ми опинилися по різні боки барикад. І виходить, що я пішла проти свого народу... Але ще я присягала берегти територіальну цілісність України! Не можу я хотіти бути підданою іншої держави, жити за її законами, але при цьому

продовжувати жити в своїй трикімнатній квартирі в Києві і говорити, що це територія іншої держави. Так не буває! Не зрозуміла я також «ополченців» і в тому, що вони продали мене чи обміняли на зброю і підтримку ворогів!.. Хлопці! У вас до мене є претензії? Так давайте розбиратися. Вийдіть на Майдан. Вас почують. Нас же почули! Але вийдіть зараз, доки ще слухають!.. Бо скоро знову заглухнуть... Але не розв'язуйте війну на своїй же, як ви кажете, землі. Ваша земля — моя також, і мені теж болить... Я не хочу розуміти, що український народ, який не хоче вважати себе українцями, а називає себе «руськімі», а свою землю принизливо, меншовартісно, підлабузливо «величає» Малоросією... Це не мій народ...

Отже...

— Иди сюда! Вот ты и попался! — прийняла рішення, ідемо.

— Хто ти? — задаю йому питання. Поки він там щось відповідає, з його слів розумію, що він думає, що я хлопець. Ну, це нормально. Часто плутають. Спостерігаю. Аналізую. Рахую... Так. Їхдесь сорок. Ще з іншого боку дороги приблизно стільки ж. Зброя переважно стрілкова і гранатомети... О! Налетіли! Починають смикати! Здирають все, що можна здерти, мародерять... Автомат забрали: «Гранаты! У него есть гранаты?!» Ага! Були б гранати, то хрін би ви взяли мене! От якраз саме в цю мить одна б і рвонула! Швидко дивлюся, поки очі не зав'язали, бо зав'яжуть же! Знаю!.. Бачу дві Бехи (БМП), дуже постраждали... Під ними сидять полонені, руки ззаду зав'язані, очі теж... По кількості взятих у полон, по екіпажах танка і двох БМП розумію, що 200-ті і 300-ті серед них є, і, на жаль, немало... Здирають розгрузку і бандану (косинку медичну польову) із голови.

— О, так она баба! Снайперша! Сука!.. Руки, руки посмотри! Пальцы!

Дивляться. І що там хочуть побачити? Придурки! Снайпером ніколи не була! Точності ока бракувало!

— Нет, пальцы чистые! Все равно мы ее, суку, по кругу пустим! Вот развлечемся!..

Проводжу їх обличчя поглядом... сміюся.

— Что, смешно? — збивають з ніг, приземляюсь на коліна. — А в ребят наших стрелять не смешно?

— Ребята! Да эта сука офицер! Вот ее документы!

Дивлюся... Бачу на дорозі між БМП і танком нашу машину. Вже тріпають, рвуть, розтягують з неї все, що можуть: «О, я это возьму! Какой рюкзак! Америкосовский!» — купила «койот» собі у відрядження. Справді Made in USA. 40 у.о. віддала. Далі розтягують все з багажника, як стерв'ятники. Дивлюся, чортихаюсь! Розумію: сестричка мене не послухала, чи не почула... Я ж сказала багажник розгрузити! Треба було всі речі, що ми спакували додому на Київ, викласти! І куди б ми пораненого клали?! Якщо б забрали... А тепер ще й класика ідіотизму — офіцер у полоні і всі документи «при нем!»... Ще й не відбрешешся, під дурочку не закосиш. Ржу з цієї ситуації! «Шооо!!! Офицер?!» — обшукують. Один телефон забрали, інший так і лишився лежати у кишені. Теж мені «іщейки». «О, какие берцы, я всегда себе такие хотела!» — звучить писклявий голосок. (Берці у мене теж хороші, американські, «пісочки». Ще в Іраку видали. Ношу вже 10 років, а їм хоч би що). Дивлюся — дівочка-дурочка з двома косичками! З автоматом у руках, у броніку, прийшла селфі на передову робити! Екстриму в житті не вистачає! Дура, блядь!

— Хотела?! Щас получиш! — відчуваю, один вже смикає за ногу ззаду, не може розв'язати шнурки, ріже. Дебіл! Шнурки у цих берцях були найцінніші! Армовані! Вічні! Ти таких більше ніколи не знайдеш! Як вже мародерити, то з толком. І то фігня, що в дівчинки розмір ноги 37, а в мене берці 41 (коли видавали, менших не було. В мене 39, але я звикла військове взуття завжди на два розміри більше носити. 39 і 40 рідко буває). Вона в них навіть ходити не зможе! Але ж головне здерти! Здерти!!! Як шакали погані! Рвав, рвав берці, так і не стягнув... Шукають далі...

— Шо это? — дістають таблетки. — А, это медицина.

З руки здирають бандану жовтого кольору з блакитним написом «Самооборона Майдану» (ще з часів Майдану залишилась).

— Майдан! Бандеровка, значит!

— Глаза ей завяжи!

— Чем?

— Да вот этим и завяжи!

Натягують на голову пов'язку «Самооборона Майдану». Вона світла, жовтого кольору, більш-менш просвічується. Добре, що нею зав'язали... Чую:

— Ты если обыскиваешь, так полностью обыскивай!

— Да?! А если я возбужусь?! — ржач натовпу.

— Давай, давай! — відчуваю, руки під тільняшку суне. Руки відбила.

— Да спокойно ты! — мацає поверх тільняшки. Знову відбила!

— А она не носит лифчика! — а, ось що, виявляється, шукали! А я й не зрозуміла! :)

— Наручники на нее одень! — одягають за спиною.

— Давай! Давай, увози ее отсюда! Пока они ее не отбили!

Чую голос, напевне, «офіцера», ну, старшого, принаймні:

— Быстро, быстро, там разберемся!

Хапають під руки, ведуть на дорогу, садять у машину ззаду у відкритий багажник. Машина типу «позашляховик». Везуть по дорозі в бік Луганська хвилин 10–15. По дорозі той, що справа від водія, б'є мене прикладом автомата в голову. Потрапляє в область лівої гайморової пазухи, зацімлюється лицевий нерв (занімівши він залишається ще й досі). Щось в мене питає. Я не відповідаю. Знову штурхає в плече прикладом:

— Тебя как зовут? А?

— Надя.

— Надя?! — і щось там ще далі по тексту, я його вже не слухаю. Думаю про машину. Про розвиток подій думати нічого — по ходу справи розберемося. Машину «віджали» (як у нас зараз в Україні модно казати). Ну, це вже пиши «пропала»! Не повернути точно! А я мародерством ніколи не займалась, і ні в кого нічого не «віджимала». Якось це все неприйнятним для себе вважала... А ні, збрехала! Якось в «будиночку» Януковича в Межигір'ї пару пляшок вина взяла відсвяткувати перемогу над кровожерливим падлом. Ну, то сам Бог велів! До речі, вино хоч і сказано дороге, але кислятина кислятиною! Прикро... Ми на неї 10 років кошти

збирали!!! Віра мені за «Фантіка» (так звали машинку, скорочено від назви марки Lifan) голову відірве! Ну якщо вона ще в мене після всіх цих подій залишиться. Кажуть, якщо у «девички» в 20 років Porsche Cayenne, то або насосала, або тато подарував! А якщо дівчині 30, і в неї «китаєць» — значить, сама чесно заробила. Ну, нічого! Ще заробимо! От тільки живими залишимося...

Довезли. Вигрузили. Завели в приміщення. Хтось взяв за плечі, каже: «Не пугайся». Голос спокійний, врівноважений і якийсь не російський. Але роздратування не викликає. За плечі кудись штовхають, руки відпускають. Швидко коливаюсь по осі. Розумію, що я в кубі із труб, без стін. Наручники розстібають і перечіпляють на трубу із подвійною фіксацією рук і однієї ноги. Серйозний у хлопців підхід! Наші точно до такого не додумаються! Підсунули стілець під сраку. Посадили. Знімають пов'язку з очей. Бачу перед собою «руського чеченця», обшарпане приміщення спортзалу. Прикута я до спортивного тренажера. В приміщенні ще декілька «ополченців», то вбігають, то вибігають. Щось шумлять. Дивлюсь на годинник на стіні — рівно 12.00. Запитую:

— Годинник який час показує? По Києву чи по Москві?

— Наше время! Наше...

Ну, зрозуміло, російське. А в Україні зараз 11.00.

Отож висновок: все швидко! Півгодини сказано-хаотичних подій — і ти в полоні! От халепа!...

— Кто такой Хомс?! — влітає один з ополченців, тримаючи в руках один з моїх телефонів (той, що забрали. Другий ще й досі був при мені). Тааак, значить, Віра дзвонить запитати, що там?

— Кто такой Хомс?!

— Сестра!

Підняв трубку, пішов щось моїй сестрі вішати! Заходить «главный», представляється як командир батальону «Заря» (у них, у декого, шеврони на рукавах «Заря») і міністром оборони ЛНР. Я стримала посмішку: виявляється у них ще армії немає, і держави-то немає, а міністерство оборони вже є! Ну, прямо, бля, «Сказочная Русь»! Надалі він — Ігор Плотницький. Тут у мене в кишені вібрує телефон (вочевидь, Віра, почувши розказні

«ополченця», вирішила подзвонити мені на інший телефон), заткнути його не можу — руки прикуті. Комбат «Зарі»:

— Это что такое?!

— Телефон.

«Ополченці» дістають в мене його з кишені, віддають комбату. Він збиває дзвінок.

— Это мои так обыскивали?! — хитає головою. Я посміхаюся... Телефон забрали, а шнурки розрізані в берцях так і залишили...

— Зачем так? — показує комбат «Зарі» на мою потрійну фіксацію. — Не надо! Снимите! Одну оставь — «руський чеченець», який потім представився начальником охорони, знімає наручники з ноги і з однієї руки (як комбат піде, знову другу руку прикує). В цей час бачу, як заводять хлопців полонених у сусідню кімнату. Шестеро, потім ще двоє. Двоє з них поранені, один в ногу, другий посічений по обличчю і руках осколками, але, вочевидь, легко. Нога перебинтована, але кров сочиться добряче. Із полонених я знаю тільки двох — тих, що нашу машину пригнали. Вони цілі. Комбат «Зарі» до мене:

— Ранена?

— Так.

— Куда?

— В руку. Праву.

Підходить, дивиться. Моя пов'язка вже теж закривавлена.

— Врач нужен?

— Так, — відповідаю я, думаючи про те, що тому хлопцю вже час негайно пов'язку змінити, може, й джгут наложити!

— Хорошо, пришлю!

Лікарша, блондинка фарбована, прийшла пізно ввечері. Фиркала, казала: «У нас и своих раненых хватает», хизувалася, що бинти в них «ваши, львовские, самозатягивающиеся». Я сказала, що тому дуже рада. От мені не треба, а в сусідній кімнаті хлопець сидить — йому дуже знадобляться. Але вона й мене перев'язала... Надалі до нас лікар приходив — чоловік середніх років, дуже приємний, ще з тих, що живуть за клятвою Гіпократата. Він мені навіть таблетки якісь приніс від того, що півобличчя

після удару прикладом оніміло. Щоправда, допомогли не дуже... Комбат «Зарі» зі мною поговорив нормально.

Взагалі, коли офіцера беруть у полон, то за першу годину і першу добу стратегічну обстановку, яку він знав, і позицію своїх військ повинні кардинально змінити. Щоб все, що він сказав на допиті, якщо зламається, не відповідало дійсності. Тому головне — протриматись першу добу у полоні. Але навряд чи це хтось став робити... Рельєф місцевості вручну міняти... :) Та й мене «ополченці» особливо нічого не питали. Більше хлопців про мене розпитували. Із тих, хто потрапив у полон у зустрічному бою, і до того, кого взяли ще в гольф-клубі, мене знало четверо чи п'ятеро. Один був тяжко поранений. Його не допитували. А двоє «заговорили». Один ще нічого, правду... А другий наговорив... Краще із зрадниками і дурнями у полон не потрапляти. Ще двоє, скоріш за все, сказали, що мене не знають. Коли ми пересікалися, виду не подавали. І правильно робили! А решта мене й справді не знали. Немає нічого гіршого для офіцера, як потрапити в полон із своїм особовим складом. Відповідальність за життя кожного лягає на тебе.

У комбата «Зарі» до мене було небагато питань. У нього в руках був файл з моїм посвідченням офіцера, посвідченням учасника бойових дій, правами, двома банківськими картками, паспортом, копією ідентифікаційного коду, одним моїм телефоном і копіями п'яти рапортів, які я писала командирі свого льотного полку про те, що прошусь на фронт, і де товариш полковник «ліпив відмазки», прозоро прикриваючи свою фразу: «Пока мужики в АТО и без баб справляются» (в майбутньому цей файл кудись подівся. В Росію він начебто не дійшов, бо зі мною передали тільки один телефон, а в справі у слідства тільки фотокопії моїх документів. Де всі оригінали — чи в Луганську, чи в РФ, просто в якійсь іншій службі — я ще й досі не знаю). Аж через дев'ять місяців моєї відсидки файл сплив у слідчому комітеті РФ. Їм його Ігор Плотницький передав. Чому до цього не віддавав? Незрозуміло. Чи забув? Або не хотів? А може, той файл десь загубився, і його довго шукали?.. Може, пізніше стане ясно.

...Йому було і так все зрозуміло... Поговорили ми трохи про політику. Він сказав, що не вірить владі, яка прийшла, і що нас вона теж використає. Я йому відповіла, що все це й сама розумію, але не робити нічого вже не можна було, і зрушення на краще все ж є! І далі боротися будемо!.. Він сказав, що свою землю від цього захищати продовжуватимуть! І додав: «Вот увидите! Мы дойдем и будем воевать на румынской границе!» От ця фраза мені дуже не сподобалась! Я криво посміхнулася і сказала: «А це навряд чи...». На що він відповів: «Ну, посмотрим, кто был прав! Может быть, ты... Может быть, я... Но увидишь, так будет!» Ще комбат «Зарі» сказав, що він — майор у відставці. Крім нас, полонених в спортзалі (вісім хлопців + я), є четверо тяжко пораних, вони в лікарні, їм надають допомогу. Поговорили про втрати з нашого і їхнього боку. Він сказав: «Все вы будете жить! Я обещаю!» Я йому сказала, що мені байдуже, скільки я проживу. Він спитав:

— Почему такое безразличие к своей жизни?

— Я знала, на що йшла!

— Даа... Мои тоже знали, на что шли, — сказав він. Потім запитав у мене, чи є в мене якісь прохання, питання. Я відповіла: «Позвонити сестрі, заспокоїти, вона мене чекає, щоб додому їхати».

— Позвонишь...

— І ще. Ваші нашу машину забрали, яка за поранилими поїхала. Цю машину сестра дала. Її можна повернути?

— Какая машина?

Я назвала марку, колір, номер.

— Я посмотрю, что можно сделать (пізніше він прийшов і сказав, що машина поїхала в Донецьк, і її не повернуть). Ще він щось запитав про берці. Я йому сказала, що одній вашій дівчинці сподобались дуже, зняти хотіла:

— А, у нас и такие есть?!

— Є!

— Ну, я это пресекаю! — на обличчі невдоволений вираз. — Я вообще человек прямой и справедливый. Если чего говорю, то делаю и не боюсь, — сказав він наостанок. І я не знайшла причини йому не повірити. Він говорив правду...

Через деякий час комбат «Зарі» зайшов знову. Зі мною говорили і викрикували своє невдоволення ще якісь ополченці, я їм спокійно відповідала. Комбат запитав:

— А ты сможешь на камеру сказать то, про что мы с тобой говорили?

— Так!

Всіх присутніх вигнали, зайшли журналісти, російські, почали встановлювати камери. Щось там запитували, я їм чесно розповіла свою позицію, але уникала відповідей на питання, які носять характер розкриття державної і військової таємниці, що журналісти потім прокоментують як: «Савченко уклончиво отвечала на вопросы». Кумедні такі, а ви що хотіли?! Щоб я вам «чистосердешно» зраду Україні підписала?! Не дочекаєтесь!!! Ці ж журналісти мені в кінці інтерв'ю сказали:

— А вы знаете, что сегодня там были убиты два наших журналиста?!

— Не знаю. Мені шкода...

Після цих почали бігати журналісти за журналістами, всі російські! Тільки декорації встигали міняти: «Ой, посади ее сюда, этот фон уже был! А нельзя это чем-то завесить?» і т.д. і т.п. Отак і починається піар... :) До хлопців у кімнату теж бігали, знімали і щось запитували. Під кінець прийшли два старих миршавих хрича! Журналюги погані (потім їх по «Russia-TV» побачила)! Завжди саму гниль збирають! Ці були без камер, сказали, що газетчики. Знову ті самі питання: «А что да почему? Бла-бла-бла... Зачем свой народ убиваете? А что, если вернетесь, снова против народа пойдете воевать?» Вони мене вихарили, і я сказала: «Проти свого народу не піду! Але якщо на мою землю прийдуть росіяни, американці чи марсіани — піду!», — на що в сусідній кімнаті хлопці-полонені заплодували і показали піднятий вгору великий палець руки — «клас»! Під кінець старі збоченці сказали, що я гарна молода дівчина, і що вони б хотіли побачити мене у шовковій сукні. На що я мило посміхнулась, сказала: «Обов'язково! Колись, коли закінчиться війна!» — і подумки послала їх нахуй!

День видався насичений... хотілося спати. Задрімала, сидячи на стільці, прикута за руки до труб, головою обперлась на трубу. Спала чутливо. Стерегти мене залишили караул: трьох з автоматами.

Посеред ночі в спортзал увірвалися двоє «ополченців», — видно, на емоціях, після бою... Один підійшов до мене, стукнув мене кулаком по голові: «Ну, привет!». Я йому: «Ну, привіт!». Інший, високий такий, йому говорить:

— Это женщина, офицер.

— А! Женщина!... Ну, ее я на закуску оставляю!

Йде в кімнату, де хлопці сидять. Ясно, пішов зло зганяти після бою. Із сусідньої кімнати чути глухі удари, стони... Бив недовго, пар швидко вийшов! Другий, високий, весь цей час сидів біля мене на стільці. У караульного, який спостерігав за всім цим, покрутішали очі... Виходить, іде до мене:

— Ну, что?!

— Не знаю, ти мені скажи, що?

— Зачем вы все это начали?!!

— Не ми почали.

— А кто? Мы? Я сегодня убил пятерых! Как мне с этим жить?! (говорить з надривом).

— Мені шкода... Але кожен вибирає сам... (говорю абсолютно спокійно).

— Да, ты права!.. Выбирает сам!.. Давай! — (подає руку) — подаю руку, привстаю. «У тебя мужества больше, чем у них, вместе взятых». Виходить. За ним виходить і високий. Сідаю на стілець. Спираю голову. Закриваю очі. Кімарю до ранку. Не думаю...

Зранку принесли якесь кашло. Відмовилась. Пайку віддали моїм хлопцям. Чомусь зранку почала полонених хлопців рідними вважати. Попросила води і цигарку. Води принесли, цигаркою пригостили. Ще б пак! Не пригостили б! Вчора з машини в мене чотири блоки «Прилук червоних» відмели!.. Хлопці теж курити попросили. Їм не дали. Ясно... Є все-таки користь у тому, що я жінка :) Далі вивчаю кімнату. Вікна, входи, виходи, квартирки. Стоїть розкладушка, армійська, залізна, пружинна. На ній замість матрацу кинутий ЗЗК (загальновійськовий захисний комплект),

ще пару розламаних тренажерів, турнік і колонки (музичні). Вивчаю характер, манери поведінки вартового... Вони, в свою чергу, вивчають мене... Хлопці: Вася, Сеня, Іван і ще один. Військо, хоч і махновське, молоде, і в армії, видно, ніхто не служив — типові донбаські гопніки. Але елементи якоїсь організованості і кмітливості в них є — видно, вчили. Форма одягу — камуфляж (той цифровий, український) у перемішку із «гражданкою». Вася приарменює велике дзеркало до стіни, напроти мене, бере стілець і сідає в кімнаті, де мої хлопці утримуються. В дзеркало зирить на мене. Заходить начальник охорони, той самий «руський чеченець». Зовні він схожий на Санта Клауса, з такою ж бородою, тільки чорно-сивою:

— А это зеркало какого здесь делает?!

— А я так за ней наблюдаю!

— Ааа... — ух ти, який, бля, винахідливий. Начальник охорони сідає напроти і теж вилуплюється на мене. Граємо в переглядини... Вдягнений він в «горку», причому добротну. У них весь чеченський загін, як я потім побачила, чоловік 8–12, був одягнений в «горку». На голові в нього мусульманська тубетейка. Вираз очей викликає повагу...

Починає бігати всяка шушваль сепаратистська, малолітня — на «пленных поглазеть». Треба ж щось і своє підтягнути! Силу показати! Щенята, блядь!... Начальник охорони всіх вигнав. Попросилась в туалет. Викликали дівчину Женю. Бойовичка, в формі, з ПМом в кобурі і з сумними флегматичними очима... Пізніше із Женьою розговорилися:

— А у меня сегодня парня убили.

Не знайшла, що сказати, промовчала... Начальник охорони відковує від труб, одягає наручники спереду:

— Так сможешь сходить?

— Зможу, ще й не так ходила...

Виводять, ведуть в туалет. Прибудова поруч із спортзалом. Виставили оточення із автоматників, бо в курилці вже зібрався натовп охочих «порвать!!!»... Срати на натовп!.. Швидко оцінюю обстановку: наліво — двір, складські приміщення, ящики з-під

боєприпасів, переважно мінометні, гранатометні, артилерійські, маркування на ящиках російське. Ящиків дохрініща! Прямо — паркан бетонний. Будинок — п'ять поверхів, схоже, якась установа. Перед будинком — курилка, далі — ще будинок. Праворуч — туалет, бетонний паркан. За парканом: позаду будинок, поверхів п'ять, схожий на гуртожиток, білизна випрана на балконах висить, зліва — лісосмуга і, чути, дорога. Праворуч церква рожевого кольору, червоний купол, наче православна, але чомусь на мечеть змахує. Ні, мінарета немає — значить, православна, рагульна якась. Праворуч попереду будинок, п'ять поверхів, схоже на лікарню. Все це проноситься і аналізується в голові, поки йду десять метрів від спортзалу до туалету. План-схему і зараз із закритими очима можу намалювати. А на карті Google із точністю показати, де захопили в полон, як везли і куди приїхали, хоч і була із зав'язаними очима!

Заходжу в туалет. Перше, що бачу — пластикові пляшки з водою. Розпливаюся в посмішці!.. І розкажіть мені, хлопці, що у вас тут не воюють росіяни і чеченці!.. А то я не пам'ятаю Ірак і звички мусульман ходити в туалет. В туалет сходила під пильним наглядом дівчини Жені, яка навіть затвор у пістолеті пересмикнула. Так навчили. І правильно навчили!.. Повернулися. Після мене почали по черзі й моїх хлопців водити в туалет.

Після того, як я попросилася в туалет втретє, хтось сказав: «Она воду специально пьет, чтобы в туалет бегать! Рассмотреть хочет!» Ох ти ж мій здогадливий! Недоумок. Все, що мені треба було, я з першого разу побачила. А воду хлищу, тому що пити хочеться. Більше в туалет не водили. Поставили відро. Мені і хлопцям, одне на всіх. Тільки як посрати, просишся. Я якось попросилася... Бойовички Жені десь не було. Мене начальник охорони караулив! Туалети без кабінок, із перегородками по пояс (класика совдепівських вокзалів).

— А что, я тебя не вижу, ты не видишь меня.

— Та нічого, звісно ж!

В туалет я так і не сходила, це вже перебір. Ну, посцяти в пляшку в БТРі, де крім тебе ще дев'ять хлопців їде, це ще нормально, це можу. Але щоб посрати... Ну, вибачте! Тут вже натхнення треба!..

На другий день прийшли «ополченці», офіцерський кістяк, чоловік п'ять—шість. Може, в армії і не всі служили, але видно, щось тямлять... Бувалі. На комусь навіть погони якісь із зірочками були. В повній амуніції — видно, десь з виїзду чи бою, в піднесеному настрої. Обсіли мене. Один заговорив:

— Ну! Как мы вас?!

— Ну що ж, ви молодці!

Діяли вони справді грамотно, не можу не визнати. Це добре, коли противника поважаєш, а не зневажаєш. Щось у них викликало повагу...

— Ну, давай поговорим.

— Ну, давайте побалакаємо.

Вони включили камеру. Почали ми говорити. Довго спілкувалися, сперечалися, знаходили спільну мову...

— Ну! Видишь?! Где здесь русские?! Мы не россияне, я живу здесь! Вон мой дом! Моя семья! Мы землю свою защищаем!

— Ну, так! Ти ні, але скільки вас «руських», я вже бачу. Точно не хохли і не вуйки з полонини! Ну, і ми не фашисти, не американці. Ми теж живемо на цій землі, в Україні, і прийшли її захищати від тих, хто вам допомагає розділяти Україну.

— Да я тоже не против жить в Украине! Я украинец! Но не при этой власти!

— А ми не хотіли жити при тій! Тому і вийшли на Майдан! Але не розв'язали війну! Выходьте і ви!

— Да щас! Были мы уже там!

— Ага! На Антимайдані?!

— Да, я ездил на Антимайдан! Нас не слышали!

— Зараз ще не пізно...

— Ну, тогда давай! Вы разворачиваете свою технику, мы — свою! И идем на Киев, к Верховной Раде!

— Згодна, хлопці! Давайте!

Отак ми весело поговорили. Вже майже порозумілися. Як тут заходить один... По морді відразу видно — особист...

— Так! Что вы здесь делаете?! Я же сказал, чтобы без меня к ней никто не подходил!

Хлопці зібралися, вийшли... А шкода, компанія була більш приємною, ніж цей...

— Ну как ты?

— Нормально.

Пощуриив свої підлі оченята, щось покрутився, пішов. Десь через пару днів знову прийшов. Присів. Посміхається. Знак вже недобрий, коли така людина посміхається. «Все будет хорошо. Тебя хотели в одну службу... Не очень... Я договорился в другую. Сам там был, согласился работать. И вот. Может, переговорщиком будешь. Только под них надо «ложиться». Все будет хорошо!» — полибився і пішов.

І я зрозуміла: все буде погано!.. Ще під вечір другого дня до мене командир загону чеченців прийшов, сказав, як його звуть, що його можна знайти «в контакте». Він ні від кого не ховається. Батько — чеченець, мати з Луганська, пожив і там, і тут. Воював в Чечні, риси обличчя — чеченські. Борода руда, очі світлі. Мою українську розумів чудово... Але бачила і інших бійців його загону... Ті, з усього видно було, що приїхали з Чечні... Українська мова їм дуже далека і Україна також. Він показав мені папірець, на якому було записано чоловіче прізвище, теж старшого лейтенанта, і теж починалося на літеру «С». Командир чеченців сказав, що ця людина — наводчик, вони його шукають. Чи я його не знаю? Я сказала, що не знаю. І що наводчик я... На допиті в полоні і на допиті у слідчого манера поведінки буде різною, і треба думати, що говорити. Якщо вони шукають наводчика, то його ще не знайшли. Отже, він може виконати своє завдання, а мене вони вже взяли, і мені нічого втрачати. Тому я можу взяти цю роль на себе. І, можливо, вони перестануть його шукати. Це дасть йому змогу... Тому я й сказала, що я — наводчик. Сподіваюсь, що вони його так і не знайшли... Коли ж мене російські слідчі СК РФ питали про такі дурниці, то я їм чесно сказала на поліграф (детектор брехні), який, до речі, показав, що я правду говорю, що я нічого й ні на кого не наводила. Я не навідник, такими знаннями і вміннями не володію, і спеціальної підготовки в мене немає.

Ще ми поговорили про війну... Він сказав, що це його група збила АН-26 над Луганським аеропортом, і що інша група заявила, що це зробили вони. «Пусть говорят, мы за славой не горимся», — сказав він... А я згадала командира екіпажу збитого АН-26 підполковника Могилку, льотчика від Бога, веселу, життєрадісну, гуморну людину, яку знала особисто під час проходження льотної практики у військовій частині в Борисполі... І який від рук мого співрозмовника загинув... І серце кров'ю обливається... А руки сковані...

Потім командир чеченської групи запитав, чи не було наших в поселенні Металіст по діагоналі від їхнього (підконтрольного сепаратистам) блокпосту «Металіст», в одній дачі, віджатій в якогось бізнесмена. Я сказала, що не було. Наших там і справді не могло бути. «Ну, я так и думал, это наши «махновцы» (так в батальйоні «Заря» називали бандитів, невідконтрольних цьому батальйону). Блокпост «обстреляли из минометов!» Тобто виходить, що російські журналісти загинули під вогнем своїх же. Що в СК РФ ніяк не хочуть визнавати, хоча чудово знають. І ліплять томи марева, звинувачують у загибелі російських журналістів ЗСУ, а мене — у наведенні і співучасті! Виродки! Бля!..

Командир чеченців упродовж тижня мого полону в Луганську приходив ще пару разів. Приносив то цукерку, то апельсину, то цигарками пригощав, а пачку залишав (я із своїми хлопцями всім чесно ділилася!). Розмовляли по душам. Адам — неординарна людина...

Спати лягла на підлогу, підтягнувши під спину резиновий килимок, що там лежав, так і прикута наручниками. Зранку комбат «Зарі», побачивши це, наказав мені виділити ту армійську залізну розкладушку і хлопцям щось на підлогу придумати. На розкладушку мені знайшли навіть простирадло і синю військову ковдру. І перекували мене із тренажера до ліжка. Моїм хлопцям теж килимків натаскали, якихось резинових і дерев'яних настилів. Хлопців тримали у душовій спортзалу. Мене туди водили вмиватись і зуби чистити. Зуби я чистила пальцем із попелом від цигарок. Згодом мені начальник охорони навіть зубну щітку і зубну

пасту приніс! Але тільки мені... А ще мене за тиждень двічі водили в душ, за наказом комбата і під пильним наглядом бойовички Жені із пістолетом! :) Хлопців не водили... Знову згадала, що іноді добре бути жінкою... Мої хлопці в душовій були попарно прикуті наручниками до важких залізьяк. Переважно до гир.

Далі дні в полоні минали більш-менш спокійно... Ми — я, а потім і мої хлопці — по черзі розговорилися з нашими вартовими, котрих було то п'ятеро, то шестеро, і змінювались вони через добу або дві. Вони не були такі вже пусті і погані. Просто ще дуже діти... Вася сказав, що він такого «разговорчивого пленного», як я, ще не бачив... Сам, щоправда, був не менш балакучим! Дивлячись про що говорити... :) Вартові полюбляли вмикати музику. Ще й не таку, щоб геть без смаку... Було приємно слухати. У Росії у в'язницях гірша грає!... Один з них дуже любив слухати якийсь реп із словами: «Не станет на колени нестигаемый Донбасс! Русский русским помощи!» От виїла мені мозок та пісня!.. До речі, хлопець той був найменш говіркий. Але він єдиний із «ополченців», хто, коли мене забирали для відправки в Росію, написав на автобусному проїзному талоні мені свої контакти і телефон... У в'язниці при обшуку забрали!.. Ну нічого! Гадаю, ми з ним ще знайдемось, якщо доля... Я щось там читала, малювала, щоб без діла не нудьгувати... Нариси вартових намагалась намалювати, доки їх начальник охорони не насварив за позування мені :) Тоді я його портрет намалювала, по пам'яті. Вийшов, щоправда, не дуже схожий. Він подивився і сказав: «Ну, если такой портрет будет висеть в «Его разыскивает милиция», то я согласен!» — і я зрозуміла з цього компліменту, що портретист з мене фіговий! Якось ми з начальником охорони говорили про щось, і він пообіцяв мені ананас. Тоді, щоб йому про це нагадати, я намалювала його у вигляді Санта Клауса з мішком подарунків, що протягує маленькій дівчинці ананас. Вийшло вже краще, більш схоже! Він поглянув, сказав: «Я понял». І справді приніс свіжий ананас! Вартові нарізали його кубиками. Я поділилася із своїми хлопцями. Одного разу попросила щось почитати. Начальник охорони приніс якихось два недолугих детектива, довелося прочитати від

нічого робити. І передала своїм хлопцям, щоб теж не грузились, а дали мозку відпочити на дешевому читиві. А третя книжка була: ТТХ Гранатомета РПГ-7! Радянський посібник. Де б я ще почитала ТТХ РПГ, як не в полоні у «мирных жителей»! От іронія, блядь, долі! Була я колись другим номером в розрахунку РПГ, в Іраку, здається, чи на зборах до нього... Вже не пам'ятаю. Але це єдина зброя, з котрої я жодного разу не промахнулась... Та все ж ТТХ почитати ще раз було незайвим... :)

Був ще один кумедний випадок: мене прикували до ліжка так, що не могла лягти. Впродовж дня мене час від часу перекоувували, коли руки затікали (до речі, поранена рука за тиждень повністю загоїлась). А на ніч вартові десь посіяли ключ. Я, не довго думаючи, відкрила наручники і перестебнула сама себе, як мені було зручно. Я і раніше проробляла такі штуки, вартові все дивувались, але командуванню мене не здавали... (Викрадачі і тюремщики від цих моїх «фокусів» теж ахували!..) «Как ты это делаешь?!» — у вартових покруглішали очі. Один був хлопець перевірений, він вже бачив, але не здавав. А інший, Коля, заступив на варту полонених вперше... Му-Му таке собі. Лошара — на лобі читається! Ще й на вигляд як чмошнік! Очі цілий день перелякані! Ну, а як же: «бандерівців» живих побачив! Вони ж гірші за чорта! Та ще й українською говорять!!! Це ж жах! От він, бідний Коля, автомат цілий день з рук не випускає! І їсть з ним, і срати ходить з ним! Інші хлопці вже давно кидають зброю в тамбурі і спортом займаються на турніках, а цей все труситься!.. І бачу, що людина з «гнильцею», але дуже вже сидіти незручно і спати хочеться... Ну, ладно, «была не была» — показую... Один спробував і навчився... А Коля з автоматом і за кілометр до мене не підійшов... З ранку — шмон! Начальник охорони не в дусі! Моїх хлопців догола роздягають, щось шукають... Розумію, у чому річ — Коля здав! Доходить діло до мене... Нарешті забрали із берців шнурки! О! Додумались! Не пройшло і року!.. Якби хотіла, вже б давно варту удавила б!... Роздягаюсь. Бойовичка Женя присутня. Розвертаюсь спиною до «ополченців», знімаю і віддаю навіть тільняшку! Начальник охорони особисто весь мій

одяг обшукує. «Смотри трусы!» — наказує він Жені. Та ніяковіє: «Что тут смотреть?!» О, дівчинко! Це ти, слава Богу, в тюрмі наглядачем не працювала! Ти б знала скільки там всього цікавого можна побачити! Женя обережно дивиться резинку. Одяг віддають. Вдягаюсь. Садять знову на тренажер, приковують подвійною фіксацією. Добре хоч не на чотири! Начальник охорони знову сідає навпроти. Незадоволений — нічого не знайшли! Знову граємо в переглядини... Я усміхаюсь, кажу йому: «Сергей (батькович), а можно будет как-то с Вами выпить хорошего вина в прекрасном месте?!» — звертаюсь навмисно російською, українську він слабо розумів...

— Все в твоих руках, — відповідає він мені... Ох! Якби все так легко!.. З ним би я випила... Із багатьох причин... Сидить далі... Похмурий... Тикаю пальцем на підлогу під ліжком:

— Не це шукаєте?.. — підходить, дивиться.

— Да. Скрепки. И не только...

— Це не скріпки.

— А что это? — нахиляється, підіймає «крокодил» від ЗЗК (загальновійськовий захисний комплект).

— Да! Старею, — сідає знову на стілець. Далі видає фразу, яку я повік не забуду: «Заберите у нее кроватку! Из этой кровати она может собрать пулеметик. Маленький, но пулеметик!» Регочу до сліз! От розвеселив!.. Бачу — дується, сердиться... І тут він заявляє: «Дальше так: сколько съешь ты, столько съедают они (мої хлопці) на всех!». На що я йому відповіла:

— А Ви не знаете? Мене вже сьогодні забирають...

— Все равно! — упирався він. Він не знав... А до мене з ранку вже забігали Ігор Плотницький (комбат «Зарі»), бізнесмен Карякін (дані переписував мої і хлопців), ще якийсь хер з телефоном VERTU (сказав, що «сам чесно заработал». Ну, так! Звичайно! На крові і поті інших!). «Особіст» навідувався зі своєю тирадою... І я вже все розуміла...

Ще якогось разу на тижні до мене зайшов Володимир Громов. Він був щось на зразок перемовника по обміну військовополоненими. На жаль, його вбили... Він допоміг двічі моїй сестрі

вирватись з полону «ополченців», коли вона потрапила туди, розшукуючи мене, вже після того, як мене викрали у Росію. Шкода, не встигла я йому подякувати... Прийшов він до мене під вечір. Він і начальник охорони. Я відразу помітила, що це особлива людина, небезпечна. Прямий, різкий, безкомпромісний, бере нахрапом, має гострий, цупкий і виверткий розум. От з такого був би гарний слідчий-дознавач! А не те, що в СК РФ працює!.. З таким важливо думати над кожним словом, бо можна і проколотися... Громов сів навпроти. Спитав у мене, чи не проти я, якщо він буде нашу розмову на телефон писати? «Не проти», — відповіла я. Телефон включив. Задав пару якихось банальних питань, і тут — питання, яке повинно сконфузити і вибити із колії, особливо дівчину:

— А как у тебя с личной жизнью? Любимый есть?

— У мене до цього питання чоловічий підхід: беру кого хочу, коли хочу і скільки хочу!

Дивлюсь прямо в очі. Він засміявся, поклав мені п'ятірню на лоба і потилицю, повернувся до начальника охорони і сказав: «Удивительно! Почти отсутствует стресс!» — вимкнув телефон і відклав його вбік. Сказав мені, що хлопців скоро обміняють, а мене, швидше всього, віддадуть у Москву. Це мене ніхера не подарувало! Ще спитав, чи може він для мене щось зробити.

— Так, подзвонити моїй сестрі. Вона мене шукає.

— На, звони с могого.

Я подзвонила Вірі, розповіла, де я і скільки нас тут. Вона сказала, що наші ведуть переговори по обміну, у нас теж є їхні! Я не сказала їй, що мене можуть не віддати... Ще була надія... Сказала, щоб при потребі вона дзвонила на цей номер. Надалі Віра тримала зв'язок із Громовим... Потім мені ще пару разів давали подзвонити сестрі вже з мого телефону. Один раз приносив комбат, другий раз — командир чеченської групи. Я говорила Вірі, щоб вона поверталась до Києва, заспокоїла маму, щоб не стирчала в зоні АТО, і що я їй винна нову машину... :) Вона чортихалась, матюкалась, злилась і казала, що я їй винна повернутися додому живою! І що вона мене не кине! В мене найкраща в світі сестра! Якби такі служили в українській армії, наша армія була б непереможна!!! Віра і

досі не припинила боротися за моє визволення. Вона робить все можливе і неможливе! Перевертає світ, щоб вирвати мене із полону «тюрми народів» під назвою Росія!

Якось у першому листі із в'язниці я їй написала, щоб вона заспокоїлась, дуже не нервувала, треба вже просто холоднокривно і обдуманно сприймати те, що трапилось... А вона мені відписала: «Так?! А якби це зі мною трапилось!? І я сиділа там!? Ти б реагувала спокійно!?» І я зрозуміла, що ми з нею однієї крові! Гарячої крові! І дякувати Богу, що в мене така сестра! А ще вона найкращий водій, якого я бачила у своєму житті. Ще той «Шумахер»! :) Всі штрафи — за перевищення швидкості! Зате як це виручало на Майдані...

В той день за мною прийшли двоє з автоматами...

— Наручники спереди или сзади застегивать?

— Спереди.

— Глаза завязать возьми чем.

— Візьміть ось це! — сказала я, протягуючи бандану «Самооборона Майдану», яку я весь цей час тримала при собі, як ще тоді з очей зняли... Знаючи, що через неї непогано видно, і ще знадобиться...

— Ну, держи при себе.

Виводять. Стоїть дві машини. Перша — позашляховик, пофарбований з балончика в камуфляж зелений. Інша — синя «четвірка», «Жигулі». Машини без номерів, як у нас зараз модно в Україні, особливо на Донбасі, їздити!.. Машини оточені автоматниками, щоб я, чого доброго, не втекла! І щоб натовп роззяв не рвонув! В позашляховику сидять двоє в камуфляжі і з автоматами, водій включно. На всіх начеплені георгіївські стрічки. Мене садять в синю «четвірку». Водій у цивільному, але «акаесуха» (автомат АК-74 У — укорочений) між сидінням і дверима лежить! Один конвойний сідає позаду, біля мене, інший — біля водія. Виїжджаємо... Бачу територію: будівля з платформою для розвантаження, стенд «Доска почета»! Недобиток, бля, совковий! Значить, якийсь заводський цех чи воєнкомат (згодом з'ясувалось, що воєнкомат). Ворота. Відчиняють. О! Вже

розмалювали поверх українських тризубів «красними звездами» і «георгиевскими лентами»! Художники, бля! Пікасісти херові! («пікасісти» від прізвища Пікассо П., іспанського художника — примітка Віри). Ага, тризуби. Отже, точно військкомат... Виїхали на дорогу. Поїхали. З напрямку, в якому рухались, зрозуміла, що ніхера не в Україну!.. Тож розклади найгірші... Але мої хлопці поїдуть в Україну! Це я знала і була спокійна. Так і сталося. Їх всіх невдовзі обміняли...

От тобі і весь полон! І нічого тут страшного. Тим паче, мені вже «не впервой»! Але більше і не треба! Була б граната — і в цей не попалась би! Але гранати не було... Та й «ополченці» звірами не були. Вони теж люди, теж українці! Якщо правду сказати, то з половиною із них я б із більшим бажанням в бій пішла пліч-о-пліч, ніж з половиною із наших! Людський фактор... І не вороги вони нам, а противники, і це — велика різниця... Можливо, хтось стикався із рідкісними виродками серед «ополченців» і має на них більшу злобу, або так сприйняв ситуацію в силу власних переконань. Я сперечатись не буду. У кожного своя правда. Тож мені просто пощастило.

Пізніше один із перемовників по обміну військовополоненими із нашого боку про мене скаже: «Вела себя нагло, в плену себя так не ведут». Та ні, не нагло, просто була собою, залишалась людиною, а не принижувалась до рівня тварі тремтячої, не плазувала. І страшно не було. Не боїться той, кому нічого втрачати.

Підсумовуємо:

Чому попалась?

Тому, що дурепа необачна. І тому, що вирішила: мій полон не вартий життя людини. І ще тому, що останню гранату завжди для себе носити треба, щоб не попадатися! А я, на жаль, в попередньому бою декілька днів тому всі викидала!

Чому не втекла?

Хоч пізніше, продавши мене в Росію, Ігор Плотницький заявив, що я втекла із полону. Товариш комбат! Ну навіщо ж так брехати?! Однак, якби знала, що ворогу продасте, може б, все інакше вирішила. Втекти могла! Але тільки сама. І це, знову-таки,

щонайменше мінус три життя. І тоді моїм хлопцям у полоні точно не жити... Так як тікати?!

І наостанок. Як відкрити наручники. Найпростіше, якщо зап'ястя руки тонке, гнучке, тоді можна витягнути хоча б одну. Вменетонкеігнучке. Частіше всього так і робила. Найскладніше, якщо зтягнуто туго, це вивихнути собі великий палець на руці і стягнути. Так ніколи не робила. Хоча вовк, щоб втекти із капкану, відгризає собі лапу. Як припече, і не на таке підеш... Далі: я бачила, як у кіно шпилькою, скріпкою, шпонькою, сірником замок наручників відкривають. Довго гратися, та і замки у наручників різні. Не всі так відкриєш. У наручнику треба прижати нижню пластину (іноді вона одинарна, іноді подвійна) із двома-трьома зубчиками зворотного напрямку, яка взачіп тримає зубчасту колооборотну рейку. Тому наручник завжди, як прокручується в один бік — прослизає, а в інший — чіпляє, на руці фіксує. Щоб прижати нижню пластину із зубцями, треба із зворотного боку наручника (зворотній — це там, де зубчаста, напівкругла рейка входить в іншу половину, а не виходить з неї, і хвостик зубчастий стирчить, якщо зтягнуть туго) між зубчастою рейкою і нижньою пластиною щось засунути. Байдуже що, головне, щоб по розміру пролізло і було більш-менш тверде. Це може бути сірник, пара сірників, шматок пластику (від пляшки наприклад, кільце, що кришечку тримає, коли та запечатана), якась бляшанка, шпонка, пилочка для нігтів тоненька, скріпка. Шпилька не підійде — затонка. Метал, пластик, дерево! В моєму випадку це був «крокодил» від ЗЗК, який на ліжку замість матрацу лежав. Хто знає, що це — зрозуміє :) Незнаючим пояснювати тяжко буде, це побачити треба! Google вам на допомогу :) Навіть якщо цей предмет там зламається, не біда. В мене один «крокодил» зламався. Добре, що в ЗЗК їх два і ще два запасних. Зламаний там предмет можна допхати таким самим! Головне, щоб нижня пластинка пригнулась, напівкругла зубчаста рейка припіднялась, і вони не чіплялися своїми зубцями. Наступний крок: треба протягнути зубчасту рейку в бік відкриття наручників. Вона повинна просковзнути по підпханому предмету.

Буаля! Наручники відкриті! Потренуйтеся, у вас вийде! Легше відкриваються розхлябані наручники, із тугими треба попихтіти! Але відкриваються всі! Перевірено! Де я цьому навчилась? Та там, в полоні, в Луганську і навчилась. До того на мене наручники не одягали. В Іраку пластиковий шнур був, там система інша... Просто уважно подивилась на конструкцію наручників і допетрала. Мозок в екстремальних умовах завжди швидше варить. Успіхів вам у науці! Нехай на практиці ніколи не знадобиться! Не попадайтесь!

ВИКРАДЕННЯ

Викрадення. Воно погане тим, що ніхто не знає, де ти. Тебе довго переховують. І знайти людину майже неможливо. Погано ще й те, що ти постійно переміщуєшся в часі і просторі під дуже серйозною охороною, і втеча просто неможлива...

Отже, везуть. Розумію, що везуть не в Україну, і що мій полон поступово перетворюється на викрадення людини! Поки очі не зав'язані, дивлюся: швидкість на спідометрі — 80 км/год, час — 18.00 за Москвою, 17.00 — за Києвом, по дорозі вказівники: Донецьк, Красний Луч, якесь село Харабарівка (чи щось на «Х». Запам'ятовується тяжко, але назва специфічна, побачу на карті — точно впізнаю). Далі якимись глухими селами їдемо хвилин сорок. Дорогою говоримо, більше «ополченці» триндять, скаржаться на війну і на владу. Слухаю одним вухом. Водій каже, що: «Четверочка» — трудяга, сколько ребятам помогала!» Сепаратистам тобто. На Донбасі майже всі таксисты на сепаратистів працюють. Біда прямо якась! — «Вот, автомат с собой вожу!» — ну вози, вози, може, допоможе... Той, що біля водія — жирний, свиноподібний, представився як замполіт батальйону «Заря», і в армії замполітом був, майор. Воно і видно. На морді написано. Всі замполіти на одне підленьке їбальце. Замполіти. Люди! Ну, якщо ви вже формуєте якесь там своє самоврядування і збройні структури, то позбавляйтесь ви від цих замизканих пережитків і недобитків, стандартної біди армії всіх часів і народів — совкових, безтолкових штампів, таких як «комісари», «замполіти», «зами по гуманітарній роботі!» Нахріна ті замполіти?! Від них толку нуль, а біди — гори! Виїжджаємо на глуху дорогу. На узбіччях проріджена лісосмуга, навколо поля пустують. Дорога підіймається вгору. Напевне, на якісь терикони. Дві машини зупиняються, зв'язуються по рації:

— Ну что, пересаживаем?

— Да. Я дальше не поеду.

Отже, точно шахти якісь. Донбас же!

— Глаза завязать?

— Да, давай.

Одягають бандану «Самооборона Майдану», пересаджують в першу машину — позашляховик. Залазить туди з нами ще й замполіт! І той, що біля мене сидів. Їдемо ще хвилин двадцять. Переважно вгору. Дорога асфальтована закінчується, починаються териконові польові — гори-ями. Зупиняємось.

— Дальше я не поеду, там окопы.

— Ну, ждем здесь — они придут.

— Хлопці, а окопи наші чи ваші? :)

— И наши там есть, и ваши...

Цікаво, куди ж привезли. Те, що це галявина серед лісу, я бачу. Вгадую... Але тихо. Якщо і є якась шахта, то непрацююча, закрита... Сидимо в машині. Чекаємо хвилин 7–10. Відлік часу веду на відчуття, приблизно. Мовчимо.

— О! Они! Выходим!

Мене виводять в наручниках із мішком на голові, відводять в сторону. Ставлять боком до машини. Чую: «Здорова, мужики!» А ось і москалі! Акцент явно з Росії. «Здорово!» — коверкає мову луганчанин. Тиснуть руки. День сонячний. Світлотіні гарно грають на сонці, тому непогано бачу все. Навіть розрізняю плямки на камуфляжі. Кепки, балаклави, зброю. В росіян теж автомати і всякої всячини на поясі навішано. Далі про щось тихо домовляються, не чую. Росіян двоє. «Вещи ее передай!» — говорить один з двох автоматників, що мене тримають. Той, що домовляється із росіянами, дістає із машини і віддає одному з них. Дивлюся — мій телефон, білий. Папки із документами і синім телефоном не бачу. Дивно, де ж папка? «Ну давай! Давай!» — прощаються рукостисканням. Росіяни підходять, беруть мене під руки. Той, що зліва, — жорстко, той, що праворуч — ніжно. Ведуть у ліс... Смеркає. Шкарбаємо якимись колдойобинами, спотикаюсь, справа підтримує. Переходимо якийсь арик (канава якась), перекопи, прошкуємо лісовою дорогою, виходимо на іншу галявину. Садять у військовий УАЗик. Той, що зліва, сідає біля водія, той, що справа — між сидінням водія і пасажира, де коробка передач (у військовому УАЗику місця вистачає!) :) обличчям до мене. Всі у військовій формі. Мовчать. Я на задньому сидінні. Їдемо...

Такою ж битою дорогою, але спускаємось з гори. По боках на-
риті терикони. Ну точно шахта якась! На вибоїнах мене підки-
дає і кидає по машині. Той, що обличчям до мене, поклав мені
праву руку на ліве плече і притримує мене, автомат прижав но-
гою, другою рукою тримається сам за сидіння. Їхали хвилин сім.
Вийшли на гравійний плацдарм. Далі починається асфальтова
дорога. Її видно добре. Темна стрічка на світлому дрібному, пі-
щаному гравію. Чую, як під колесами шурхотить, знайомі звуки :)
Далі попереду шумить траса, машини їздять досить часто, але
трасу лісосмуга перекриває. Виводять з машини, пересаджують
в іншу... По типу вантажної ГАЗелі чорного кольору, номери є,
білим світяться, але цифри роздивитися не можу. Заводять через
задні двері. Відкриті обидві стулки. Садять на лавку під стіною,
по ходу зліва. Праворуч під стіною — така ж лавка. По центру
машини вздовж — металева перетинка висотою з метр. Лавки
жорсткі. Під ними скраю пак з пляшками води. Ногою перече-
пилась... Мене садять ближче до кабіни. Кабіна від кузова відгоро-
джена. Той, що тримав мене справа, сідає поруч. Той, що зліва —
на протилежній лавці, біля дверей. Усі вікна, верхні, маленькі —
тоновані, дуже темні. В задніх дверях вікон немає взагалі. Ну,
якийсь зовсім вантажний варіант ГАЗельки чи конвойний, що
більше схоже. Цікаво, багато вони людей викрали з України цією
машиною? Закрили двері. Стало зовсім темно. Але моїм викрада-
чам чомусь здалось, що я дохріна бачу. Чую — перецвиркуються,
перемигуються. Той, хто поруч, дістає скотч... Отже ж, бля! Які
запасливі! Бере скоч, заклеює мені очі поверх пов'язки, навко-
ло голови. Ну, молодець! Додумались зараз! Раніше треба було!
І так в машині темно, ніхріна не видно! Поки мотав — рушили.
Похитнулася, оперлась йому на коліно рукою. Тааак... А це що
таке? — Неясно. Тканина форми досить якісна, навіть напіввов-
няна на дотик, тільки у нас форми із такої тканини немає... Що
ж у них за форма?... Пізніше побачила...

Гаразд. Нічого не видно, отже, потрібно починати говорити.
Вийшли на трасу, повернули праворуч, далі ще повороти були.
Петляли час від часу. Запитую:

— Їхати довго?

— Что?

О, вже «чтокають», а не «шокають», як у нас. Цікаво, вже кордон перетнули чи ще ні? А голос у викрадача лагідний, м'який, приємний на слух. Дивний якийсь тембр. Запитую: «Їхати довго будемо? Я заснути, поспати встигну?» Довго думає, видно, не розбирає, що сказала. Ну ні бельмеса по-нашому не розуміють!

— Спати можна?

— Ааа, засыпай!

Роблю вигляд, що куняю. Шкода, неговірки хлопці видались... Їхали довго, години три з половиною. Посеред дороги раз зупинилися на узбіччі. Двері відкрилися, хлопці по черзі виходили в туалет, мене не вивели. Щоправда, я і не просилась. На вулиці смеркало. Десь біля дев'ятої години вже. Сіли в машину, дістали пляшки з водою — п'ють.

— Мені води можна?

Дає пляшку. Півлітрова. Навмання відкручую кришечку. Підіймаю пов'язку, щоб доступ до рота був. Викрадач притримує рукою, щоб вище очей не підняла. О! Кришечка рожева! Якщо в Україні воду купувати, то це «Два океани»! Цікаво, а в Росії яка вода із рожевою кришечкою є? Напилася... Віддала... Їдемо далі... Приїхали, зупинилися в заїзді якомусь, чи заправка, чи «карман» на дорозі. Чекали хвилин десять.

— Мені в туалет треба.

— Что?

— Ей в туалет.

Далі без жодного слова відводить один до лісосмуги за заправку. Те, що це заправка, вже по освітленню здогадуюсь. Але якась закрыта чи малонасичена. По трасі досить часто їздять машини. Надворі тиха ніч. О, бордюр високий! Трава мокра. Вже вечірня роса? Чи дощ тут був? Ні наручники, ні пов'язку не знімає.

— Так сходишь?

— Ну, якщо ти відвернешся!

Трохи відвернувся. Хрін з тобою, в мене кітель довгий. Присідаю. Він стоїть із автоматом. Ото ж бля весело, коли тебе сцяти під автоматом водять! Чую, пригальмувала ще якась машина. Ведуть перемовини. А ти ж трясця його матері!!! Ще не кінець?! Та скільки ж можна?!!! Повертаємось до ГАЗельки. Одна стулка дверей відкрита, але так, щоб від дороги не видно було. Мене ставлять за неї, починають наручники відкривати, ключ не підходить... Тихо чортихаються, колупають хвилин три. Не витримую.

— Що, зняти?!

Швидко вириваю ліву руку із наручника. Хлопці прискають сміхом.

— Вот это да! — регочуть самі із себе. Їх біля мене трое возилося. Пробую стягнути правий. Не виходить. Вже сильно затягнувся. «А вот так?» — питає один і підливає мені на руку масла, та так щедро, що аж на берці без шнурків тече. Масло геть без запаху і, напевно, ще й без кольору (як пізніше побачила, справді без кольору). Тягну, мучаю руку, але щось не вилазить... «Ну, что? Все там?» — підходить четвертий. Плюнула на смикання, кажу: «Знімай карабін від ремня із автомата, засовуй сюди» — показую на наручник ззаду. Викрадачі знову давлються сміхом. Карабін знімати не стали — в одного був розкладний ніж. Скористався, вочевидь, якоюсь тонкою викруткою чи ножиком. Я смикнула зубчасту рейку. Звільнилась. Взяли під руки вже без наручників. Посадили в п'яту по рахунку машину. Машина легкова. Сидіння задне. Поруч зі мною один, грає якесь радіо тихо, шансон Росії. Той, що поруч, починає віддирати скотч із пов'язки на очах. Знімає пов'язку... Бачу, машина «Жигуль» — «дев'ятка» начебто. По капоту, в підсвітці від фар зустрічних машин розрізняю колір авто — темно-синій. На годиннику електронному в машині — 00.11, тож в Україні — 23.11. В машині двоє гоповатої зовнішності, в спортивних костюмах «Аб'єбас»...

— З вами-то хоч говорити можна?

— Че? (водій)

— Гиги. Говорит, можно ли с нами говорит. (сусід)

О, інтелект у хлопців не на висоті. Але хоч українську мову розуміють, і то добре.

— Можно.

— Руки витерти дай чимось, в маслі.

Шукає щось по машині. Нічого не знаходить.

— А вот этим и вытри!

Дає бандану «Самооборона Майдану» — ту, котрою мені були очі зав'язані. Ага, ще чого?! Я краще об штани. Витираю руки. Обриваю скотч із бандани. Закручую її на руку як оберіг — жовто-блакитна все ж таки.

— Куди везете?

— А? Че? (водій)

— Спрашивает, куда везем. (сусід)

— А, подарок атамана. Домой едешь. (водій)

Що? Якого ще, нахрін, отамана? Я що, до козаків-ватників потрапила? А, ну так, схоже. Гопніки ж. Бикувати! Ну, ще тільки цього мені бракувало...

— Тя как зовут?

— Надя.

Поки вони там між собою якусь пургу несуть, розумію, що «Оба Середи». Ну, класика жанру: що не рожа, то Серьожа!

Так, бля, я в Росії! Номери на машинах, вказівники на дорогах — все російське. Ще й «березки» в придорожній лісосмузі замість наших тополь, дубів та кленів. Ну, бля, точно рассея! А щоб ти скис! Вказівник на дорозі — Богучар — 56 км назад. Т-подібне перехрестя. Попереду велика стела із залізобетонними літерами, з назвою якогось колгоспу, як прийнято в совдеповському стилі. Прочитати не можу — геть темно. Посеред перехрестя островок безпеки, на якому стоять менти з машиною «ДПС». Двоє. Менти російські. О, і чого це ми до них котимо? Хоча, може, це й добре? Хоч якісь представники закону... Хоча! Який тут, нахер, закон?! Ми ж в Росії! Зупинились якогось х...? Водій вийшов, пішов «терти» з мусорами. Здоровається за руку. Отже, знайомі... Значить, мені нічого хорошого не чекати... Сусід вийшов, став біля машини, курить. Сиджу в машині. Один з ментів

з осторогою, обережно підходить до машини, відкриває двері: «Правый Сектор?» — Що?! Що за дике запитання від мента?! А де ж звичне «Сержант Иванов, предъявите ваши документики?!» Відразу «Правый Сектор». Бояться нашого Правого Сектора, як чорт ладана. Чи подуріли тут всі в Росії.

— Військовополонений, — відповідаю я.

— Документы есть?

О! Ну, нарешті спрацювала одна звивина на завчене роками запитання!

— Якщо і є, то у них!

Мент закриває двері, ще щось «труть». Потім водій з одним ментом сідають у ментовську машину, починають комусь дзвонити. Інший Серьожа і мент стережуть мене в машині... Відкриваю двері:

— Я з машини вийду.

— Сиди!

— Тоді дай сигарету.

Дали. Курю в машині, двері напіввідчинені. Проходить трохи часу... Під «совковою» стелою зупиняється машина, якась ГАЗелька білого чи світлого кольору, включає задні ліхтарі, стоїть. З неї до ментів і гопоти підійшов якийсь чоловік у штатському. Потім підходить до машини, відкриває двері:

— Ты откуда?

— З України!

— Военный?

— Офіцер.

— Ааа...

Закриває двері. Йде назад до ГАЗельки, телефонує комусь по дорозі. Повертається назад вже в масці-балаклаві, камуфляжній, флісовій. Оце-то номер! Додумався! Раніше не міг?! Пізно! Все одно вже упізнаю! Тут на всіх парах підлітає ще одна машина — бусик кольору металік. Вилітають двоє, в чорній спецформі, в чорних масках, з пістолетами, на поясі — палиці, наручники, газові балончики, ні шевронів, ні написів! Ну просто якийсь спецзагін бандитів! «Маски-шоу!» Машину, «дев'ятку», оточили, двері відкривають:

— Правий Сектор?! — ну як звихнулись всі в Росії на Правому Секторі!

— Ні! Офіцер ЗСУ!

Виходить третій, вигляд взагалі кумедний: діловий костюм, сорочка, краватка і маска-балаклава! Оце-то офіційний спецстиль! Водій залишається в машині-бусику, теж в масці. Ну, і скільки їх ще приїде?! І як вони сюди ще танки не нагнали Правий Сектор ловити?! Всі, що зібралися, швидко радяться. Я курю. Мене охороняють двоє в чорному. Сідаємо в машину, сріблястий бусик. Їдемо у напрямку Воронежу, 200 км, години дві. По дорозі спілкуємось. Теми все ті ж — Майдан, Україна, війна... Мою українську хлопці трохи розуміють, що не розуміють — перекладаю. Агресивно не налаштовані. Тільки двоє, ті, що в чорному, з пересторогою дивляться — форма зобов'язує :). Везуть без наручників. Перед тим, як в машину саджати, спитали:

— Боевыми искусствами владеешь?

— В мене рука поранена. З двома вашими соколами точно не впораюсь.

Посміхнулись, посадили без наручників. Говорили і про проблеми росіян... Хлопці інтелектом не були обділені. Особливо старший, у «спецофісному» стилі. Тому дві години їхати було не скучно. На питання: «Хто ви?» вони відповіли: «Пограничники». Я зрозуміла, що непотрібно задавати «не ті питання», щоб не чути неправдивих відповідей. Вони розповіли, що спокійно собі сиділи, збиралися Чемпіонат світу з футболу дивитися, як їм за телефонували і сказали: «Едьте, ловите своих «правосеков»!»

— А чим вам Правий Сектор заважає? Він же у нас, в Україні, а не у вас в Росії.

— А у нас он законом заперещен...

— Дивні у вас закони... Правий Сектор — це законна, офіційно зареєстрована громадська організація, та ще й українська, а забороняєте ви її в Росії!

Доїхали до Воронежу. Зупинились. Подзвонили. Запитали, куди далі. Поїхали під якусь установу. На виході нас зустрів якийсь «хер» у штатському (як пізніше з'ясувалося, аж цілий

підполковник! Начальник відділу слідчого комітету РФ на прізвище Медведєв). Ну це ж треба, яка честь! Такий перець, і в дві години ночі на роботу вийшов, щоб мене зустріти! Посміхається мерзотно. Запрошує. Підіймаємося всі, через турнікети і ментовську охорону, на другий поверх установи, в кабінет 309.

— Садитесь, поговорим.

— Що я тут роблю?!

— Ну, к вам будут вопросы...

— А в Україні їх задати не можна було? Треба було мене в Росію перти?

— Ну вы же знаете, что наши российские журналисты у вас там погибли?

— Знаю! То й що? У нас там війна іде! Багато хто гине! Не потрібно просто до нас їздити на танках! Підленько посміхаючись П.І.Б., сказала.

— Это ваше? — показує на бандану «Самооборона Майдану».

— Так.

— Можно я это пока у себя оставлю вместе с вашим телефоном?.

Дістає мій білий. О, вже передали! Це ж треба, вже сюди дійшов! Знімаю бандану, віддаю.

— Ви розумієте, що це викрадення людини?!

А те падло тільки либється... Кудись вийшли, я залишилась з двома «соколами» в чорному. Слідак запропонував і зробив мені каву, дали цигарки. П'ю, курю. Вже світає. Виводять.

— До свидания, Надежда Викторовна...

От падло... Знову в машину і їдемо далі по Воронежу. Непогане місто, велике. Річки. Мости. Розмовляємо з хлопцями. Той, що в костюмі, непогано знає Воронеж. Проводить екскурсію :). Хлопці не полінувались і не побоялися зробити гак, привезли мене показати стару церкву, що ще при Петрі I збудована, і корабель — копія з тих, що ще при Петрі I будували (там, як мені казали, знімали чи тільки збиралися знімати чергову серію про Джека-горобця). Ми вийшли з машини, походили трохи, розім'ялися, постояли біля води. Це була найприємніша мить у процесі викрадення. Привезли мене в мотель «Євро»! Ну, назва

говорить сама за себе: в Росії! Мотель! Ще й з назвою «Євро»! Дешева ночлежка із претензією на євроремонт. Понад трасою із чебуречною поряд. Ну просто п'ятизіркова плаза! П'ята година ранку, в Україні — четверта. Заводять мене в мотель люди в масках зі зброєю. На ресепшн у «баришень» жодного здивування! Зрозуміло — мотель менти кришують. На другий поверх у третій номер - люкс. Ну, люкс — це двокімнатний, з душем і туалетом! От і весь люкс! А ще телевизор у кожній кімнаті! Чорні «соколи» залишилися ночувати зі мною. Той, що в костюмі, попрощався і пішов. Викрадачі замовили їсти, печеню, здається. Принесли всім трьом. Кухня у мотелі «Євро» відповідає інтер'єру і екстер'єру. Рекламу цьому закладу я точно не зроблю! Хлопці маски не знімали, навіть коли їли. Тільки «рот» привідкривали.

— Хлопці, чому маски не знімаєте? Незручно ж їсти!

— А у нас лица некрасивые! Особенно у меня! — каже один. По рельєфу під маскою вгадуються досить правильні і гарні риси обличчя. Ну, уроди так уроди, аби не моральні... Поїли. І попадали спати в різних кімнатах. Заїбалися цією нічкою всі. Вони ще й спали по черзі.

Отже: викрали і перевезли мене таємно, незаконно, проти моєї волі, в кайданах і з мішком на голові, через кордон України з Росією в ніч з 23 на 24 червня 2014 р. із пункту «А» в пункт «В» протягом одинадцяти годин. На шістьох машинах під озброєною охороною. Далі був тиждень незаконного утримання мене викрадачами в мотелі «Євро» в місті Воронеж. За цей тиждень ніхто в Україні не знав, де я. Консульство України в РФ теж не сповістили про моє знаходження на території Росії. Я просто зникла безвісти. Із 23 червня по 4 липня 2014 року. В Луганську, звісно ж, заявили, що я втекла з полону, і тому вони не можуть мене обміняти за списками військовополонених. Скоти! Тільки 4 липня 2014 року, після того, як мене вже засудили в Росії і посадили у в'язницю, моїй мамі і консулу України подзвонили. Отож, тиждень у викраденні проходив так: вранці, між дев'ятою і десятою годинами (далі все за московським часом, бо я вже ж в Росії)

викрадачі-охоронці змінилися. І так варта змінювалася щодня. Прийшли двоє нових, таких самих. Форма такого ж зразку. Завжди була чорного кольору або кольору хакі. Світло-русяве волосся, сірі очі в обох. Зріст в одного приблизно 180 см, років 30. Інший — зріст 165 см, вік 23 роки. Обидва в масках, молодший маску згодом зняв. Ті ж причадили на поясі — наручники, ножі, газові балончики, без резинових палиць надалі. Кобури із фіксацією на нозі, у всіх пістолети Яригіна (якщо не помиляюся). Тільки на одному камуфляж був такого кольору, як і на мені. А одного разу взагалі по «гражданці» прийшли. Маски на обличчях чорні, особливого крою. Ремені, маски, берці і футболки «америкосовські». І ще різні елементи обмундирування траплялися, виробництва «вражеской страны». Вочевидь, хлопці самі собі теж форму докуповують... Кожного дня приходило двоє нових, жодного разу за тиждень зміна не повторилась. Всі вони були з одного спецпідрозділу, знали один одного добре. І деякі, мабуть, були ще й напарниками по роботі. З якого підрозділу, так і не сказали, але явно ніхріна не прикордонники. Одні були не дуже говірки, інші — навпаки, балакучі. Одні маски не знімали, навіть коли їли. Другі, як звикли до мене, то знімали. Треті — ті, що буваліші, взагалі їх не одягали. Такі ще й приходили з різними гаджетами. І хоч мені виходити в Інтернет не давали, але інформацію про Україну, про те, що мене шукає сестра, могли сказати... І за те дякую.

Охороняли мене так: до вікон не підходити, вікон не відкривати, штори бажано теж. Кури в кімнаті, скільки хочеш. Самі через одного курили, ще й цигарками «підігрівали». І за це спасибі. Коли обслуга мотелю приносила їжу, мене в кімнаті зачиняли. Коли йдеш в душ чи туалет, двері на замок не закривати. Але не заходили, слава Богу. Спали з ким як. З ким по різних кімнатах. Чергове світло завжди горіло в коридорі, спостерігали за мною в дзеркало на шафі-купе, що була в коридорі. Хто більше боявся, то спав у моїй кімнаті, на підлозі. А одного разу я спину рівняла і на «мостик» (гімнастична фігура) стала. Щось хлопців мій «мостик» насторожив, і спали по черзі, прямо зі мною на ліжку, але без

«всяких». Благо, ліжко двоспальне було, то не тіснилися. Спали вдягнені. А одна зміна — ну, геть придуркувата була! Та, що в «гражданці» прийшла. Один молодий, зелений, педант прискіпливий. Всі тумбочки, комоди і ліжко обшукав. Телефон забрав (телефон внутрішній, далеко ж по ньому подзвониш! А просити по ньому допомоги у персоналу готелю без толку, вони всі — куплені). То не кури, кімнату провітрити не можна, бо він хворіє. Мені дав краплі від нежитю, бо я теж шмаркаю. Потім впродовж дня мене про органи управління вертольотом розпитував. Я пояснила, як і що до чого, а потім запитала:

— А навіщо тобі?

— Ну, на пенсію вийду, навчитись хочу, подрабатувать буду! — оце завбачливий, йому ледь 20, а він вже про пенсію думає. Ні, я б з таким чоловіком точно застрелилась! Другий, з тієї ж зміни, був дорослішим, очі — як у садиста! Врубав мені світло на ніч і сказав: «Будешь играти по моим правилам!» — ідіотський виродок! Я лягла на підлогу під ліжко, у закуток, де світло не б'є, а він сидів всю ніч на стільці — караулив мене. Ну, і кому гірше зробив?!

А в цілому хлопці були не придурки і не сволота. Багато з них бували... За плечима війни в Чечні, Грузії і на Кавказі. Та й робота в них специфічна... Тому здебільшого ми одне одного розуміли. Українську мову хоч і туго, але розуміли. Іноді просили, якщо можу, російською говорити. Коли могла або хотіла, то говорила... Якось чогось відповіла їм на те дурне питання: скільки вбила? Хлопці здивувалися — теж не безгрішні. Покачали головою: «Много...». А я сіла і замислилась. А скільки «небагато?» Де стираються межі між «багато» і «небагато», коли йдеться про людське життя? Одного — це багато чи небагато?... Чи багато це — два, три — сімнадцять? Як на мене, то й одного досить, щоб було багато.

Кожен день із новою зміною викрадачів-охоронців починався питаннями: Україна, Майдан, війна. Я терпляче пояснювала позицію українців, свою особисту. Одного дня так втомилась на них відповідати, та ще й після нічного допиту

слідства на детекторі брехні, що пішла «в отказ» від спілкування — завалилась на бік і продрихла весь день. Тиждень проходив не тільки в спілкуванні з охоронцями. Не встигла о п'ятій лягти спати, як о дев'ятій припхалось «воно»: моїх років, біля 30-ти, добре вгодоване, з пупом, відразу видно — хлопець не із спецкоманди, в світлому одязі, із барсеткою, зріст біля 180 см, темно-русяве волосся, карі очі. «Следователь отдела Следственного комитета России, майор юстиции Маньшин Дмитрий Сергеевич. Из Москвы приехал!» О, ти ж, Боже, яка цяця! Ну, прямо друге пришествя! І що, мені це повинно про щось говорити?! Я знати не знаю ваші комітети! В Росії ніколи не була і Москву зроду-віку не бачила!

— А від мене що треба?

— Мы проводим расследование против Авакова и Коломойского по статье «Ведение войны незаконными методами». Вы у нас проходите как свидетель.

— Який свідок? Я Авакова і Коломойського в очі не бачила, хіба по телевізору, і то рідко! Що я вам можу засвідчити?

— Ну, Вы же там воевали?

— Воювала, тому що я офіцер ЗСУ.

— Ну, а что Вы про Мельничука знаете?

— А хто це?

— Командир батальону «Айдар».

— Ааа. Ну, значить, вже знаю, що це — командир батальйону «Айдар».

— Но Вы с ним знакомы?

— Бачила!

— А откуда деньги у «Айдара» и других незаконных формирований типа «Правого Сектора» и «Нацгвардии» поступали?

— У нас незаконні формування — це сепаратисти на Донбасі. Всі решта формування — законні і підпорядковані МВС України чи ЗСУ, і зарплату їм платять із бюджету України!

— А Вам кто платил?

— А мені зарплату платники податків вже десять років платять, я десять років в армії служу!

— А Вы на Майдане были?

— Була. Я і ще мільйон українців.

— А что Вы там делали?

— Харчі приносила разом із сестрою, дрова рубала, допомагали чим могли! Намагалася мітингуючих зупинити, коли вони почали бруківку в хлопців-МВСників кидати. Бо каміння до влади все одно не дістане. А потім захищала людей від «Беркуту», коли той в наступ пішов, бо і ті, і ті — мій народ, український народ, якому я присягу давала!

— А коктейли Молотова бросали?

— Кидала, водомет палила. По стелі кидала, і по місцевості, щоб розподільча смуга вогню тримала «Беркут», і він не пішов в наступ на людей. Тримала разом з сестрою щити, щоб захистити людей від вогню. По людях коктейлі не кидала!

— А что у вас там на Майдане за восемнадцатая сотня была?

— У нас на Майдані багато сотень було!

— А вы были на Майдане 21-го февраля?

— Так.

— А что делали?

— Поранених виносила, першу медичну допомогу надавала! І «беркутівцям» теж!

— Ну, ладно, Надежда Викторовна, Вы отдыхайте...

— Та я не втомилась!

— Ну, все равно, закажите себе покушать, закажите, если хотите, себе коньячку, чтобы снять стресс...

— Та ви що! Навіть так можна?!

— Ну, не бутылку, конечно! — єхидно посміхається... Він взагалі завжди єхидно посміхався.

— Можете одежду сдать в стирку, если хотите, здесь стирают. А я завтра к Вам приду.

— І довго мене ще в заручниках тримати будете?!?

— Ну, что Вы, Надежда Викторовна, Вы же у нас в гостях...

— Ніхуйова ж у вас гостинність! Приїжджайте краще ви до нас в Україну, ми вам покажемо, як треба! — знову єхидна посмішка...

— Может, у Вас какие-то просьбы будут? Пожелания?

— Так! В Україні знають, де я? Подзвоніть моїй сестрі! У вас мій телефон! — єхидна посмішка.

— Тоді хоч цигарок принесіть, червоних! І таблетки «Нейро-рубін», лікар ще в Донбасі прописав!

— Хорошо.

Пішов... Треба віддати йому належне — все приніс. Я здала брудний і пильний «камок» (камуфляж — примітка Віри) в прання. Зранку принесли чисте і свіже. Замовила коньяку. Пляшку! Хлопці-охоронці попалися веселі, аж дві зміни підряд, принесли пляшку віскі, текіли 2 пляшки, ми замовили кресеток і знімали стрес. Один, міцної статури, зріст 185 см, темно-русяве волосся, очі карі, віком років до 40, кличка «Грек» (вони взагалі намагались імен не називати, але я підслухала — Вадим), розповідав, що любить в Україну їздити відпочивати: «У вас там все набагато краще, ніж в Росії! Відпочнуть хорошо можно! И украинки — красивые девчата!» Залишила йому номер сестри, сказала, що, як захоче, нехай в гості приїздить. Сестра в мене гарна, справжня українка, їсти готувати гарно вміє. На жаль, сестрі не подзвонив, де я, не сказав, і в гості ще не заїжджав. Інший, років 30, зріст 168 см, світло-русе волосся, сірі очі, кличка «Сіма». Обидва були в чорній формі.

День другий «марлезонського балету». І знову слідчі:

— А почему Вы прибыли в «Айдар?»

— В мене відпустка була.

— А где Вы служите?

— Льотчик-оператор Мі-24.

— А что Вы делали в «Айдаре?»

— Ділилась досвідом, вчила необстріляних солдат!

— А что Вы делали в бою 17 июня 2014 года?

— Пішла подивитись, де є поранені.

— А Вам оружие в батальоне «Айдар» выдавали?

— Ні! В бій я взяла чийсь автомат, перший, що під руку попав! Зброя, яка мені видана в льотному полку, занесена в моє посвідчення офіцера! Воно у вас є!

— Нету.

О! Це добре! Що хоч цього в них немає. Але тоді де ж?...

— А что там делала ваша сестра?

— Приїхала за мною, збирались додому повертатися, а потім дала свою машину поранених забрати, яку згодом «віджали».

— А что было на вооружении, и как была расположена украинская техника?

— Я не дивилась! — ага, так я тобі й сказала!..

І в такому дусі — запитання кожного дня! З камерою і без, з перекладачем і без, на поліграфі (детекторі брехні), який, до речі, показав, що я не брешу, і в день, і вночі!..

А все, що я йому розповідала про сепаратистів — про те, що це чеченці збили Ан-26 над аеропортом в Луганську. Що це їх махновці обстріляли блок-пост «Металіст», де загинули російські журналісти, що на боці ополченців воює багато росіян і чеченців, яких я особисто бачила, що поставки боеприпасів і озброєння на Донбас йдуть із Росії — його це абсолютно не цікавило... А для чого?! Все це він і так знає!... Грьобаний слідчий СК РФ! Тварь ехидна і підла!

— Діма, що ти хочеш?! Що вам від мене треба?! Довго ще у вас в Росії «гостювати» буду?!

— Ну, а я что?! Я ж ниче! У меня сверху тоже начальство есть! — а щоб ти скис зі своїм начальством! Із слідчим Маньшиним ще приходила баришня Віка, типу «перекладач», як потім з'ясувалось — старший лейтенант того ж СК РФ, колишня львів'янка... Заміж у Росію вийшла. Зараз у мене ще одна така «перекладачка» — колишня киянка... Блондинка тупувата, заявила: «Ну, война войной, а любовь никто не отменял!» — приїхала в Москву заміж виходити. Запроданки, блядь! Та Бог вам суддя з вашою любов'ю! В неї ще батько в Києві призивного віку залишився. «Ой, как бы папу в Москву забрать, чтобы под мобилизацию не попал!» Ой! Та валіть! Скатертиною дорога! Більше зрадників втече в Росію — менше їх буде в Україні! Потім прийшов старший чоловік, вже дипломований перекладач. Теж колись українець. А потім ще працівник поліграфу — тормоз тугий! Як він тільки на тому поліграфі працює?! А потім ще один

якийсь в дверях постояв і поїхав мені одяг купувати... Кожен раз на всю бригаду замовлялась їжа за «казенный счет»... Я собі переважно рибу червону замовляла — форель, сьомгу. А чого соромитись? Я ж в «гостях»?! Господар платить! Хоча в тому клоповнику навіть червону рибу умудрилися перепаскудити. Ну на чорта її привалювати зверху шампінйонами і сиром?! Та посмажте її просто на грилі і покладіть поруч лимон, як не тямите нічого путнього зробити! Це ж лососеві! :)

Якось під кінець тижня «Дімочка» приходить...

— Я не хотел, но этот человек подписал тебе приговор... — показує відео, на якому один із бійців «Айдару», взятих в полон, розповідає: «Была там еще женщина, «Пуля», ее Надя звали, она построение проводила, ее боялись больше, чем комбата...» А далі ще всяку хрень, де на Майдані крали... Як гроші дерибанили, і т. д., і т. п. От говорила ж я вже, що з боягузами і зрадниками в полон краще не потрапляти!!! Щоб ти згорів! Дебіл!

— Ну і що? Він поранений, в полоні били, от і сказав все, що вам треба.

— Ну, либо ты с нами сотрудничаешь, либо «небо в клеточку»... — знову посмішка, крива, ехидна.

— Все, що мені було тобі сказати, Діма, я сказала, — і небо закрили мені клітиночкою...

Цього ж вечора, 30.06.2014 о 21.00 мені принесли одяг, спортивний костюм, футболку, кросівки без шнурків. Як завбачливо! Знали, суки, куди везуть! Слідак: «Переоденься. Нельзя же тебя так везти...» Переодяглася. Ще й все по розміру підійшло. Поклала свої речі на ліжко. Поки туди-сюди збирались, складаю свій «камок», берці, тільняшку в пакет, випадають якісь російські копійки. Не зрозуміла, звідки, — підняла, поклала біля телевізора. Заходить за мною конвой, вже обличчя під масками не ховає, гордо носить мусорську форму. Виводять в наручниках. Садять в ментовський бусик. Слідак з нами. Нічого не говорять, нічого не пояснюють. Привозять на медичне «освидетельствование»... Годину чекаємо лікаря. Приходить у присутності ментів. А як же! Конвой! Раптом втечу через вікно?! Оглядає, обміряє і описує

мої шрами від кулевих і осколочних поранень, синці. Дає довідку слідчому, везуть далі. В ту ж установу, куди привозили в першу ніч — СК РФ. І знову вночі... «Бетмени», бля, йобані! Слідчий оформляє протокол: «Надежда Викторовна, у Вас изъяли телефон белого цвета, Fly, две sim-карты», — запечатує в конверт. «Понятые! Прошу, распишитесь!» — стоять дві жінки.

— Дівчата, де вони вас знайшли посеред ночі?! — путани чи що? Потім з'ясовується — працівники СК РФ. Ааа, ну тоді да, «проститутки» продажні ще ті! Слідчий продовжує: «Ваша одяжка»... Дістає із пакета «камок», починає ритися по кишенях, дістає з однієї російські гроші, паперові і копійки.

— О! Деньги! А кто это вас, Надежда Викторовна, денежкой «подогрел»? — робить здивовані очі, рахує. Я починаю істерично сміятися.

— Не знаю. Російських грошей в руках ніколи не тримала, навіть не знаю як виглядають! Відбитків моїх ви там точно не знайдете!..

— Пять тысяч... — з чимось, вже не пам'ятаю.

— А це багато чи мало?

— Ну, до Харькова хватит доехать, еще и обратно!..

— О! То давайте сюда, і я поїхала!.. — слідчий криво посміхнувся...

— Наверное, ребята положили...

— Возможно! А ви в них спитайте!

— Так кто же признается?..

— А може, це ти поклав, щоб потім сказати, що я сама за готель заплатила?! — підкинула слідчому ідею! В подальшому так і зробили...

Маньшин був слідак не дуже кмітливий і в слідстві дуже натупив, багато проколів допустив... Пізніше його від моєї справи усунули. Начальник Дріманов (генерал) його із собою на підвищення потягнув (за мене чергову зірочку отримували) як молодого і перспективного! Отак от, завжди дурні кар'єру роблять: натупив, а начальник своє протезе на гору тягне, щоб не звільнити і не покарати. А на його місце знайшли іншого слідака — «цапа

відбувайла», який зараз веде мою справу і в кожному судовому засіданні сидить обісраний, як «понуре чмо»! Мені його аж шкода!

Думаю, російські гроші мені все ж хлопці в масках поклали. Крайня зміна були хлопці душевні, видно, допомогти хотіли, на всяк випадок... Дякую їм, звичайно, але тільки нашкодили...

Далі привезли мене в «обізьянник» (Новоусманський райвідділок)! Глупа ніч на дворі! Класика тюремного жанру: баба догола роздягла, обшукала, одяг переписала, пальці «відкатала»! Слава Богу, без відеокамер!

Закинули в камеру: в ширину 2 метри, в довжину — 5 метрів. Віконце маленьке з ґратами вгорі, далі, під стіною ліпляться одне до одного підряд: ліжка, очко (туалет типу «сортир», дірка в підлозі), рукомийник. З іншого боку — тумбочка, стілець (все прибите до підлоги, щоб не рухалось). Над тормозами (дверима) лампочка нічного світла лупить в очі! І камера відеонагляду за ґратами, щоб не розбили! На очко йдеш — замотуєшся в ковдру, присідаєш задом до камери, щоб не бачили. Стіни бетонні, сірі, підлога — цемент. На шконці-ліжку — худий, брудний матрац, «кам'яна» подушка, тонка рвана ковдра. Постільної білизни немає! «Зеки рвуть — зверье ебаное! — пояснює мені мент. — Спать ложитесь, руки под одеяло не прячьте, чтобы я видел!» Та я їх, в принципі, ніколи під ковдру і не ховаю, навпаки — широко над головою розкидаю. В тюрмі вже навчилась ховати. Ладно, обстановочка до блювання — дрянь! Лягаю спати... Капюшон від спортивного костюму на голову натягнула, щоб від цього ліжка ніякої корости не підчепити і вошей не набратися... Заснула. Змерзла вночі, прокинулась. Дивлюся, мент сидить на стільці і дивиться на мене через «кормушку» в «тормозах» (віконце для подачі їжі в дверях):

— Что, холодно?

— Ага.

— Вот, на! Возьми одеяло и на спину замотай.

Просовує через кормушку ковдру, товстішу і теплішу.

— Дякую.

Більше вже не мерзла. Зранку попросила щось почитати, дали книгу. «Тюремная песня королевы» — назва! Ну, прямо

насмішка якась! Книга про ще одну тяжку жіночу долю у в'язниці. За три дні прочитала. Менти швидко зрозуміли, що на «зечку» я не схожа, і почали ставитись до мене нормально. Виводячи в дворик на прогулянку, не закривали, а курили і говорили зі мною, але так, щоб камери не бачили. Запитали, як я потрапила в Росію. Я їм розповіла про полон і викрадення. Вони помовчали, а тоді один сказав: «Ну теперь для тебя и царь, и Бог и отец родной — следователь! Все теперь через него...» Ця фраза мені дуже не сподобалась...

На наступний день мене знову відвезли в установу СК РФ. Там мені всучили «постановление об обвинении» по ст. 105, ч. 2 і ст. 33, ч. 5 УПК РФ! Звинуватили мене по російським законам у вбивстві російських журналістів! Ну, дожилася! По своїх, українських законах не сиділа, так по російських посадили!!! А щоб ви здохли, «братья» рідні! Там же представили мені мого «государственного бесплатного адвоката»! Прізвище теж українське — Шульженко! Блін! Та в Росії взагалі росіяни є?! Куди не плюнь — скрізь «ко»! А де ж «ов»: Иванов?! Петров?! Сидоров?!

Адвокат був схожий на «человека в футляре» за Чеховим. Такий плюгавенький, миршавий, із перелякано бігаючими очима, наче так і хоче сказати: «Как бы чего не случилось... Как бы чего худого не вышло...» Тьфу та й годі!

Пояснив мені якісь статті російського законодавства, відвезли назад.

2 липня 2014 року мене відвезли в Новоусманський суд. Слідчий щось там набрехав, адвокат нічого не сказав, суддя задав мені питання: чи це правда? Я сказала: «Брехня! І про мене, і про Україну!» Суддя засміявся, опустил очі (видно, мав ще совість! Але рішення виніс, яке згори сказали: «Заклучить под стражу на три месяца!» — тут це так звучить.

3 липня 2014 року мене відвезли у СІЗО-3 в м. Вороніж. Прийшов адвокатішка: «Ну, видите, я им тоже не очень угодный... Я чего-то там пишу...» — Ой-йо!!! Що ж ти там написав?! Одну апеляцію нещасну подав! Коли повинен був вже три подати!

— Подзвоніть моїй сестрі! Скажіть, де я!

— Ну Вы же поймите... Я тоже пока не могу...

— Що ж тут могли?! Мене ж вже посадили! Просто подзвоніть, щоб мама і сестра не переживали!!!

Так і не подзвонив...

4 липня 2014 року прийшов слідчий Маньшин. Поставив мене до стіни, включив телефон на відеозапис: «Давай, скажи, хто ты. Представься. Скажи, где ты. Это для украинского посольства. А то они нам не поверят...» — крива посмішка. А-ху-єть! У них і методи, як у терористів!!! І поясніть мені — чим російське слідство відрізняється від терористів ІДІЛу?!!! Викрали! Тримали в заручниках! Та ж відеокамера! Так само зачитай послання! Хіба що помаранчеву туніку не одягли і голову ще не відрізали!!!

Отак-от судять і захищають у Росії по законах!!!

В'ЯЗНИЦЯ

«Тюрма». Та що про неї писати! Вже стільки книжок про в'язницю написано!.. Той, хто тут бував, сам все знає... Той, хто сюди не потрапить — воно йому й не треба!.. А хто попаде, той сам всьому швидко навчиться...

Дев'ять місяців вкраденого життя!!! Це писати — не переписати! За цей час можна було вже дитину народити! Тому спробую швидко...

В'язниця. Завели на прийомку (приймальний пункт ув'язнених), роздягнули, обшукали, пальці «відкатали», речі перерили (в мене із речей, крім тих, що на мені, були лише зубна щітка, зубна паста і спідня білизна). Слідчий на етап «тормозок» підігнав, сфотографували в фас і профіль, номер приліпили, «карточку зека» завели! Із прийомки — на співбесіду до начальства. Зібралось керівництво, дивляться на мене такими ж круглими очима, як і я на них! Всі розуміють, що я «пташка не того польоту», і ніхто не розуміє, що я тут роблю — ні вони, ні я. Відразу пояснили, що тюрма у них «красная» (червона), тобто у них все «рішається» через ментів, а не так, як в «чорній», де все «рішають» зеки. Всі, в яких я сиділа, були «красные»! Та пофіг мені, яка у вас та тюрма! Хоч сіро-буро-малинова! Наче я через вас тут щось «рішать» буду, а то це у вашій компетенції! Зачитали права, порядки і розпорядки:

<i>«Подъем</i>	<i>6.00</i>
<i>Туалет-заправка коек</i>	<i>6.00–7.00</i>
<i>Завтрак</i>	<i>7.00–8.00</i>
<i>Утренний осмотр (проверка)</i>	<i>8.00–10.00</i>
<i>Участие в следственных действиях и судебных заседаниях</i>	<i>9.00–13.00</i>
<i>Прогулка</i>	<i>9.00–13.00</i>
<i>Обед</i>	<i>13.00–14.00</i>
<i>Участие в следственных действиях и судебных заседаниях</i>	<i>14.00–18.00</i>
<i>Прогулка</i>	<i>14.00–18.00</i>
<i>Ужин</i>	<i>18.00–19.00</i>

Подготовка ко сну

21.30–22.00

Сон непрерывный

22.00–6.00

Прогоулка один час в сутки (для неповнолітніх — 2 год, для вагітних і з дітьми — необмежено). Днем на кровати не лежать, сидеть на стульчике».

І так все однакове у кожній в'язниці!

— Ну, розпорядок від військового не дуже відрізняється! А чому на ліжку лежати не можна? Що ж ще в цій камері робити?

— Ну, можна! Тільки под одеялом не спать!

— Та добре! Які проблеми? Літом, надворі можу спати і без ковдри.

Ще трохи якихось питань: про професію, про спорт, про здоров'я, про суїциди...

— Не було, я військовий льотчик, суїцидники у нас не літають. Здорова! Спортсменка! Але мені краще було б померти в бою в Україні, ніж жити в Росії!

Послухали мене, зробили висновки... Вліпили три «полоси» (смуги): червона — схильність до нападу, синя — схильність до втечі, жовта — схильність до суїциду.

З такими показниками — тільки в спецблок, в одиночку по спецзамовленню СК РФ. І так по всіх в'язнях. Щоправда, потім заспокоїлися, жовту смугу зняли, дві інші залишили. Заводять мене в камеру за двадцятьма дверима, стонадцятьма замками! Щоб не втекла. В наручниках ззаду. Камера — атас!.. Євроремонт по-«зоновські»: стіни свіжопофарбовані у зелений колір (в армії теж його люблять, кажуть, заспокоює. Мене останнім часом тільки дратує — оскома), шконок п'ять, дві з них двоповерхові. Чому «шконки»? Тому, що язик не повертається це ліжком назвати! Ви б бачили! Зварені як ґрати із рейок! Квадратики такі, що в них матрац кусками провалюється, а рейки мулять у тіло! Спати неможливо! Мені потім зеки порадили всі випуклі місця свого тіла у квадратики вкладати:) Стіл, дві лавки, тумбочки, полички — все до стін і підлоги приварено і «прихрінячено». Не посунеш і не піднімеш нічого! Підлога, слава Богу, дерев'яна, не бетонна. На вікнах, зрозуміло, «решка» (ґрати)!

Подвійні!!! Туалет (приватзона) напівпрозорим пластиком обгороджений. «Стремимся к евростандартам», — пояснили мені. Херові ж у них евростандарти! В туалеті відеокамера!

— Она туда не смотрит! Это чтобы в туалете не повесились... А-ху-еть, перестраховки! А куди вона дивиться, якщо не туди?! В камері теж камера. Відео. Ще одна. І так в кожній камері по дві відеокамери. Але, на щастя, не у всіх — в туалеті. Дзеркало над раковиною в стіну вмуроване, як плитка, щоб не вирвали і не розбили. Ще й аудіопрослуховування. На зразок домофону: натискаєш кнопку — і тобі відповідає оператор. Культура, бля! Іншу кнопку натискаєш — загоряється лампочка в коридорі, виклик чергового. Ну всі умови! Чим не рай у тюрмі? А щоб вас вдавило!

— Не волнуйтесь, за пультами и за камерами у нас следят только женщины...

Та ви що! А чому тоді мені із рупору відповідають чоловічі голо-си?! Не здивуюсь, якщо у вас ці камери прямо на Кремль виведені!

— Ваше спальное место вот здесь. Администрация тюрьмы сама указывает Вам спальное место. Вы не имеете права его менять!

Ну ясен хер — під самою відеокамерою.

— Руки ночью под одеяло не прятать, чтобы мы видели!

Та ідїть вже!.. Пішли. «Тормозами» гримнули. Лягаю спати...

Колись прочитала книгу фентезі «Конан-варвар». У нього була така хороша звичка: в яку б халепу чи пригоду він не потрапив, у полон чи темницю, він завжди кидав тюк гнилої соломи під голову, руки сплітав на грудях і завалювався спати! «Сили знадобляться ще ввввв!» — казав він собі і засинав, ні про що не думаючи... Дуже корисна звичка!

І, як казала вічна Скарлет О'Хара: «Не буду думати про це сьогодні! Я подумаю про це завтра! Я подумаю про це тоді, коли зможу про це думати...» Відрубилася! Навіть нічне світло, яке в тюрмах постійно б'є в очі, не заважало...

Ранок. Ба-бах! Врубили денне світло! Наче обухом по очах! Із рупора пиздопротивний голосочок:

— Гражданка Савченко! Поднимитесь со спального места!

Блядь! Як ця фразочка мене заїбала! Ви собі не уявляєте...

Отак от починається ранок у в'язниці! В армії команда «Підйом!» звучить куди приємніше! Встала. Нудьгую. А тут ще й «параша» (критичні дні в простонародному жіночому лексиконі). Ну, як завжди! У самий відповідний час! Натиснула кнопку, попросила якісь прокладки і знеболюючі таблетки, бо з собою ж немає ніхрена! Принесли аж після обіду! Ну де в людей те розуміння, що такі речі потрібні терміново?! Поки принесли, треба було вже пратися до колін!

Сіла я на шконку, схопилася від болю за живіт руками. Подумала про свою «гірку долю», згадала сестру, маму, Україну, волю... І хоч криком кричи! І завила! Без сліз! Просто завила...

Це був перший і останній раз, коли я вила... Потім я швидко зрозуміла, що не можна думати про те, що дороге, що болить, про волю... Бо звихнутись можна. Дехто в тюрмі починає думати про гріх і покаєння, читає церковну літературу, молитви і знаходить віру у Бога... Мене щось не знайшло... Я не набожна і не релігійна людина. Вірю в Бога, як у надприродну силу, але не вірю попам і церквам.

Ще як тільки починалася АТО в Україні, я часто спілкувалась із одним своїм однокашником і на той час вже однополчанином. Він в силу своїх життєвих ситуацій прийшов до Бога через церкву російського, Московського патріархату. Був одним з двох офіцерів із нашої військової частини, які написали рапорти та відмовилися йти на війну. Обидва вони — прихожани московської церкви. Гарно їм там мізки промили! Вбивати росіянина — вбивати свого брата-слов'янина, це гріх. А от гасити «піндосів», літаючи в Африці, і заробляти цим бабло — це можна! Це запросто! Церква ж тільки брата-росіянина вбивати не велить!.. А я думала, що Бог заповідь давав «Не убей» стосовно всього живого!..

Одним словом, їм за це трибунал грозив, і багато хто їх засуджував, як на зрадників дивилися.

Моє ставлення до них не змінилося. Обидва вони — люди хороші, не підлі... А вибір в житті кожен робить свій — хтось воїн, хтось пастор... Просто відразу із правильністю вибору професії

не вгадали :) І що нечесно — їх народ за це кормив... Але Бог їм суддя! Як на мене, то правильно зробили, що відразу сказали, а не в бою в самий відповідальний момент зрадили...

Але спогади про ті розмови про Бога, пошук себе і правду війни у перші дні ув'язнення мені допомогли не звихнутися, хоч і до Бога не привели... Видно, не мій це шлях...

За що і дякую тобі, Андрюхо! З наших розмов я зрозуміла, що настав вже час іти своєю дорогою... І пішла...

Далі принесли їдло. Давали три рази на день. Ну, про те, що в Росії картоплю з цибулею чистити не вміють, я пізніше ще напишу! Готують, як свиням! Картопля терта на велику тертушку, в лушпайках, туди ж каші навалено якоїсь, цибуля в лушпинні нарізана із корінцями, пісок по зубах скрегоче! Як це взагалі їсти можна?! Я таку бурду ще не бачила! Кисла, гірка капуста під назвою «рагу» теж немилосердно заїбала! Їжу розносять зеки під наглядом тюремників. Пізніше самі тюремники стали приносити. Далі прогулянка: руки висовуєш в кормушку, ззаду одягають наручники, тільки тоді «тормоза» відкривають! Одного разу на мені ті наручники так і забули... Я їх відкрила, під подушку положила. Потім бігали, шукали. Віддала. Самі із себе ще довго сміялися...

Прогулянка, дворик асфальтобетонний! Лавка — урна. Зверху — ґрати! Над ґратами — дах. Прозорий, пластиковий, але неба не видно! Зате тебе в камери видно, їх аж дві штуки тут! Дворик метрів десять квадратних! Ходиш по колу, як пес на цепу! Такі прогулянки дуже швидко осточортіли! Брала з собою книжки читати.

Вранці і ввечері перевірка. Приходить офіцер із черговим. Читай йому «доклад»! Який звучить так: «Гражданин начальник. В камере номер шестьдесят один заключенный. Дежурный по камере Савченко Надежда Викторовна».

На доповідь заартачилася! «Ну, по-перше: ви — «гражданин» Росії, а я громадянка України! По-друге: ви мені не начальник! По-третє: я не «заклученный», а викрадена людина! І утримуєте ви мене тут незаконно!» Зійшлися на тому, що я буду просто представлятися. І то два рази на день це «влом» було робити!

А ще заяви писати заїбало! Такі, як завжди пишеш на ім'я начальства, тут — на начальника тюрми. Хоча яке воно мені, нахрін, начальство?! Для мене вони злочинці! Бо скоюють злочин і насильство проти мене! Починається заява словами «Прошу Вас...» Та нічого я у вас, вашу мати, не прошу! Я вимагаю!!! Бо це ви переді мною завинили! Викравши мене і посадивши, без вини звинувативши! Мене і в армії ці рапорти із словами «Прошу...» дратували! І хто вчить людей такий рабській психології?! Щоб посрать сходять відпустили, і то треба рапорт-прохання писати! Треба вже якось відмовлятися від цих рабсько-покірливих стандартів! Людина не повинна мислити в манері самоприниження! Просять тільки тоді, коли хочуть щось, що не належить тобі, або що не заслужив, на що не маєш права! А коли ти просиш у командира свій заслужений відгул за 180 днів (півроку!) бойових чергувань відстояних, а тобі ще й не хочуть їх давати, то це скотство, бісити, блядь, починає! А у в'язниці — то й поготів!

А далі почався «день сурка»!!! Кожен день одне й те саме! Хоч і справді в петлю лізь! І так три місяці...

Книги читала кілограмами! Ні кількості, ні змісту не пам'ятаю. Ті, що приносили, тупі та безглузді! Достоевський і важка, змістовна література мені були протипоказані, а то ще психіка не витримає! :)

Ніколи читати не любила! В житті не думала, що можу розвивати техніку читання від 100 до 500 сторінок за день!!! Тому і свою книгу писати не хотіла - чергова макулатура!

Літо було спекотне. В камері була задуха страшенна. Ходила в трусах і майці, срати на камери і на тих, хто в них дивиться!

Душ раз в тиждень. Це нестерпно. Тазик із водою на «очко», стаєш раком, знімаєш верх, ополіскуєшся! Замотуєшся рушником, в тазик ногами, в куток подалі від камери, ополіскуєшся знизу! І такі маневри — по пару разів на день!

Нудишся! Прання, прибирання — це вже подія! Елементарна зарядка — вже спорт! В «одиначці» веселішого життя немає! Ні вишивати, ні плести, ні в'язати — ніяким взагалі рукоділлям займатися не можна! Все — «заборонені предмети». Малювати —

не малюється, натхнення немає. Звідки ж йому взятися, як цілими днями на чотири стіни дивишся?

Із друзів павучка і синицю прикормила, то іноді в камеру залітали :)

Вікна, крім того, що високо, ще й білою фарбою зафарбовані! Не видно навіть сонця! Була відкрита квартира, то вилазила на батарею, дивилася на світ через ґрати. За в'язницею були автопарк і авторемонт, якийсь завод. Там військову техніку із білого в колір хакі перефарбовували. БТРи, кунги, польові кухні... Чи не на Україну потім, часом, погнали? А ще тюремну стіну із колючим дротом було видно! І пару дерев... в автопарку. По звуку — поруч були аеропорт і залізна дорога, ну, і траса.

А повітря!... Це не передати! Неподалік були очисні споруди, і кожен вечір, як тільки вітерець потягне, так і «пахощі» лайном на всю в'язницю! І так задуха нестерпна, та ще й лайно! І так у кожній. Чи їх навмисно біля очисних заводів будують?! Щоб зекам солодко не дихалося?! Але в мене склалося враження, що вся Росія гімном пропахла. До цього запаху ніколи звикнути не можна. Він смердить завжди!

Із розваг:

Можна було поговорити з психологом. Але та ще мені розвага. Або з опером (начальником оперативного відділу) — це було веселіше! :). Там завжди чекали: чай, кава і цукерки. І дискусії на тему «Росія–Україна»! Можна було побачити новини по телевізору, бо в камері його не було. Пізніше прийшли на мене подивитися чиновники... і телевізор в камері з'явився...)

Із опером у поглядах не сходились... Він — прихильник царської Росії, «монархіст». Я ж рабства не терплю: Майдан-війна-Україна, як завжди, були актуальними темами... Опер був хитрий, по своїй професійній звичці все щось підмічав і винюхував... Але і я багато з цього винесла...

Він казав, що нечасто такі видатні люди сидять (мене вже тоді часто показували по телебаченню та в Інтернет) і нечасто з такими поговориш... «Может, Героем Украины станешь...» — казав він. Як у воду дивився! Коли він викликав, а конвой за мною довго

не приходив, натискав червону кнопочку тривоги «нападение на сотрудника», і тоді конвой прибігав! У повній амуніції: каска, бронежилет, дубинка, наручники, газовий балончик, без пістолету (вогнепальна зброя у внутрішньому периметрі заборонена)! А то мало що! Такі бійці спецназу, як я, і відібрати можуть! :) Це була ще та розвага! Хоч у цирк не ходи! Так він конвой тренував :) А взагалі в мене був персональний конвой. До роботи зі мною допускалися не всі, а тільки найкваліфікованіші! :) І обов'язково із відеореєстратором! Всі переміщення — тільки під камерами!

А взагалі в СІЗО-3 у Воронежі я весь свій конвой, можна сказати, навіть «любила». Це були п'ять чоловіків, офіцерів, прапорщиків і дві жінки — прапорщик і сержант. Вони були ввічливими, діяли виключно за інструкцією, обшуки і «личные досмотры» проводили коректно і стримано проявляли людські емоції. Не можу нічого поганого про них сказати. Скотами вони не були! Просто робота у них «скотська»! При прощанні я їм подякувала за те, що показали мені, що таке «тюрма». Відео мого етапування вони поспішили продати телеканалу «ЛайфНьюс». Тому самому «ЛайфНьюс», яке в мене інтерв'ю брало у в'язниці, але про це окремо. За це «настукали по шапці» і їм, і телеканалу. І правильно зробили. Добре, що хоч не відео з туалету виклали!

Ще одного разу приходили представники ОНК (Общественная наблюдательная комиссия). Є така! По тюрмах ходять, дивляться, щоб не порушувались права ув'язнених. Багато чим допомагають. Правда, в Москві вони ходять по в'язницях щодня, а по регіонах так, для видимості... Але передачок мені багато попередавали — продуктів, одягу. Хоч мені і непотрібно було стільки! Людині взагалі потрібно в житті менше, ніж вона хоче чи думає... А у в'язниці — то й поготів! Але все одно ОНК дякую! При переїзді із в'язниці у в'язницю я всі речі, продукти і засоби гігієни, які мені непотрібні були, залишила — раптом ще у когось не буде... А мені багато не треба...

Прокладок попередавали стільки, що мені до клімаксу вистачить. І все дивувалися, коли я сказала, що мені непотрібні 14 трусів — вистачить і двох! Просто я прати не лінуюся. ОНК

тюремщики дуже не люблять, бо ті постійно під них щось копають, порушення виявляють... Але ув'язненим хоч чимось, та допомагають. ОНК, звичайно, іноді приходить із своїм корисним наміром: то якусь статейку написати, іноді «гаденьку», іноді — правдиву... Але я від них набагато більше добра бачила, ніж шкоди!

Одного разу приходили чиновники... Захисники прав людини в РФ! Сама Елла Памфілова! Її в Росії називають «Эллочка-людоедочка»! А в мене інших слів, як «благочестиве стерво», не виникає! Прийшла вся така «многострадальная»... Про бідних діток Донбасу мені розповідає... Сльозки на очах... Я їй кажу, що в неї факт викрадення людини «налицо», а вона мені: «В данной ситуации Вами захотят воспользоваться... Не станьте разменной монетой, марионеткой...» Ах! Дякую за цінну пораду! І що б я робила без неї у в'язниці?!!!

Щоправда, потім багато допомагала моїй сестрі при перебуванні її в Росії. І на побачення до мене прорватися. От за це Вам від щирого серця дякую, Елло Олександрівно. Але всього цього могло не трапитись, якби Ви захищали права людини в Росії, а не інтереси влади.

Після її приходу принесли телевізор! Крім того, що радіоточка в камері від підйому до відбою не затикається і грає попсню хуйову. Бо хвилю вибрати ти не можеш, слухатимеш, яку тюремщики поставлять, а смаки у них далеко не вишукані. Ну хоч телевізор виключити можна було. І слухаєш цілий день: «Эту песню не задушишь, не убьешь!» Так ще й «Раша-ТВ» своєю брехнею почав нерви тріпати!.. Ледве нерви витримували ту істеричну ахінею, яку російські ЗМІ несли цілими днями. Показують фотокадри, як літак АСОшки відстрілює теплові «ловушки», щоб його не збили, верещать: «фосфорные бомбы»! Осколок від гаубичного снаряду — кажуть: «минометами обстреливают!» Хоча б вже навчились розбиратися в тому, що городять! А ще військовими кореспондентами себе називають! Дебіли!!!

Якось прийшли адвокати... Троє... Марк Фейгін, Микола Полозов, Ілля Новіков. Дивлюся: дорогі... на них костюми! Цікаво,

скільки ж будуть коштувати ці адвокати? Сказали, що мене будуть захищати безкоштовно! «Свежо предание, да верится с трудом!» Я чула, що адвокатам довіряти не можна. Що всі вони тільки беруть гроші і обіцяють. Але раз я їм все одно не плачу, то і втрачати мені нічого. Все ж краще, ніж той, що Росія видала (в першому ж суді послала Шульженка у відставку)! Домовились відразу про довіру. Боремося разом і до переможного кінця. Розколоти захист не дамо. Я не зраджу їх. Вони не зрадять мене.

І слово своє тримаємо й досі!

Адвокати працювати не лінувалися. Приїздили у Вороніж по два-три рази на тиждень. Хоч із Москви кататися неблизько, 600 км! Та й недешево! В Москві приходять щодня!

У Росії захист людини — явище умовне і химерне! Тут, де суд і слідство — це одне обличчя, а закон діє тільки на папері, захистити невинного тяжче, ніж винного. Тому від адвокатів головне — це зв'язок зі світом. В неволі це найважливіше. Із цієї задачею мої «поштові голуби» добре справляються!

Не можу навіть сказати, чи сподобались вони мені відразу. Але потім вони мені дуже сподобались. Я в них багато чому навчилася... І з кожним днем подобаються все більше!

Одного разу конвой приніс мені листи. Їх було п'ять (п'ять перших...). Адресовані вони були начебто мені... Але я подивилася на відправників і сказала, що не знаю цих людей, а конвоїр доброзичливо посміхнувся і сказав: «Читай!» І це стало не черговою розвагою... Ні! Листи у в'язниці — це сенс життя! День прожитий не дарма, якщо прийшов один лист! І скільки б їх не прийшло, ти ніколи не втомишся читати їх і відповідати на них!

Перші п'ять листів були з України і Росії. Потім їх, щоправда, були тисячі з усього світу! І на кожен я відповіла, навіть якщо адреса була вказана не повністю. На жаль, багато листів до мене не дійшло. Цензура не пропустила. І мої відповіді, напевне, теж не всі дійшли... Але, як би там не було, пишіть листи у в'язниці частіше. І дякую, що писали мені!

Ще в СІЗО-3, у Вороніжі, після моєї тижневої голодовки до мене нарешті пустили консула України в РФ Брескаленка Геннадія

Семеновича... Бо одне побачення у консула вкрали журналісти «ЛайфНьюз»! Їм, бачите, слідство перевагу в дозволі побачення зі мною надало. Як, блядь, прямо рідним! А сестру і матір не пускали півроку! Та я боялася, особливо щоб Віра приїздила! СК РФ вона була дуже «цікава»! Не вистачало, щоб вона ще сіла поруч зі мною в сусідню камеру!

Консул проявив велику турботу і співучасть. Не тільки до мене. Він взагалі багато робить по розшуку, підтриманню, визволенню українців по російських в'язницях. Тих, кого крайнім часом дуже багато повикрадали із України і поприкручували до брехливих сфальсифікованих справ слідчі органи Росії.

Консул відразу поклав мені на особистий тюремний рахунок 20 000 рублів (бо у в'язниці є приказка: «В тюрме плохо живется больным и нищим!») На власному досвіді перевірила — правда!), відвідував і досі відвідує мене так часто, як тільки вдається у слідчих дозвіл вибити. Дякую йому дуже! Якось читала про одну жінку в газеті, яка в Україні сиділа за сепаратизм. То вона пише, що консул РФ в Україні навіть не спромігся її відвідати! Як приємно, що ми, українці, більше піклуємося один про одного і в біді не лишаємо! На 8 березня консул приніс мені тюльпани! Його з ними навіть пропустили! От тільки мені в камеру занести не дали, в коридорі поставили. Але все одно приємно! Хоч я не люблю всі ці жіночі штучки, але живу квітку побачити вперше за 8 місяців була рада! :)

Дякую Вам... Брескаленко Геннадію Семеновичу.

Під кінець третього місяця моєї відсидки до «трійки» (СІЗО-3) у Воронежі прийшов Маньшин, тоді ще він вів справу... І з ним прийшла найкращий перекладач, з якою я стикалася у Росії, Шокіна Ольга Василівна родом із Сум. «Леді — холодна, як лід!», — я б сказала. Вона не тільки найточніший переклад робила з моїх слів, а ще й стримано, врівноважено, толерантно поводила себе на слідчих діях, так, ніби вона взагалі відсутня, коли я благим матом крила Дімочку за його підле свинство. І одягалася, як справжня леді. Дякую їй за роботу! Бо в суді, в поспіху, так і не встигла толком подякувати...

Маньшин, як завжди, ні з чим хорошим не прийшов! Черговий безчесний суд. Продовження терміну ув'язнення ще на три чи чотири місяці. Переведення до Москви!

І ще сказав:

—Ты знаешь? Тебе орден за мужество дали! — і як завжди, скривив рота...

— Не переживай! За орденами не рвуся! Як треба буде, відмовлюся! А ти вважаєш, що в мені бракує такої якості, як мужність?!

— Нет, ну почему? Я всегда говорил, что в тебе масса завидных черт...

І пішла я по етапу!..

Етап — це окрема філософія в тюремній культурі. Якщо людину хочуть заховати чи вбити, щоб справу закрити (бо доказів немає, а «вісяки» (нерозкриті справи) нікому не треба), то пускають по етапу, і з етапів вона не вилазить!

Знаю одну жінку, яка в 62 роки за два роки слідства об'їхала 22 в'язниці по всій Росії! Це просто скотство! І в такому віці вже законом заборонено. Але ж ми в Росії. Тут плювали на закон.

Етап — це постійні «Столипіни» (спецпотяги так називають), взимку холодні, влітку задушні! Автозаки («автозаклучение» — машина для перевезення ув'язнених). Постійні прийомки і обшуки! Перевозять туберкульозників, ВІЛ-інфікованих і здорових в одному вагоні! Клітки-купе набивають людьми! Місця на нарах часто не вистачає, і на треті полиці теж кладуть дошки! Це людину виснажує! Люди заражуються, хворіють і помирають в дорозі! На пересилках в тимчасових камерах бруд і антисанітарія! Щури! Харч ніякий!

На етапі ти ніде не можеш отримати лист, передачу чи скористатися своїм особистим рахунком, щоб купити в тюремному ларьку елементарне! Ти ніде не числишся, ні за одною в'язницею! Тобі ніде не нададуть медичну допомогу, хоч ти подихати будеш! Тебе ніде не можуть знайти родичі, щоб прийти на побачення! Скрізь відповідають: «У нас не числится!» Тебе не існує! Ти — на етапі!

Тому завжди треба мати із собою «закрома» найнеобхіднішого: цигарок, чаю, цукру, теплого одягу і ще чогось на обмін. Те, що на етапі, ніхто не зачепить! Це святе! Навіть менти не «відмітають», якщо не «мусора»! Дуже рятує зеківська підтримка і поняття... Бо менти на етапі не завжди в туалет виведуть і не завжди воду дадуть! Тюремний сухпай теж не для всіх є...

Отака от штука — етап!

Мій етап був короткий. Три дні. Із СІЗО-3 (Вороніж) через СІЗО-2 (Єлець) в СІЗО-6 (Москва). В «Столипінці», в клітці-купе я їхала сама, жінок на етапі більше не було. Я перший раз за три місяці говорила із живими людьми! :))) В сусідніх купе їхали хлопці-ув'язнені, багато. Бачити я їх, а вони мене могли тільки, коли мене в туалет водили в кінці вагону (я їхала в першому купе біля провідників, точніше — ментів).

Ув'язнені звідки тільки не були: із Росії, Білорусії, Вірменії, був один циган... Ми переговорювалися, знайомилися, передавали один одному речі (в основному цигарки і сірники) через конвой... Хоч все це заборонено, як і курити в потязі, але конвой на всі правила сам «ложив». І підкурювати давав, і передачки носив... Це називається «Счас пришлю ноги...». В мене був лимон, я передала хлопцям по клітках до чаю... Мені подякували: «От души, Надя! За лимонку...» Дивно звучить, але приємно... Хтось поділився зі мною ковдрою, у нього дві було (бо ніякої постілі, ні матраців, ані подушок в «Столипінці» не видають. Голі нари!) Гірше, ніж у загальному вагоні замацаного потягу із провідницею Веркою Сердючкою! :)

Зранку я передала ковдру назад і сказала: «От души...за одеяло...благодарю!» А він мені відповів, що йому «цветные сны снились от того, что тебя согрел». Де ще таку романтику відчуєш, як не у в'язниці!?! :)))

Ще їхав вірменин один, Армен звали. Я йому сподобалась. Сказав, що як вийдемо на волю, одружимося! І де б мене ще по-сватали, як не в тюрмі?! :)))

Вони всі казали, що все в мене буде добре, щоб не сумувала. Записали телефон сестри та її адресу, сказали, що передадуть

вісточку, що мене бачили... Я давала дані не боячись. У в'язниці вчишся довіряти тим, кому на волі не довіряв би.

На ніч співали одне одному пісень: Армен — вірменських, циган — циганських, а я — українських... Поки конвой нас «ввічливо» не попросив заткнутися. Конвой був теж нічого так! Молодці хлопці, ще не оскотинились... Все приходили на мене «погладзеть», про Майдан-війну-Україну попитати.

Приїхали в Єлець на переправу посеред ночі. Закинули в смердючу камеру очікування. Відразу в камері по «ничках» розтикала сірники і цигарки, що в мене були (цієї премудрості я навчилася у в'язниці відразу, коли сама знайшла нички, бо ніхто не обшукує камеру так ретельно, як в'язень). Часу на це вдовосталь! У СІЗО-3 теж зробила «дембельський акорд» — розсувала сірники, цигарки, «мойки» (мойка — це лезо, вийняте із розового станка для бриття. Капець! Який заборонений предмет! Розрізати щось замість ножиць можна, вени на кінець. А ножиць спочатку не допросишся, потім не дочекаєшся, а потім ще й тупі принесуть!) — найпотрібніші речі в камері. Потім завели в прийомку. Як налетіли на мене три короткомозкі міщанські баби! Як сучки-гієни!

— А что? Ваша Украина?! Война! Детей едите! Бандеры! Фашисты! Да наш Путин самый лучший президент в мире!!!

Ой-йю! В якій гнилій ямі їх таких викопують?!!! Курки недобиті, блядь! Гидко слухати! Качки тупі!

— Раздевайтесь! Приседайте!

Це щоб подивитися, чи із жопи чи пізди нічого не випаде! Присісти треба три рази! Ото наче ховати будуть так, щоб випало! :)

— І не подумаю! У вас тут камери!

— Ну и что?! А мы сейчас мужчину позовем! Доктора!

— Ну, і що ви мені разом з тим «мужчиной» зробите?!!

— Ну! Ну! Ну!

— Ну! Значить так! Камеру закрити! Отуди, в куток під камеру стану! Там роздягнуса!

— Ну хорошо...

«Досмотр» закінчили з горем пополам! А ще ж з цими «гуси-нями» зранку знову зустрічатися на відправку!..

Відвели в камеру. Для в'язниці — просто номер «люкс»! Маленька, затишна, стіни у персиковий колір пофарбовані, вікно велике, хоч і з ґратами, але не зафарбоване, душ і туалет у камері, в них — без відеокамер. У самій камері вони є, і знову дві (чи не забагато на таку маленьку кімнатку?!) Ліжко! Не шконка, а нормальне ліжко. Матрац, подушка і ковдра силіконові. М'якесенькі! Вічність би подрихла на тому ліжку. Постільне чистесеньке. Не сон, а мед! І ще «родзинка» цієї камери — бачок для води! Вони у всіх камерах металеві із нержавійки, а там був пластиковий бачок з краником у вигляді помаранчевого яблука. Це просто чудо! Жаль, я там провела менше доби...

І знову: прийомка, «курки», собаки, конвої, автозаки, потяг, попленталися далі... Припхалися. Москва!

І почалося: «Выходим! Руки за спину! Бегом! По сторонам не смотреть! Шаг влево, шаг вправо приравнивается к побегу! Огонь на поражение! Взяли вещи! Пошел! Пошел! Пошел!» Замки клацають! Решки бахкають! Собаки гавкають! Я таке раніше тільки в кіно бачила! Дурдом!

Хлопці прощаються. Кричать: «Свободы тебе, Надя!» Це у в'язниці найкраще побажання! Кричу: «Дякую! І вам СВОБОДИ!!!»

Мене виводять останню. Наручники здавили так, що аж з потяга з сумкою звалилася! Схопили під руки, тягнуть! Поспішають! «Хочеш, щоб було швидше?! Візьми сумку піднеси, а не тягни!» Автоматники стоять на кожному кутку! П'ять автозаків вже забиті і закриті! Мій шостий стоїть із відкритими дверима... Запрошує...:)

А в Москві — дощ... Небо хмарне... Сонце де-не-де пробивається... Споруди в стилі «сталінський ампір». І знову я побачила все, що мені треба...

Закинули в машину разом із сумкою, закрили в «стакан» (така машинна камера, півметра на півметра, і у висоту 1,5 метра). Розвозять нас. Кого куди... Мене в «шістьорку». Жіноча в'язниця в основному, ще для малоліток і БСників («БС — бывший

служачий», колишні менти, зараз бандюки). Навіть, якщо вже давно не мент, якщо раз погони одягнув — значить, мусор. Ще кажуть «краснопогонніки». Зеки таких не люблять. Вб'ють. Тому тримають окремо в бабській та ще й в спецблоці. Від гріха подалі.

На мені теж погони! Ще й досі! Але військові. То інша річ!..

Прийомка. Господи! Ну москалі, це навіть не росіяни! Це щось особливо вульгарне! Пихате! Хамство!!!

Знову війна за камери: «У нас такие законы Российской Федерации!»

— Та чхати я хотіла на ваші закони Російської Федерації! От нехай ваші росіяни цих законів і дотримуються! А я українка і перед камерами роздягатися не буду!!!

— Давайте я щас ваши сисечки потрогаю!

— О! Господи! Що за дикість! Не треба мені нічого мацати! Просто зробіть обшук! «Личный досмотр», як у вас називається! І відчепіться від мене!!!

Це добре, що у мене речей небагато, а то розкидають по всій підлозі!

Знову нове фото для анкети! Нові «пальчики»! І ті ж полоси (смуги тобто)! Наче щось у мені змінилося за цей час! До речі, при всіх етапуваннях карту з даними постійно зачитують! У судах — теж! Приводять в спецблок. Миловидна, добродушна жіночка ДПНСИ (це типу старший над черговим) запитує:

— Ну, как дела?

— Как в тюрьме! Як тут можуть бути ще справи?!

— Ну, что Вы так агрессивно? Вам у нас понравится! У нас хорошо!

О, Боги! Ну наче ці працівники не можуть зрозуміти, що у в'язниці апріорі бути добре не може!!!

Відкривають «тормоза».

— Ну, прямо як в дитячому піонерському таборі!!! Ліжка одне на одне наварені овалами!

Жіночка сміється:

— Ну, вот, видите! Как в пионерском лагере, а Вы говорили — плохо!

— Від цього краще не стає!

— Заходите, располагайтесь! Ваше спальное место будет...

— Дайте, дайте! Сама вгадаю... — ось!

— Правильно!

Знову сміється.

— Ну, як завжди! На самому видному місці! Неважко здогадатися!

— Ну, отдыхайте!

— Та дякую! Вже четвертий місяць у вас тут під лампами замагаю!!! А у вас тут вікна-квартирки немає!

— А, да... Нету. Завтра поставим. Вы сегодня сможете переночевать?

— Та зможу... (в ту ж ніч застудила вухо, потім ще довго з ним мучилась. Не думала, що буде так сифонити без вікна).

Сіла. Ну і як, після всього пережитого можна сказати, що у в'язниці людська гідність не піддається приниженню?!

Так, камера — нічого особливого! Все знову до стін і підлоги прихучено, камери дві, в туалеті немає, душа теж немає! Хуйово! Із нового — холодильник і телевізор без антени. Для декорації! Як в насмішку!

Лягаю спати. В очі лупить світло! Вішаю на бильце другого ярусу рушник! Стук в «тормоза»: «Надежда Викторовна, не навешивайте спальное место! Я должен Вас видеть!» Знову здорово! Знімаю! Але, слава Богу, вже Надежда Викторовна, а не «гражданин Савченко» — і то приємніше звучить! Пізніше перебралася на іншу шконку, куди не так світло било. Промовчали...

Ранок. Ранкова перевірка, обшук камери. Зібралася їх за дверима ціла зграя! Лають, брешуть, як собаки! І ржуть зі своїх же хтивих жартів! Так! Різниця в культурі людей між Воронежем і Москвою — колосальна! Відкривають «тормоза». Виходимо. Чергова зміна заходить. Обшукує всі решки, шконки, обшукує камеру. Так щоранку в кожній. У коридорі стоїть натовп! Представники всіх служб. Якщо є питання чи заяви або ж скарги на здоров'я, задаєш їх зранку. Коли вухо боліло, запитувала у медсестри якісь краплі. «Я поспотрю», — і така відповідь три

дні підряд, а ліки не несуть! «Ви взагалі лікар чи хто?! Ваша задача подивитися, чи у вас є?! Чи вилікувати?!» — зірвалася вже на третій день! Краплі принесла сама заввідділенням! Ну, блядь, не вб'єш — не поїдеш!

Взагалі із медициною у в'язницях вічні проблеми. Тільки й чуєш, як зеки по ночах із вікон кричать: «Врача! Срочно! Три ноль восемь (308 — номер камери) — врача, срочно!» І так кожному ніч по п'ять разів на ніч з різних камер.

— Вопросы есть?

— Так! Телевізор без антени!

— Ну так сделайте...

Стоїть один шакал єхидний.

— Сделайте?! З чого? З заборонених предметів?! Так дайте мені котушку дроту і я вам тут ядерний реактор, не те що антену «сделаю»! Чи винесіть його! Нахрін він стоїть тут для декорації?

Винесли.

Зрозуміло — вони тут просто ще нелякані! Хоч не таких «птиц высокого полета», як я, бачили! Москва все ж таки! Добре! Видресируємо!!!

Даєш якусь заяву, а тобі відповідь:

— Значит, так! Хорошая моя! Ты отдашь...

— Значить, так! «Хорошая моя!!!»

— Я вам не «ваша хорошая!»

— Я вам теж не «хорошая», але ж ви дозволяєте собі до мене так звертатися!!!

Тиждень-другий таких прирікань — і все на своєму місці! Можуть же по-людськи! «Надежда Викторовна» — культурно і ввічливо! І що людей скотами робить?!

Далі я сиділа в СІЗО-6 довго і нудно. Це знову був «день сурка»! Та ще й під звуки вічного ремонту! Взагалі, куди мене тільки не посадять, як скрізь відразу ремонт починають! «Улучшаем ваши жилищные условия!» А щоб тобі! Та нахрін мені ваші умови?! Це ви їх собі покращуєте, а мені здоров'я погіршуєте! Цілісінький день стукають, грюкають, перфоратор довбає! Голова гуде — розривається! Пилу від шпаклювання — дихати не можна! Сто разів

на день у камері вологе прибирання робиш! Вся підлога біла! Із коридору протягом пил натягує. Фарба смердить! А йому кінця-краю не видно, цьому ремонту!

Що ще скажу, так це те, що у в'язниці втрачаєшся в днях і часі! Годинники ніде не висять, час тільки по телевізору, якщо він є в камері. Календарика мати не можна, тому заводиш свій! Як Робінзон Крузо зарубки ставиш! Відмічаєш суди, слідства і всіляку хрінь!

Тепер коротко про те, що запам'яталося.

Із друзів у Москві була Мушка! Правду кажуть, що в «одиначці» і з павуками, і з мухами розмовляєш!:) Так воно і є!:)

Потім горобців і синиць прикормила!..

Вікно зафарбоване не було, але перед вікном гофрований бляшаний тин стояв, бо це був перший поверх (у Воронежі був другий), спецблок від внутрішнього двору відгороджував, але небо видно!:))

Дворик для прогулянки (такий же залізобетонний) — на даху. Майже у всіх в'язницях дворики на даху. В дворику турнік був, тільки так високо, що я дострибнути не могла. Дворик критий, але і неба великий шматок був видний. Там завжди хмари гарно пливли. Ще в ці дворики виводили карцер. А в карцері палити заборонено! І свої продукти мати заборонено. Тому цигарки і цукерки для карцеру лишали.

Із цивілізації є інтернет-магазин і електронна пошта, «ФСИН-Письмо» називається, але доступне тільки по Росії. В термінал виводили кожну суботу. Замовляєш, що хочеш, якщо гроші на рахунку маєш, в середу приносять замовлення. Мій рахунок ніколи не був порожнім, адвокати старались :))) — не я їм плачу, а ще й вони мені приплачують за те, що мене захищають! :))) Парадокс!!!

Із послуг: можна здати свої речі на прання (постіль і так міняють щотижня), викликати перукаря (приходила дівчинка, трошки криворука, теж зечка), сходити до спортзали чи на масажне крісло. Прала сама, всім рештою не цікавилася, лише стриглася!

Тепер про того, хто запам'ятався.

Були нормальні люди серед тюремщиків, були і сволота, і мразі рідкісні! Але більшість все ж таки нормальних! Та миловидна жіночка ДПНСИ. Якось вона прийшла не в камуфляжі-берізці (ментовський зразок, у нас в такому «Беркут» ходив), а в «синці» парадній. А у них така кумедна краватка, по фасону на жабо схожа. Я розсміялася, а вона каже: «Да! Вот такой вот! Я его «Гаврюша» называю!»:)) З тих пір я її про себе теж Гаврюшою називала.

Була ще одна «чотка» баришня! Вона на слідчий виводила. В квадратних притемнених окулярах, коротка зачіска і характер прикольний! Інша ж була — ну, «криса» в'їдлива!!! Обшукає! Кожний папірець переріє!!! Наче ти зможеш знайти те, що я не хочу, аби ти знайшла!!!

Ще дві дівки були, «іщейками» їх називали. Вони зазвичай планові і позапланові обшуки камер проводили. Прийдуть, обшукують, вийдуть. Через 10 хвилин знову заходять! «Нежданчик»!!! :)))

Не знаю, які вони там «іщейки», але в мене «мойки» (леза, вийняті з одноразового станка для гоління) як лежали в тумбочці, так я їх там і наступникам лишила... Жодного разу не знайшли! :)))

Вони в мене найдовше в листах борсалися... В мене листів кіпа! І вони, бідолашні, сидять, мучать і себе, і мене кожного разу, кожен лист переглядаючи... (потім я листи сестрою додому передала, щоб не потрошили їх кожного разу, там вони надійніше збережуться! :))

Одна з дівчат зростом мала, коротко стрижена, під хлопця — ну, босячка така! Мого типу! :))) Але ці двоє незлісні були! Хитрі, але не злісні!... Взагалі, найбільше тішило «наївне» питання при обшуках: «Запрещенные предметы в камере есть?» Забороненими предметами тут вважаються: гроші, золото, діаманти, зброя, мобільні телефони, все скляне, все металеве, всілякі «мойки» і заточки (типу недопалки від цигарок обпалені і заточені), шнурки, резинки, голки і т.п.

— Так! Є! Звичайно! — і починаєш перераховувати — Гроші в швейцарському банку, діаманти в маєтку в сейфі...

— Я серьёзно!

— Так і я ж не жартую!

Ну нахріна дурниці запитувати, якщо я у вас постійно під камерами?! Я і в дупі нічого пронести на цей довбаний спецблок не зможу! Хоча що треба, то проносила... :) Благо, у жінки не тільки в дупі дірка є... :)))

Ще зачотна дама була — бібліотекарка! Працювала чітко і злагоджено, як швейцарський годинник! Знаходила мені навіть книжки українською мовою! Завжди вчасно збирала і розносила літературу! Супер! Приємно мати справу з інтелігентною, інтелектуальною людиною! І де?! У в'язниці! :)))

Ще у в'язниці є кумедний звичай! Особисто мене він дуже тішить! Це система покарань: догани оголошувати! Прямо як в армії! Бляха!

Мені «навішали»: «Спала под одеялом после подъема» — догана! Господи! Ну проспала я ваш підйом! З ким не буває?! «Вывернула кашу на сотрудника» — догана! — «Устанавливала в прогулочном дворике междукамерную связь» — догана!

— Ото повеселили! І що ви мені зробите?! Я вже у в'язниці сиджу!!! Чим ви мене можете покарати?! В карцер посадите?! Так «одиночка» — це вже карцер!

— Объяснительные писать будете?

— Е-е, ні, хлопці, я не писака! А ви пишіть, пишіть! Робота у вас така, собача!

— Распишитесь за ознакомление.

— А, ну це будь ласка! Запросто!

Одного разу в сусідньому прогулянковому дворику ще БС-ники із сусідньої камери спецблоку гуляли. Ми розговорилися. Один з них був хохол! І кличка, і українець, сам із Кам'янець-Подільського! Ментом колись в Україні був, а в Росії на будівництві працював, і за щось посадили... (невинний звичайно!) :) Кажуть, у в'язниці сидять самі невинні люди! Кого не спитай — кожен не винен! Не знаю. Якби я була винна, то так і сказала б: «Я винна!» Так от... Ми з ними поговорили, вони знали, хто я, по телевізору бачили... І коли нас прийшли забирати з прогулянки, вони мені кричали: «Слава Україні! Героям Слава!». Після того гуляти нас ввели суворо по графіку, щоб не перетиналися...

Ще в СІЗО-6 медсанчастина була прикольна, ну, коли трохи ближче про них дізналась...:) Спочатку ми не мирили. Там дівчата в реєстратурі, зечки працювали (у в'язницях взагалі скрізь зеки працюють. Сніг прибирати — вони! Вантажити щось — вони! Мити, прати, білити — все зеки! Недивно, що й Сибір на їх кістках побудували!..) Так-от, такі завзяті! Особливо одна, Аліна. Пам'ять у неї феноменальна! І за що її посадили? Підстава, напевне, якась! У них всіх медична освіта... Дивишся на неї і думаєш: якщо таких, як вона, саджають, а такі, як деякі особливо розумом обділені тюремщики охороняють, то світ котиться в тартарари!!!

А ще медики слухали правильну музику — РОК! А не ту хуйню, яка по тюрмі грала! Любила крапельниці в «шістьорці», бо поки мене капали, я якісну живу музику слухала. Естетична насолода! :) Ще, коли капають, треба вкриватися, бо мерзнеш. І якось начмед СІЗО-6 дала мені під голову подушку з дивана, зі свого кабінету, і своїм бушлатом ноги вкрила. Я так сміялася! Сказала, що «мені, ще старшому лейтенанту, підполковничим бушлатом ноги не вкривали!» :)))) Кому скажи — не повірять! :))) «Нікому не говори!» — сміялася вона!

Ну де таке ще можливе?! Тільки у в'язниці! Якось мені Коля Полозов сказав: «Россия — великое государство! Здесь можно стать депутатом Украины, сидя в тюрьме!» А хай йому трясця! Чи не правда?! Але краще не ставати, аби тільки не сидіти!!!

Начальниця СІЗО-6 — це окремий колорит! Її називають «фашистка в юбке»! І справді щось у цьому є! Руде каре, червона помада і в обтяжку ментівська спідниця під черевики на каблуках... Стерво ще те! Але ми з нею якось зійшлися... Видно, «свой свояка видит издалека!» :) В жіночих в'язницях і колоніях начальниками зазвичай ставлять жінок, бо тільки баба бабським сльозам не повірить!!!

Із начтюрми в мене зіткнень не було. Навіть навпаки — вона ввійшла в моє положення: коли в мене була новорічна криза — цигарки закінчилися, а інтернет-магазин у святкові дні не працював, «підігріла» мене п'ятьма пачками цигарок. Назад взяти не захотіла, коли я віддавала. А більше віддячити в мене не було чим,

тому просто подякувала. А от адвокатів моїх вона дуже не любила, ще по «справі Pussy Riot».

Моїх адвокатів взагалі мало хто любить! :)) Та аби вони мене влаштовували! :))

Ну, і опери в СІЗО-6 теж були! Куди ж без них? Начальник опервідділу теж викликав мене на бесіду, правда, чаєм і кавою, як в СІЗО-3, не пригощав...) Так, поговорили...коротко! Він сам родом із Слов'янська, українець з гарним звучним прізвиськом Гайдамак! Розповідав, що батьки в Україні, а він до них навіть поїхати не може зараз — не пускають! Сам спортсмен, все життя боротьбою займається... Ну, по ньому і видно! Самець знатний! Ходить, наче павич, хвіст розпустивши. Ну, і добре. Добре. Згідна. Є на що подивитись! От тільки б задавакуватим таким не був! :))) Коли сплавляли мене із СІЗО-6 на «больнічку» в СІЗО-1, то конвой був із оперів 6-го СІЗО, що мене аж здивувало! Видно, хотіли передати прямо з рук в руки, перед тим, як відхреститися :)) То він не побоявся сісти зі мною прямо в клітку. Правда, посунув мене вліво, щоб пістолет справа залишався! :)) Дорогою туди розмовляли, курили... Сказав, що любить українських дівчат (а хто їх не любить!? :))), особливо харків'янок. Дуже вже гарні студенточки. І українські вареники :) Запросила його на вареники... На питання, де краще — в Україні чи в Росії, відповів: «Я тебе чесно скажу — в Украине лучше!»

Ще в СІЗО-6 зі мною трапилася найкраща річ, яка може трапитися з людиною у в'язниці, в «одиначці»! До мене підселили співкамерницю! Вона ввірвалася в мою камеру після відбою зі всіма своїми клумаками! І ввірвалася в моє життя. І я вже ніколи не зможу її забути. Карасова Заліна. Інгушенка, черкеска — якої тільки крові в ній не намішано. Головне, що гарячої крові. Живої. Судять її за розбій. До мене в спецблок посадили як покарання. А вийшло — як винагорода (сподіваюсь, для нас обох!) :) Вона хуліганка! В яку камеру не посадять, скрізь старша, і скрізь у ментів з камерою проблеми :) Два рази в карцері сиділа, по 5 і 15 діб — не допомогло. Вирішили до мене... Спочатку думали, що ми повбиваємо одна одну (Заліна — КМС по кікбоксингу), але потім

вирішили, що навпаки — зійдемося... Не прогадали! :)) У нас не було класичних тюремних розборок, ніхто нікого не «строїв» і не показував, де чия шконка або «хто тут за старшого»! Ми чудово зійшлися і в побуті, і характерами! Пили чай, курили і «точили» щоночі ковбасу з майонезом і кетчупом, від'їдали свої зади і зацікавлено теревенили... Ходили на прогулянки і витрушували наші «видавшие виды» ковдри!

Заліна, звичайно, могла поводитись, як закореніла зечка! Але коли вона цей «тумблер вирубала», то це була розумна, інтелектуально розвинена людина. Вона мені розповіла безліч премудростей тюремного життя: як можна зварити борщ зі вже звареної тюремної бурди, як «кіпішно» і весело живуть камери, в яких по 40 чоловік, і ще багато, багато всього цікавого... В неї є маленька 4-річна донька, мати, сестра і племінниця, які на неї чекають, і люблячий чоловік, якого судять разом з нею!

Я бажаю їй від всієї душі СВОБОДИ!!!

І дякую, Карасова Заліна! За те, що була в моєму тюремному житті аж три прекрасні дні. Сподіваюсь, ще зустрінємось!..

Через три дні нас розселили... Видно, вирішили, що «споемся» дуже! :))

Взагалі, мені колись сказали: «Это у вас там в Украине больше «каву» пьют, а у нас в России — чай!» А інша фраза звучала так: «Тюрьма к чаю привыкла!» І я тоді подумала, що вся Росія — це величезна тюрьма!!!

А ще кажуть: «Тюрьма днем спит, ночью живет!» Так воно і є! Під вечір в'язниця перетворюється на курятник! З вікон перегукуються, встановлюють зв'язок! «Дороги» натягують! Носки ганяють! «Що це таке?» — питає той, хто не знає. А я й сама толком не знаю, відповім я вам! В спецблоці, в одиночці це все недоступне! А я обіцяла писати тільки ту правду, яку сама знаю! :))) Та нехай тюремні таємниці хоча б трохи залишаються таємницями! :)))

І найголовніше! В СІЗО-6 я вперше за сім місяців побачила свою сестру, дякуючи Еллі Памфіловій! Це був щасливий день! Ми змогли зустрітись без скла і телефонних трубок. Бо якби я побачила вперше за такий довгий час Віру через скло, то я порізала б

собі всі руки в кров, але б рознесла нахрен ту телефонну будку! А так ми міцно обійнялися і просто з хвилину мовчки стояли... Віра плакала... Я сміялася...

На розмову нам дали годину в присутності консула України. І то добре! Краще, аніж могло бути! Я подивилася на свою сестру, і мені здалося, що вона так постаріла і втомилася, аж почорніла... І я подумала: а якою ж старою тоді стала я!

Ще я бачила Віру після тої зустрічі чотири рази. Вона вже поведішала і аж помолодшала! Один раз у суді з мамою, один раз — вживу в СІЗО-1. І там же два рази через скло, де нам кожні три хвилини переривали побачення через те, що ми розмовляли українською мовою! І витріпали всі нерви! Памфілова, щоправда, і тут допомагала вирішити питання! Дякую!

Ми не зобов'язані вчити російську мову! Я до них, у в'язницю, в Росію не просилася! І взагалі в Росії ніколи не була! Навіть на екскурсію на їздила! Я в Росії перший раз. І відразу у в'язниці! І ніяких законів не порушувала!

Тут у них взагалі якась біда з мовами, в цій Росії! Начебто і федерація. Інших державних мов — до чорта! Забиті людьми різних національностей, крім росіян, набагато більше, ніж росіянами! А мову тільки російську вимагають! Кремль і російські ЗМІ верещать про утиснення прав російськомовного населення Донбасу в Україні, хоч Україна і не федерація. Це суверенна держава! А як же утиснення прав україномовного населення в Росії?!

Це трапилось у суді 10.02.2015 по продовженню мені ув'язнення. Конвой, який мене возив — це був постійний конвой, закріплений за мною. Хлопці непогані, молоді, веселі, особливою культурою не відрізняються, але робота в них така, розумію! Ми вже з ними не перший раз їздили і начебто спрацювалися. Але українську мову вони розуміти ніяк не хотіли! Особливо один, самий здоровий!

Я вже чула раніше від них такі фрази, як: «Разговаривай на всем понятном языке!» Хлопці, а це на якому?! На марсіанському?! Я не знаю жодної мови в світі, зрозумілої всім!!! Це навіть не

англійська! Тим більше, не російська! Але раніше ми з ними це якось на жарт обертали, і нічого такого не було. Можна миритися...

10 лютого суд був тяжкий, як завжди — безчесний. І дуже нервовий! Мені було тяжко бачити з клітки рідних, особливо маму... Віра-то трималася! А мама є мама, вона тихо плакала...

Коли вони залишали залу суду, конвой і судові пристави їх просто брутально, нахабно і жорстоко викинули із зали суду! «Разговаривать нельзя! Такие правила!» — Та розумію я ваші гробані правила! Але маму! Людину, якій 77 років, у якої були ребра поламані! Так хапати і стискати, що вона від болю аж зуби зціплює?! Думала, розірву ту клітку к чорту! Бидло, блядь!!! Та поставте ж ви очеплення руками за півметра до ґратів! Я сама поясню, що їй треба вийти!

Попросила маму більше в суди не приїжджати, бо мені нестерпно дивитися, коли її мучать, а я безсила її захистити...

У підвалі суду в камеру досудового очікування мене закинули. Цигарок із собою не дали. «Плохо вела себя в суде!» Ага! Приборкання «строптивной», значить?! Мусорські методи виховання! «По законам РФ в общественных местах не курят!» А в самих курилка в коридорі! Курять щохвилини! Іншим ув'язненим курити дають. Та то все херня! Херня навіть те, що я на 60-му дні голоду, а вони навіть не запитали, чи потрібно мені в туалет! За 7 годин жодного разу не запропонували і не дали мені води! «Надо было просить!» Та ти що?! Може, ще й навколішки стати?! Але то все фігня! Я б і не помітила. І далі якось би, може, «ладнали»! Але черговий раз «наїзд» на українську мову фразою:

— Разговаривай на нормальном языке! Мы ваш чурбанский не понимаем!

Ги-ги-ги! Ржач!

— Ах, чурбанський?! Офіцер, скажіть мені прізвище вашого начальника, на якого я можу написати скаргу на конвой!

— На президента пиши!

Га-га-га! Хлопнули дверима! Ах, президента?! Та не питання! В камері трохи вихолола і подумала: ну, напишу я на його начальника скаргу, і що буде? Ну пожурить він його, потім по голівці

погладить і скаже: «Правильно! С этими «укропами» так и надо!» Потім подумала ще трохи правильно і написала скаргу на захисника прав людини і в прокуратуру.

При виводі з камери сказала:

— Обращусь на «русском», чтобы вы точно правильно поняли мои слова: Старший лейтенант! (звертаюся до начальника конвою) Вы как офицер должны показывать пример образца поведения своему личному составу! И контролировать свой личный состав!

— А что я?! Это не я!

І це мямлить офіцер!

— А вы вообще офицер или кто?!

— Так, пошли, давай! — втручається в розмову той, для кого українська мова — це чурбанська.

— Сержант! Я с офицером разговариваю! — конвой ще посміхається, але очі круглішають!

— Так вот, старлей! Если не умеешь управлять своим стадом, то отвечай сам! Я тоже офицер! И тоже старший лейтенант! Знаю, что такое ответственность за личный состав! А теперь пошли!

Конвой ще нервово посміхався, але вже мовчав... Взагалі суду я заявила, що не поїду більше з цим конвоем, бо відчуваю від озброєних людей, агресивно налаштованих проти України, українофобів, і таких, що ставляться до українців із національною ненавистю, загрозу своєму життю як українки! Конвой більше не посміхався... Мої адвокати переписали номери жетонів конвоїрів і подали скаргу в прокуратуру. Прокурор приходив до мене брати свідчення і сказав, що конвоїрам загрожує покарання аж до кримінальної відповідальності!

Отак-от в Росії доводиться відстоювати любов до рідної мови!

Мені шкода хлопців, але за свої вчинки потрібно відповідати і тримати удар! Я б не хотіла причинити шкоду одному з них. Хороший хлопець, людяний! Завжди при прощанні говорив мені: «Ну! Давай, подружка! Держись!» Його слова дуже підбадьорували! Попросила в нього вибачення за те, що так сталося. Не хотіла йому зла...

Я зараз ще хочу й подякувати йому за те, що залишився людиною.

Та не впевнена, що їх сильно покарають... Ми ж в Росії! А це — «мусорська країна»! Але конвой мені замінили... :) Ці поводять себе ввічливо, до української мови претензій не мають.

Ще із російських в'язниць я побувала в інституті Сербського — «Серпы» в простонародді.

— Что Вы! У нас не тюрьма!

— А! Ну так! У вас дурдом!

— Что Вы?! У нас не дурдом!

— А! Ну так! У вас дурдом у в'язниці! Чи в'язниця в дурдомі?!

Упекло мене туди слідство на психіатричну експертизу (неначе до льотної роботи може бути допущена психічно хвора людина!), щоб сховати від відкритого суду по продовженню арешту! «Без меня меня судили» називається!

Тому приїхала я в «Сербського» із СІЗО-6 ну дуже зла! Там мене вже давно чекали... Охорону виставили таку, що я аж сама злякалась! Із моїм конвоем чоловік 20 вийшло! Весь дурдом збігся подивитися! Наче їм «буйно помішаного» везуть чи атомну бомбу уповільненої дії привезли. Посадили на стілець. Прикували до батареї. Наручниками. Стали навколо, витріщаються. Це мене починає злити ще більше! Виходить лікар, починає відбирати анамнез: де народилась? Де хрестилась? Чи головою в дитинстві билась? Чи нормально розвивалась? Чи в садок ходила? Чи вчасно в школу пішла і чи добре вчилась? Скільки класів закінчила і чим хворіла? І все в такому роді! Пояснюю їй наступне: психіатричну експертизу в стаціонарі не визнаю як законну! І проходити її не збираюсь! Ні на запитання, ані на тести відповідати не буду! І забороняю до мене застосовувати всілякі методи психічного, психологічного, морального і фізичного впливу! Всю інформацію, яку їм і слідству потрібно — про стан мого здоров'я або мою біографію, вони можуть офіційно запросити в Україні! Їм нададуть відповідь! А я з ними розмовляти відмовляюсь.

Лікарі були неприємно здивовані таким моїм настроєм... Але робити нічого, на контакт не йду! Та як тут іти?! Коли вони

приходять кожен день, по пару разів за день всією лікарською бригадою, із головлікарем, завідуючою відділенням — і починається!

— Ну почему Вы отказываетесь? Мы же врачи...

— Та я бачу, що ви лікарі, а не муляри!

— Мы же просто хотим провести обследование...

— А мені воно не потрібне! Я не псих!

— По статье, по которой Вы обвиняетесь, у нас всем такое проводят...

— Ну от «вашим» всім таке й проводять! А я не ваша! Мене викрали і незаконно у в'язницю посадили!!! Я із терористами переговорів не веду і не співпрацюю!!!

— Ну, мы же не имеем к этому никакого отношения...

— Та звичайно ж, ні! Ви не маєте! Ваша влада має! А ви просто інструмент насилля наді мною в її руках!!! Я достатньо зрозуміло пояснила свою позицію та причини відмови від експертизи?

— Да. Но все же мы должны исполнить свою работу...

— Виконуйте! Я вам не заважаю!

— Но без вашего участия результаты будут неполными...

— А моєї участі ви не отримуєте!

— Может, возможен какой-то компромисс?

— Так! Звичайно, можливий! Відвезти мене на відкритий суд! Пустити до мене адвокатів! Тоді поговоримо!

В суд так і не відвезли! Адвокатів пускали. І кожен Божий день! Знову свої пісні співали!

— Ну почему Вы нам не доверяете?

— Та як вам довіряти?! Ви ж психіатри! Я в дурдомі! Тут що хочеш може трапитися, і спшиється «на раз!»

Моя ведуча лікар-професор, то взагалі «щось»! Прийде, стане, руки на грудях схрестить і про довіру говорить!

— А почему Вы доверяете своим адвокатам? Я не пойму, почему Вы не можете доверять нам, например?..

— Та тому, що ти вже стоїш в закритій позі від мене! Ти ж як психіатр повинна розуміти, що схрещені руки «не располагают» до душевної бесіди!

І так щодня. Розмовляли з ними на предмет політики, ситуації, тільки не про мене! Ну, і ще, звісно, за мною спостерігали! Відеокамери! Медсестрички, санітарочки і охорона про мою поведінку все доносили лікарям! Система працювала методом «стукачества»!

Так «упекли» мене в дурдом. Процедура прийому в дурдомі — взагалі шок! Тебе зважують (на той час я важила 70 кг), забирають на зберігання всі твої речі! Якщо щось потрібно — пишеш заяву, і тобі «піднімають» (видають). І то не все, а тільки те, що адміністрація дозволить! Із собою дозволяють взяти: двоє трусів, двоє носків, туалетний папір 2 рулони (потім піднімуть ще, якщо треба), зубну щітку і пасту, мило пральне (не порошок!), крему (якщо користуєшся), прокладки-тампони, цигарки без сірників (там запальничку будуть видавати, щоб прикурити) — і все. Ні ліфчиків, ні майок не можна! Всі ходять «простосісі»! Ні води, ні соків, ні продуктів, ні одягу!

Далі залазиш у ванну для дезінфекції... В руки тобі плескають якусь гідоту помити в піхві та під руками, вошей і всяких паразитів потравити! Потім кажуть присісти навприсідки... і, вдумайтесь тільки — санітарка поливає тебе зверху душем! Як в сталінських концтаборах! Я аж вибухнула! «Та дайте ви сюди цей шланг!!! Я доросла, нормальна людина! Сама помитися можу! Мене навіть в дитинстві рідна мати не мила! Та скільки ж можна терпіти це приниження!» Санітарка віддала шланг і відійшла від гріха подалі...

Помили. Далі одягають. Труси-носки вдягаєш, свої і тобі видають: футболку (зелену, армійську, розтягнуту, вже не один псих в ній помер!), піжаму кисло-блакитного кольору, трикотажну (щоб як будеш тікати з психушки, за 12 кілометрів видно було!), рушник і капці резинові.

Прибарахлили... Ведуть у відділення мене в наручниках... Охоронець бере мене під лікоть, і не дивлячись на те, що я вже й так в наручниках, у нього — страшенно перелякані очі, і я відчуваю, як тремтить його рука! Ну це ж треба так боятися! Чи в нього від природи нервовий тік?! Може, йому треба обстежитися

у закладі, де він працює? І що їм про мене такого наговорили, що вони всі такі перелякані?!

Не знаю, хто і що їм про мене наговорив, але перелякані вони були дуже, і до останнього дня мого перебування в «Серпах» їх так і не попустило... На прогулянку — в наручниках! До лікарів — в наручниках! Завжди руки за спиною закуті і водить посилена охорона! Здуріти! Відділення на третьому поверсі, жіноче, єдине на весь дурдом, решта — чоловічі. Невелике. На чотири палати по три койки. Їдальня, туалет, душ — у відділенні. І ще процедурна і кухня, де не готують, а тільки посуд миють. Заводять. У мене, як завжди, — «VIP палата»! В палаті я одна! Ну, в дурдомі, може, це й на краще! :) Відеокамер в палаті немає! Алілуйя! Тільки в коридорі дві. В дверях віконце, щоб охорона могла спостерігати. На дверях зсередини ні замків, ні ручок, тільки ззовні. Нічне освітлення і вентиляція над дверима, як завжди. Пожежна сигналізація в палаті теж присутня на стелі (в тюремних камерах немає). Койки нормальні. Матраци товсті, пружні, поліуретанові. Подушки великі, пір'яні. Хух! Ну, хоч висплюсь! На вікнах не просто ґрати, а ще й скло броньоване! Куленепробивне! Подвійне! У залізній рамі! І квартира маленька й залізна! Між склом пил, бруд, сміття, папірці всілякі, фантики від цукерок, навіть тапочок резиновий — видно пацієнти через квартиру накидали :) Антисанітарія! Фу! А ще лікарнею себе називають! А дістати ніяк! Рами-то залізні і заварені!

— Вам у нас понравится!.. :)

— Та цур мене! Кому ж в дурдомі може сподобатися?!

— О! К нам люди сами просяться!..

— Ну, психи, може, й просяться! Я ж-то нормальна людина!

— А у нас діагноза «здоровый» нету, есть только «условно здоровый» человек...

— Це ж як? Людина або здорова, або хвора! Третього не дано! Чи ви працюєте по принципу «Здоровых людей нет! Есть недообследованные?»

У коридор мені, слава Богу, можна виходити вільно, їжу приймаю в їдальні разом з рештою «хворих» :). Значить, не зовсім «одиночка...»

Розклала речі по тумбочках (тумбочки дві і всі мої). Сиджу. Дивлюся, по коридору починають снувати дівчата (в таких же піжамах), із цікавістю поглядають в мою палату... Звуть курити. Курити дозволялося по графіку, раз на годину. Підкурювати в охорони від запальнички (якщо наглядка нормальна, то курити можна і частіше). Курити всім, хто курить, разом, щоб по одній не бігали! Курилка в туалеті, витяжка вмикається. Якщо припекло посрати, то чекаєш, доки перекур закінчиться...

А ще в дверях туалету теж віконце, і двері не зачиняються зсередини. Тому посрати нелегко. Ти сидиш, а кожен, хто по коридору йде, загляне. Дикість ще та!!!

Зрозуміло, звуть курити — значить будемо знайомитися! Заходжу, підкурюю, стаю. В туалеті ніде яблуку впасти! Диму — хоч сокиру вішай. Зібрався натовп курців і просто зацікавлених...

— А мы тебя уже давно ждем... По телевизору уже сказали, что тебя должны в «Серпы» привезти...

Ну, весь світ про мене новини знає, а я про себе дізнаюся останньою!

— Привезли!..

Швидко роззнайомилися і далі час проводили весело. Переважно в курильці-туалеті і в їдальні — там були телевізор і пазли. Пазлам я була надзвичайно рада! Хоч щось для розвитку інтелекту. Збирала швидко і нумерувала на звороті для лінивих чи розумово відсталих. Для мене їх шукали і приносили з усього дурдому! Особливо любила пазли на 1000 штук! Дівчата мені теж допомагали, допоки терпіння вистачало... Коли закінчилися пазли, почали квіти із сигаретної фольги і обгортки з цукерок робити — одна жінка-зечка навчила, теж, до речі, з України, з Волині... Потім з тих квітів робила букети і рамки для фото. Дорвалась до творчості! А то і робити нічого не дають! Все — «запрещенные предметы»! Гуляти в дурдомі я виходила в будь-яку погоду! Сніг-дощ — пофігу! За це мене охоронці дуже не любили, бо їм там зі мною стирчати цілу годину доводилось! Хто не хотів виходити, той в палатах залишався, і охороні менше «геморою»...

— Сьогодні погода плохая, может, не пойдешь?..

— У природы нет плохой погоды! Ідемо!

Прогулянки в дурдомі я любила тому, що там був дворик із природою. Стінки такі ж бетонні, тільки «шубою» обкидані і в жовтий колір пофарбовані. Відеокамери, як завжди, дві. По периметру стін вгорі колючий дріт натягнутий, але немає ґратів зверху і даху теж. Небо видно! Але ще прямо в дворик, посеред асфальтованих доріжок росли два дуба, одна липа і клумба посередині. Була золота осінь, і клумбу завалило листям. На дерева, щоправда, теж прихрїняли колючий дріт по колу, щоб якась мавпа не вилізла і не з'їбалась! Але то — фіґня! Головне — природа, жива природа! Ще в дворик був стіл і лавочки, зафіксовані в асфальт. І сам прогулянковий дворик був всередині периметру тюремного дурдому. На прогулянку із гардеробу виносили теплий одяг: кирзові чоботи від 40 до 46 розміру (явно не на жіночу ніжку), носки-унти, курточки тюремного зразка, темно-зелені, і шапочки-підарки (примітка Віри — дуже маленька шапка). Одяг був загального вжитку, тому шапочку і носки-унти краще було не вдягати, а кирзаки взувати аж на дві пари своїх носків.

У дворик у я любила роззуватись і босоніж ганяти по клумбі, розкидаючи листя ногами! Це таке задоволення!... А їх так мало у в'язниці. Мені не було холодно, навіть коли «прихвачував» морозець чи йшов сніг. Ще ми там з дівчатами займалися спортом — бігали по колу, качали прес на лавках, віджималися, боксували. Дворик був досить великим, і кожного дня збирали хліб в їдальні, щоб кормити голубів. Їх ціла зграя прилітала, гарні такі!

Годували в «дурці» «на убой»! Ніхто не жалівся! Я за 21 день поправилась аж на 2 кіло! Меню збалансоване і з витребеньками! Але столовка — столовкою, а «дачки» ніхто не відміняв! Дачки по-тюремному — передачки. На них у в'язниці тільки й живуть! В кого є можливість... Якщо я раніше «дачки» ніколи не просила, бо в одиночці в горло нічого не лізе, то зараз відірвалася за всі місяці! Список дозволених продуктів був обмежений, і не більше 5 кг на людину в тиждень. Адвокати мені приперли два рази по 20 кг

(Щоправда, друга передача на встигла прийти і наздогнала мене вже в СІЗО-6, і їла я сама все те півтора місяці! Доїли вже із співкамерницею, коли її до мене підселили). В передачі були: фрукти, овочі, ковбаси, сир, сало, печиво, цукерки, шоколади, горіхи, цукати, прокладки, цигарки! Ще й дівчатам «дачки» були... Тому ми жерли «від пуза»! Але гуртом і батька легше бити — стоптали все і не поперхнулись! :)

Охоронці медперсоналу були різні. Були хороші жіночки, добрі і чуйні, а були криси-крисами! Нам рот затикають, не встигнемо засміятись! А самі ржуть як кобиллиці після відбою і плітки водять цілий день! Аж слухати гидко! Прийом їжі, а вона стане в дверях як наглядяч і дивиться, аж кусок у горло не лізе! І до нас ставились, як до зеків, покидьків суспільства! Ну, тут я змовчати не могла! І так як я вічний борець за справедливість, то відстоювала свої права і постійно «впрягалась» за дівчат! Взагалі я їм була як кістка в горлі! Через мене — «особо опасного преступника» — їм посилили наряд і подвоїли зміни. Почалися перевірки кожного разу, коли мене відвідувати приходили якісь чиновники, і я їм скаржилась на порядки. Спочатку я закрила лампочку нічного освітлення аркушем паперу А4, щоб не так в очі лупила. У в'язницях це робити заборонено, а тут проканалю! Потім зі скандалами відвоювала, щоб вночі спати із закритими дверима в палату, як всі нормальні «психи»! А то взяли за моду — відкривали мені вночі настіж двері, сідала наглядячка і дивилась на мене цілу ніч! З таким «відпочинком» точно психом можна стати! І далі в тому ж напрямку!.. Робила зауваження персоналу за ржач після відбою, і т. д., і т. п. Одним словом, вони вже не знали як мене здихатись і перехреститися. Все запитували: «Когда тебя уже заберут?» Забрали мене через 21 день. Це мінімальний термін для проходження експертизи. А так — 30 і за потреби можуть продовжити. Вочевидь, лікарі зрозуміли, що я не «їхній пацієнт», і виписали із діагнозом «здорова». Ой! Вибачаюсь: «умовно здорова» — у них же здорових не буває!

На початку і наприкінці експертизи була комісія — великий кабінет, посередині стіл, сидить професор — голова комісії! А напроти

сидиш ти, як на «розстрільному» стільці. По периметру кабінету сидять лікарі: психіатри, психологи, невропатологи, і всі тебе «сканують». Відчуття страшенно неприємне. Професор задає черговий раз одні й ті ж питання, черговий раз не отримує на них відповіді і відпускає мене з Богом! Ще в інституті Сербського до мене вперше за півроку пустили на побачення маму з українським адвокатом. Побачення було через скло 20 хвилин. І нас сидів та слухав підполковник, який розумів українську мову. Після побачення він сказав, що у моєї мами дуже гарна чиста українська мова, десь із центральної України... Вгадав. Із Житомирщини мама родом. Мама молодець! Тоді вона не плакала, хоч нам і обійнятись не дали. Взагалі в мене мама — сильна людина. Просто, коли вона мене вже побачила другий раз в СІЗО-1 і третій раз в суді — тоді я вже голодувала 60-ту добу, дуже схудла і була змучена — материнське серце не витримало, мама заплакала...

Ну, і на завершення про дівчат. Взагалі в інститут Сербського людей відправляють для того, щоб перевірити, чи «дружать вони з головою». Тому контингент був різний. Були, які дружили з нею, були, які не дуже... Пацієнти («підекспертні» для охоронців) ділилися на дві групи: «стражные» — ті, кого із в'язниць привезли, і «бесстражные» — ті, кого з волі направили з різних причин. Але так як жіноче відділення одне, то утримувалися всі разом. «Безстражні» жили в окремій палаті, у них був свій одяг, не піжами, і більше волі... Вони могли кожного вечора дзвонити додому рідним зі своїх телефонів під наглядом медсестри. Телефони вони потім здавали в сейф. Тому через них можна було послати вісточку на волю... Система була налагоджена. І були вони в цьому дурдомі дійсно із власної волі. Для «стражних» порядок зберігався тюремний: спецформа (піжама), обшуки камер, обшуки до і після прогулянки металошукачем. Телефонів мати і дзвонити з чужих не можна. Заборонених предметів — теж. Навіть станків для гоління — нікому! Тому ходили всі — і «стражні», і «безстражні» не тільки «простосісі», а й зарослі, як мавпи, з чого ми постійно стібались. Але незалежно, «стражні» чи «безстражні», більшість дівчат були все ж-таки трішки «ебанутинькі»... «Стражні»

переважно тому, що сиділи по ст. 228 УК РФ — «народная доходная», тобто за наркоту. А «безстражні» самі по собі такі. Але коли я в житті зустрічала таких людей, ніколи не вважала їх «ебанутінкими» чи навіть дивними. Просто сприймала такими, якими вони є — несхожими на інших... Головне, щоб людина була не «гнила»! І дурдом мого ставлення до них не змінив. Незважаючи на те, що більша частина з них були неглибокого розуму. Це не заважало мені спілкуватись з ними їх мовою і разом сміятися із ситуацій і «диких шуток»!.. Ми називали себе «серпскими львами» через те, що були зарослі гривами «в усіх місцях»... Дівчата на цю тему писали різні вірші. Я не писала — не поет! Але з їхніх «недовіршів» ми сміялися всі разом!.. Добре, що тільки 21 день! А то, хто його знає, що було б з моєю психікою, пробудь я там там довше... :) Але були і «перли» — такі, як Даша Бажанова. Стаття-то 228, і «їбанутінка» вона добряче, але інтелектуальний потенціал дуже високий, видно, що багато в чому обізнана, начитана людина. Мені з нею було цікаво спілкуватись. СВОБОДИ тобі, Дашо Бажанова! І якнайскоріше! І повернутись до свого чоловіка, який любить тебе такою, яка ти є! Була ще дівчина з Молдови, Таня, їй 19 років. Приїхала до матері, яка в Росії гас-тарбайтером працює. В Росії чи не вперше. Вона й писати-то російською не вміє (я їй заяви писала), і говорить так-сяк. А ще в 17 років її посадили і вбивство шиють. Ще жінка з України, з Луцька, Галя — теж за вбивство... Є в Росії така звичка: як тільки «лицо кавказской национальности» (одним загальним словом, хоч націй на Кавказі багато, і всі вони різні), або «вообще нерусский» — значить, винен в усіх гріхах світу!.. Отака «гостинність»! Була ще лесбійка Карен, на «ньому» жіночого не було нічого, навіть труси чоловічі, от тільки краса жіноча... Теж по 228-й. До речі, у в'язниці є такі смуги, як «голубая» і «розовая». Якщо «застукають», то вішають смугу і садять до таких же «однополосників»... І ще було багато веселих і прикольних дівчат!.. Одним словом, вибір контингенту — на всю широку палітру!

Це було перше і єдине моє тривале спілкування із іншими ув'язненими. Знанням про тюрму і «зону» (бо це різні речі)

переважно вони мене навчили. За що їм і дякую! До життя на великих «хатах» і на «зоні» вже підготовлена!.. Не доведи Господь!!! І ніхто мене там не ненавидів! І не вважав «бандерівкою», «нацисткою» і «убийцею російських журналістів». Нормально ми ладнали! Щиро дякую всім дівчатам за те, що розділили зі мною 21 день життя в дурдомі! Ще я в Сербського зустріла одну розумну жінку — Людмилу Темченко. Це від неї я дізналась, що таке «етап», а вона в 62 роки відчула його на своїй шкірі. За два роки відсидки об'їхала 22 в'язниці по всій Росії! Незважаючи на те, що в такому віці етапувати далі, ніж на 300 км від місця прописки, навіть за законом заборонено, возили її аж до Сибіру! Вона звинувачується в економічному злочині. З такою статтею зазвичай на експертизу не відправляють. Але, видно, вже сильно комусь «перейшла дорогу». Від неї я почерпнула ще дуже багато знань. Зокрема, в сфері архітектури! Зараз все намагаюсь її знайти, та щось не виходить. Вірю, що ми вистоїмо! І виживемо! І обов'язково зустрінемось!!! Дякую Вам, Людмилу, за науку і за дружбу! СВОБОДИ Вам і до зустрічі! Із «Серпів» мене повернули знову на «шістьорку». А звідти під голод і фанфари збагрили на «больничку» в СІЗО-1.

Отже, СІЗО-1. Москва. Це моя крайня і, сподіваюсь, остання в'язниця в моєму житті! Це лікарня у в'язниці. Називають її ще «матроска» — «Матросская тишина» Так називається вулиця, на якій вона розташована. А чому вулиця має таку назву, ніхто не знає. Треба буде погуглити (примітка Віри — пошукати за допомогою інтернет-шукача Google). Я тепер розумію, чому зеки «косять», симулюють і хочуть на «больничку» потрапити... Це курорт! Режим пом'якшений, умови поліпшені. Тут тобі і увага, і турбота. Ще й здоров'я поправляють. Все ж краще, ніж просто у в'язниці. Як годують — не знаю, не куштувала. Ремонт не скрізь ще зробили, але намагаються. І тут вдень деренчать. Ну що за напасть?! Куди мене не пересадять, там і ремонт!.. Але нехай, потім в'язням краще буде... На тюремщиків і медпрацівників СІЗО-1 в мене жодних нарікань. Поводять себе толерантно, ввічливо, навіть іноді доброзичливо. А переживають

за мене — страшно! Не встигнеш в туалет зайти, а вони вже біжать, стукають в двері:

— Надежда Викторовна, с Вами все нормально?

— Та все добре! Що мені зробиться?!

— Ну, мало ли что... Вы же не едите... Вдруг сознание потеряете... Мы же за Вас переживаем...

І так кожні 5 хвилин! Посрати спокійно не дадуть!

У камері я знову сама. І на весь лікарняний спецблок з чотирьох камер по три койки я — єдиний пацієнт. Охороняє мене в блоці постійно одна чергова — жіночої статі. А щоб кудись перевести чи вивести, збирається конвой і ДПНСИ (примітка Віри — дежурний помічник начальника следственного изолятора). Дівчата переважно дуже добрі і людяні охороняють, одна тільки прискіплива та в'їдлива. А одна — взагалі ще студентка. Зараз на сесію поїхала. Все, як у камеру бачить, що я щось пишу, то каже: «Книга выйдет — подаришь!..» Ну, тепер вже точно подарую... Огляд камери і «личный досмотр» тут, як скрізь, — регулярні, але не нахабні. Наручники тут жодного разу не вдягали, але на прогулянки із собакою виводять. Це добре. У в'язниці собак любиш більше, ніж людей. Камера чиста, свіжа, після ремонту. Обладнана всім: дві відеокамери (в туалеті немає) і аудіодомофон. На підлозі кахель. Я мию його із Domestos'ом щодня. Все стерильне, як в лікарні. Койки-шконки покращеного зразка в дрібну клітинку, в яку вже мої кістки більше не провалюються, одноповерхові. Матрац новий, поліуретановий. Пружний, для хребта насолода. Подушка теж нормальна, силіконова. Ковдра нова, вовняна, плюс в мене ще своя є (з СІЗО-6 адвокати передали), так що не змерзну. Постіль і вафельні рушники нові видали, ще з бірками. І кожного тижня міняють на такі ж нові, а не на випрані. Цікаво, і довго вони на мене їх ще напасуться? Бо зрозуміло, що так не всім. Туалет — унітаз, а не «очко» (в СІЗО-6 теж унітаз був). Раковина-дзеркало (це стандарт) і душ!!! Це щастя! Особливість «матроски» — це двері (тормоза). Вони дуже низькі, як в старих тюрмах (1 м 70 см). Високим людям треба нахилятись. Я ще якраз проходжу. В нових вже ставлять двері по 2 метри. Вікно хоч і

за потрійними ґратами, але вигляд з нього гарний, наскільки це взагалі можливо у в'язниці. По-перше, висота — аж четвертий поверх! З вікон видно пару дерев, тюремні корпуси старої архітектури і в далечині якісь московські забудови. А ще дуже гарний схід сонця щоранку, який робить пурпурними дві офісні скляні висотки вдалині. Прямо як башти-близнюки, які до 11 вересня 2001 року були в Нью-Йорку. Вдень я тусуюсь на ліжку під лівою стіною, щоб у камери було добре видно. А на ніч переношу матрац на ліжку під правою стіною. Дозволили спати там, де нічне світло в очі не б'є. Так як лампи тут світлодіодні, ну дуже вже їдучі! Тим більше, що в тюрмах цілий день горить денне світло, неважливо, ясний день надворі чи похмурий. А вночі — нічне. І отак при штучному світлі і живеш. Очі дуже болять і втомлюються.

Бібліотека тут теж є. Читала. Але сюди мені вже дозволили передавати книги, навіть українською мовою, тому мені вже понаносили... А так взагалі у в'язницю книги передавати не можна, тільки купувати через Інтернет у тюремних магазинах. І тільки ті, котрі дозволені цензурою. Наприклад, я просила почитати книгу Гітлера «Mein Kampf», то на мене як на фашиста подивились. Ця книга у них у Росії взагалі заборонена. Як пропаганда фашизму і «Правого Сектору». Ще в «матросці» зі мною сподобалось психологам працювати. Це тому, що результати першого тесту показали, що у мене інтелект 10 із 10 можливих і дуже неординарний характер. Вони таке у в'язницях рідко зустрічають. Психологи приносять різні тести, я за ними час коротаю... Але спілкування їм зі мною дозволили дозоване. А то ще, чого доброго, проймуться симпатією до української «нацистки»! Одна психолог — старший лейтенант Оксана з дуже нетиповим для кацапів прізвиськом Паляничко! Зазвичай росіянам для вимови найтяжче даються три українські слова — гумка, дівчина і паляниця! Не раз перевіряла! У них для цих слів мовний апарат не пристосований. Вони їх вимовляють як: гумка (через «Г»), «дивчина» і «паляніца»! Оксана Паляничко! Виявляється, у неї батько родом з Полтавщини, вона кожне літо у бабусі в полтавському

селі проводила. Говорить гарно українською і всією душею, аж до мурашок по шкірі любить Україну! Дуже жалкує, що зараз в Україну не пускають... Як приємно зустріти в Росії, та ще в тюрмі, рідну душу! Ми з нею дуже потоваришували, і я чекаю її в гості в Україну, як тільки скінчиться війна... А от операм я тут байдужа. Нач.опервідділу рідко заходить. На початку тільки сказав, що вони такому «щастю» теж не дуже раді. Але як я з ними, так і вони зі мною... А все решта — «решается». Поки що миримо... Я, як його тільки побачила, відразу зрозуміла, що офіцер. Не тільки за погонями, а і в душі. Високий, осанка підтягнута, спортивний, ще й комірець кітеля підшивкою білою підшитий. Ну любо глянути! «Настоящий майор»!

А ще якось, коли мені «Кобзар» принесли, він спитав, про що Шевченко пише, бо ніколи нашого поета не читав, українською не вміє. Я йому написала переклад деяких віршів. Переклад — це, звісно, не те, але близько до контексту намагалась. Сказала, що навіть, якщо я йому їх прочитаю українською, він все одно зрозуміє, бо Шевченко дуже легко пише. Ще переклала вірш Лесі Українки «Без надії сподіваюсь» і теж дала почитати. Написала відмінність між літерами російської і української мови. Сказала, що якщо захоче, то навчиться українською читати. Але не перейнявся. Тільки сказав, що мені дивні вірші подобаються — сумні. На що я відповіла: «Яка доля в Україні і в мене, такі і вірші». Ще, коли мене виводять на «слідчий» до адвокатів, я там часто перетинаюсь із одними й тими ж хлопцями, так співпадає. До них, вочевидь, теж адвокати в той самий час приходять. Вони, коли мене бачать, кричать: «Слава Україні!» А я їм: «Героям Слава!» Може, хлопці теж із України? Шкода, поговорити не дають. Ще часто бачу мера міста Ярославля, він із російської опозиції, тому посадили за хабар, і сидить. Добре, що хоч не вбили, як Немцова. Нам якось вдалося перекинутись парою слів... Він сказав: «Хочу засвідечувати Вам свое почтение...» — і протягнув руку. Я теж засвідчила йому свою повагу і теж подала руку. Шкода, що тюремщики тепер пильно стежать, щоб ми більше не спілкувались.

І на завершення — про прогулянки і про собак. Прогулянковий дворик тут на даху, як і у більшості тюрем. Нагорі ґрати, але не критий, тому небо видно. Лавка, прикрита невеликим козирком від дощу і снігу. А загалом весь дворик засипає снігом, що дуже приємно. Ходиш, а він рипить під ногами. Зліпила маленьку снігову бабу, сніг погано ліпився, посадила її з собою поруч, на лавку. Зробила із сірників корону і в руку тикнула цигарку, як факел. Стояла, нікому не заважала... Тут якогось дня мене тюремщики запитують: «Подружка?» Кажу: «Так! Статуя Свободи!» Приходжу на наступний день — вже поламали і з дворики викинули. От нелюбов у росіян до всього американського! Єдине, що дуже неприємно на прогулянці — це те, що зверху на спеціальному балконі стоїть наглядач і постійно дивиться на тебе. Це тому, що дворики в них не оновлені, ще не обладнані камерами відеоспостереження! Відчуваєш себе, як у зоопарку на місці тигра в клітці. Аж на прогулянки виходити не хочеться. Ще залежно від наглядача: є такий, що розвернеться і в сторону собі дивиться, або ходить по балкону і час від часу поглядає, а є такі, що в упор як витріщать і очей не зводять! Наче кайф ловлять від своєї собачої роботи! А один є, так-то взагалі! Ну такий вже розумом убогий і недалекий! Як зачепить тему України, так хоч благим матом його крий! Інакше кажучи, собаки — це за щастя... Собак приводять дві (взагалі у тюрмі їх більше, але видно, до роботи зі мною не всі допущені :)) із кінологами. Кінологи — приємні жінки. Гадаю, із неприємними людьми собаки б не працювали. Один молодий кобель, Ягер, йому два роки, ще шалопай невихований — руда бельгійська довгошерста вівчарка, але кумедний. Друга, сучка — німецька вівчарка, Тайга. Вона теж молода, але це найвихованіша і найрозумніша псина, яку я бачила. Вона на мене ще жодного разу не гавкнула. Її можуть лишити зі мною без намордника і повідка, наказати: «Охраняй!», і вона на мене навіть не рикне, доки я не виходжу за дозволений мені периметр. Таке враження, ніби це вона мене на короткому повідку вигулює. Ще на шії у неї висить червоний бомбончик, і є жовтий м'ячик, котрим вона любить грати у футбол. Якщо

господарка м'ячик забуває, то Тайга катає лапами сніжки і грає ними. Абалдеть! Класнюча псина! Шкода, її зі мною в дворик не пускають! Українську мову Тайга розуміє і прислухається... А виявляється, все тому, що вона — моя землячка, з України! Та ще й з Житомирщини! Ще одна рідна душа! Як мені пояснила її господарка, кінологи самі собі собак підбирають і купують, дресирують. Вже потім йдуть з ними на службу. В'язниця, щоправда, видає корм сухий, собачий, ну, і столовка тюремна підгодовує. У Тайги в Росії ще сестра є. Вона служить у поліції. Спеціалізується на вибухівці. Отакі от наші українки! Які цінні кадри Україна в Росію віддає! :)

Ще тут мені дали, нарешті, до творчості дорватися! :) Дали офіційний дозвіл (через заяву, звісно ж) тримати в камері клей і ножиці! Я накупувала журналів і клею колажі :) На політичні теми... Можливо, їх ви побачите раніше, ніж цю книгу. Ще, казали психологи, може, фарби принесуть — гуаш, щоб якась психологічна розрядка в одиночці була. Ото було б добре! :)

Що мені противно було у в'язниці, так це до камер відеоспостереження звикнути! Їй-богу! Легше під прицілом снайпера ходити, ніж під постійним наглядом незрозуміло кого жити. Мені тут якось тюремщик (чоловік) сказав: «Надежда Викторовна, я понимаю, зарядка там и все такое... Ну Вы пожалейте наши нервы... Я каждый день в семь утра прихожу на работу, а там Вы на мониторе, в нижнем белье...» Та їбанись ти, сука, головою об асфальт! У мене просто слів немає! Це крім того, що вони, тварі, забрали в мене волю! Забрали весь особистий простір! Самі на мене витріщаються в камери, яких понавішали! То це ще й він мене буде соромити! А-ху-єть! Та я й так вже спідню білизну ношу, хоч завжди обхожусь без неї! Та похуй мені їх камери та їхня хвора уява в стилі XXL. А потім же ще, як Росія це вміє, будуть фільми-фентезі документальні про мене знімати і по телевізору показувати, як я тут мало не гола ходила! В себе ж у камері! Люблять вони тут таким лайном смакувати! Про кого вже тільки таких фільмів не знімали! Ну, і звичайно, про Юлю Тимошенко! Брудю стільки лили! Щоб їм самим, покидькам, тим

гімном і захлинутися! І звичайно ж, відео із тюрми показували, як вона по камері ходила! Я запитала у того, хто мені це говорив:

— А моє «еротичне» відео теж будете по всіх каналах крутити? Чи для приватного перегляду залишите?

— Нет, ну что Вы, у нас не такие порядки...

— Знаю я ваші порядки! По телевізору спостерігала! Ну, як побачу, що відео продали, то як помру, буде пофіг, а якщо живою залишусь, будете відповідати!!!

І, як висновок, скажу: такими російські в'язниці побачила я. Але щоб не обманулися ті, хто у в'язниці не був, і не засудили мене у брехні ті, хто знає про тюрми більше мого, поясню, що така в'язниця не завжди і не для всіх... Політв'язні завжди утримуються в «особливих» умовах! З одного боку, умови кращі, але нагляд пильніший... У в'язницях загального режиму можна більше «порішати» через тих же ментів: і горілку, і наркотики, і по три-п'ять труб (телефонів) на великих «хатах» є. Все може бути... Якщо «правильно» себе ведеш і з опером працюєш... Але всього цього мені побачити не довелося, тільки почути, бо в тюрмі і «стіни говорять». Особливо через умивальники, стіни і вентиляції... Я чудово розумію, що поки що в мене в тюрмах були «тепличі умови»... Насправді ж в'язниця — це явище набагато страшніше, вона людей ламає і вбиває!.. Або робить злішими і сильнішими! Але таким, як був, з неї ніхто не виходить. І для мене все в будь-який момент може закінчитись... Я в Росії і в тюрмі. А тут ні в чому впевненім бути не можна! Як то кажуть, «Від суми і від тюрми не зарікайся...» І краще сюди ніколи не потрапляти! Навіть золота клітка — це все одно клітка! Єдине, в чому я тут впевнена, так це в тому, що тюрма мене не зламає! Якщо вже не зламала, то і не зламає! Вбити може, а зламати — ніколи!!! В Україні, на одній з львівських в'язниць є напис: «Воля ціни не має!» Це написали в'язні ОУН, які втекли з неї... Так! Воля ціни не має!!! Але воля — це тоді, коли нічого втрачати! Тому смерть — це теж як вихід... І нехай вас не лякають мої слова. До місця, до часу і до ситуації тут — це вибір сильної людини. СВОБОДИ ВСІМ!!! ВІД УСІЄЇ ДУШІ — СВОБОДИ!!!

Ну, раз всім вже зрозуміло, що в Росії я політв'язень (хоч це і абсурд, бо в Росії я ніякою політикою не займалась і взагалі раніше ніколи не була!), то трохи про політику...

Спочатку, коли мене закрили в цю тюрму народів під назвою «Російська імперія», я тут і нахрін нікому потрібна не була. І тут, в міру того, як розкручувалися події навколо мене поза в'язницею, до мене все частіше і частіше почали приходити російські чиновники!.. Коли погодилась іти на вибори народних депутатів України із партією «Батьківщина» (бо були пропозиції і від інших партій, які всі до того і знать мене не знали! І я їм теж всім до того нахрін потрібна не була!), всі запитували: чому саме з Юлією Тимошенко? Я згадала, як донбаські сепаратисти більш за все не хотіли, щоб до влади Тимошенко прийшла... Все говорили: «Зачем вы снова к власти эту Юльку привели?!» — і підписала пропозицію. Ви Юльку при владі бачити не хотіли?! А я не хотіла, щоб ви мене ворогу продавали! От тепер ми разом з Юлею до влади прийшли! Будемо з вами «порозуміння» шукати!.. Потім стала делегатом ПАРЕ (Парламентської асамблеї Ради Європи)! Знову прибігли... Такі чемні, облесливі... «Но Вы же только не станьте разменной монетой... Вы же понимаете... Такая сложная политическая ситуация...» Я?! Не стати розмінною монетою?! Та це ж ви за мене там торгуєтесь! Тільки ви швидше торгуйтеся, бо «золота рибка» чогось варта, допоки жива (я вже тоді на голоді сиділа)! З розумом торгуйтеся! Щоб біля розбитого корита не лишитись!.. Вашу делегацію в ПАРЕ пустять і голос повернуть, але зняття санкцій я не варта! І не просіть! Ніхто на це не піде! І що в них там не зрослося, я не знаю, але не доторгувались... А я вже так сподівалась!.. 16 лютого ніч не спала! Результату «Мінських домовленостей» чекала! Домовилися...

Як забігали до мене на другий день чиновники!!! Натовпом в коридорі стояли! Із чиновниками розмовляємо без запису на камери, тому що коли ОНК (Общественная наблюдательная комиссия) приходить, то стоїть ще два-три тюремщики і на відеореєстратор все пишуть! Ну!.. А чиновникам можна! Куди ж там...

— Надежда Викторовна, все у Вас будет хорошо...

— Буде!? А коли ж воно буде?!

— Ну, Ви же видите... Ситуация потихоньку разрешается...
Нужно подождать...

— Почекати?! Та я розумію, що я у вас «страховий поліс»! Але ж скільки можна чекати!? Моє ж життя не вічне! (На той час вже за п'ятдесят днів голоду перевалило).

— Ну... Я Вас понимаю. Но и Вы поймите... Должно быть политическое решение сверху. Понимаете, Владимир Владимирович — такой человек, что на него не нужно давить!.. Я его лично знаю... Он на это не поддается...

— Та Ви знаєте! І я людина! І мене через коліно ламати не треба! Я не ламаюсь!

— Да, да, конечно... Но у Вас все будет хорошо... Поверьте! Я знаю людей, и поверьте мне, Вас ждет великое политическое будущее... Я бы хотела у Вас попросить, чтобы Украина в будущем смотрела все-таки в сторону России, а не только в сторону Европы...

Ого! Вже «попросіть»?! Так моє «велике політичне» майбутнє починається прямо зараз?!

— Та Ви знаєте, я теж не проти, щоб Україна дивилась в бік Росії!... Але вже із Європи!..

Здуріти можна! Та вони що собі думають?! Та хто я така, щоб змушувати чи вказувати моєму народові, куди йому дивитись? Я ще в тюрмі сиджу, і може, завтра здохну! А українці — вільний народ, бо у нас «рабів до раю не пускають»! І взагалі мені подобається бачити Україну такою, який курс вона вибрала спочатку: вільною, незалежною, самостійною, суверенною, позаблоковою, унітарною державою. Із грамотним провідником і з користю для України між Європою та Росією. Але часи змінюються...

І знову суд... І знову фіг що вирішили! Сиджу далі, чекаю «політичного» рішення! Мені росіяни писали, що мене в Росії називають «личная заложница Путина»! Ну добре, що хоч не «наложница»! :) Крайнього разу Елла Памфілова прибігала, коли я після суду подала скаргу на конвой, котрому українська мова вуха ріже. Прибігала, аж запихалась: «Я еще Ваше письмо не получила,

но мне передали, я знаю, что все, что касается Вас — это очень срочно!...» А! Насеру його матері! І з тюрми — б так спішили відпускати! Але з конвоєм швидко розібрались. Ще раз дякую Вам, Елло Олександрівно!

Після «мінських» зачистили ще й «доктор Ліза» із Федотовим. Начебто і не чиновники... У Єлізавети Глінки «доктора Лізи» — незалежний фонд, хоч ніхто і не вірить. Ну, звичайно, незалежний! Від усього, тільки не від влади... Бо в Росії все, що незалежне від влади, миттєво гине!

Прийшли. Мило посміхаються. Такі добрі-добрі, аж медові! А очки такі хитрі-хитрі, щоб не сказати підлі! Яюсь довіри їм не йметься, щось душа не лягла... Говоримо... Розповідають про дітей Донбаса, яких «доктор Ліза» все з України рятує... Ну просто Матір Тереза! Принесли книгу, українською мовою, «Кобзар» (напевне, із Донбасу вивезли, коли туди «российских учебников» гуманітаркою навезли). От дякую за Кобзаря! Я, щоправда, його разів 15 за життя читала! Але в тюрмі ще раз зайвим не буде! Душу зігріє!

Прийшли вдруге... Розповіли, що щойно відвідали у в'язниці ту жінку, багатодітну матір зі Смоленська, яка телефонувала в українське посольство і попередила, що російські танки на Україну сунуть! І тепер її звинувачують в державній зраді! Я сказала, що це дикість! В якій ще країні, крім Росії, можуть матір п'ятох дітей запхати в душогубку?! І звинуватити в такій нісенітниці! Вони сказали, що теж проти, і Федотов розповів «увлекательную» історію... Як колись у Росії посадили у в'язницю екіпаж норвезького судна, за шпіонаж начебто. І після того, як Федотов відвідав їх у в'язниці, трапилось «чудо» — весь екіпаж, близько 16 чоловік, відпустили на наступний же день! Вони пішли, дивлюсь ввечері новини і... о, диво! Хай йому грець! Багатодітну матір цього ж вечора відпустили! Шкода тільки, що на мене «магія Федотова» не подіяла! Вже тричі приходив, а я досі сиджу!

Третій раз прийшли напередодні 8 березня зі святом привітати! Ну так, теж мені ще свято! Коли вони прийшли, то

тюльпанчики, які консул України приніс, і їх тоді в коридорі залишили, негайно ж начальство тюрми дозволило в камеру занести! Стоять тепер у мене, око звеселяють! Начальство тюрми взагалі завжди чиновників до мене супроводжує і чекає в коридорі, доки вони зі мною не наговоряться. Цього разу знову книжка — українська література за 8 клас. Ну, точно з Донбасу возять! Підручникомзаміщення роблять, як у Криму!.. Знову говорили... «Доктор Ліза» скаржилась, що пропуск в Україну дуже тяжко дістати, а зараз кордон закривають, і взагалі жінок пускати не будуть. Та невже? Нарешті закривають! Алилуя! Давно пора! «А детки же?! Детки!» Сказала «доктору Лізі», що при потребі особисто звернуся до Президента України, щоб її пропустили. Добрі справи ніколи не слід забороняти робити. Якщо і справді хоче допомогти і лікувати, нехай возять! Добре діло — не гріх! Але щоб не так: туди зброю, а звідти дітей! Ще бідкалась, що на Донбасі блокада... Я відповіла, що мені це знайоме. В мене в Росії теж блокада!... До речі, виявляється, що це вона мені цей Nutrison і Nutridrink (ліки, якими мене годують) привозить. А вони ж в Росії під санкціями (нідерландського виробництва)! Їх так тяжко дістати... Подякувала їй, що так старається для мене (хоч вони мені все одно не на користь). Посміялися, що може, ще попросити Європу зняти санкції для порятунку життя Савченко... Ще подарувала мені сорочку-вишиванку мережкою. Свою, бо та вишиванка, що мати з України привезла, ніяк до мене не дійде! За сорочку дякую, гарна. Пошила тут собі ще спідницю із шалі (голку і нитку теж на короткий час видали), — буде тепер в чому до суду їздити! Федотов розповів, що вони вже направили ноту прохання до голови СК РФ, генерала Бастрикіна, щоб мені змінили міру утримання на домашній арешт в консульстві України! Ну, дякую! Може, допоможе! І на мене, нарешті, «магія Федотова» подіє. «И прекратите голодать! Вы нужны живой! Не только Украине, но и России... Вы должны стать мостиком... Вернуть хорошие отношения между Россией и Украиной...» А хай ти тямився! Я вже і Росії потрібна! Цікаво, для чого?! Щоб сидіти у вас вічно?! І я після цього всього їм ще

й «должна»?! Віддасте борги і Крим назад — стосунки й самі налагодяться! Обіцяли ще прийти. Ну буду чекати... Отак і живу я у в'язниці, день від дня веселіше... Хоч вовком вий! І не знаю, коли це все закінчиться... Втеча із тюрми... Ну хто із в'язнів про неї не думав? Про неї думаєш постійно, на рівні підсвідомості... Помічаєш все, аналізуєш постійно, прораховуєш... Чи можна втекти з в'язниці? Немає нічого неможливого! Можна! Подумавши добре, я дійшла висновку, що із тюрми (досудового ізолятора СІЗО) втекти тяжче, ніж із в'язниці для осуджених і зони... Чому так? В силу різних обставин... А от із тюрми СІЗО втекти можна двома шляхами: через продажних ментів або в морг. Менти в моєму випадку на це не підуть, але завжди залишається, як мінімум, один вихід...

Було в мене моє життя і без того дуже несумне. Я любила свою роботу, любила літати. І в один момент якісь незрозумілі сили забрали в мене моє життя і дали мені абсолютно інше, з котрим я ще не знаю, що робити... Але вже зараз розумію, що тисячам, якщо не мільйонам людей зі всього світу і українцям вже дуже зобов'язана... Я ще не знаю, чи вийде в мене коли-небудь віддячити усім! Не знаю, чи вистачить мені мудрості, розуму і сил виправдати ту довіру, яку мені виказали люди, і ті надії, які вони на мене покладають. І сидіти тяжко, і вийти страшно... А що, як не зможу?... І українці отримають чергове розчарування, якими ми вже ситі по горло? А якщо помру, то помре і надія! Ну просто безвихідь якась!

Ви не подумайте, що я зловила «зіркову хворобу» і так пишу, як «великомучениця». Зовсім ні! Я із «золотим пером у жопі» не родилась, і коли стала депутатом, поки заочним, корона на мені не виросла! Я розумію, що для всіх «хорошим» не будеш, але й для тих, хто самі «нехороші», я і старатись не буду! Але навіть якщо б у всьому світі в мене вірила тільки одна людина, а мільйони — ні, і тоді мені було б найтяжче зрадити довіру тільки цієї людини. Якось у в'язниці в одній книжці прочитала, що в політиці є дві рушійні сили — це бідність і марнославство. Марнославства мені завжди бракувало, а бідною я себе ніколи

не вважала. Тому, напевне, мною буде рухати бідність мого народу... «Добрая богиня бедности» — є така стара пісня чеських повстанців, гуситів Яна Жижки. І дійсно добра, бо бідність і горе змушують людину звертати гори в боротьбі за покращення свого життя.

Але я ще сиджу... Вже й до «Героя України» досиділась... А що далі? Міжнародні нагороди і премії? А навіщо? Невже незрозуміло, що для простої людини, народженої на волі, найдорожче — це СВОБОДА! Чи може, це такий період дозрівання? Чомусь тюрма — це завжди кузня вождів-революціонерів? Нельсон Мандела, Степан Бандера, Че Гевара, Гітлер, Ленін — всі сиділи. То скільки ж зріти, щоб не перезріти? 27 років як Нельсон Мандела? Та я згнию! Я стільки не витримаю! Не така я сильна! Іноді мені здається, що я і дня більше не витримаю! Та, кажуть, Богу видніше!

Колись один хлопець, як я ще в ВДВ служила, мені сказав: «Борись, Надюха, нет ничего невозможного для тебя!» Ну що ж, повірю його словам. І буду боротись вічно! Я не знаю, правильними були мої дії і моя поведінка чи ні — у бою, в полоні, при викраденні, у в'язниці... Можливо, це зможе сказати той, в кого є більший досвід, ніж в мене. І не питайте, звідки це в мені — така реакція, таке бачення, таке сприйняття... Напевне, інтуїтивно і від природи закладено. Не сприйміть мою писанину як навчальний посібник. Кожна людина індивідуальна, і кожному підходить своє, та й ситуації бувають різні...

ГОЛОД

У В'ЯЗНИЦІ ТА ПОЗА НЕЇ

Голод. Насправді голод — це не тяжко. І хоч на дієтах я ніколи не сиділа, і мої 84 кг мене зовсім не обтяжували, ні фізично, ані естетично. Але і не їсти довгий час для мене теж не проблема — свого жирового прошарку вистачає :) Постів я теж ніколи не дотримувалася.

Вперше в житті влаштувала собі голодовку, напевне, років у 17. Просто спробувати, як це. Мама пережила голод 1946–1947 років, що був штучно створений Сталіним в Україні, і часто розповідала, як вони їли шліхту із гнилої картоплі чи лободи. Нам теж варила, щоб знали...

Я тоді, в 17 років, протрималась тиждень без їжі, тільки на воді і травах. Далі був Новий Рік, смачний стіл, і продовжувати не було сенсу. Зрозуміла, що можу! Шлунок перестав боліти і просити їжі вже на третій день! Далі, вже на армійських курсах виживання, я почула, що людський організм без шкоди для себе витримує два тижні без їжі і максимум три дні без води. Чути — чула, але не перевіряла. На що ще себе перевіряла? Можу п'ять діб не спати, потім на дві доби просто відключаюсь. По життю чи в житті багато разів доводилось не спати п'ять діб, але більше п'яти — ніколи. Можу витримати 16 годин без туалету взагалі. Якось на акції «Україна без Кучми!» в 2000 році довелося. Була в натовпі людей затиснута — ніяк було сходити. А взагалі льотчик повинен вміти обходитись без туалету 6 годин. На більш довгі перельоти обладнують в літаках сортир.

Другий раз в своєму житті я відмовилась від їжі в полоні «ополченців». І не тому, що стрес чи протест, а просто тому, що дуже несмачно. А я дуже поважаю слова Омара Хайяма: «Лучше голодать, чем что попало есть, и лучше быть одним, чем вместе с кем попало», тому і їсти той гидотний харч не хотілося. Я була неголодна. А от ще 8 хлопців полонених у сусідній кімнаті їсти хотіли. Тому добре, що моя пайка їм йшла. Не їла тиждень. За цей тиждень «ополченці» мене пригощали: дві цукерки, один апельсин, один ананас, цигарки. Із своїми хлопцями всім ділилась. Помітивши, що я не їм, начальник охорони «ополченців» поставив ультиматум: скільки ложок з'їдаю я, стільки ложок мої

хлопці на всіх. Якщо з'їдаю всю порцію, вони отримують обід. Довелося давитися вечерею. Але недовго, бо того ж дня вони продали мене в Росію...

У Росії я смачної їжі ще взагалі не їла! Чи готувати вони тут не вміють? Не тільки у в'язницях, а й у motelі «Євро» у Воронежі, де мене утримували, коли викрали, їжа була просто бридка! Хоч не їж!

Третій раз я голодувала в СІЗО-3 у Воронежі, теж 7 днів. В знак протесту, що до мене не пускали консула України в РФ, і не повідомили моїй родині, де я. Цей голод був взагалі легкий! Відмовитись від їдла, куди кидають нечищену картоплю і цибулю (так в Україні свиней годують помиями), було навіть за щастя! Консула пустили, рідним повідомили.

На початок голодовки в СІЗО-3 міста Воронеж моя вага була 75 кг. За тиждень навіть не знизилась. Далі я спробувала так звану «суху голодовку», без води. Не оголошувала її, просто для себе — перевірити, скільки витримаю. Колись моя сестра пробувала не пити два дні, казала, що це дуже важко, нирки болять. Це було якраз під час етапування мене із Воронежа, СІЗО-3, до Москви, СІЗО-6, через місто Єлец, СІЗО-2. Витримала 4 дні, це було тяжче. Поки холодно і мало рухаєшся, пити не хочеться, про їжу просто забуваєш, але десь на день другий починають нити нирки. На третій день вони починають горіти. На четвертий горіти починає все тіло і мозок. Далі продовжувати не стала. Втрата ваги — 5 кг.

П'ятий раз я розпочала найдовшу голодовку в своєму житті, — поки що. І сподіваюсь, що взагалі. Почала я її з 13 грудня 2014 року — вже в цей день нічого не їла, тільки пила чай і каву. Але оформили її тільки 14 грудня. Перед тим обшукали тюремщики всю камеру, вигребли всі продукти і відсадили від мене співкамерницю — єдину живу людину за вісім місяців, яку до мене посадили перед тим за три дні (це були веселі три дні!) Решту терміну я «мотаю» в одиночці. Тюремщики обшукували камеру з особливим цинізмом і насмішкою. «А может, ты себе здесь шоколадку припрядешь к чаю? Хи-хи». Під час голодування дозволяється

тільки воду пити. Бо навіть чай і кава без цукру — вже теж їжа! Яка недовіра! Вочевидь, вони мене погано знали! У Воронежі нічого не вигрібали, просто сказала, що їсти не буду, і чесно не їла! А у Москві навіть сіль в шкарпетці, якою я вухо гріла, хотіли забрати! Ото ж багато ти солі з'їси! На сороковий день моєї голодовки на воді, від якої вже нудило (вода в московських трубах бридка, навіть якщо кип'ячена), ті самі тюремщики, які тоді хіхікали, ходили і почали питати один в одного: «А как она так может?» Виявляється, у в'язниці голодовку в середньому днів 10 тримають, більше не витримують. Виявляється, мене з неї навіть вивести тюремщики хотіли. Як я вже пізніше дізналася, є в тюрмах такий метод: починають у коридорі на електроплитці картоплю із салом і цибулею смажити. Запах має у голодуючого розбудити апетит, і той, не витримавши, повинен зірватися і з'їсти смачну смажену картоплю! А я-то думала: чого це цілий день пахне смаженим, а потім вони мені посмажену картоплю на вечерю пропонують, тоді як на вечерю завжди дають варену гнилувату, погано потовчену картоплю з водою?! А це, виявляється, вони мене так спокушали! :) А я й не зрозуміла, що це для мене картоплю смажили! :) Але щоб мені аж не в терпець їсти захотілося, я й не помітила! Воля миліша за картоплю смажену!!! Вдома наїмся, як сама посмажу!

Так от. Голодування 13.12.2014 року я почала в знак протесту проти поганого медичного обслуговування в СІЗО-6 Москви. В мене гострий отіт, який вони не могли правильно вилікувати, бо в них навіть ЛОР-лікаря не було. І залікували до хронічного болю і втрати слуху на 40–60%. Потім вони, звичайно, викликали лікаря-отоларинголога із цивільної лікарні Москви і пролікували мене. Слух відновився. Але тут мене вибісили брехливий Слідчий комітет РФ і безчесний суд, і я, «не відриваючись від виробництва», рубонула голодовку до переможного кінця!

Тепер поетапно і в подробицях про довготривалий голод. Як тільки ти у в'язниці оголошуєш голодування, тебе ставлять на контроль. Вигрібають харчі з камери, дозволяють воду і кип'яток, можна вживати вітаміни. Я пила спочатку Vitrum, від них нудота,

бо подразнюють шлунок. Зараз п'ю «АЕвіт», вони на желатині, тому на голодуванні легко переносяться. Пізніше дозволили купувати мінеральну воду, несолодку. Від неї періодами вже теж нудить. На сороковому дні дозволили чай без цукру. З'ясували, що в чаї 2 калорії/100 г, і їжею він не є. Тепер моє меню різноманітне: вода, вода мінеральна, чай без цукру. Тож стало трохи легше! Далі зважування. Моя початкова вага була 75 кг. І зважують щодня. Щодня міряють тиск і беруть кров з пальця, на цукор. На пальцях вже немає живого місця, і крові у них теж немає. Щодня міряють температуру. Під таким пильним наглядом і з заведеним бланком у медичній карточці (тюремній) для реєстрації твоїх параметрів ти і живеш. Ще викликають із міської лікарні «барбухайку» (машину швидкої допомоги із психлікарні) із бригадою лікарів-психіатрів. Ті приїхали, як тільки ще із собою в'язки не прихватили, не знаю (це три метри широкої мотузки із тканини, в сучасності використовується як гамівна сорочка, бо остання начебто негуманна. А в'язка, блядь, гуманна!). Опитали мене, чому голод оголосила, чи це не метод суїциду. Та який же дурень буде себе так мучити?! Що, швидших методів звести рахунки з життям бракує?! Пояснила їм причину, — заспокоїлись. Бачать, що не їхній «клієнт».

— Так Вы к нам в больницу не хотите?

— В психушку? Ні, дякую, не хочу. Не думаю, що у вас краще, ніж в тюрмі.

Поїхали. Даремно тільки їх викликали!..

Мій організм відреагував стандартно: на третій день заткнувся шлунок і два тижні їсти не хотів. Досить легко, вага майже не втрачалась. На запахи і вигляд їжі, яку у в'язниці продовжують пропонувати тричі на день (такий порядок, ну прямо витончені тортури), організм реагує спокійно. Їжу сприймає як картинку. На кожен третій тиждень починає хотітися їсти. Організм починає з'їдати сам себе. За цей тиждень вага втрачається по 0,5–1 кг у день. Далі знову два тижні затишшя і призупиняється падіння ваги. Можна витримати! Але аналізи лікарям показують інше... Загальні аналізи крові із вени і сечі беруться кожен тиждень, і

там вилазить різне: ацетон, порушення формули крові і ще всілякі порушення в організмі. Я цього ніколи не відчуваю. Коли є слабкість, нудота чи легке запаморочення, просто перелаштовую організм на новий рівень існування, в якому йому доведеться далі функціонувати. Виглядає це приблизно так, як списуєш девіацію на літаку чи вертольоті: в корекційному механізмі магнітної корекції поступово по колу підкручуєш всі гайки по черзі, щоб не перевернути якусь одну і не звернути йому «голову». Отак і з собою! Вивів організм на новий етап існування і живеш! Коли б і скільки не голодувала, палити ніколи не припиняла. Як курила по пачці, дві, іноді по половині пачки на день, так і продовжую. Ну є в моєму організмі така потреба в нікотині! Курю з 16 років, і ніколи кинути не хотілось. Одного разу на спір не палила місяць. Витримала без будь-яких проблем і стресів, легко. Просто переорієнтувала увагу на інші речі. Чимось же займала себе в дитинстві, коли не палила!.. От і згадала, як це. Їсти солодке не хотіла, як багато хто. Сили волі вистачило. Але кинути курити зовсім не хочу. В житті і так задовольень небагато, а куріння — це улюблена звичка і своя філософія, яка мені приносить задоволення!

Далі полюбила дивитися кулінарні передачі по телевізору. Це не мазохізм. Просто по «раша-ТВ» все одно нічого толкового не показують! А так хоч із користю: навчилась багато чого готувати, дізналась цікаві рецепти із кухонь різних народів світу. Уявляю, як вирвусь на волю, зберу друзів і приготую їм смачну товариську вечерю! Улюблені передачі: «Обеды с Джемми за 15 минут» на «Домашньому» каналі і «Вкусно» на каналі «360°». Що з'їла? За сорок днів голодовки в СІЗО-6 я їла два рази: перший раз в тюремному прогулянковому дворіку на ничці (є своя тюремна культура і зеківська взаємовиручка, взаємодопомога. В ничках зазвичай цигарки і сірники залишають для тих, в кого курива немає. Я теж залишала, коли було. А коли не було, брала). Так от, на ничці знайшла цукерки, їх теж іноді лишають. Там було шість «смоктульок» «Дюшес». Я з'їла одну, більше не хотілось. З собою про запас теж брати не стала — може, комусь ще треба. Другий раз, прибираючи в камері і на дальній полиці під столом, де я

колись хліб тримала, щоб горобців годувати, знайшла півжмені крихт хліба (як це ще тюремщики крихти не вигребли, не знаю!). Я з'їла їх! І не тому, що їсти хотіла, а тому, що просто не могла крихти хліба викинути, а горобці вже більше не прилітали... В ту ж жменю із полиці вигреблась і одна засохла червона ікринка (перед Новим Роком червону ікру купувала в тюремному магазині, думала, на свято із сокамерницею з'їмо, відсвяткуємо! Нового Року в мене не було... А коли пробу знімала, вочевидь, ікринка із канапки впала). Я її кинула під язик і сма-ку-ва-ла... Оце і вся їжа за сорок днів.

Після сорокового дня медицина СІЗО-6 почала турбуватись, аналізи їм мої не подобались. А мені моє викрадення і незаконне ув'язнення не подобалось! І з голоду я не знімалась... Зробили УЗД, вперше. Показало камні в нирці лівій, два по 1,5-2 мм, і пластівці, осад у жовчному міхурі. В нирках — то дрібниці, вони вимиваються і до 1 см самі виходять. Як сказали, при моїй «чутливості» я їх і не відчую, тільки бік потягне. А от якщо в жовчному камінці будуть, то викидати разом із жовчним! Халепа!.. Без органів не літають! Але час ще є. УЗДист виявився веселим, приємним лікарем, цитував мені напам'ять Шевченка і Леся Подерв'янського. Казав, що в нього мати українка, і вона навчила його, як треба Україну любити. Почали підтримувати організм введенням медикаментів внутрівенно. Кололи глюкозу, фізрозчин з вітамінами С, В6, В12. Зробили шість крапельниць по одній в день чи через день. Закачували по 0,5—1 л. Відчуття мерзотне, краще б не кололи. Але звикла, бо не відчепилися б. Із медиками в СІЗО-6 я поладила, не такі вони вже й погані, просто робота нервова. На 48 добу, зрозумівши, що з голоду я не знімуся, а крапельницями вони мене не врятують, забрали мене на «больничку» в СІЗО-1 Москви, перехрестилися і зітхнули з полегшенням, що здихались такого «елітного» в'язня. Дуже вже їм не хотілося, щоб я здохла на їхній дільниці. Голодуючих зеків ніхто не любить — проблеми зайві. А ще такого «особо опасного преступника», як я! Ну кара Господня!

Що було найтяжче в голоді?.. Дивитись в очі горобцям! Вони звикли, що я їх підгодовую на ґратах хлібом, печивом, і потім

щоранку прилітали і влаштовували ґвалт: «Чому не годують?!» А я не знала, куди очі від сорому діти, за тумбочку ховалась, бо в мене й самої вже їсти не було що... Потім відвикли. На інші ґрати полетіли, де годують... Ми відповідаємо за тих, кого приручили...

Голод триває 50-й день. СІЗО-1. Ну на лікарню це не схоже, тюрма тюрмою. Як завжди, моя камера після ремонту. Як завжди, в ній дві відеокамери дивляться на мене. Потрійні ґрати на вікні! Кін-Конга можна так утримувати! Із щастя — тільки душ в камері.

Коли голодуєш, вода дуже важлива. Пити потрібно не менше 2 л на день. Шкіра дуже сохне і лущиться. В СІЗО-6 душ був раз на тиждень, 15 хвилин. В СІЗО-3 у Воронежі теж. Тож я линяла, як дика собака, шкіра клаптями злазила. Зараз купаюсь двічі на день і натираюсь олією «Джонсонс Бейбі», то трохи легше, хоч не чухаюсь, як блохаста. Лікарі і надалі міряють параметри щодня. Почали вже оглядати не тільки зранку, а й увечері, все запитують:

- Мочитесь нормально?
- Звичайно! Скільки випила, стільки й висцяла!
- Стул есть?
- Який тут стул?! Чим срати?! Не їм нічого вже 50 діб.
- Ой, плохо!

Дали проносне, і тут я дізналась, що таке геморой!.. Ой, штука неприємна!.. Думала, що вся пряма кишка випаде, поки в туалет схожу! Краще б ще 50 днів у туалет не ходила! Так хоч якась «дерьмова» підкормка для організму була, хоч вона і не дуже корисна. Опитування далі:

- Месячные ходят?
- Ходят, трясця б їх побрала, краще б їх не було, одна морока!
- Ой! Что Вы! Это уже будут гормональные нарушения, это плохо!

На третій місяць, після сімдесятого дня голоду, на критичні дні крові в моєму організмі вже не вистачило... От і добре, однією проблемою менше! Знову викликали психіатра. Хвала Богу, що вже хоч не «барбухайку» із психбригадою... Психіатр приїхав із «Бутирки», це в Москві в'язниця із психлікарнею всередині. СІЗО-2. Мені він відразу не сподобався. Не люблю таких

миршавих, ніяких чоловіків. Крім того, що українофоб, ще й жіноненависник! Красивих жінок він не любить, бо вони на нього ніколи уваги не звертають, а розумних — бо вони його завжди на місце ставлять! З тих же причин не сподобалась йому і я!.. Ті самі питання — ті самі відповіді!..

— Ну, я не знаю, как это — быть полководцем!.. Ощущать народ у себя за спиной!.. (говорить з кривою насмішкою). Но я бы Вас не хотел к себе в больницу!.. Не хочу я всех этих вспышек фотоаппаратов... Внимания прессы...

— Не бійтеся, лікарю, і не відчуєте! І мене до себе Ви не отримаєте.

— Вы просто не понимаете себя! Не знаете, что Вам на самом деле нужно! На следующей встрече я научу Вас разбираться в себе и понять, что для Вас важно!

Ну то, бля, пиздець! Ще яйця курку не вчили! Навчить він мене!.. Ти в собі розберись спочатку!.. Але наступної зустрічі не було.

На п'ятдесятій день голоду почали колоти... Колоти взяли серйозно: амінокислоти, амброзол (захист для шлунку), глюкозу з вітамінами. Хімія в судинах аж скрипіла, так дерла! Тіло все горить від долонь до мозку! Піднебіння все горить і сушить гірше, ніж спрага! Серце колотить! Вливали по літру-півтора за раз. Крапають за часом від 40 хвилин до 1,5 години. Лежиш, терпиш, сцяти хочеться, аж на очі не бачиш! Закололи вени в хлам! Пішли вузли, почалася алергія. Почали ставити катетор у груно руки. Всі судини і жили при наближенні лікарів почали ховатися глибоко в тіло, аж під кістки! Ще як яка медсестра коле... Як приїде якась неумьоха, так хоч вішайся! Ну коли вже і лікар-анестезіолог не зміг уколоти... Почалось найцікавіше. Було запропоновано замінити внутрішньовенне підтримання організму на пероральне (тобто через рот) — випити кисіль. Начебто не їжа, а питво. Киселю не знайшлося. Дали каву з цукром. Два пакетики MacCoffee. Написала заяву, що п'ю каву. А як же!?! Все підзвітне! Все підконтрольне! Лікарі — лікарями, вони хочуть твоє життя врятувати і не мати собі клопоту, а тюремщики пильно стежать, щоб голодуючий, чого доброго, не збився зі свого голодного

«шляху істинного»! Тому що негайно зафіксують порушення і день голоду не зарахують! Немов би я в них тут за трудовні голодую! Але лікар мені, окрім кави, підсунув, контрабандою, три кубики шоколаду, від себе... Каву випила легально. Три кубики шоколаду в туалеті, на ничку. Там відеокамер немає. На наступний день знову судини не дали колотись. Принесли кисіль, штучно-хімічний, із сухпайку тюремного, 0,7 л. Знову написала заяву на згоду. Тепер не тільки судини, а й шлунок згадав, що таке хімія, і почалася страшенна печія. Алергію почали лікувати мазями і таблетками. На третій день принесли і відразу дали випити, вже без спроб прокапати, білкове харчування Nutrison, один літр. На смак така гидота, як «Алмагель», водою розведений. Знову заява, що погоджуюсь прийняти медикаментозний препарат перорально! Це начебто ще голодовка, але вже трактується як виведення із стану голоду... Лікарі перехрестились, що хоч щось їсти почала, і організм після стану глибокого пережитого шоку відходить! Чиновники зраділи, що мені тут здохнуть не дадуть і можна мене судити хоч вічність! А якась «добра» душа візьми та й ляпни, що я вже їсти почала і більше це не голодовка!.. Наче знає вона, що таке голодовка! Ватніки і раніше плескали своїми гнилими язиками, що я ніхріна не голодую, а морду по ночам під ковдрою печивом віджираю, поки не побачили в суді, як я на мінус 25 кг в Росії «віджерлася»! Але на то вони і «ватники» — народ слабо інтелектуальний... Але це пролунало з вуст чиновника РФ! І я відразу ж написала цілу кіпу нових заяв на відмову від усього і внутрішньовенного, і перорального!

Організм почав сипатись: мінус ще 5 кг, ацетону набрала аж чотири хреста (це максимум), судини далі лихоманять. Самопочуття паскудне... Краще б зі мною нічого взагалі не починали робити! Я і так себе нормально почувала! Чула в одній телевізійній передачі, що тибетські монахи взагалі не їдять, впадають у медитацію, вводять себе в стан «сатха», муміфікують тіло і в такому стані можуть жити тисячоліття. Живляться енергією сонця і природи. В них продовжують рости нігті і волосся. Можливо, і в мене б так вийшло? :) А то розкачали організм! Тільки гірше зробили...

Що з'їла? Для чого їла? І чим тяжкий голод у в'язниці? Я вже раніше писала про радянський фільм «ЧП — Чрезвычайное происшествие». Так от, там був такий епізод: молодий матрос дуже любив поїсти. Психолог з боку супротивника (китаєць) підмітив цю його слабкість. Посадили моряка в «одночку» і не годували два тижні. Потім накрили в його камері «поляну» із делікатесів, дали папір і ручку: «Підпиши відмову від Батьківщини, і дамо поїсти». Той бере ручку, випускає її із рук і каже: «Так знесилів. Пальці ручки не тримають. Дайте поїсти, і все підпишу...». Йому дозволили поїсти. Він наївся досита та й каже: «Ну ось, я наївся досхочу! Тож тепер можу ще місяць голодувати! А підписувати нічого не буду!» Такий ось прийом! Стратегія! :)

У в'язниці голод тяжкий не сам по собі, як дія, а тим, що всі на «мізки капають»! Люди, котрі підтримують тебе, адвокати, рідні, друзі — всі пишуть, просять не голодувати... Втомлюєшся відписувати і відповідати: «Все добре! Я тримаюсь! До перемоги!..» Далі лікарі, та вже й самі тюремщики щодня починають тебе вмовляти поїсти хоч один разочок... Розповідають тобі, які наслідки страшні бувають від довготривалого голоду, аж до смерті... А то я не знаю?! Чи анатомію не вчила?! Чи по собі не відчуваю?..

Ну, персонал зрозуміти можна, їм проблеми не потрібні, вже писала. Далі починають на жалість тиснути... Ну, ти ж розумієш, що ми не винні, що ти сидиш... А дістанеться нам як помреш... Розумію! Але в кого не ткни — ніхто не винен! А от я чомусь сиджу! І такі «дискусії» — двічі-тричі на день.

Зробили УЗД (регулярно роблять). З'ясувалось, що «гамкнутись» хочуть, у першу чергу, нирки. В них камінці вже по 5 мм. І жовчний — у ньому пластівці, дві третини ними забито, але ще не камінці... І всі органи зменшилися у розмірах. Зсихаються. А викрадали з України абсолютно здорового льотчика! Тільки в травні медкомісію пройшла, на якій все ретельно перевірили і поставили діагноз: «Здорова»! До льотної роботи допущена! От ти ж біда! Напевне, в Росії мені вода не підійшла, що за вісім місяців мене в російських тюрмах так згноїли і покалічили!!! Дякую! Народ, бля, «бращський»!

Лікарям результат теж не подобається. Починають «підкатувати»... Є тут одна жіночка, лікар-чиновник... Ну така хороша, хоч до рани прикладай! Я їй вже казала, що з неї б вийшов гарний дистриб'ютор в якійсь фірмі. «Впарювати» в неї — просто талант! Ще коли мене кололи активно з п'ятдесятого по шістдесятій день, а вага все рівно знижувалась і краще не ставало, вона мені двічі «контрабандою» приносила кисіль (молочко) вівсяний з цукром 0,7 л. Випила, шлунок зрадив. І кисіль купований (фабричний) вишневий, 0,3 л. Гидота рідкісна. Нудотно-солодкий. Розвела водою, випила. Почалася печія... Через днів п'ять знову принесла (другий раз) «контрабанду»: кисіль, а точніше, вже наглу, повноцінну пшеничну кашу, 0,7 л. Рідке випила. Густе не полізло, шлунок став і почав боліти, тому вилила. Кисіль купований, цього разу чорничний, 0,3 л. Пити не стала. Шлунок ще вишневий не забув. Відразу вилила. Ще там була канапка: шматочок чорного хліба, як півдолоні, ковбаса трьох видів сирокочена і сир плавлений, для сандвічів. Ковбаси і сиру було більше, ніж хліба. Стало цікаво, чи зможу я ще їсти тверду їжу. Хліб, по одному шматку кожної ковбаси і шматок сиру. Відчуття: всі зуби почали боліти так, ніби вони всі діряві, і в них солодке, гаряче чи холодне зайшло. Це рецептори зубної емалі так на солоне відреагували. Далі все пропхнулось легко і навіть назад не повернулось. Але смак я не відчула, а відчула те, що зазвичай від крапельниць відчуваю: горіти почали долоні, в грудях, піднебіння, мозок. Пішла, лягла на ліжко. Почекала, доки перетрусить. Зрозуміла, що організм їжу вже не розпізнає як їжу, а розщеплює на амінокислоти. Щоб це зрозуміти, варто було спробувати їсти. Знову-таки: «контрабандна» їжа вживається в туалеті, без відеокамер, щоб нікого не підставити... Все, що не з'їдається, обережно спускається «на корм рибкам» в унітаз.

Отож, між п'ятдесятим і шістдесятим днем їла двічі. Реакція організму на їжу не сподобалась. Стало цікаво: а чи може організм їжу як їжу сприймати? Вихідні параметри: шістдесятій день голоду, вага 60 кг. Суд. Самопочуття нормальне! Аналізи невтішні, але вже кращі. Не їм далі і не колють.

15 січня 2015 року неочікувано-негадано приїхали мене оглянути лікарі з Німеччини! Звідки взялися? Хто просив? Ніхто не знає! Дала згоду. Оглянули. Два лікарі, чоловіки: гастроентеролог і ще якийсь професор. Спеціалізуються на тих, хто довго голодує. Спілкувались за допомогою перекладача. Мені лікарі сподобались. Поводились ввічливо і обережно. Я їм, начебто, теж сподобалась. Сказали, що в мене гарне почуття гумору, і що вони ще до мене приїдуть подивитись. Ну що ж, приїздіть, дивіться. Мені не шкода. Здивувались, що я так довго голодую і ще так добре тримаюсь. Зазвичай люди такого не витримують. Я сказала, що це завдяки Господу Богу, моєму генетичному коду і моїм батькам у мене таке гарне здоров'я! А головний лікар СІЗО-1 сказав: «Ну, ви же розумієте, природно чому это и кому... Мы за ней хорошо смотрим!» І тут я зрозуміла, для чого були ті активні крапельниці і всі ті активні «підготовки»! Вочевидь, на комісію чекали! Потрібно було показати гарний результат! Ну що ж... Я теж вирішила показати свій гарний результат... І почала грати у «кішки-мишки». Але про це згодом... Незважаючи на те, що я гарно тримаюсь, німецькі лікарі сказали, що не ручаються за те, «коли клацне», на п'ятдесяти п'яти кілограмах ваги чи на п'ятдесяти. Мій мотив вони розуміють, але їжа потрібна. Я сказала, що при нашій наступній зустрічі, коли я буду важити п'ятдесят кілограмів, я буду все ще така ж сильна. Вони засміялися і сказали, що не впевнені. На тому і розійшлись...

«Іграшки...» Зрозумівши трохи таку хитрожопу позицію російських лікарів і чиновників, я знову «пішла у відказ» від усього! І написала заяву, що наполягаю, щоб при зниженні моєї ваги до 55–50 кг мене обстежила комплексна медична комісія лікарів з України, Німеччини і ще країн, які виявлять бажання. Чиновники забігали на другий день! Ще й кілограм втратити не встигла! 17 чи 18 січня 2015 року прибігала комісія із російських «незалежних» цивільних лікарів: гастроентеролог — жінка, терапевт-кардіолог і невропатолог — чоловіки, а з ними сам начмед «уся ФСИН (Федеральная служба исполнения наказаний) Росії!» — запитати, що це я витворяю! І чи не пора припинити?! Не пора! До кінця! До переможного кінця!

При огляді мене російськими лікарями відразу відчула різницю із німецькими... Ці мене скубали, смикали, щупали, як синю курку на базарному прилавку — хто хоче, той і мацає!

— Раздевайтесь!

— Не буду! Тут камери пишуть і лікарі чоловіки.

— Они — врачи! А камеры не пишут! Раздевайтесь!

— Не збираюсь, «зіркою Youtube» я вже була! Дякую! Більше не хочу!

— Хорошо, они отвернутся!

Гастроентеролог вже заодно і мамологом виявилася! Прямо спец широкого профілю! На УЗД взагалі нічого не побачили: «О! Да она здорова! Какие камни!? Это сосудики! Сосудики! Ну да, хлопья есть, немножко... А так — здорова! Здорова, но кушать надо! Бульончика жирного! И мяса кусок пожирнее! И так два месяца, и все пройдет!» — Ото дякую! А то я сама таких ліків не знала! Е, ні, дулі вам! Нічого у вас не вийде! Пишу заяву: у зв'язку з тим, що російські лікарі вважають, що я здорова, голодувати можу далі — вічно! Цього ж вечора викликають лікарі мене до себе в кабінет без камер, умовляють на бульйон, домашній! Спеціально для мене приготований! Ні! Поки говоримо, п'ємо каву з цукром, один бублик і одну шоколадну цукерку до кави. І зрозуміла, що солодку їжу організм ідентифікує, бо глюкозу кололи. А от чому солону не хоче? Солі не кололи...

Про бульйон так і не домовились. Відправляють в камеру і заносять «контрабанду»... Відкриваю пакет, бачу:

— Одна мандарина. З'їдаю. Організм вітаміни розпізнає. Глюкозу з вітаміном С кололи. Сиркова маса, 100 г, і три бублики. Кальцію в організмі давно не було, а бублики — хліб у смітник рука не підіймається викинути.

— Канапки: два шматки чорного хліба (для тостів), три шматки червоної риби, горбуші і два шматки скумбрії. Хліб з'їдаю весь. Півшматки горбуші і півскумбрії — теж. Зуби більше не болять, але відчуття амінокислот знову присутнє. Решту риби знімаю зі шкіри і кісток і викидаю в унітаз, на корм рибкам. Шкіру і кістки замотую в туалетний папір, викидаю у смітник. В унітаз вони б

теж пройшли, але треба зробити так, щоб якщо будуть шукати, чи дійсно, то щоб знайшли. А якщо не потрібно їм це, то щоб не знайшли. Хто його знає, що в них на думці. У моїх смітниках тюремщики неодноразово рились — «запрещенные предметы» шукали!.. Щоб риба в смітнику не пахла, поливаю «Доместосом», хлорка аж очі виїдає!

— Кава з цукром. Залишаю.

— Одна шоколадка 100 г. Ділю на кубики. Каву і шоколад нікаю у сміттевому відрі під сміттевим пакетом. Зранку і ввечері — по одному кубику шоколаду, в обід — кава з цукром. Це для того, щоб цукор в крові на аналізах не падав і мене не задовбували...

Свій цукор 3–3,2 тримала 4,4–4,7 (якщо цукор менше 3,5, «головою їдуть», якщо менше 2, впадають в кому. Так кажуть). По собі не помітила. Цукор — ще нормально. Зазвичай, в повсякденному житті цукор в мене завжди 5,2 був і тиск 110/70. Так я дурила їх тиждень. Щось пропонують, а я їм: «Та що ви! У мене ще є! Ви мені так багато поклали!..» Вага далі падає, вже 55 кг, аналізи херовішають... Зрозуміли, що найобую! Знову «пресинг» почався! Бульйон або колотись! Не те, не те! Ну хоч тонесенький шматочок хліба із двома тонесенькими шматочками сухої ковбаси... Добре! Тільки відчепіться!

Всунули із собою:

— Шматок чорного хліба. Хліб — це святе!

— Чотири пакетики MacCoffee. У смітник!

— 5 пакетиків цукру. В смітник!

І тут, на сімдесят третій день голодування, 23 лютого, при вазі 55 кг «клацнуло», а точніше — «крякнуло»!.. Лежу. Починає вібрувати всередині. Починає трусити, серце, руки, все тіло. Сідаю. І як на дискотеці в нічному клубі «світломузика», починає мерехтити світло за долі секунди по декілька раз. Встаю і, тримаючись за стіну, хитаючись, йду в туалет, сідаю на підлогу. До землі поближче, як падати, то хоч голову не розіб'ю... Знаходжу в смітнику пакетики MacCoffee і, не запиваючи водою, просто згризаю всі чотири і весь цукор! Попустило! Так... оце херня! Здохнути ще трохи ранувато!.. Зранку розповіла лікарю, що трухнуло. Тут

же, на столі, в лікарському кабінеті, без відеокамер з'явилася чашка домашнього киселю з журавлини. Почала пити. І канапка: хліб бородинський із салом (білоруським, українського не було) і з часником! Ну, знають слабе місце! Який же справжній українець від сала відмовиться?! Ввечері знову в кабінет — дві канапки із салом і кава з молоком і цукром. Згадала, як трусило вчора і на ранок ледь не здохла! Шлунок став і болів так, що аж хребет переломлювало! А тут ще й суд, відеоконференція! Валялась на лавці, прямо під час судового засідання, задом до суду і слідства! Сказала лікарю, що ну його нафіг... Дав таблетку знеболюючого, випила. Ще й пронесло, полегшало. Ввечері, після суду, це вже сімдесят п'ятий день був, знову в кабінет до лікарів... Стоять:

— бульйон курячий, домашній — 1 л.

— ніжки курячі, гомілки — 6 шт.

Із лікарів: головний лікар СІЗО-1, дама-чиновник-лікар. Обговорюємо суд, політику і те, що час починати їсти. Починається ненав'язливий шантаж: «Надо начать хоть бульончик пить! А то они скажут: а как она так долго держится?! А так все легально будет, бульон — это не сухая пища, питье...» Так, зрозуміло... Слухаю... роблю висновки... П'ю бульйон, весь літр. З'їдаю одну курячу гомілку (більше не лізе), п'ємо чай без цукру, але із 10 штуками цукерок. Поговорили... побалакали... Проаналізувала, зробила висновки: по-перше — чи правда те, що після довготривалого голоду треба виходити з нього довго, повільно і легкою їжею? Бо більшість людей помирають не від голоду, а при виході з нього. Неправда! Можна нажертися, і не здохнеш! Просто шлунок поболить. Можливо, не кожному такий метод підійде, але мій організм витримав. По-друге — шантаж! Налякали їжака голою дупою! Розкажуть вони! Та я сама вже 75 днів думаю, як комусь би це розповісти! Може, комусь мій досвід знадобиться... Люди, які підтримують мене і переживають, тільки скажуть спасибі, що жива! А на думку недругів мені просто начхати! Я знаю, що я роблю! Для чого я це роблю! І роблю я це із собою і заради своєї волі, а не щоб комусь щось довести! Ну, і по-третє — я зрозуміла, що для мене компроміс з Росією неможливий!

Сподіваюсь, що компроміси ще можливі між Україною і Росією, але не для мене!

І як висновок лікарям оголосила: добре! Щоб показати, як я тримаюсь 75 днів, беру, під заяву, один літр Нутрісону, випиваю, і на цьому кінець нашим домовленостям! Бо компроміс має бути двостороннім! Я погодилася почати їсти в Росії, але на території Консульства України в РФ. Та я не погоджувалась їсти в Росії у в'язниці! І жити тут теж не погоджувалась! Тому більше ніякої «контрабанди» і підкормок! На другий день зранку я мучилася із шлунком від випитого бульйону, курячої гомілки і десяти шоколадних цукерок, і запивала це все хімічним Нутрісоном (який діє краще Пургену, та й то полегше), а лікарі мучились і мучаться досі із моїм категоричним рішенням на їхній тиск. Мені вже говорили, що Президент України з мене поганий буде, бо я вперта, категорична людина і на компроміси не йду, хоч завжди кажу, що компроміси можливі, що зі мною буде тяжко працювати, і любити мене не будуть. От і добре! Найкращий комплімент! Тепер у мене в камері, як ліки, постійно лежать вісім шматочків цукру на випадок, якщо знову захочу кому цукрову «зловити». І лікар щодня, вже без всяких заяв заносить мені по дві пляшечки по 200 грамів цього білкового коктейлю — «Нутрідрін». Нехай заносить! Вже цілий склад в тумбочці стоїть! Раз сказала, що ні, то вже ні! А так мені і без всього цього непогано.

Наступні параметри: 80 днів голоду, вага 50 кг. Що я зрозуміла, і що відчула за час голодування... Ще раз — це можливо! Я не ставлю рекорди поки що, та й, сподіваюсь, не доведеться! Вісімдесят днів, дев'яносто, сто — це небагато! Наприклад, Мустафа Джемілев свого часу у в'язниці голодував 303 дні, щоб його народу дозволили повернутися на свою Батьківщину, в Крим, звідки Сталін татар колись виселив. Коли він втрачав свідомість, його годували через зонд, але він витримав 303 дні. В мене є гідний приклад! Мені написав лист підтримки чоловік на ім'я Віктор... Він голодував свого часу в протест проти окупації радянськими військами Чехословаччини. Нині йому 75 років, і він написав, що в знак солідарності приєднається до мого

голодування, як він сказав, «тряхнет стариной». То хіба ж я з такою підтримкою українців і добрих людей зі всього світу можу здатися?! Я витримаю! Чи витримала б, якби не під'їдала? Звичайно, витримала! Не померла б точно! Не так рано! Просто організм би не розхитувався, а звик до постійного, поступового ослаблення. Виглядала б гірше, важила б ще менше, шкіра б посохла, волосся, зуби випали. Була б схожа на «узника замка ИФ», на в'язнів із темниць середньовіччя. Постаріла б років на п'ятдесят, але жива була б! Організм ще молодий, здоровий, за життя боровся б...

Що відчувала? Я вже трохи писала, як відчувається голод, зараз підсумовую, як відреагував мій організм, хоча це в кожного індивідуально. Починала я голод із здорового, добре вгодованого організму. Природній жировий прошарок дав великий запас часу. Морально-психологічно «їсти чи не їсти» для мене не проблема! Фізично, я вже писала, кожен третій тиждень в організмі прокидається голод, і він починає перетравлювати сам себе. Чим далі, тим частіше, бо жировий прошарок тане. Холодно, мерзнеш постійно. Із фізіологічних, серйозних порушень, які можуть бути в мене, все проходить відносно легко: волосся не випадає, тільки сивіє і тоншає, нігті не розшаровуються, зуби не сиплються (на пломбах тримаються :)). Всі суглоби почали скрипіти, як у зламаній маріонетки, желатину і кальцію не вистачає. Шкіра сохне, чухається, лущиться. Але стяглася нормально, не провисає. Пігмент згустився, тому потемнішала і пожовтішала. Це те, що візуально видно.

Те, що всередині: очі стомлюються, судини в них виснажені, але зір не падає, слух теж. Органи: нирки і жовчний міхур від поганої води і нестачі їжі постраждали найбільше. Сподіваюсь, в мене ще є час повернути все до норми. Серце тримається, але проявляється невеличка судинна недостатність. Навантаження поки витримую нормально — прес качаю, присідаю, від підлоги віджимаюсь 30 разів, навіть на ґратах підтягуюсь!

Те, що здивувало мене: взагалі я правша, але при ослабленні тіла м'язова система лівої сторони залишилась більш сильною, і склад розуму став більш математичним, а завжди більш гуманітарієм

була (помітила це по тому, як кросворди розгадую: цифрові лускати почала, а елементарних слів згадати не можу). Дивно...

Неврологія поки що не полетіла. Іноді похитує, іноді потряхує, але голова ще не відмовила. Розповідали мені, що один чоловік голодував 80 днів, а потім заново ходити вчився. Відмовила нервова система, лежав як овоч. Інший на шестидесятий день помер — невдало із голоду виводили. І ще багато таких прикладів...

У кожного голод проходить по-різному. Я ще тримаюсь! Якби це не у в'язниці, а на волі, де є сонячна енергія і енергія природи, а не бетонні стіни і ґрати, може, і я б змогла, як тибетські монахи, жити вічно і не їсти...

Для чого ж тоді їла? Та для того, щоб як жити — то літати! А як померти, то здоровою! А не «овочем» лежати, і щоб мені рвали стравохід і носоглотку до крові, примусово годуючи через зонд! Ні, дякую, не треба мені таких тортур!

От вирвусь із цієї триклятої «тюрми народів» під назвою Росія на ВОЛЮ! Повернуся додому в УКРАЇНУ! І як наверну мисяру маминого домашнього українського борщу із квасолею, із хлібом українським, із салом українським! Із часником і цибулькою! Під чарку української горілки з перцем! І нічого мені не станеться!!!

Але все це буде НА ВОЛІ в УКРАЇНІ! А поки що сказала лікарю, щоб на 8 Березня до мене із своєю закускою без випивки і не підкочував!

Воюємо далі...

Слава Україні!!! Героям Слава!!!

P.S. А тим, хто буде кричати, що дохріна наїла, раджу на моєму раціоні протриматись таку ж кількість днів! Написала все правдиво і чесно про свій голод, у хронологічній послідовності, нічого не втаїла. Якщо ще щось з'їм, допишу!

Далі буде...

Ще сиджу, тому далі є... Буде у вигляді щоденника. Щоденники зроду не вела! Вже й до цього дожилась!..

Ще тоді, після випитого бульйону, як одразу зробили УЗД, я помітила, що на такі продукти, як сало чи курка, жовчний міхур скорочується і жовч викидає (бо жовчогінні таблетки не допомагали,

навіть ударна доза — зібрані мною і випиті за раз 8 штук «Алло-хола»), але пластівці все рівно залишаються.

Прийшли знову. Сказали, що аналізи вже показують, що час колотися або пити «Нутрідрінк», хоча б по дві пляшки в день, тобто 400 мл. Подумала: чи півтора літра хімії по судинах, чи 200 мл перорально? Сказала, що пити буду, одну і через день, або коли відчую, що погано стає (на всяк випадок його і випити по-тихому можна :)). Вони теж не ликом шиті! Приходять тричі на день, приносять таблетки: калій для серця, кальцій для кісток. І стоять, контролюють, щоб не виплювала таблетки і не вилила ту гидоту. Ну прямо як в дитячому садочку! :)

01.03.2015 р.

На суд не випустили без:

- 0,5 л випитого курячого бульйону;
- сиру домашнього 100 г і чашки MacCoffee;

Сказали, що можу сили втратити і не витримати суду. А «поляну» накрили:

- картопелька відварна із печіночкою і солоним огірочком;
- стегно куряче відварне;
- ковбаска сирокочена, 150 г;
- канапка із салом;
- цукерочки шоколадні і дві плитки шоколаду;
- 2 банани.

«Ну, ешь, я же встала в 6 утра, все готовила». Та вони що, знущаються?! Якби я все це з'їла, то точно б загнулась! — «Ні, дякую, я поки що на таблеточках і хімії поживу...»

Це не останній пресинг, скоро знову суд, а там і 8 Березня. Коли вже ВОЛЯ?...

А, мало не забула! Із собою в камеру занесли (як рятівний круг):

- меду 150 гр;
- цукру 7 шматочків;
- 5 пакетиків MacCoffee.

Ну, нехай лежить, дасть Бог, не знадобиться! Вага від 55 до 50 кг. Я стала, як «принцеса на горошині!» Стало боляче сидіти

і спати на своїх кістках. Ногу на ногу боляче закласти — колінні чашечки стукають! Це жак! Не заздрю я худим дівчатам, які на дієтах сидять! Це не здорово... Поцікавилась у худих дівчат (тут є дві надзирательки і дві лікарші, що 45 і 50 кг важать), як вони себе почувають. Сказали, що так і є: постійно холодно, втома, спати хочеться, кістки болять, коли сидиш чи лежиш, подушки підкладають. Боже, як вони так живуть?! Нафіга?! Вага злітає!

Лікарі істерять, посадили на пілюльки, як стару бабку. П'ю для серця калій, для кісток — кальцій, для гормонів, вітамінів і мінералів — ще якусь гідоту, але живу, з головою ще дружу! :)

02.03.2015 р.

Так... Раніше Nutridrink просто як проносне діяв, а зараз ще й блювання почалися... Ну, зовсім організм не хоче вже хімію сприймати!

Принесли ферментну таблетку. Щоб організм корисні речовини в собі затримував, а не відторгав. Сказали пити три рази в день! Е, ні! Такого щастя мені не треба! Хочете штучно мою вагу тримати?! Ну, не на сотий день, так на сто двадцятий, але 40 кг в мене буде! І це буде смерть!... Я не дам вам себе довше мучити! Таблетки легко злились в унітаз :)

УЗД показало, що в мене ще трохи зменшились внутрішні органи. Я зменшилась, і в мені все зменшилось... Всихаю потихеньку... Боже! Як же болить шлунок! Я і не думала, що він аж так боліти може!!!

Колись в дитинстві нам тітка Паша, мамина сестра, і її чоловік, дядько Коля, казали: «Їжте! Бо кишки до хребта присохнуть!» Видно, в мене вже присохли. Хребет аж пече від болю в районі шлунку!..

Вирвала випити 200 мл Nutridrink. Випила ще одну пляшку — туди ж! І так чотири пляшечки. Блювала аж до блювання жовчю. О! Не буває так погано, щоб не вийшло на добре! Хоч жовч прогнала! :) Але більше мучити себе не стала...

Лягла на ліжку. Корчуся від болю. Надзирателі по камерах вже побачили, що мені погано. Прибігли:

— Надежда Викторовна, Вы себя хорошо чувствуете?

— Так! Все нормально! Трохи шлунок болить, але мені вже дали таблетки. Скоро минеться...

А сама конаю! Аж загинаюся!

— К Вам посетители, чиновники.

— Нехай заходять!

Поки говорила із чиновниками, подихала, але в ході розмови трохи шлунок попустило...

Господи! Ще один такий напад і, напевне, здохну!..

03.03.2015 р.

Писала цілу ніч, до ранку. Щось найшло натхнення! :) А після відбою суворо спати не змушували, так, пропонували... От я й писала!

Спробувала знову хильнути «дрінка», пішла виблювала! І обережно... непомітно... поступово зцідила половину літрового пакета в раковину, бо його сказали випити. Так... Що ж робити? О! В мене ж «рятувальний круг» є! — Мед! 150 г за ніч не стало!... Голова варила чудово!

День. Викликають лікарі. А, ну так! Назавтра ж суд. Зрозуміло. Буде пресинг!

Розмови про одне й те саме: «Почати їсти!»

Від «поляни» столи ломляться! Навіть описувати не буду, довго. Так, зрозуміло... Діла не буде! Змінюємо тактику...

Курячого бульйону, літр, перцю і солі туди побільше! Ще й ложку сметани! Куряче крильце! Із майонезом! Аж сама від себе в шоці!!! Так... Що там ще?..

Хліба? Так! Хліба побільше! Два шматки! Сало? Ну як же ж без сала! Зверху кладу бутерброд із салом! Ковбаса з сиром?! Так! Давайте! На хліб — майонезу побільше! Два шматки сиру! Шматок ковбаси! Топчу в себе... Ще й тортик?! З чаєм?! Та влізе! Чого вже там! Я ж всього-то лише якихось 80 днів голодую! Ще й банан на останок. Контрольний в голову!

Господи милосердний! Лікарі, я розумію, що ви хочете мое життя врятувати, але невже ви не розумієте, що ви робите?.. Ну не можу я стільки! Фізично не можу!

Обговорюємо меню на 8 Березня... Жартуємо... А в мене все-редині вже хвилю підіймає...

Говорять, що мені час написати заяву, що я вже згодна вживати бульйон, щоб вони могли мене легально підготувати, а не контрабандою... А я їм, в свою чергу, розповідаю про матроса із радянського танкера, який поляну з'їв, а заяву підписувати відмовився... Сміємося... Один одного розуміємо... :)

Завершуємо нашу розмову написанням заяви із формулюванням, що я «налаштована позитивно, погоджуюся пити бульйон у випадку позитивного для мене рішення суду» (що само по собі зі сфери фантастики!)

Заводять у камеру. Шлунок зриває «стоп кран»!.. Обіймаюсь з унітазом! Проклинаю себе на чому світ стоїть!.. Думаю: скоріше б здохнуть!.. Виповзаю з туалету... падаю на ліжко... І розумію: якщо так і надалі піде, то я ще, чого доброго, до аноретички доживуся!.. Так... Треба думати...

А на завтра, перед виїздом у суд, ще обіцяли сиру (творогу) принести контрабандою! Кальцій в організм потрібен, щоб в суді на сходах ногу не зламала... Та краще б голову зламала!... Набридло мучитись! Ну! Дасть Бог день, дасть Бог їжу! Побачимо... Зможу... З'їм!.. :)

І сподіваюсь, що тоді аж до 8 Березня в мене вже нічого не будуть запихати... Ніколи б не подумала, що буду рада кожному дню простого, чесного голоду, без фатального надриву мого організму...

04.03.2015 р.

Сьогодні суд. Чекаю виїзду. Тут випустили! :)

Слава Богу, ніяку контрабанду ні вчора, ні сьогодні більше не приносили. Замість цього принесли 1 л Nutrison. Стоїть. В бік тої гидоти навіть не дивлюся! Не можу. Шлунок після вчорашнього ще й досі десь у горлі калатається... П'ю чай без цукру! Зранку брали аналіз крові на біохімію. Треба було 10 кубів набрати. Змогли витягти тільки 2 куба. Кров густа, як смола, і не цідиться. Тиск 90/60. Дивно. А почуваю себе нормально. Ввечері

брали кров з вени ще раз. Націдили п'ять кубиків. Кров густа і пузириться. Чула, що це погано, коли кров така. До ішемічної хвороби серця недалеко... Цього ще бракувало! Ні! Як подихати, то здоровою!

Ввечері, після суду, прийшли мене оглянути німецькі лікарі, знову доктор Папе і доктор Росе. Так! Щось ви рано, хлопці! Я ще тримаю 55 кг на 80-му дні голодування, і вага до 50 кг так і не впала. Мінімум був 54 кг. Ну добре, рано... А де ж українські лікарі?! Чи знову не пускають?..

Пишу заяву, що поспілкуватися з лікарями згодна, але огляд — тільки разом з українськими лікарями!

Пояснила лікарям, що цим я не висловлюю їм недовіру, а просто у політичній ситуації, що склалася, вони є пропускним квитком для українських лікарів до мене в Росію. Тому огляд — тільки разом! Лікарі зрозуміли, не образилися. Спілкувалися весело, завжди жартуємо! :)

Порозпитували мене, як я себе почуваю і які зміни, поспостерігати за мною їм вже вистачило, щоб написати рекомендації на госпіталізацію...

Організм трохи «поплив», це помітно, та й сама відчуваю... Хоча всім і кажу, що почуваю себе краще, ніж насправді... Найгірше, що вони помітили, що вже є порушення у неврології... Сама я це відчуваю по таких відхиленнях від норми в моїй координації рухів: мене похитує з боку в бік при ходьбі, іноді сильно кидає в сторону, ловлю себе, змушую йти рівно; втрачаю орієнтацію в просторі, виходячи з дверей, вже не перший раз, знаючи куди треба йти, постійно плутаю напрямок («топографічний критинізм» розвивається!..), почала збиватися з курсу... В моториці порушення такі: можу різко повернути голову, а в очах ще залишається попередня візуальна картинка («підглючую», «зависаю», треба перезавантаження!); з руками — взагалі біда! Можу взяти чашку, не відчуваючи її, і тут же випустити з рук, або беру в руки ручку, намагаюся писати, а пальці не слухаються і замість літер каракулі виходять! Концентрую увагу, прикладаю зусилля і розписуюся! Головне — писати швидко і

не зупинятися, бо знову «зависну»! А ще й язик заплітається... заговорююся...

Отак от! Моє тіло із моїм мозком веселиться! І що просто нон-сенс — я не потію! Вже давно і зовсім! Навіть при фізичних та емоційних навантаженнях! Аж сама не вірю, що таке можливо! Чи всихаю?... Чи, як кажуть, «Не потіють тільки мерці»? От і робіть висновки самі! :)))

У суді було трохи хрінувато — нудило, морозило, колотило, і в камері досудового очікування просто заснула на лавці!

Після розмови з лікарями на ніч смикнув мене чорт хльоснути «Нутрізону»! Зригнула, решту випила! Вночі прокинулася. Знову мучилася в туалеті з болями в шлунку! Налякала всіх тюремників, бігали півночі та питали, як я? Чи не покликати лікаря? «Ні! Не треба! Добре все...» — відповідала я, рано мені ще бути геть поганою! Українські лікарі на під'їзді...

05.03.2015 р.

Знову до лікарів! Та що ж таке?! Ще ж не 8 Березня! Рано вітати!...

Знову добрий доктор начмед і жінка-чиновник-лікар... «Поляна» накрита ідентична позавчорашній... Розмовляємо... ФСИН РФ, ґрунтуючись на висновках німецьких медиків, бажає мене терміново госпіталізувати в «гражданскую больницу РФ №20»! Тут, поруч! Це туди, звідки приходили ті російські «незалежні» лікарі-м'ясники, що мене оглядали... Е, ні! Лікарі мені не сподобались, отже, й лікарня не сподобається! І потім, я давала згоду тільки на госпіталізацію до клінік України чи Європи! Бо як слідство хоче сховати сліди свого злочину, то доб'є потихому і кінці у воду!.. Фігушки! В російську лікарню не поїду! «Тогда поешь! И напиши заявление на прием бульона. Иначе увезут! Да еще и праздники впереди... Никто не станет оставлять... И там мы тебе уже ничем не поможем...» Ще й попереджають, щоб ні від адвокатів, ні від ОНК ніякої їжі не брала (наче це можливо!.. Скрізь відеокамери!..), бо люди «есть подлые» — отруять, а на лікарів скажуть. «Видишь же, что с Немцовым случилось?..» Оце так! Оце заговорили! Так це мене Росія викрала і у в'язницю

посадила, щоб врятувати?! Оце дякую! А я-то, дурненька, думала, щоб убити!.. Отже, підло так говорили! Немов я геть дурненька і не в змозі ворогів від друзів відрізнити!

Думаю. Аналізую. Повторюю позавчорашнє меню, тільки без сала, розумію, що сьогодні вже буду клясти лікарів, на чому світ стоїть!..

Так от, що ми маємо: 83 день голоду, з перебоями... З горем на-впіл! Вага — 55 кг. Кров — дурна! Стан — херовий!

Так! Звичайно, люди скажуть: «Дякуємо!»! Адвокати аж застрибають від радощів (вони вже давно просять припинити і були проти цієї «затії» з самого початку. Та мене не перепреш!) Перехрестяться! А як же я? Я сама-то зможу? Щось крайнім часом нічого вже не лізе... От шкода! До 99 днів ще трішки не дотягла! Можна було ще й протриматися, якби організм не «розкачали» (все ж чесний голод переносився легше!). Але в лікарні вже й не дадуть дотягнути... Це точно! «Примусове годування» мені гарантовано!

А, була не була! Покажу, що я не впертий баран і можу йти на компроміси! Напишу згоду на бульйон (зрештою, його і вилити можна). Вирішую!

— Добре! Згодна пити бульйон у святкові дні, до огляду мене лікарями з України! А там далі видно буде... Відмовитися маю право в будь-який момент!

— Да! Да! Конечно! Ты пиши! И напиши, что мы имеем право эту информацию огласить на официальном сайте ФСИН!

Накатала! Аби — не собі смертний вирок!

Із собою в камеру занесли (крім того всього, що там вклала!):

- сир зернистий, 150 г;
- сирок глазурований, 1 шт.;
- торттик кремовий, 2 шматки.;
- рогалик-круасан, 1 шт.;
- шоколад, плитка 100 г;
- Nutridrink, 400 мл.

Хотіли ще курку покласти, але я сказала, що вже пе-ре-бір!.. Все інше залишилося в камері. Я пішла на «слідчий» та на зустріч з консулом.

Привітав із 8 Березня, подарував тюльпани! Поговорили. Попитав, як я? Сказала, що так собі. Розповіла про лікарів і згоду на бульйон. Сказав, що українські лікарі вибивають дозвіл, після свят мають вже бути. Сказала, що чекаю... Поки говорили, в мене «різонула коса» (підшлункова схопила), та так, що аж скрутило!.. Потім наче попустило...

Побачила ще адвоката... І пішла в камеру подихати...

Ніч була страшна... Ледве пережила... Це словами не передати... Хто не відчував такого, не зрозуміє... Але, щоб бути чесною до кінця, ну і, звичайно ж, «нагнати драматизму», опишу, що відчувала...

Страшенне блювання. Не розгинаюся. При черговому позиві відмовляють ноги. Падаю на коліна, розумію, що мене нижче пояса починає паралізувати, але вище від коліна і до гори ноги страшенно тягне судом. Нижче колін ніг не відчуваю, весь тулуб оперізує жахливий біль, болять все!.. Відчуваю, де в моєму тілі кожен орган, і який в ньому біль: серце стиснуло, нирки горять, сечовий міхур і сечовід пече і ріже; шлунок болять страшенною тупою біллю в районі сонячного сплетіння. Відчуваю всі кишки в черевній порожнині. Не знаю, як взагалі можна кишки відчувати, але вони пульсують! Печінка коле; хребет по всій довжині, аж до куприка, ніби зсередини, від спинного мозку розриває; кожную цебрину, єдину кістку в тілі людини, в якій немає кісткового мозку, по всій довжині ніби струмом пробиває (це, напевне, сітка нервових закінчень, що оперізує ребра, так реагує, щось на зразок міжреберної невралгії). Навіть шкіра болять так, що неможливо доторкнутися! М'язи по всьому тілу скоротилися, і тіло стало тверде, як сталь! При падінні навколішки руки автоматично розвелися в сторони і так закликали... Єдине, що я не відчувала фізично в цей момент — це свій мозок. Він мені не зрадив і не відімкнувся. Зір, до речі, теж не втрачала. Він збирає дані, аналізує, думає... Так... Треба виходити з цього ступору! Сиджу в ньому вже хвилину, а то й дві!.. Як?! Організм команд не слухається! Значить, клин клином вибивають! Треба спровокувати позив блювання!.. Якимись непомірними зусиллями в мене це виходить!... Все тіло

пересмикує, як затвор при пострілі! Починаю дихати, хекаю. Тіло зімліло, почало рухатись, ноги затерпли і німіють, у висках пульсує, мозок хоче відключитись, в очах темніє, у вухах гложне. Стаю навколішки, трухонула головою, приходжу до тями. Підводжусь. Тримаюся за раковину. Стою, не падаю...

Таких нападів схопила два з інтервалом в п'ять хвилин. На другому мозок вже почало «коротити» — і він хотів відмовити. Отак, якби в такому спазмі мозок відключився, не змогла б дихати, хвилин 5–7 пролежала б в туалеті на підлозі без кисню — і хрест на мені! І в камери свої б не побачили!

Третій такий «клин» я б вже не витримала... Не знаю, що там жінки при родах відчують, але коли розповідають, то щось схоже... Якщо це й справді так, то ну його нафіг тих дітей народжувати!!!

Не заснула ні на хвилику... Всю контрабанду, вже навіть хлібобулочні вироби, спустила в унітаз! Та пробачить мене хліб! Вже просто не могла... Думала, порву аорту... Так рвала я в житті ще тільки один раз — колись, коли кількою і горілкою отруїлася... Але тоді було легше, набагато... Тоді промивала шлунок «Живчиком», бо нічого іншого під рукою не було... Зараз промивала Nutridrink'ом, чаєм і мінеральною водою... Для дезінфекції робила навіть маленькі ковтки зубного ополіскувача «Колгейт».

Лікарі знали ще з вечора, що мені погано... Знали, чим нагодували... Навіть марганцівки не дали!!! Дали пару таблеток від шлунку і серця, які першим же струменем і вилетіли! І сказали позвати, як буде погано. А то мені вже, блядь, добре! У вас же камери є! Ви дивитесь на мене постійно! Що, не видно, як мені погано?!! Як не треба, то прибігають через кожні п'ять хвилин, стукають, не встигнеш і посрати сходити: «Надежда Викторовна! Как Вы? Вам не плохо? А то мы волнуемся!...» А тут цілу ніч конаю, і хоч би хто зайшов!!! Ну, нічого! Вижила!... Сама винна! Нічого на когось нарікати! Очевидно, що мені тепер не їсти легше, ніж їсти! Вітаю тебе, Надя! Ти — аноретичка! Дожилася, бля, на 33-му році життя... Отак от мудро, правильно, гуманно, поступово і обережно лікарі виводять людину з голоду у російських в'язницях!

Тоді мені не дивно, чого люди при виході з голоду помирають! А потім начмед ще й образився, коли я українським лікарям сказала, що були приступи. «Ой! Прям уж! На колени не падала!» Таке враження, що він не вірив, що я взагалі чесно голодувала?! Напевне, думав, що і в СІЗО-6 мене отак, як він, контрабандою підгодовували. А коли мене панкреатит хапав від переїдання, я навіть лікаря викликати не могла, бо їла нелегально! От тобі і вивід з голоду! Експрес-методом! Придурки лікарі!

06.03.2015 р.

Вдень теж поспати не вдалося. День був активний: відвідини, чиновники, представники ОНК (Общественная наблюдательная комиссия), адвокати. Намагаюся пити мінімум рідини за день, щоб дати заспокоїтись шлунку...

Передали мені рекомендації українських лікарів, що виходити з довготривалого голоду потрібно соками, розведеними із водою, і фруктово-овочевим пюре, але ні в якому разі не жирними бульйонами! Так, жирне мені щось і справді не пішло...

Адвокати вже побігли купувати соковижималку і дитячі прикорми! Але думаю, що на свята це так і заглухне, у вихідні!

Російські лікарі із українськими категорично не згодні! Тільки жирний бульйон! Та скоріше б вони вже зібралися всі разом, на лікарський консиліум!!! А то залікують до смерті, до біса!!!

Із 16 годин почасово і покількісно, під пильним наглядом лікарів, почали мій «гуманний» вивід з голоду!

Випила:

16.00 — 100 г бульйону і таблетки;

21.00 — 100 г бульйону знову і таблетки;

22.00 — 200 мл Nutrison і таблетки.

Бульйон був телячий. Фу! Смердючий! Краще курячий! Реакція поки що нормальна. Лягаю спати. Дасть Бог, зранку ще прокинуся!

07.03.2015 р.

Прокинулася. Меню на сьогодні:

— бульйон — 5 разів на день по 150 мл;

- Nutrison — 2 рази по 200 мл;
- пілюльки — жменя;
- сиркова маса (знежирена) — 100 г.

Стан організму такий, як на третьому тижні голоду. Їсти хочеться, ситості організму немає, вага не збільшується, а знижується. Дали б вже нормально поїсти, чи що?! :) А то тільки дразнять!.. :)))
Параметри на сьогодні: вага 55 кг, тиск 90/55, цукор — 4,3, температура 36°C.

Під вечір донесли те, що адвокати передали, сказали, будуть видавати дозовано. Видали:

- сік яблучно-сливовий — 0,2 л;
- пюре з яблук, шипшини і журавлини — 90 г.

Все із серії дитячого харчування «Фруктоняня в допомогу маме» — гімно гімном. Які дурні батьки таким дітей годують?! Ми в дитинстві природну їжу їли...

08.03.2015 р.

Ранок почався тихо, спокійно. Мені на сьогодні розписано ідентичне. Все це що їв, що радіо слухав — ні смаку від їжі, ні задоволення від життя. Ні насиченості, ні голоду особливого... Але і гірше не стає. Просто звичайний стан. І параметри ті самі: вага 55–56 кг.

Ранок почався тихо... І день пройшов тихо... Свято 8 Березня залишилось для мене непоміченим. Воно й на краще! Але бульйон — фігня повна! Ніфіга він не дієтичний!.. Повинен бути із курки або телячий, навіть не яловичий. А виявляється, що як тільки погодилась офіційно його приймати, то ніякого тобі «сервісу»! Ніхто вже о шостій ранку не встає, щоб спеціально тобі бульйончик приготувати, набирають бульйон просто зварений із старої, пісної корови в тюремній їдальні із загального котла, куди потім макарони закидають і зекам на обід розвозять. А я думаю, чому він такий смердючий! Е, ні! Якщо так і надалі справи підуть, то взагалі відмовлюсь його пити! Це якийсь неправильний вивід із голодовки. Знову почались колотнечі і суперечки стосовно виводу мене із голодування. Та дістали вже! Я ще ні з чого не

виходжу! І взагалі, скільки можна вирішувати моє життя за мене поза стінами цієї тюрми?! Я ще жива! І ще «сиджу»! Ось над чим треба думати в першу чергу! Кожен прибігає і щось радить — то соки, то бульйони! Без вас знала, як себе умертвляти, без вас розберусь, як себе й оживляти!

Я вам так скажу із власного досвіду: виходити можна всім, головне — не нахрапом, бо я вже спробувала, ледь не завершилася. Вам такі експерименти над своїм здоров'ям проводити не раджу! Організму потрібно те, до чого він звик з дитинства. Їв ти все життя м'ясо — от і виходить бульйончиками... Сиділа все життя на дієтах — от і пий свої соки... Головне — починай потроху. Я всеїдна, тому головлікар мені поило збалансував:

8.00 — Nutrison, 100 г + сиркова маса, 100 г;

11.00 — бульйон, 150 г;

12.00 — фруктове пюре, 90 г;

13.00 — бульйон, 150 г;

15.00 — сік, 200 г;

16.00 — бульйон, 150 г;

17.00 — сік, 200 г;

18.00 — бульйон, 150 г;

21.00 — Nutrison, 200 г. Плюс до кожного вживання їжі — таблетки.

Тож загалом виходить 2 літри всілякого пійла, ще чай п'ю цілий день. Самопочуття нормальне, сил, щоправда, не додається, але й не віднімається.

09.03.2015 р.

За ніч схудла на 1 кг. На ранковому огляді лікар запитує: «Скільки веса набрали?» От наївні... І на що вони розраховують? Від бридкого бульйону відмовилась! Написала заяву. Принесли дві додаткові пюрешки і вже курячий бульйон, який, як я підозрюю, навіть не варили! Просто дістали з холодильника ту курку, яка мені призначалась ще два дні тому «контрабандою», зняли з неї жирну шкуру, закинули в воду і закип'ятили в мікрохвильовій. Шкіру витягли, жир у воду зійшов, сантиметра два зверху

плаває, а смаку і навіть кольору — ніяких! Просто гаряча вода з жиром зверху, ще й без солі зовсім!

Сьорбнула здуру, тут же й виплювала:

— Та він же несолоний!

— А Вам соли нельзя вообще.

— Як?! Ви ж той яловичий бульйон мені солоним приносили!

— Ну, не знаю... Доктор сказав — нельзя...

— Та що вони там собі думають, ті лікарі?! У кожного нова метода виведення мене з голоду! Так і здохнути недовго! Його неможливо випити без солі! Відразу блювотний рефлекс від жиру! Більше не приносьте!

Відмовилась від курячого бульйону... Від такого «курячого» (!) бульйону!..

Отак от! Варто тільки офіційно погодитися пити бульйон, як вони це починають розцінювати як вихід з голоду і нарощувати оберти! «Начала есть — ешь уже!!!» — сказала мені одна медсестра. Твій статус із «хворого» відразу переходить в статус «звичайного зека», і ставлення відповідне... І то херня, що вихід із довготривалого голоду повинен проходити повільно і обережно, як мінімум два місяці, а потім ще півроку суворої дієти. Все це повинно відбуватись із вживанням виключно якісних продуктів, а не із загального котла...

Але медикам і тюремщикам вже дуже не терпиться перевести тебе на загальне кашло і збагрили назад в СІЗО-6, щоб не мати собі клопоту, і щоб слідство могло продовжуватись вічно!..

Саме тому я й писала заяву, що на вихід з голоду погоджусь тільки в лікарнях України чи Європи, але аж ніяк не в Росії!

10.03.2015 р.

Зранку в різкій формі виказала все це начмеду. Лікар образився... І відразу включив агресію у відповідь. В тюремних лікарнях із зеками особливо не церемоняться. Вони хоч і хворі, але все ж злочинцями вважаються, тому всім насрати, навіть якщо здохнуть, головне — щоб не на їхній ділянці!..

Взаємовідносини із добрим головлікарем похолоднішали... На 8 Березня вже не вітав... А навіщо?! Почала їсти! От і їж із

загального котла!.. Сьогодні, щоправда, ще приніс бульйон курячий, вже трохи кращий, але не домашній... Солі насипав, три шматочки хліба з висівками, але сказав, щоб мені вже тюремний хліб видавали, а з нього хоч коники ліпи! Зеки недаремно ж із тюремного хліба чотки роблять! Від нього шлунок відразу стане! Ще приніс належних мені два соки і три пюре. Сказав, щоб принесли в обід ще яйце із тюремної їдальні. І щоб взагалі вже на каші переходила! А на сніданок ще приносили Nutrison і сиркову масу, 100 г, і масла вершкового 20 г. Перемішала масло із сиром, сприйняла нормально. Я взагалі сир легше за все сприймаю із всього, що мені дають.

От тобі й «пришвидшений експрес-метод виведення з голоду». Тиждень часу — і в тебе язва! Але їси — отже, здоровий! А язву після відсидки вдома полікуєш! Я кажу, що в мене шлунок постійно болить! А лікар мені: «Странно». Воно-то, може, вам і дивно! А для мене факт лишається фактом! Болить! Сказав, що сьогодні ще побачимось... Та скоріше б вже з українськими лікарями побачитись! Бо навіть не знаю, що за таблетки я п'ю, приносять без упаковки, інструкцію почитати не дають... Вбити — не вб'ють, це я розумію, їм це зараз і самим непотрібно... У них у лікарні! Тому п'ю, не боюся. Але скалічити можуть! Це як кури, відгодовані на допінгу: головне — швидкий наочний результат, а що там всередині — нікого не хвилює. Ще лікар перевірів всі медикаменти, що зберігались у мене в камері. Забрав все, що в склі (скло тут — заборонений предмет) :) і всі вітаміни. Сказав, що буде видавати по одній, щоб контролювати. Ну ти тільки подивись! Яка недовіра! А те, що воно в мене вже цілий місяць до того в камері лежало, то нічого?!

Отакі от тюремні взаємовідносини між ув'язненими і тюремщиками — хиткі і крихкі, як «мінське перемир'я» в Україні!..

Ну як знущаються! На кожен прийом бульйону лікар особисто приходить і ваги приносить. Випила бульйон — і зважують відразу! Вони що, думають, випила 100 г — прибавила одразу кілограм?! В мене і далі показники падають! Сьогодні зранку: тиск 90/40 (ще такого не було!), вага — 54 кг, цукор — 3,8, температура — 35,8°C.

А вони ще дивуються, чому я не потію! Та я майже мрець! Тільки очі світяться!.. Параметри фігури обміряла: зріст 171 см, обхват грудей — 88 см, талія — 70 см, обхват стегон — 88 см. Ну, до моделі ще не дотягнула! Талія ще не 60! Ще не всі кишки всохли! Залізла на бачок подивитись на себе в дзеркало (бо воно високо висить) — жах! Зовнішній вигляд вже починає на в'язнів «Освенціма» змахувати. Фігура набрала обрисів скелету, обтягнутого шкірою. М'яса лишилось ще трохи на грудях і сідницях...

Цей надокучливий тиск при кожному вживанні бульйону мене вже починає дратувати.

— А у Вас был стул? А какой стул? Сформировался?

— Та який-який — звичайний! Я його не розглядаю!

— Ну какой? Мягенький? Какого цвета?

— Не знаю, я його не мацала! Може, ще й на язык спробувати?!

Он плаває в унітазі, підіть подивіться!

З дитинства з лікарями мати справу не люблю! Вдень в меню було додано: два варених яйця, крайнє — о 21.00 вечора. О 23.30 воно повернулось — знову приступ тупої болі в шлунку і оперізующий — по ребрах і хребту. Стиснуло в грудях, не дає дихати. Блювота. Полегшення... Сказала, щоб покликали лікаря. Вже могла викликати лікаря, бо їла офіційно. Чергова лікарка сказала, що за симптомами це панкреатит. Зробили УЗД о 24.00 (УЗДист теж на місці виявилась) — так і є, гострий панкреатит! Ну, це не страшно, пройде! Головне, щоб не хронічний. Лікар сказала, що після довгого голодування, при виході з голоду це нормально, бо підшлункова запускатись не хоче — звикла філонити. Дивно було б, коли б цього не було. Це б означало, що я й не голодувала, а їла... Ну це ж треба! В мене ще й докази голодовки є! І докази голодовки, і докази моєї невинності! Скільки їм ще доказів потрібно?! Може, докази моєї смерті?! Зробили УЗД, вкололи спазмалгетик, дали таблетку. Спала до ранку.

11.03.2015 р.

Ранок. Хочу підвестись із ліжка. Прихопило праву нирку, тягне і болить, як тільки ворухнись. Та що ж це таке?! Що ж то я

розвалююсь на шматки?! І чому ж праву?... Камні ж у лівій були! Чи вже й у правій?

Лікарів з України ще не видно... Чи самі їхати не хочуть?.. Або Росія не впускає?.. Але якщо так і надалі піде, то чекаю до кінця тижня, а далі відмовляюсь від їжі, доки українських лікарів не побачу! Моє голодування у в'язницях вже стало «грошовою одиницею» і предметом торгу... І скажу вам — таки діє!.. Поки діє...

Сьогодні принесли хліб з їдальні. Я здивована — смачний. В СІЗО-1 є своя пекарня. Хліб із борошна третього ґатунку, грубого помолу з висівками. Але не глевкий, не тугий і їстівний. Може, в них тут ще й готують непогано? Але куштувати не хочу. Спробувала... На вечерю дали трохи картоплі із тюремного котла на пробу — як перенесу... Все зрозуміло... Готують тут не краще, аніж у решті в'язниць. Цибулю теж чистити не вміють! Ні! Воно не варте того, щоб знову почати їсти! Все ж таки тисячу разів був правий Омар Хайям: «Лучше голодать, чем что попало есть...»

З'ясувала, в чому річ, чому не їдуть лікарі з України. Росія не пускає! Я так і думала! Видно, чекають, що мій стан здоров'я підтягнуть, щоб «напоказ» було! Заяву вже подала з понеділка, 16 березня — знову на голоді! Якщо до того часу їх не пустять — частина друга «Марлезонського балету». На вечерю чай із молоком і — спати (молоко додали до чаю). Сподіваюсь, буде спокійно до ранку... Спати ще не дали. О 22.00 зробили чергове УЗД, щоб простежити панкреатит у динаміці. Ніби нормально. Сказали, що в льотчики ще годжуся, якщо органи трохи підлатати... Підлатаю! В Україні! Більш-менш спокійно спала до ранку.

12.03.2015 р.

На сніданок взяла на пробу кашу манну. Ну як можна вчорашню картоплю і сьогоднішню кашу приготувати на один смак?! А я поясню як: додати бром і погано вимити бачок!!! Ні! Не варте воно того, щоб почати їсти! Якщо вже так манку перевести!!!

Пробую знятися з усілякої хімії. Хочу перевірити, чи може ще організм натурпродукт самостійно засвоювати. Сьогодні стабільна вага — 56 кг. Ну от! За тиждень 1 кг набрала. А скидала

по кілограму в день! Довго ж мені доведеться свої законні 75 кг повертати... Сьогодні їм вже сама, слава Богу! А то стоять троє-четверо надзирателів, на тебе дивляться, так ніякий шматок у горло не полізе! А як впихнеш, то швидко повертається! :) Приходила психіатр. Спеціально для мене знову викликали з «Бутирки». Цього разу мила жінка, а не той українофоб і жіно-ненависник! :) Поспілкувалися. Сказала, що таких, як я, називають «клієнт», а не пацієнт, бо без патологій :) Коли прийде наступного разу, будемо клеїти колаж. Ну, нарешті хоч якась творчість у в'язниці!

Передали мені з консульства України в РФ 13 книжок українською мовою. Гарні книжки. Дякую. Прочитаю і передам до фонду тюремної бібліотеки. Може, ще українці будуть тут сидіти, то хоч рідною мовою матимуть що почитати. От так от! Росія нам в Крим і на Донбас «русские учебники», а ми їм в тюрми — українську літературу! :) Обмін «всіх на всіх» :)

Ні, ну я вже й сама сміюся! :) Чесне слово! Може, мені більше не варто писати про те, що в Росії продукти не смачні, а то мене ще в упередженому ставленні звинуватять... :) Але я все ж не розумію, як молоко (на вечір молоко дали) із «ТетраПак» може смердіти немитою коровою?! Може, це говорить про те, що воно більше натуральне? Але, може, ще й про те, що треба вим'я корові перед тим, як видоїти, мити! Ну що за країна ця «немита Росія»?! Треба буде якось приїхати, по волі, в гості — подивитися... Бо із в'язниці бачиш її якось крізь «криве дзеркало»...

Але ж в Україні і в Білорусії мені молоко подобалося!...

13.03.2015 р.

Трохи прихворіла. За час голоду це другий раз. Соплі, очі сльозяться, то морозить, то в жар кине, відчуття, що температурить, але на градуснику 36°C (може, після 35,5°C і це вже для мене — температура?) Просто елементарна простуда, трохи протягнуло, вікно відкрила на цілий день.

Із хворобою борюся, як першого разу, так і зараз, просто силою розуму: наказую собі не хворіти! Час не той, щоб до всієї

решти ще соплі розпускати! За добу простуда проходить. Сьогодні зранку, за тиждень вживання їжі і набраного одного кілограму ваги (56 кг стабільно), відчула дивні зміни в організмі: почуваю себе легко, повною сил, ніби і не голодувала зовсім! Тіло якось наливається зсередини, м'язи, органи, кістки і все наповнення організму в шкірі стає сильнішим. Судини на руках розлиплись, налилися кров'ю і знову стали добре видні на руках, як в ті часи, коли я донором була! Волосся в мене й так не дуже випадало, але під час голодовки стало тонким і залисини з'явилися, а зараз забувало, як молодий густий ліс на голові. От тепер я повною мірою зрозуміла всю глибину фрази, коли кажуть: «Дівчина розквітла, як квітка». Жива! Живу! Соком наливаюсь! Це добре!.. Скоро знову вороги вип'ють всю кров, щоб вони отруїлись нею!

Вивід з голоду починають форсувати, вводять нові продукти, збільшують порції. Адвокати закупили нову партію дитячих прикормів, вже овочевих, із м'ясом кролика і індики в скляній тарі (м'яса там, щоправда, 19 г на 100 г овочів — і не відчуєш). Пересипаю, тару здаю. А то ще із скла «розочок» нароблю! За кожен новий введений продукт пишу заяву, все підконтрольне!

— Пора на каші переходить, нужны каши!

— Куди, лікарю?! Я і це все за день не можу з'їсти!

На вечерю дали на пробу «рибне суфле». Суфле — означає ніжне, а кістки не перемелені! Розмішала із маслом ту давку рибну котлету, насилу впхнула в себе. Шлунок аж застогнав, перероблюючи її! Медсестричка лікарю радісно: «Мы уже 2 кг набрали!» (на вагах 57 кг показало). Лікар їй: «Это вам так кажется!» Лікар має рацію. Ці 2 кг — один раз в туалет сходити!

14.03.2015 р.

На ранок принесли кашу-вівсянку. Вже кращу, ніж манка була, видно, бачок помили... Решта меню — без змін. І на десерт — о, щастя — яблуко! Свіже, нормальне яблуко! А не пережоване і випльнуте у вигляді дитячого пюре! Яблуко з'їла «на ура»!

До речі, дитячі корма російського і польського виробництва — гидота! Порадувало тільки білоруське! Смакові рецептори ідентифікували справжню моркву, а не крохмаль! І сік в ньому відділювався від м'якоті. Ну все як має бути! Білоруси — молодці! Завжди вміли зберегти якість в технологіях виробництва продуктів харчування!

— Надежда Викторовна, к Вам прибыли врачи с Украины! Напишите заявление, что Вы не возражаете, если они Вас осмотрят!

— О! Ну, нарешті! Звісно ж, не заперечую.

Пишу. А чого ж не попередили?! Я вже «натопталась», що ж лікарі там побачать?! Натщесерце (натошак) обстеження робити треба!.. Ведуть. Ну яка ж все-таки різниця у прийомі іноземних делегацій!.. І як же все-таки «великая Росія» ще й досі «трепещет» перед «неминою Європою»! Коли приїздили німецькі лікарі, тюремщики виглядали, як на парад на Красній Площі! Конвойний стояв на кожному повороті в коридорі! Все чинно, благородно. На нашій бесіді із лікарями присутнім був тільки сам начальник із «дозором» (відеореєстратором). Коли огляд робили, залишилось тільки два лікарі з Росії — начмед і лікарка-чиновник, і два німецьких лікарі з перекладачем-жінкою. Ніяких камер і тюремщиків! Всі вийшли! Другого разу, однак все було не так бундючно — без парадної форми, але все рівно так само чомно! Коли російські лікарі приходили на мене дивитися, то начмед навіть присутнім не був... Вочевидь, знає ціну таким своїм спеціалістам — професорам, котрі на камні в нирках кажуть: «То сосудики, сосудики! А так — здорова!»

Українську делегацію приймали ну дуже специфічно!.. Форма не парадна, конвой не стоїть, але все ще начальник веде їх із нач. опервідділу... В оглядовому кабінеті кагала народу!.. Ну, лікарі: три з Росії, начмед, лікар-чиновник і УЗДист (німці самі УЗД робили, нашим, вочевидь, «дорогостоящий отечественный аппарат» не довірили) і три з України — гастроентеролог, невропатолог (жінки) і реаніматолог (чоловік) — то зрозуміло! А для чого там ще й чиновник-правозахисник людини (помічник Памфілової, частенько з нею приходить, облесливий такий, аж

гідко!), якийсь хер із спецнеясних служб Росії (рудий такий, завжди приходить в самі цікаві моменти, стає у віддаленні, посміхається і мовчить) і що ще за «один»?! Та ще й тюремщиків навалило, з «дозорами» стоять! Неначе мало, що на рижому засекреченому спецагенті «дозор» вже висить?! Ну повна хата людей!.. Щоб, бува, чого «зайвого» із українцями не сказали один одному...

Привітались. Українські лікарі відразу попросили мене говорити російською мовою, тому що вони без перекладача приїхали, і щоб не чекати на нього, бо це час, і щоб не створювати зайвих проблем... Та трясця його матері! І рідною мовою із земляками поговорити не можна! Краще б взяли із собою того перекладача... При розмові й опитуванні в кабінеті стирчали всі! При огляді я сказала, щоб мали совість, і всі камери і зайві чоловіки повиходили, огляд все-таки! Яка не яка, а лікарська таємниця врешті-решт! Тюремщиків за двері виставили, а правозахисник і рудий «сексот» навіть не подумали виходить! Так і терлись біля нас, коли лікарі мене оглядали, прислухались до кожного слова, особливо сказаного українською мовою! Рудий «сексот» дозор зняв і в кишеню поклав, але не виключив, щоб всі розмови писати!.. От же ж блядські КДБісти!!! Запитала у наших лікарів, чи не приїхала з ними Віра. Сказали, що вчора була і вже в Україну полетіла. Що ж їй не дали дозвіл зі мною зустрітись?.. Що там, чорт забирай, відбувається?! Поза цією тюрмою клятою! Як тільки почали із земляками на тему політики спілкуватись, нас відразу перервали: «Все, все! Еще вопросы по медицине есть?». От гади!!!

Німецькі лікарі обидва рази були в одноразових халатах поверх одягу. Російські — в своїх білих. Наші — в цивільному... Чи їм халати не запропонували?.. Манера огляду теж зразку «совкової школи» — кіпішна, сумбурна. І чому у німців все точно і чітко?.. Все-таки я хочу в Європу...

Українські лікарі порушення в моєму організмі все-таки виявили, але сказали, що зараз вже краще — добре, що припинила голодувати, бо була вже на межі... Сказали, що в мене тут

досвідчений лікар — начмед СІЗО-1, і щоб я його слухалась, але що вивід із голоду в мене відбувається дуже «нахрапом», бо виходити з голоду потрібно стільки днів, скільки голодував до того, і дуже поступово. Розписали мені більш подрібнене харчування, таблетки пити, бо своїх ферментів організм у достатній кількості не виробляє. І ні в якому разі не починати голодувати знову!!! Тому що «рикошет» призупинення і продовження голоду — це набагато страшніше, ніж саме голодування, і швидко призводить до летальних наслідків. Запитала, чи можна зараз якими сечогінними травами промити нирки від камінців. Сказали — ні в якому разі! Промивається і виганяється все тільки із здорового організму, а мій ще не здоровий! Поки що нехай там будуть... Шкода... А хотілося як помирати, то здоровою... Запитала, як довго ще жовч розганятися буде. Сказали, щоб осаду не було, це ще десь місяць. Це довго... Місяця в мене немає... Тож і так буде. Таак... Не порадували мене наші лікарі... Не зрозуміли вони мої принципи і не підтримали мою позицію. Я їм сказала, що довго чекала на рекомендації, почула і рішення прийняла: я стримаю своє слово і голодування продовжу з причин беззаконня і знущання наді мною в Росії до дня повернення мене в Україну, чи до останнього дня життя в Росії!..

Лікарі на мене аж накричали!

— Ни в коем случае нельзя! Из Вашего теперешнего состояния это моментальный, очень быстрый летальный исход!

— Ну, смерть так смерть! Значить, в Україну ці суки мене все одно повернуть! Навіть, якщо на мій день народження, подарунком, в гробу, перев'язаному стрічкою з бантиком! Але повернуть! І вільною я буду!!! Бо я не росіянка! Я україркою народилася! А у нас рабів до Раю не пускають!

Від таких моїх слів, помітила, всіх присутніх, і росіян, і українців аж перетіпнуло. Ото загнула! :) Але й таке може бути... Я їм про те, що вільна пташка в клітці не живе, і я повинна хоч якось боротися!.. А вони мені: «Вам нужно поменьше курить! Вам еще летать! Вы должны быть здоровы!» А ти ж йо! Яка доречно порада в даний момент! Та я, може, тільки того і літаю, що курю!!!

Я їм про те, що в тюрмі не літають! Тут ніде крилам розмахнутися!.. А вони мені:

— Ни в коем случае не голодайте! Ваши адвокаты что-нибудь придумают... Вы стали символом Украины и нужны нам живой!

— А мені потрібна воля! І я буду тримати своє слово, щоб не стати черговим розчаруванням для українців! Від яких ми вже й так стомилися!

Так один одного і не почули, як у нас, на жаль, це часто буває... Попрощалися. Обнялися, як рідні... Передала сердешні вітання українцям, і що залишаюся вірною своїй позиції. І нас розвели...

«Ваши адвокаты что-нибудь придумают...»?! — О! О-о-о-о! Погані мої справи, якщо у нас всі так в Україні думають!.. Бо треба знати Росію ізсередини, щоб розуміти, що адвокати тут нічого не придумують! Все, що вони могли, вони вже придумали! Немоżliво законним шляхом захистити людину в країні, в якій закон працює на злочинну владу! Це ж Ро-сі-я!!! Коротше, все зрозуміло!.. Нічого втішного...

15.03.2015 р.

Сьогодні був би 93-й день мого голоду... А так сьогодні 10-й день мого офіційного виведення з голодування. Їм спокійно і далі свій раціон, таблетки не вживаю, викидаю. Навіть взяла півмиски горохового тюремного супу із загального котла. Горохові супи зазвичай в таких установах, як в дитячих садках, таборах, школах, армії і в тюрмах, непогані виходять, вдома горох у каструлі так не звариш :) Тут котли-автоклави, тому добре розварюють. Суп теж нічого так...

Жор на мене, як часто буває у дівчат після дієт, так і не напав. Лікарі сказали, що це добре. Їсти як особливо не хотілося, так і не хочеться... Апетиту в чотирьох стінах немає... На волі я любила попоїсти, а от у в'язниці нічого в горло не лізе...

На прогулянки не ходжу. Задовбало... Так, у камері я собі уявляю, що і не у в'язниці зовсім, а вдома просто із квартири не виходжу... Щось роблю, читаю, пишу... А коли бачу тюремщиків і тюремні коридори, відразу згадую, де я...

Вага сьогодні показала 58 кг. Ех! На жаль, до 60 не дотягнула! Так був би більший запас для ривка!.. Та нічого, і так зійде!.. А так вихідні параметри не дуже... Квашу на батареї собі півлітра молока із скоринкою чорного хліба, щоб на кисляк скисло. Вип'ю завтра зранку і навечір, щоб просратися добряче і лайно в собі ще 50 днів на цеглу не перетворювати! :) Хоч 50 днів я вже, може, і не протягну...

Ну, якось отак проживаю ще один «день сурка» у в'язницях Росії...

Назавтра новий виток спіралі... Роблю старт на ривок «рикошетом»!.. Перевірю на собі, що це ще таке:). Можливо, якщо ще зможу, то і з вами досвідом поділюся.

Заяви на відмову від їжі із все тих же причин написані — вже лежать, завтрашнього дня чекають... Водю, цигарками і чаєм без цукру запаслася... :)

**СИЛЬНЕ ІМ'Я
НАЦІЯ**

Сказала «А» — кажи вже й «Б»!

Люди в листах мені часто пишуть, що хоч я їх і не знаю, вони мене вже добре знають.

Тому напишу вам трохи про себе, а ви подивитесь, чи справді знаєте мене.

Напишу коротко, що пам'ятаю, що мати розповідала, ну і, звичайно ж, трохи прикрашу!:)

Сильне ім'я Надія

Мама розповідала, що колись, ще в школі, вона читала оповідання про дівчинку-партизанку. Вона була одягнута у вишивану сорочку, чорний сарафанчик, а у волосся були заплетені червоні стрічки, на яких були написані селянами послання до партизанів. Дівчина ходила в ліс по гриби та ягоди і так передавала партизанам інформацію. Це була дуже відважна і смілива дівчинка, і звали її Надія Сарана.

Родина моєї мами бідувала. Війна, голод, колективізація, розкуркулення. Мама народилася в 1938 році і була восьмою дитиною в родині. У неї в дитинстві не було ні вишитої сорочки, ані сарафанчика, а їй дуже хотілося... І тоді, читаючи, вона подумала: «Якщо в мене народиться донька, назву її Надією».

Дівоче прізвище моєї матері було Сарана. Коли я народилася, на той час мама ще не встигла змінити паспорт, і в роддомі мене записали як Надія Сарана, потім в свідоцтві про народження переписали на батькове прізвище — Савченко Надія.

От і вийшло втілення маминої мрії! У мене в дитинстві вже були і вишиванка, і сарафанчик, і стрічки червоні... І відважною і сміливою я теж вийшла мамі на втіху! :) Коли народилася сестра, її назвали Віра. Любові вже не вийшло :), але любов сестринська завжди між нами! Народила мене мама в 43 роки, а сестру — в 45. Батьку був 51 рік. В обох — перші діти і перший шлюб. Вони — діти війни (мати 1938 р. н., а тато 1929 р. н.), тому жили бідно, підіймали країну, будували комунізм, не до створення родини було!

Ходити і говорити я почала у вісім місяців. Ну, перші слова і перші кроки, опираючись. У рік і два місяці я вже вчила перші вірші на чотири рядки. Такі, як:

*Ой снігу-снігу білого
Насипала зима.
Прийшов схватись зайінка —
Ялиноньки нема...*

Мама — модельєр-технолог швейної промисловості, батько — інженер сільськогосподарської техніки.

Мамі лише два рази треба було щось мені повторити. Пам'ять в мене завжди була добра, і в школі мені все вчити і запам'ятовувати було легко. Це вже потім, як-то кажуть: «Как одену портупею, так тупею и тупею!» :) У дитинстві я була дуже серйозною, всім цікавилася, мене всі називали «старою».

Коли народилася моя сестричка Віра, я була дуже рада. Якось ми гуляли, я везла Віру в колясці, а хтось тренував собаку, вівчарку, і дав команду «Апорт!» Собака перестрибнув через коляску. Сестра була ще маленька і не розуміла, що відбулося, а я дуже перелякала-ся. Цього я ще не пам'ятаю, мені два роки було. Мама розповідала.

З того часу я почала боятися жаб, мишей, змій, темряви, страшних фільмів, залишатися сама вдома. Але так, як ми з сестрою були практично нерозлучними, то всі страхи якось скрадалися. А Віра не боялася нічого. Вона могла щурів, жаб і вужів руками ловити. Боялася тільки павуків. Ще й досі їх не любить.

Мені переляк навіть бабка яйцями викачувала. Коли яйце в стакан з водою розбила, там із жовтка силует собаки вимальовувався. Але ж не дуже допомогло...

Років у вісім, коли ми були на літніх канікулах в селі, мені наснився сон, що йду я в школу по звичній дорозі, а вся земля встелена зміями. Я кричу, але розумію, що в школу дійти треба, і ступаю поміж цим кишасим гадюччям. Дійшла. Зранку прокинулася і пішла руками брати вужів і жаб і зрозуміла, що більше нічого не боюся! Потім сама могла вночі ліс переходити і всі фільми жахів як комедію сприймаю.

Ще я в дитинстві виплакала всі сльози, бо була дуже співчутлива. Щеня задушило ціплятко. Батько набив щеня. Я день плакала, бо шкода і того, і того. Бачила як старенька бабуся просить

милостиню — сльози градом котилися і не можна було мене втішити. Мені всього і всіх було шкода. Плакала я десь років до п'ятнадцяти. Тоді якраз доглядала за нашим дядею Колею, чоловіком маминої сестри, тітки Паші. В них своїх дітей не було, і вони нас з Вірою виростили. І дуже любили. Кожне літо ми в них у селі Корнин Житомирської області проводили.

У дяді Колі була поранена нога, ще із II Світової війни, на якій він був танкістом. Вона не загоювалася. Він дуже страждав, але відрізати не дав. Перед смертю людина завжди стає більш вередливою. Я дуже любила дядю Колю. Він був єдиною людиною, яка сприймала мене такою, якою я є, не намагаючись змінити. Я доглядала за ним перед смертю, але трохи стомилася від його постійної роздратованості і вирішила на один день поїхати додому в Київ. Коли я зайшла в квартиру, мама сказала, що їй подзвонили і повідомили, що дядя Коля помер, а перед смертю він кликав мене...

Хоронили його 7 липня, на день Івана Купала, а я плакала так, що думала, впаду з ним в могилу. Я не могла собі пробачити, що не витримала до кінця... Після того я зрозуміла, що людина плаче тільки тоді, коли жаліє себе! І сльози висохли. Залишився тільки крик болю...

Вже добре пам'ятаю себе років із чотирьох. Пам'ятаю, що це була найбезтурботніша і найщасливіша пора. Тебе всі люблять, у волі не обмежують і робити ще нічого не примушують :)

Дядя Коля катав нас із сестрою по лісу на санчатах і показував, де який звір сліди залишив. Ми ходили збирати гриби, ягоди, трави і вчилися в них розбиратися. Шукали гніздечка птахів у траві. Цідили березовий сік і викорчовували пеньки в лісі на розтопку лежанки. Ходили до річки на камінцях прати килимки. Це було щасливе, безтурботне дитинство! Взагалі нас у волі не обмежували ніколи. Ми могли лазити по тинах і деревах, а як падали чи обдиралися, то не хникали. Ми вже з шести років могли гуляти до дванадцятої години ночі, і спати нас ніхто не заганяв, головне, щоб у дворі були. Їсти кликали, але не примушували — зголодніємо, самі прийдемо. А років із 13–14 я вже могла ходити з хлопцями красти коней у колгоспі по ночах (каталися і відпускали) і поверталася додому

о третій ночі, ніхто мене за це не сварив. Головне, щоб вранці на город встала :) Але нас виховали батьки так, щоб нам довіряти, але не обмежувати у волі!

Спиртне нам теж ніколи не забороняли вживати. Батько, вечеряючи після роботи, міг виділити пива. Тоді ще пиво із солоду варили, а не з хімії, як зараз, тому воно корисне було. Я дуже Оболюнь «Оксамитове» куштувати любила, напевне, років з чотирьох–п'яти.

У шість років на свій день народження я запросила своїх подруг — жінок років 30–40 :). Тоді я на питомнику працювала, у лісництві. Тітка Паша зайняла пару рядків молоді сосни і дуба, їх треба було проріджувати, за роботу потім цукор давали на цукровому заводі. От мені там подобалось деревця полоти! Ну, і подружки, відповідно, були — бригада жінок, що працювали на питомнику :)

За столом гості пили горілку, а ми, діти, гралися в хаті. Я прибігла до столу і спитала:

— Мамо, а що ви п'єте?

— Горілку.

— А що воно таке?

— Дати тобі спробувати? — спитала мати і налила мені на дно 30-грамової чарки трохи горілки. Я випила і сказала: «Фу! Яка недобра!», але потім впродовж вечора прибігала декілька раз і казала, щоб налили ще :) Зрештою опівночі, коли я вже трохи «наклюкалась», а гості почали співати веселих застольних пісень, я прийшла і всіх розігнала, сказала, що спати хочу: «І взагалі, в кого тут день народження, в мене чи у вас?!»

На всіх родинних святах, коли збиралася рідня за столом, наші батьки ніколи не казали «їм не наливати, бо вони ще діти». Нам по trochu наливали вина або того, що ми хотіли. Я зазвичай горілку вибирала. Віра вино пила.

До алкоголю мій організм досить стійкий був :) Я хлопців на спір перепивала. А напилася, ну так, щоб «в хлам» набратися, я перший раз у 17 років. Тоді батько ще казав: «Так, Надю, тобі пити не можна, ти страшна в п'янці!» І більше нічого мені не говорив на цю тему. Мати трохи довше нотації почитала...

Що я буду курити, я знала ще з чотирьох років. Дядя Коля рубав дрова, а потім сідав на перекур. Він крутив самокрутку із тютюну, який сам вирощував, підкурював, а я бігала навколо і нюхала дим. Мені так подобався запах тютюну, що я сказала: «Як виросту — буду курити!»

У 16 років, після отримання паспорта, ми зайшли до подруги, її мати торгувала цигарками. Я вирішила, що вже виросла, ми взяли по цигарці, «Магна срібна», закурили, закашлялись... І я відразу сказала, що мені це подобається, і курити я буду! І це при тому, що ні батько, ні мати, ані сестра не курили і не курять. Від батьків я не ховалася, а захистила свій вибір і своє рішення! Мені ще трохи моралі почитали та й звикли.

У чотири роки я тонула. Це я добре пам'ятаю! Ми з Вірою кладку не поділили і в річці опинилася я... :) Але води боятися не почала. Я пам'ятаю, як наді мною жаба пропливала, я тоді їх ще боялася і почала кричати під водою. Води наковталася, та мене вчасно витягли.

У шість років батько навчив мене на велосипеді «Орльонок» їздити. Були колись такі велосипеди :) Я падала, тато тут же садив мене знову, і я знову їхала. Швидко навчилася.

І в шість років, на Чорному морі, я навчилася плавати. Плаваю дуже добре ще й досі.

Ще в дитинстві ми постійно билися з хлопцями за територію і іграшки. Влюбливою я ніколи не була. Яюсь в шість років на день народження мені один хлопець подарував букет люпину і сказав, що любить мене, то я його тим букетом так побила... Добре, що люпин, а не рози були! :)

Десь років у вісім я зрозуміла, що виросла...

Тато нас завжди гунав, підкидав руками над головою і ловив. Ми ці польоти дуже любили :) Яюсь тато повернувся з роботи, і ми, як завжди, підбігли його зустрічати. Тато Віру підкинув, а мене йому вже важко було підняти — я завжди була збитою, добре вгодованою дитиною :) І тоді тато сказав: «О! Ти вже, Надю, виросла!» І тоді я зі смутком зрозуміла, що мої дитячі польоти закінчилися...

Коли батько помер, 5 березня, у віці 75 років, мені 23 було. Я якраз йому сказала, що хочу в армію піти, а він відповів, що мені буде личити форма. Я тоді ще на журфаку вчилася і по ночах за батьком в лікарні доглядала, а мати — вдень. Сиділа і писала курсову у нього в ногах. О п'ятій годині ранку він раптово помер — відірвався тромб, пішов крововилив у мозок, гіпертонія була. Я його тільки за руку взяти встигла. Вранці на зміну мама прийшла. Я їй сказала, що тато помер, і що в мене сьогодні захист курсової, а мама сказала, щоб я йшла захищала, вона поки все оформить. Захистилася я на відмінно. І не плакала. Ми з Вірою взагалі на похоронах тата не плакали, що обурило багатьох людей! А нічого тут дивуватися! Смерть — це неминучий факт! І треба просто його прийняти, як аксіому.

Я пам'ятаю, як ми плакали, коли тато нас проводжав на потяг, в якийсь дитячий табір. Гірко плакали, бо там ще можна було щось змінити, можна було не розлучатися... А зі смертю вже змінити нічого не можна. Тому і плакати нічого!

Тітка Паша, мамина рідна сестра, теж при нас помирала. Ми їй тільки тихо двері в кімнату причинили. І теж не плакали.

Ми — пізні діти, тому вже так по часу вийшло, що у нас в дитинстві було більше похорон, аніж весіль. Усі традиції поховання знаємо! Після канікул однокласники розповідають, як на весіллях гуляли, а ми їм про похорони :)

Бабусь своїх теж пам'ятаю. Мамина мати, бабця Хима, померла у віці 92 років, коли мені два чи три роки було. А татова, бабця Наталя, — у віці 86 років, коли я в перший клас пішла. Власна жінка була! Ланковою в колгоспі працювала. Дідусі ще під час війни всі загинули.

Тому і в морзі на розтин тіл я спокійно реагувала. Якось ходила з власної ініціативи, для досвіду.

Ще з дитинства батьки нас до самостійності і до праці привчали. Городів і «фазенд» у нас завжди вистачало. І на маминій батьківщині, Житомирщині, було городу 8 соток, і на батьковій, в селі Бишів Київської області, було аж 60 соток, тому напахатися було де!

Мама розповідала, що коли мені було два роки, вона зі мною в ліс по суниці ходила. Я збирати в чашечку лінувалася, а тільки їла. І тоді мама сказала: «Збирай, Надічко, бо мені не потрібна ледача доця, мені потрібна робоча доця». Я подумала і сказала: «Да? Ну, добре, тоді я буду робочою доцею», але збирати так і не почала, а тільки далі їла :) Але ледачими ми точно не вирости!

У чотири роки, коли я ходила до сусідки по молоко і хотіла випити парного, мені давали маленьку чашечку і казали: «Надої сама!» Корова у сусідки була м'яка і роздоєна на п'яту маленьку дійку, що рідко буває. Отож корову я навчилася доїти в чотири роки і хотіла стати дояркою. Та поки виросла, вже всі ферми і колгоспи розвалилися, тому пішла в армію :)

А ще в чотири роки я хотіла бути балериною. Перед телевізором на пальчики ставала і повторювала танці всіх народів СРСР, коли концерти показували. Та коли мене мама в п'ять років спробувала відвезти в балетну школу, мене закачало навіть в трамваї! На цьому мій балет накrywся! Я взагалі в дитинстві в транспорті постійно закачувалась (нудило, блювала), потім переросла.

У п'ять років мені вже дали маленьку сапу і показали, де мій наділ грядки цибулі сапати. А потім пішла картопля — полоти, садити, копати, і з городів ми вже не вилазили...

І в борони впрягалися із сестрою, і волочили поле після того, як батько пшеницю сів. І за плугом пізніше ходили. І дрова рубали, і піч топили — все вміли! І досі не забули...

Пам'ятаю, як ми із сестрою наробили картонних будиночків із коробок для наших ляльок. Гарні такі вийшли, справжні витвори дитячого мистецтва. Але мама одного дня вирішила, що ми вже завеликі, щоб у ляльки гратися, і викинула наші будиночки. Ми дуже плакали, сварилися з мамою і з впертістю зробили нові. Неготові ми були ще виростати, поспішила наша мати. Отож, не поспішайте у дітей дитинство забирати.

У шість років батько мене навчив клепати (відбивати) косу молотком об бабку. В мене був музикальний слух і тверда рука, тому коси клепати мені й сусіди приносили. Довіряли навіть царську «трюх-коронку» (коса така із особливо хорошої тонкої і дзвінкої сталі)!

У сім років, як почала до ручки коси діставати, вже косила подвір'я. Потім сіно перекидали із сестрою і вже зрозуміли, що варто тільки раз показати, що ти щось вмієш робити, і з тебе вже не злізуть! :) Але діватись було нікуди! Помічників у батьків тільки двоє нас, хлопців немає, а батьки вже старенькі. Тому треба допомагати. Я любила і люблю вчитися всьому новому і ніколи про це не шкодувала! Досвід за плечима не носити!..

Мама мене із шести років навчила шити на машинці, вишивати, в'язати, а тітка Паша — плести гачком. Їсти готувати ми якось само собою навчилися... Тісто на пиріжки, дріжджове, з мамою ще з чотирьох років місили, а далі якось й все решта прийшло. Якось одного разу, класі в першому залишилися з Вірою самі вдома і захотіли собі гречану кашу зварити, а не знали, як. Тоді я набрала перший вигаданий номер (зі стаціонарного телефону, тоді ще мобільних і Інтернету з «гуглом» не було) і запитала, як кашу гречану готувати. Якийсь чоловічий голос, років 25, мені детально розповів. Я подякувала, і ми з Вірою наїлися смачної каші! :)

У дев'ять років, коли мама з Вірою поверталися із санаторію, а я за ними так скучила, і так їх чекала, і так хотіла щось приємне зробити, що запекла два курчати, нафаршировані рисом із чорносливом. Просто згадала, як мама це робила. Вийшло смачно.

Перший український червоний борщ із квасолею зварила у 12 років, без нагляду мами. Взагалі люблю готувати, коли мама не бачить, бо вона завжди своїми порадами надокучає! :) І коли мені в похвалу сказали, що якщо дівка навчилася борщ готувати, то вже може й заміж йти, охота куховарити в мене геть відпала! І я ще довго не любила варити їсти. Але згодом знову натхнення найшло... :)

Для мене ніколи не було проблемою зарубати курку, гуску, качку. Дядя Коля навчив забивати кроликів, здирати і чинити (вичиняти), а потім виминати шкурки. Він володів такою рідкою стародавньою професією, забутою в наш час, як кожум'яка. І мене навчив. Кролячі і телячі шкури ми з ним вичиняли і виминали.

З батьком свиней кололи. От тільки теля мені забивати було шкода. В очі дивитися йому не могла... А так в цілому до всього привчали без жалю і зайвих сентиментів! «В селі так і живуть!

А як ви думали?! Його для того й вирощують, щоб потім з'їсти!» — так завжди мати говорила.

Хату тинькували і мастити — це теж була завжди наша робота. Не кажу вже про таке, як прати, прибирати чи посуд мити! Одним словом, я вмію робити всю чоловічу і всю жіночу роботу: і молотком, і рубанком, і макраме плести, і килими ткати... А ще років у 19 нас з Вірою подруга навчила горщики з глини ліпити. Вона кераміст, а батько її ще й скульптор. А вже в Іраку я навчилася електрозваркою варити. Але є багато того, чого в житті ще вчитися і вчитися...

Вчили нас добре, і були ми луплені, як «сидорові кози», і паском, і віником, і на гречці коліньми стояли! Але я про це не жалію! Як то кажуть: «За одного битого двох небитих дають і не хочуть брати!» Ні морально, ані фізично нас не калічили, і виросли ми здоровими, хорошими людьми, а не моральними уродами! А от Віра мене якось запитала:

— А ти пам'ятаєш, за що нас били?

— Ні, не пам'ятаю, просто пам'ятаю, що було.

— То навіщо було це робити? Яка з цього наука?

Може, вона і права, але як на мене, то це характер загартовує, «не завдяки, а попри все»...

Нас ніколи не балували. Мама нам готувала шліхту із лободи і гнилої картоплі, щоб ми знали смак того, що люди в голод їли, і цінували те, що в нас є.

На прохання щось купити мама не відповідала, як зараз модно: «У мами на це грошей немає», а прямо казала: «Тобі це не потрібно!» І доступно пояснювала, чому. І відразу ставало зрозуміло, що не все, що тобі хочеться, тобі так вже необхідно. Але й обділені ми нічим не були. Їли ми вдосталь і цукерок, і пряників, і морозива, і все, що нам було потрібно, у нас було.

Такого поняття, як «кишенькові гроші», у нашій родині не водилося. Гроші дарувалися тільки на дні народження і тут же забиралися, аби щось путне купити, а не всілякі витребеньки, тому коли нам треба було купити жувальну гумку із фантиком, яка «тімно» і нам не потрібна, це нам дуже добре пояснювали, однак, дуже вже

хотілося... :) То я «тирила» копійки у батька із кишені пальто — він їх ніколи не рахував. Отака от погана дівчинка!..

Та й в майбутньому могла вкрасти якісь продукти, коли грошей не було і їсти не було чого ні мені, ні тим, за кого я відповідаю. Як казала Скарлет О'Хара: «Я більше ніколи не буду голодати! Я збрешу, украду, уб'ю! Але зроблю все, щоб ні я, ні мої близькі більше ніколи не знали голоду!» А от гроші без дозволу брала тільки в батьків.

У нас із сестрою різниця 1 рік і 8 місяців, майже погоди. Тому росли ми завжди разом. І виховали нас батьки дуже дружніми. Одна за одну — горою! І батьків завжди захищали. Коли нам казали: «Ой, у вас мама така старенька, наче бабуса!», то ми на це відповідали: «У нас батьки старі та мудрі, а ваші — молоді та дурні!»

У дитячому садку ми часто сиділи і щось малювали, а малюємо ми гарно обидві з дитинства. І якщо хлопці діставали, то поки Віра малює, я їм тумаків роздаю! Ще й подругу нашу захищали, якщо її ображали, бо вона заїкалася, а вона нас за це смішила резиновим зайчиком. І взагалі ми завжди могли знайти собі розвагу — розсмішити, розвеселити одна одну. Ставили якісь сценки (міні-театральні постановки), малювали декорації, співали, танцювали. В яру в селі, по смітниках лазили, як два бродячі коти! У нас завжди було багато друзів. І ми ніколи не скучали. Називала я сестру Хомс (хом'ячком тобто), бо вона була схожа на ховрашка щічками, а вона мене — Минька (корова тобто), бо я любила корів, та й сама була добре вгодована, як корова! :)

Але й билися і чубилися ми часто! І дня без бійок не проходило! :) Але це добре! Це нас фізично розвивало! Віра завжди дуже билася ногами і кусалася, тому мені сильно діставалося... Але і я в боргу не лишалася! :) Навіть не можу пригадати, з якого віку ми із сестрою перестали битися. Напевне, років із тринадцяти, якщо не пізніше.

А ще нас навчили ділитися. Одна цукерка — отже, навпіл! І перед тим, як щось собі в пельку пхати, обов'язково запитати, чи ще хтось хоче!

Якось нас хтось пригостив апельсинкою. Вдома ми були самі і оскільки знали, що батьки завжди відмовляються, коли ми їм щось пропонуємо, то вирішили їх не чекати і з'їли апельсину самі. Коли

мама побачила у відрі для сміття шкуринки, вона спитала: «А що, була апельсинка, і ви нам не залишили? Все самі з'їли?» Ми сказали, що ви ж завжди не хочете... І тоді мама розплакалася... Я ніколи не забуду, як мені на душі було тяжко і соромно від цих материних сліз. Вона розповіла, як колись у дитинстві, коли був голод і холод, мамина хрещена мати пригостила її двома гречаниками із півдоло-ні, і наша мама бігла через все село, щоб зі своєю мамою поділитися, бо вона теж голодна і теж їсти хоче... І сама їх не з'їла. А у нас все є, а ми навіть з батьками не поділилися...

Я ніколи не забуду тієї маминої науки! Тепер я краще зніму останню сорочку, віддам останню цигарку, але ніколи не пройду повз того, хто в нужді більше, ніж я!

Ще пам'ятаю одну науку... Були ми якось із Вірою в одному дитячому таборі і познайомилися там із братиком і сестричкою із європейської родини. Одного разу говорили, і сестричка спитала (вона була старшою):

— А якщо тобі мама дасть дві скибки кавуна, одна велика і солодка, а друга — маленька і кисла. Ти яку спочатку з'їси?

— Ну, маленьку і кислу, щоб потім великою і солодкою закусити! — відповіла я.

— А я спочатку з'їм велику і солодку, щоб, якщо мама скаже поділитися із братиком, віддати йому маленьку і кислу.

В мене був шок! Оце-то була наука! Нам із сестрою і в голову не могло прийти, що може бути така «сестринська» любов!..

Добре, що нас батьки такими виростили, як ми є! І завдяки їм я тепер маю найкращу сестру у світі!

У школу я ходити не любила. Взагалі, як вільна душа, не люблю все режимне, що обмежує свободу людини! (і як я тільки в армії 10 років прослужила?! Сама дивуюся). А зараз ще й у в'язниці сиджу! Здуріти можна! :) Але в школу ходити треба було, і я ходила. У нашій родині «не каналю» таке, як «закосити», понити, що живіт болить, бо урок не вивчив, і мама записку напише, щоб до школи не йти. Нас з дитинства вчили відповідати за свої вчинки! Не вивчив уроки — йди й отримуй свою заслужену двійку! А принесеш двійку в щоденнику, то получиш, як має бути! Тому уроки ніколи не прогулювала, ну хіба

що всім класом. Вчилася непогано, але й не відмінно. Здібна була, але й лінива теж. За небажання вчити уроки нам від батьків здорово діставалося, але бажання вчитися це не викликало... :)

Товаришувала в рівній мірі з усім класом. З хлопцями більше билася, але й дружила теж. З дівчатами ладила з усіма. Списувала у відмінників, давала списувати двієчникам...

Були, звичайно, і одна-дві більш близькі подруги. З вчителями завжди сперечалася, коли відчувала несправедливість і відстоювала свою точку зору, за що часто була виставлена за двері чи викликана до директора.

Особливо часто сперечалася із вчителькою математики. Вона була в нас класним керівником. Дуже вимоглива, справедлива і навчала добре, але часто виходила із себе і кричала так, що ми всі під парти ховалися. Її всі дуже боялися. А мені боятися набридлило...

Ще я дуже не любила тих вчителів, які хабарі брали, тоді це якраз почало «в моду» входити. От їм я правду-матінку в очі рубала!.. За що мене по голівці теж не гладили...

Закінчила 11 класів (10 років навчання) в 1998 році і зітхнула з полегшенням! В атестаті чотири трійки: хімія (хоч вчителька була золото, але я щось хімію «ні в зуб ногою»), фізика (вчителька — «ні риба ні м'ясо», тому і не вивчила я фізику, хоча сама наука мене дуже цікавила), англійська (ні вчительку зовнішності холодної англійської леді, ані саму мову я не любила) і українська (вчителька була хабарниця, хоч вчила добре, але пишу я ще й досі з помилками :)) Решта все на «4» і «5».

Далі почалися пошуки себе... Є люди, які швидко себе знаходять, чи батьки їх кудись засовують по блату чи за гроші, а є, які дорогу до себе довго шукають... В мене — другий варіант.

Я не знала, на кого хочу вчитися. Одні радили: поступай в театральний, в тебе такий талант (в школі в хорі співала і на сцені часто виступала), інші казали: йди вчитися на модельєра, ти шиєш і так гарно малюєш. Пробувала поступати і туди, й туди, не пройшла ні там, ні там, бо і не хотіла. Так я пролиндала літо, і мати без мого відома здала мої документи до швейного училища. Втрачені три роки. Зрештою я якось довчилася на дизайнера, модельєра-конструктора

верхнього жіночого одягу. Більше не знадобилося! Шию тільки за бажанням і тільки собі і близьким.

Потім почалися якісь роботи, заробляння грошей, завжди пошуки якоїсь нової роботи... Ким і де я тільки не працювала: від офіціантки до вантажника, враховуючи «секс по телефону». Мені ніколи довго не сиділося на одному місці. Якщо я на роботі глянула за вікно і зрозуміла, що хочу бути більше там, аніж тут, то я просто вставала і йшла, навіть розрахункових не забираючи! Потім поступила заочно на філолога-журналіста в університет «Україна» і працювала паралельно десь там діловодом при Київській мерії, але відучилася тільки один рік і пішла в армію.

Весь цей час мені не йнялося... Десь років у 18 я поїхала мандрувати автостопом. У дитинстві на море нас часто возили, а от гори ніколи не бачила. Захотілося побачити Карпати. Вийшла на трасу, «застопила» фуру і за п'ять днів з'їздила туди і назад. Перша зустріч з Карпатами була о четвертій ранку. Перевал був вкритий туманом, і це були незабутні враження! Просто ходила, бродила горами і полонинами і відчувала, що життя прекрасне!!!

Дуже люблю воду! Люблю плавати. Починаючи з квітня і закінчуючи жовтнем — це мій купальний сезон. Ну і взимку в ополонці — хоч пару разів! Спекотним літом — щодня, коли поверталася додому з якоїсь чергової роботи, в Дніпрі купалася прямо в одязі! Поки на Троєщину доїдеш в задушливому транспорті — вже висохнеш. Ще й всі до тебе туляться, бо ти ж прохолодна... Фу!

Часто Дніпро перепливала туди й назад і все хотіла із Московського мосту стрибнути. Його висота хто каже 40, хто — 25 метрів, та швидше 25. Чула багато розповідей, як люди, стрибаючи з нього, вбивалися чи інвалідами лишалися, але йшли ми з Вірою та з одним знайомим по Московському мосту, і я подумала: та скільки ж можна щось хотіти і не робити?! Зняла сандалі, віддала сестрі і шубовснула з мосту у воду! Віра не здивувалася, вона знала, що якщо мені вже щось зайшло в голову, то рано чи пізно я це зроблю, тільки подивилася, що я винирнула. А от знайомий мене не зрозумів :), він мало заїкатися не почав і ще й з півроку потому зі мною не розмовляв :)

Кажуть, якщо щось трапилося раз, то це може більше ніколи не повторитися, а якщо двічі — то обов'язково буде й втретє.

Тому буду стрибати ще! Це того варте, повірте! :) Ще в студентські роки, коли Віра вчилася на архітектора, а я не ясно на кого... :), ми грали в студентському аматорському театрі «Сварга». І повірте, досить непогані у нас були виступи! Веселий час! Цікавий колектив!.. Нові знайомства... Та повиростали всі...

Одягалася я завжди неординарно. Іноді після виступу могла прямо в театральному костюмі їхати додому. Мені було байдуже, що на мене люди витріщаються. Вони на мене чомусь все життя дивно косяться... :) Але мені було приємно, якщо мій вигляд їм настрій підіймав... :)

Взагалі в мене було дуже нескучне і різноманітне життя, багате на події!... І досі є! :) Пригоди, історичні фестивалі, подорожі, концерти, майдани, революції... Одним словом, все що відповідало часу, місцю та цінностям мого покоління українців!

Я вчилася «грати» в життя і схоплювала на льоту всю науку, яка була мені доступною. Із самого дитинства я була дуже самостійною. Коли хтось намагався мені допомогти щось зробити, я завжди відповідала: «Я сама!» Отак і досі — все сама! І рідко в кого допомоги попрошу! Іноді як звалю на себе щось! Як нав'ючу! Тяжко, хоч плач. Але зуби зціплю, крехчу, стогну, але ж тягну! І все той анекдот про ворону згадую: летять лебеді в теплі краї, а ворона й собі з ними проситься:

— Та куди тобі, вороно! Здохнеш, не долетиш! А у нас он які крила! Розмах два метра! А у тебе ж — обрубки!

— То нічого! — каже ворона — Я сама сильна! Я сама смілива! Я долечу!

От і полетіли. На півдорозі сіли на острів перепочити. Ворона плюхнулась на землю, хекає, кашляє і каже:

— Я така сильна, я така смілива, але така ебанута! :)

От і я іноді так думаю: я така сильна! Я така смілива! Але я така ебанута! Але ж мене це пре! :)

Один мій однокурсник, підписуючи мені постер, написав: «Дяка тієї, що, знаходячись у самій дупі, буде радіти з цього!» Дякую тобі, Бендер! Тонко підмітив!..

Мрію літати мені подарував мій друг Максим Мельниченко. Так буває, коли друг мрію дарує... З ним і з його братом Ляфою (Альошою) ми в селі на мотоциклах ганяли. І якось у розмові він мені сказав, що хотів би бути льотчиком, але там дуже сувора медкомісія, шість пломб у зубах — вже не пропускають. Я тоді подумала: висота і швидкість... Це ж літак! А висоту я дуже любила, «мостіки» на краю шістнадцятиповерхового будинку робила, з мостів стрибала та й на мотоциклі повільна їзда — то не їзда!.. І я зрозуміла, що хочу літати! Мені тоді було 17 років. Але ж на постсовковому просторі «дівчат не беруть в космонавти», і як це здійснити, я не знала... Але головне, що є ціль! Дякую тобі, Максиме, за подаровану мрію!..

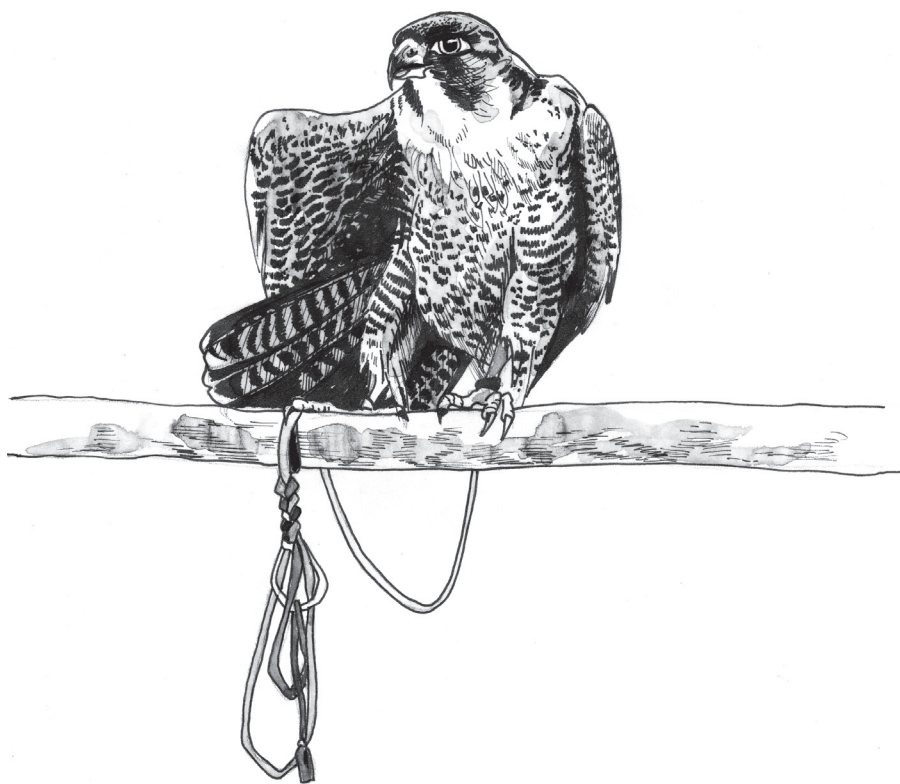
На 19 років подруга присвятила мені пісню групи «Арія» «Мечты». Я сиділа на підвіконні, курила і слухала її слова:

*Ты устала быть покорной,
Ты устала быть рабой.
Жить надеждой иллюзорной,
Отвечать на жест любой.*

*Барабанит по стеклам
Дождь как будто живой
Ты опять одинока,
Открой, открой, открой.*

*Жизнь идет где-то за стеною,
А ты в плену пустоты,
О, как жаль, но всему виною
Мечты, мечты, мечты.*

І зрозуміла, що досить мріяти! Час діяти! Дякую тобі, Танюхо (Хавчик), за дієвого стусана під зад!.. :)

**ДОВГА ДОРОГА
ДО НЕБА...**

АРМІЯ. ПОЧАТОК.

Із 19 років я почала штурмувати Харківський університет Повітряних Сил! І почалась моя довга і важка дорога до неба...

Перший раз у приймальній комісії «дяді у великих погонах» мені відповіли: «Девушка, у вас единственная проблема: вы — девушка» На що я сказала: «А за штурвалом треба думати головою чи тим, що між ніг?!» «А, так вы еще и хамка!», — образилися дяді...

Блата у мене не було, і ніяких «тракторів» і «тягачів» — теж. І ніхто із рідні в армії не служив. І за руку мене мама чи тато поступати не приводили, як, я бачила, водили хлопців. Навчатися на пілота цивільної авіації в Кіровограді чи Кременчуці коштувало великих грошей. Їх теж не було. Тому залишався тільки один-єдиний в Україні льотний ВИШ на державній основі навчання — ХУПС (Харківський університет Повітряних Сил).

Наступні два роки поспіль, що я приїздила, мене навіть за ворота не пускали. Дівчат на льотний факультет не набирають, і жінок-льотчиків в Україні немає. Відповідь завжди була такою. Це я вже потім дізналася, що жінок на льотних посадах у військовій авіації біля десяти, і що в різний час їх із боєм, але все ж таки допускали, коли знаходилися такі вперті, як я!

А на той час я всього цього не знала, та й спитати було ні в кого, бо знайомих військових не було. На четвертий рік перед ворітьми із тризубом на них я сказала: «Та врешті-решт! Ви навчальний заклад, чи в'язниця якась?! Я хоч увійти можу?!» — і добилася зустрічі із ректором. Генерал-майор на моє питання, чому я не можу бути льотчиком, через те, що я дівчина, відповів: «Чому не можеш? Можеш». І своїм підлеглим сказав: «Розкажіть їй, як це робиться».

Виявилося, що дівчат не набирають відразу після школи, як хлопців, бо немає жіночої казарми, а у чоловічу їх селити не можна. Тому дівчині треба призиватись на службу за контрактом, а вже з місця служби подавати документи на вступ до військового ВИШу. Тоді зберігається зарплата, і дівчина може зняти собі житло, щоб не претендувати на поселення від ВИШу. Ну і, звісно ж,

треба здати іспити і пройти комісію по здоров'ю і профвідбір. Медкомісія досить серйозна.

Ну просто слів немає про ідіотські порядки в нашій дебильній армії! І чого ж жодна сука мені цього не пояснила ще в перший рік?! Я б вже давно служила, а не байдики била! А тому, що коли ж цей «совковий» менталітет, при якому чоловіки себе вважають «перцями життя», а місце жінки — на кухні, нарешті прийде до цивілізації?!

І ще із жінками в авіації не люблять возитися, бо навчання льотчика для держави дуже дорого коштує. А в бабу гроші вклади, а вона, дурна, візьме і заміж вийде! Три рази в декрет і майором — не пенсію!.. А весь цей час її навантаження на інших льотчиків розкидують. От за це жінок в армії і не люблять... Є в цьому, звичайно, доля правди... Але все від людини залежить! Я знаю жінок-авіаторів, які чудово справилися і з одним, і з іншим завданнями, і знаю багато чоловіків, які й половини не змогли з того, що зробили на службі жінки!

Кажуть: баба в армії — це із рідні динозавра чи остання спроба вийти заміж! :)

Жінки в армії поділяються на три категорії:

1) «Мазані» — доньки, родички, жінки чи коханки «великих» начальників! Ці завжди «косять», і їм все з рук сходить.

2) Звичайні баби, яких в армію нужда погнала. Частіше вони матері-одиначки, або просто за місцем проживання іншу роботу важко знайти, а в армії стабільність і хоч якийсь соцпакет. Ці жінки крім того, що хабар дають командирю, щоб місце отримати, ще й все навантаження за себе і за «мазаних» блядєй тягнуть. І не скиглять! І зі своєю роботою справляються не гірше, ніж чоловіки!

3) Дівчата, які прийшли з метою служити своєму народові і захищати його, як присягу давали. Таких дуже небагато! Одиниці! І мало хто з них не «перегорає» з часом...

Чоловіки в армії першу категорію жінок не люблять, але зробити з нею нічого не можуть, бо кожна з них «чиясь». Тому засовують язик в сраку і тільки плітки за спиною точать! А це чоловіки вміють робити краще за баб!

Третю категорію вони просто ненавидять, бо не виносять, коли жінка сильніша за них.

А другу категорію просто за людей не вважають і їздять на них, як на тяглових кобилах.

Отак і відбувається симбіоз чоловічого і жіночого в Збройних Силах України!

Шкода, що до стандартів армії США нам ще дуже далеко!... В них межа між статями на службі стерта! І армія діє як єдиний механізм! Ось до чого прагнути треба!

Отож, пішла я у військкомат призиватися на військову службу за контрактом! Відразу довідку від психіатра запросили: чи здорова? Бо самі в армію не просяться — від неї косять!.. :) Принесла. Здорова. Взяли... Ну куди ж відправити служити киянку?.. Звісно, поближче до дому!.. На трамваї — п'ять зупинок проїхати... Залізничні війська, управління, вузол зв'язку, телефоністкою! Стандарт початку служби в армії для баби!

Прослужила я там п'ять місяців. За час служби навіть саперної лопатки не побачила, не те що автомата! Зате навчилася у погонах розбиратися і роди військ вивчила! :)

А ще вивчила комутатор (телефонна АТС така військова, позивний у мене був «Нічка-41», і у одної толкової прапорщика (теж жінки, до речі) навчилася «крос крутити» (це з'єднання телефонних ліній). Хоч даремно п'ять місяців не пройшли! :)

Ще у 3Д військах я «відзначилася» тим, що яму для рами заземлення копала 4x4 і 2 метри глибиною, за зальот по п'янці. Зальоти за п'янку в мене в армії досить часто бували... :) Пили ми того разу з офіцерами, які мене потім і відправили в покарання яму копати... :) З чого я зробила висновки, що якщо ти рядовий, то нічого із офіцерами бухати! Бо їм за це нічого не буде, а ти винною залишишся. Яму я копала вночі, під час чергування, і зі злості так р'яно, що мало не перерубала 10 000-вольтний кабель, переплутавши його з корінням дерева. Як завжди, вміють в армії правильно місце вибрати... Довбойоби! Мене просили з ями вилізти, а я сказала: «От той, хто мене сюди послав, нехай приїде й попросить! Тоді вилізу!» Прийшов майор,

попросив і перепросив... Вилізла. Яму потім закопали. Інше місце вибрали...

Більше толком із того періоду служби і згадати нічого...

Призиваючись на службу, я відразу попередила командування, що маю намір поступати на льотчика. А пізніше, зрозумівши, що ближче до неба ще парашути і десант, написала рапорт на переведення у ВДВ. З мене тільки посміялися... А далі був один випадок...

На військову частину приходили роздруківки телефонних номерів і переговорів від міської АТС, рахунки за телефони, які оплачувала держава. І там виявили дивні номери «служб по слут»... А так як я при співбесіді командирам на питання, чи працювала я коли-небудь з телефоном, відповіла, що так: із телефонами, факсами і багатоканальною лінією в службі «секс по телефону» (побачивши їхні округлені очі, зрозуміла, що цього в армії краще не говорити:)), то вони знали, до кого звернутися з тою роздруківкою.

Трохи про роботу в службі «секс по телефону».

Працювала я там недовго, тільки стажування закінчила, а далі для оформлення за віком не пройшла, бо дозволялося із 23 років (за психологічними нормами), а мені був 21 рік. Начальниця сказала: «Дівочка, ти же потом будеш думать, что все мужики — сволочи...» «Та я це й так знаю! Мені просто гроші потрібні!» — сказала я. Але все одно не взяли. Платили там на той час добре, 100\$, але й система штрафів була велика. І взагалі робота досить психологічно напружена, а від сексу в тій роботі тільки слово «секс»! І працюють там не пишногруді білявки, а жінки віком від 36 до бабусь по 70 років. Щоб ви не обдурювались заманливими картинками в рекламі :). Але працювати було весело :), та й досвід цікавий!

Отож, принесли мені цю роздруківку і спитали, чи не розберуся я, за які це телефонні розмови армія платить?

Я завжди кмітливою була і швидко з усім розібралася. Подзвонила дівчатам на стару роботу, ту саму «еротичну службу» :), запитала психологічний портрет клієнта, подивилася час дзвінків,

знайшла на кросі під'єднання лінії за телефонним номером і вже під вечір видала їм порушника, який «злісно» зловживав лімітом телефонних дзвінків армії! :) Ним виявився сторож Вася із макаронного цеху, що знаходився на території в/ч. Практикується в армії таке блядство, як «казенні» землі в оренду всіляким фірмам здавати! Те ще відмивання грошей!

Вася був таким собі нікчемою... З роботи його не вигнали, але армійський телефон на склад відключили. Ще був один солдатик строкової служби (тоді вона в Україні ще була), який гадалці дзвонив на дівчину ворожити. Його я не здала. Просто пояснила йому, що «гадалки по телефону» — це такий самий обман, як і «секс по телефону»! Більше не дзвонив.

Але крім цих дзвінків, я в роздруківці знайшла ще багато всього цікавого... Наприклад, дзвінки із генеральського телефону родичам в Канаду і Японію, за які держава платить, і т.д., і т.п. Коли показала командирам це, мені сказали: «Все! Досить! Ти свою роботу зробила, і не треба пхати носа, куди не слід!» Я почала обурюватись такій злочинній несправедливості, і тоді мене спитали: «Куди ти там переводитись хотіла?... У ВДВ? Їдь бери відношення!» Відношення привезла, і мене за тиждень часу перевели з одного роду військ у інший, із гарнізону в гарнізон! Оце небувала швидкість! :) Переводи від півроку до року займають! От як здихатися хотіли! :) А на прощання начальник штабу сказав: «Передай тому начальнику штаба, що я ему бутылку коньяка должен за то, что он тебя забрал!» От так от! І що в мені такого, що всім я така заноза в дупі і все начальство від мене так здихатися хоче, ще й досі не розумію! :) Напевне, тому, що не мовчу і не корюся?

З того і повелася моя справжня служба в армії...

В кожній новій військовій частині моє рвіння, бажання і наполегливість служити сприймаються командирами зі словами: «Та мені б роту таких Надюх! Я б батальйон замінив!!!», а закінчуються криками і мольбами тих же командирів: «Заберіть її!!! Вона непередбачувана! Некерована! Єбанута!» А далі слава бігла поперед мене! І кожен командир чи начальник штабу обіцяв все більшу і більшу мзду новому командиру, який погодиться мене забрати!

Із ВДВ за мене ставили вже ящик коньяку! Із ХУПСa в «придане» давали цистерну спирту, аби мене здихатись! Ну, а Бродівському льотному полку пощастило — мене у них викрали москалі! :)

Про мене і в армії, та й поза нею так багато легенд ходить, що я інколи чую та й аж сама сміюся. Отож, буду розвіювати міфи! :)

Спробую вам розказати коротко і в хронологічному порядку, як воно насправді було!

Приїхала я за відношенням в Житомир в 13-й окремий аеромобільний батальйон ВДВ. Направлення із військкомату мені дали на посаду «старшого оператора ПТУР (протитанкова керована ракета)». Ця посада була в посадовому списку «зірочкою» відмічена, тобто «жіноча посада», на яку дозволялося жінок брати! Як мене завжди цей ідіотизм в армії вихарював! Вам не передати! Неначе людину на роботу треба відбирати за статевим органом, а не за її здібностями і вмінням!!! Але хуй з ним! Зірочкою, так зірочкою! Головне, щоб не у вузол зв'язку знов!

Комбат мене, звичайно ж, брати не хотів. Ну, ясна річ! Крім того, що баба, яким у ВДВ «не місце», так ще й «фіфа» з Києва! Приїхала така: в пальто з пишним хутром із лами (сама перешила із матиного старого пальто, хутро лами на «секонді» купила і пришила. Гарне вийшло пальто! Кольору чайної рози! :) На каблуках, із манікюром, волосся довге, в'ється, розпушене... Ну куди такий в десант?! Комбат на мене подивився і каже: «Значить так, дівочка! 15 кілометрів до полігону! 15 кілограмів РД (рюкзак десантника)! Снігу по коліна! Якщо від моїх бійців не відстанеш, беру тебе!» Я тільки й сказала: «Добре! Де перевдягнутися?» Він на мене косо подивився і дав мені відношення просто так, з надією, що мій «зайоб» пройде і я не приїду, і думати забуду про ВДВ! Я приїхала через тиждень в повній амуніції, готова служити вірою і правдою українському народові!!! :)

І почали вони зі мною мучитися, а я з ними — виживати! Кажуть, у всіх родах військ тебе спочатку будуть сприймати як людину, поки не доведеш, що ти чмо. А у ВДВ ти будеш чмом, доки не доведеш, що ти людина! Я дуже вдячна долі, що пройшла таку жорстку школу виживання, як ВДВ! Це мене багато чому

навчило і зробило незламною!!! Хоч може, я такою і була? :) Бо інакше б і там не витримала...

Комбат і начальник штабу засунули мене спочатку в стройову частину, а ніфіга не в бойову роту! На що я була дуже зла! Але в армії накази не обговорюються! Комбат сказав, що в бойову роту переведуть тоді, коли в стройовій порядок буде!

Я зайшла і ахуєла... Дах тече, побілка впала на підлогу, стоять калюжі, всі папірці розкладені стопками по периметру кабінету... Жах!

Залишившись в кабінеті, в першу ж ніч я обдерла стелю, вимила підлогу, розклала папірці. Зранку показала результат наведення порядку і сказала, що готова служити в бойовій роті! Комбат розсміявся і відповів, що не таким порядок має бути! Я зрозуміла, що порядку в паперах в стройових частинах апріорі бути не може! Але робити нічого: почала працювати.

Засунули вони мене туди ТВО (тимчасово виконуючим обов'язки) начальника стройової частини. Що було дуже дивно, бо із погонями рядового в мене у підпорядкуванні опинилися рядова, старший солдат і старший лейтенант! Але ніхто не хотів брати на себе відповідальності за безлад і хаос в документації... За якийсь час я вже змогла стройову «построїти»! Навести там хоч якийсь лад! Але в роту мене все ж не відпускали, бо їм сподобалося, як все працювати почало...

Чому в стройову запроторили, я швидко зрозуміла... Сексуальні домагання... Чи є вони в армії? Та на кожному кроці!!! Але, як кажуть, «якщо сука не схоче, то кобель не скочить!» Тому все від тебе залежить! На той час начальником штабу в 13 батальйоні був урод моральний рідкісний! Ще й досі служить, придурок! Він всіх новеньких дівчат через стройову пропускав і через себе... Життя багатьом покалічив... Але об мене він швидко зуби зламав! В першу ж ніч я йому «не дала» ще й познущалась добряче! :) І почав він мене виживати... «Ты дура! Ты идиотка! Ты мавпа! Ты тупишь!!!» — це я чула постійно!

Якось середа — «резиновий день», здаємо нормативи по одяганню протигазу. Треба одягнути за 7 секунд. Із довгим волоссям

це зробити проблематично. Волосся вибирається, протигаз не налазить! «Идиотка! Тупишь!!!» На вихідних їду додому в Київ, приходжу до подруги, вона в мене перукар: «Хавчик, стрижи!» — «Як?» — «Коротко, під 0,3!» Танюха обалділа, але постригла. В наступну середу я в протигаз влетіла за 4 секунди! І хто тут дурний?! :) Отак я позбавилася своїх довгих хвилястих локонів! І не жалкую! Бо зрозуміла, що з коротким волоссям в армії зручніше!

Невдовзі після того, як я зробила собі «екстравагантну зачіску», заїхав до мене проїздом мій друг-байкер. З Єшкою я познайомилася ще до армії в Судаку, на фесті «Генуезький шолом». Коли запитала, чому його так звуть — «Єшка», він відповів: «Мати так назвала». Ну, назвала так назвала, то й я його завжди так називала. Вже аж мало не десять років знаючи його, я дізналася, що звуть його Максим Бугель :). Ото я була здивована! :) Єшка зі Львову і сьогодні є мені дуже хорошим другом, зараз він в зоні АТО воює, був офіцером запасу, а зараз — офіцер ЗСУ. Його я пам'ятаю із коротким волоссям двічі: коли він на військову кафедру ходив і зараз на війні... А так в нього завжди довге, дуже гарного незвичайного каштанового кольору волосся. От і тоді в Житомир до мене він приїхав в «гадах» (берцях), шкіряному плащі і з довгим волоссям, нижче плечей. Викликав мене на КПП, я вийшла і так його побачити не чекала, що як налетіла на нього зі своїми обіймами, ми аж в траву впали :). Ми погуляли по Житомиру, він поїхав, а хлопці-десантники, що стояли тоді на КПП, мене запитали: «А це що, твій хлопець?!» — «Так! Хлопець!» — кажу я їм. «А! Ну, ви доповнюєте одне одного... волоссям...» Ото я ржала, уявивши собі, як збоку це виглядало: хлопець-байкер із довгим волоссям і дівчина-десантник в голубому береті під 0,3 пострижена :). Справді «гармонія»! :).

Ще в Житомирі я познайомилася з однією дівчиною. Вона була на диво високо інтелектуально розвинутою, дуже культурною, вихованою і зовсім не створеною для служби в армії. Висока, вродлива. Оля більше нагадувала, як співає Меладзе, «девушку из высшего общества»... Але служила у ВДВ. Потім вона покинула

ту дурну роботу і відкрила свій салон краси. В неї маса талантів, вона невтомно й багато працює і невпинно навчається та підвищує свій професійний рівень. Оля Лукіна — майстер манікюру. Вона робить нігті і малює на них просто картини високого мистецтва. Такої якісної роботи я не бачила і на «дамах», які ходять в найдорожчі салони Києва. У неї справжній талант! А обирати роботу людям іноді доводиться не за покликом, а за необхідністю... Добре, що у Ольги все склалося якнайкраще... Мені дуже приємна дружба із цією людиною.

Якось Оля робила нігті й мені. Накладні, звичайно, бо своїх в мене вже давно не було :). Я тоді їхала дружною на весілля до подруги у Львів, і мене треба було хоч якось «ожіночнити» :). Тому до короткої зачіски, бузкової блузи і сірих брюк Оля зробила мені дуже гарні довгі нігті і намалювала на них ніжну сакуру. Весілля я відгуляла, потім, як завжди, з «корабля на бал» — приїхала зранку на службу. Форму вдягла: тільняшку, голубий берет, а нігті знімати часу не було. Але й вийти на плац в такому вигляді, спалюжити десантну форму я не могла! Тому, недовго думаючи, поклала нігті на асфальт, каблучком берця зламала їх і запиляла об асфальт. І побігла на шикування. Хлопці, які на це дивилися, були шоковані! Вони звикли, що «баба» плаче, як ніготь зламає, а тут таке «кошунство»! :) Але ж нігті то накладні, а не свої! Тому боляче не було! :)

Далі що я тільки не робила: і всі стенди по батальйону перемалювала, і по квадрату стройовою ходила! Травень місяць на дворі, хлопці в тільняшках укладають парашути, а я в бушлаті і шапці-ушанці з опущеними та зав'язаними під підборіддям «вухами» чотири години по квадрату крокую: 50 хвилин, 10 хвилин перекуру і — далі «веселитися»! А хлопці на мене дивилися і розуміли в чому справа — не дала!... І повага до мене росла! :) І папери по плацу, які я приносила начштабу на підпис, він розкидав! І злився на мене, і верещав, і бісився! А мене це все тільки забавляло! :) Але коли він мені, сука, розпустив парашут, один із двох, укладених для стрибка з ІЛ-76 (а на літак особлива укладка, не така, як на вертоліт, тому скільки парашутів уклав, стільки і стрибків

зробиш)... А так, як часу на укладку більше не було, то стрибнула з ІЛ-76 я тільки раз.

От тут мої нерви і здали! Я була дуже зла!!! Один прапорщик мені порадив: «А ти напиши на себе анонімку...» Я завжди думала, що армія — це серйозна структура, з якою жартувати не можна! Виявилось, ще й як можна! :)

На вихідних поїхала додому, в Київ. Там і надрукувала на компі таке: «У вас «подсадная утка», бывшая стриптизерша, любовница полковника СБУ!». І відправила із Головноштамту! Службу СБУ чомусь в армії як вогню бояться... Прийшов лист. І що тут почалося! :) Як всі забігали! Випитування! Винюхування! Допити! Як не від комбата, то від чмошного замполіта! Одним словом, навеселилася я дуже! :) Але ні в чому не зізналася! Знать не знаю! Чутти не чула! До СБУ відношення не маю! :)

І як результат — мене тут же перевели в бойову роту! Перемога! Але чому все в нашій армії треба робити через «йоб твою мати!»?

Взагалі у ВДВ мені служити дуже подобалося! Хлопці до мене, до того, що я така, як є — «єбанута», звикли десь за півроку, і вже ніхто дурних питань не задавав. Якось розвідзвод чистив зброю після стрільб, і комбат дозволив мені піти подивитися. Я прибігла до хлопців і з таким азартом почала розпитувати: «А що це? А це? А як це стріляє?», бо ще ж нічого не знала... Розвідники розповідали і дуже з мене тішилися. Коли я взяла в руки гранатомет, то сказала: «Це жіноча зброя! Вона рухається так, як ти дихаєш!» Хлопці почали плюватися і сказали: «Вона бахне так, що ти на сраку сядеш!» Але пізніше я їм довела, що була права! З гранатомету я жодного разу не промахнулася!

Ще якось комбат мені дозволив з розвідкою на розвідвихід побігти. Хлопці в облегшеному варіанті одягу на вилазки завжди бігають, завдання таке... А я за ними в бушлаті і шапці-ушанці, як була, так і рвонула, аби тільки комбат не передумав! Ото я захекалася... Хлопці добігають до пункту, вже передихають, поставлену задачу виконують і далі рвуть, а я тільки доплентуюся... Заебалася в усмерть! А на прикінцевому пункті розвідники сказали: «Смотри-ка, а мадам не отстаёт!» Ми сіли, викурили одну

цигарку «Прилуку червону» на п'ятьох, поговорили, і розвідники мене признали майже за свою! :) А якщо у ВДВ тебе визнала розвідка, то вважай, що тебе прийняв весь батальйон!!! :)

Потім я ще не раз із розвідниками на виходи бігала, але порівняно зі мною вони були всі довгоногі і швидкі! Важкувато мені було на їхньому рівні підготовки, та я не здавалася... Вони були навіть не проти мене до себе в розвідку забрати, але посади в розвідзводі із «зірочкою» немає! Бля! Та з хлопцями ми продовжуємо спілкуватися ще й досі! Хоч багато хто вже й не служить... Взагалі, служба в десанті — це для «гусарського віку», до 30 років! Поки «рисачиш» легко і військовий долбобізм терпіти сили є! А потім розуму набираються, родинами обзаводяться...

Дуже швидко я комбату довела, що від його бійців не відстану!

Одна з легенд, яка про мене ходить, це те, що я сама несла АГС.

Так! Я його справді несла! АГС (автоматичний гранатомет станковий). Вага: тіло (сама зброя) — 32 кг, тринога (на яку кріпиться тіло) — 3 кг. Марш-кидок до полігону — 15 км. З подачі того ж начштабу, щоб перевірити мої «яйця» на міцність, на мене нав'ючили: РД — 15 кг, автомат з підсумком і магазинами (4 шт) і боеприпасами — 6 кг, і АГС. Тіло на спину, триногу на груди. Я була тільки за! Хоч взагалі на розрахунок на АГС виділяється три людини: дві несуть тіло, один триногу. Щоб аж прямо «нестерпно» важко це не було. Але на привалі мені хлопці казали (до речі, рідко хто із хлопців ще страждав такою хернею, як я, щоб самому АГС носити): «Надюха, сядь! З ними йти легше, ніж стояти!» Але це ж я! Сама сильна! Сама смілива! І така єбанута! І не сіла! А дарма! Треба було хлопців послухати! Хребет АГС садить досить добре! Та все ж я дійшла! Хоч і пихтіла! І не відстала! За 500 м до місця дислокації на полігоні подають команду: «Біго-о-ом, руш!» Ну, бігти з ним — це вже повний пиздець! Залізом по всіх кістках! І тут я, звичайно, вже відстала! Звучить позорна команда від начштабу: «Снять АГС!» Я віддавати не хотіла, та хлопці все ж забрали. Сказали: «Ти вже й так його «сделала»!» А далі — команда для мене: «Чего ползеш?! Догнать роту! Бегом!!!» А в горлі пересохло, хоч здохни! Я стала на коліно, рукою із трав'яної калюжі

напилася води, якраз дощик пройшов, і як стартонула! На фініші командири трохи підахуєли! :) Та й взагалі вони від мене часто ахуєвали... :)

Я ніколи ні від чого не «косила» і з радістю виконувала все, що вимагається від десантника: і пляшки об голову била (цеглини, правда, ні), і жаб їла (вужа не піймали), і в бруд, і в болото — нічого не цуралася! І марш-броски любила, і в протигазах навколо плацу з ротою за зальоти за п'янку бігала, і стріляла з усіх видів зброї, що в батальйоні була, і рукопашкою займалася з радістю! І стрибати обожнювала! Чим більше — тим краще! Якщо комусь влом було, в силу різних причин, то мені тільки парашут давай! Під чиїм хоч прізвищем сігану!

Стрибати з парашутом взагалі не боюся. Кажуть, зазвичай людина страх ловить на перших трьох стрибках: або на першому, бо не знає, що це, чи на другому-третьому, коли вже усвідомлює. Потім всі десантники страх долають. Якщо перші три рази страшно не було, то в житті обов'язково буде якийсь раз, коли стрибати буде страшно: або наснитися щось, чи перерва в стрибках велика, але хоч раз, а страшно буде. Не знаю, мені ще не було! Значить мій страх перед стрибком ще попереду! :)

Першого разу виходила з рампи в небо, як із тролейбуса чи трамвая! Дивилася просто перед собою на те, як гарно на світанку небо зайнялося! Відчуття казкові! А потім все прагнула вагу набрати хоча б до 75 кг, щоб в борту першою перед рампою стояти і в польоті вниз дивитися! Або хоча б в першій чверті стрибати, бо в борт завжди по «ранжиру» ставили (по росту і вазі), не любила в хвості 15-16-тою плентатися :).

Люблю стрибки із вертольота, особливо десантний варіант через рампу. Але стрибок з ІЛ-76 не йде в жодні порівняння! Швидкість викидки 350 км/год! Сирена верещить! Всі біжать один за одним без відриву! Вилітаєш, тебе вітром як лопатою по морді лупить! Перекручуєшся, всі заклепки на обшивці літака рахуєш! Купол відкривається з таким ривком, що аж хребет в штани висипається! Просто подих захоплює! Жаль, що «в чотири потоки» десантну висадку заборонили, травмонебезпечно.

А потім дивишся — все небо в куполах! І починають десантники чудити! Все, що вчили не робити, робити пробують! Крики в небі: «Слава ВДВ!» Сходження, пробіги по куполах, приземлення на дерева, дахи, болота, приводнення! Ну, хто на що гаразд! А як же ще себе перевірити?! :) А ще стрибок був із розкантровою (розфіксуванням зафіксованого на собі) автомата і стрільбою холостими, з повітря по цілях! Головним наказом перед стрільбою було: «Не проєби автомат! Уйобище!!!» :). Одним словом — щастя, а не стрибок! Стрибки з ІЛа (ІЛ-76) бувають вкрай рідко, бо ресурс літаків, та й парашутів вже майже вичерпаний в нашій армії! Тому чекають їх всі десантники, як манни небесної! І перед стрибковим днем, щоб ніхто нікуди не проїбався, комбат зігнав всіх на ніч у казарми! І зробив це дуже дарма... Ясна річ, всі на radoщах напилися! Зранку, о 4 годині, погрузка поспіхом на машини і виїзд на аеродром. А мене просто забули розбудити... Прокинулася я на три години пізніше. Роздупилася, і вїхавши, що трапилось... із немилосердними єбунами і допомогою якоїсь матері сайгаком здала забіг на 15 км до аеродрому як стометрівку! Вскочила в свій парашут і зайняла місце в борту! Фух! Встигла! Ніхто очам своїм не повірив... Поки неслася до аеродрому, весь хміль з мене вивітрився, тому в польоті мене вже не штормило, а деякі хлопці, бідні, ще в небі за парашутом «ленти пускали» (блювали тобто). Але тут інша холера трапилася! Під час польоту в мене починаються критичні дні! Ну грюбана жіноча природа!!! Йорзаю на лавці, дивлюся, щоб не протекти і слідів не лишити. Звуку сирени до викидки чекаю, як порятунку! Сирена! Пішов! «За ВДВ!» Лечу! Розкантровую автомат! Відстрілялася! А далі як бути?! Штани вже в крові до колін! Бачу болото. Натягую стропу, прямую туди! Вгрузла по пояс! Дотягнулась автоматом (який, до речі, не проєбала! Я й кільце від парашута ніколи в повітрі з рук не випускала! А тут автомат! Ха!!!) до берізки, зачепила, пригнула її, витягнулася, парашут зібрала, на пункт збору прийшла, по пояс в болоті, зате плям протікших не видно! :) На шикуванні після стрибків викликає мене зі строю генерал і вітає такими словами: «Молодець!

Ты единственная баба за всю историю полка, что с ИЛа прыгнула! А тепер — брысь в строй!» Ото привітав! :) Ну, дякую! :)

Ще зі стрибками з ІЛу казус кумедний вийшов... Оскільки такі стрибки бувають рідко, то зібрали на навчання не тільки нашу бригаду, а і феодосійських морпехів і одеських курсантів із аеромобільного факультету. Всі з нетерпінням чекали стрибків. Коли прилетів літак і вийшли льотчики, десантники звернулись до них з проханням: «Ну, ви нас якось покраще викиньте...» «Не бойтесь, ребята! Мы ассы!» — була відповідь льотчиків.

Розрахунок провели, поправку на вітер взяли, курс зайняли і хуйнули ті «аси» всю викидку прямісінько на ліс, де ростуть сосни тридцятиметрові! От тобі і аси! І повисли морпехи і курсанти на стропах парашутів, і навіть розпущена запаска не допомогла до землі дістати... Їздили потім куполовозом всіх знімали. А замполіт із Феодосії бігав це фотографував, щоб показати, що таке можливо! Бо посадку на ліс теоретично відпрацьовуємо, а в Криму таких високих дерев, як на Житомирщині, немає, і ніхто не міг уявити, як можна на деревах повиснути :) От замполіт докази для історії і збирав! :) Ото повеселилися!

А взагалі десантники льотчиків поважають. Завжди як богів чекають, і після стрибків поляну накривають і всіляко догодити намагаються :). Але, коли десантура чекає борт, вже і одягнута в парашут, і вишикувана по бортах із 4-6-ї годин ранку, а льотчики тільки о 9 годині прилітають і з кабіни випадають в дрезину п'яні, а ще — як злітають на дозаправку, і так «дозаправляються», що літати можуть, а ходити — вже ні... То літати з ними трохи страшнувато... Але зазвичай все добре буває! :)

А взагалі, десантники літати бояться. Залазиш у вертолліт, а там як починає все гудіти, свистіти і трястися, так і хочеться скоріше в небо вийти! Парашут — воно якось надійніше! А як і не відкриється, то не завжди й вб'єшся! Бували випадки, коли ні основний, ні запасний не відкрився, а хлопець в кучугуру снігу впав, встав і тільки отряхнувся! :) А льотчики стрибати бояться! Вони не розуміють, як можна справну машину добровільно покинути і життя «ганчірці» довірити?! Тільки у випадку відмови техніки, тоді вже

треба! А так — ще ногу зламаєш, літати не будеш... Воно їм треба?! Отакі от люди небесної стихії! :) Я люблю всі прояви неба: і літати, і стрибати!!!

Жилось мені в Житомирі весело! Правда, із житлом проблеми були. Хоч в батальйоні і була общага казарменного типу в чотирьох поверхах, і там майже ніхто не жив, бо хлопці або місцеві, або одружені, або хату знімали, та все ж командування мене туди селити дуже не хотіло! Гуртожиток чоловічий, а я баба! Блядство! :)

А те, що я з трьома хлопцями разом хату знімала і з одним з них в кімнаті на одному дивані спала, то нічого! :) І причому без всяких! Просто спали! Бо всі розуміли, що в мене «статус» не той! А хто сумнівався і хотів перевірити, то швидко розумів, чому в мене такий «статус»! :) З хлопцями мені жилося чудово! Їсти майже весь час особливо ніколи, та й нічого! Тому зранку кава з цигаркою, в обід в мене пляшка пива Оболонь «Соборного» чи «Оksamитового», сто грам мойви і — на річку Тетерів, від частини через дорогу з гірки спуститися. Пообідала — і заплив по річці! Накупалася, висохла — і на службу! :) А на вечір макарони із салом! Завжди хлопці смажили, до мене дурних претензій на зразок: «Це ж бабська робота» не було! Вони куховарили, я прибирала! Отак і жили... Аж поки комбат не спитав: «Надюня, а ти где живеш?» А я йому візьми і скажи, що з Києва щодня 150 км їжджу! :) І тут замполіт зайнявся вираховуванням, де ж я живу! Хлопці мене не здавали! :) Але коли все ж дізналося командування про стан речей, то таки поселили мене в общазі! :) Виділили сушилку (сушку, сушарню, кімнату, яка призначена для просушки солдатських берців, одягу) :). Літом там ніхто нічого не сушив, і жилося мені там прекрасно! Спала на підлозі в спальнику, там же на підлозі лежали і книжки з математики, фізики, англійської, і я готувалася до вступних іспитів на льотчика! :)

Коли пішли дощі і знадобилась оця «сушка», розвідники мене до себе в кімнату забрали. І там я теж спала на надувному матраці із ще одним хлопцем. І в побуті ми всі шестеро чудово сходилися! Командування вже на це очі закривало! :) Веселі були часи! Потім, як через багато років приїжджала в Житомир своїх провідати і

заходила в магазин за пивом, мойвою і «джентльменським набором»: горілкою, ковбасою, батоном і майонезом, то продавці мене ще з порогу по голосу впізнавали :), казали, що в мене говір не житомирський...

Кличку «Пуля» мені дав комбат 13 аеромобільного батальйону, підполковник Чумаченко. Він здоровецький такий чоловік! Прямо «Єбун-гора»! В нього кличка «Чума» була. На плацу без рупора говорив так, що вся округа глохла, аж шибки трусились. Офіцерів розйобував! І стібався з них, як має бути! Іншої назви, як «пися моя золотая», у нього для них не було! :) Міг у вертольоті за рампу почати його розхитувати зі словами: «Ну что, смертнички! Полетаем?!» — аж льотчики озиралися! :)

Одним словом, комбат був такий, яким і повинен бути командир десантного батальйону! Ну, і не без корупції, звичайно :), але то таке! В ЗСУ буденне!

Якось на плацу він черговий раз розйобував офіцерів, а я проходила повз: «Надюня! Стой!» А потім до них: «Она ходит быстрее, чем вы думаете! Пуля просто!». І до мене: «А?! Пулька?!» Отак я і залишилася для ВДВ назавжди Пульою!

Для мене дійсно будь-яка задача була на 15 хвилин! Я так любила свою роботу, що все виконувати мені було в радість! Заєбу кожного начальника складу, але він віддасть мені те, чого на складі, як завжди, «немає»! Але те, що мені треба! І я зроблю все якнайшвидше і найкраще! На совість, як то кажуть! Здивувати я вміла!

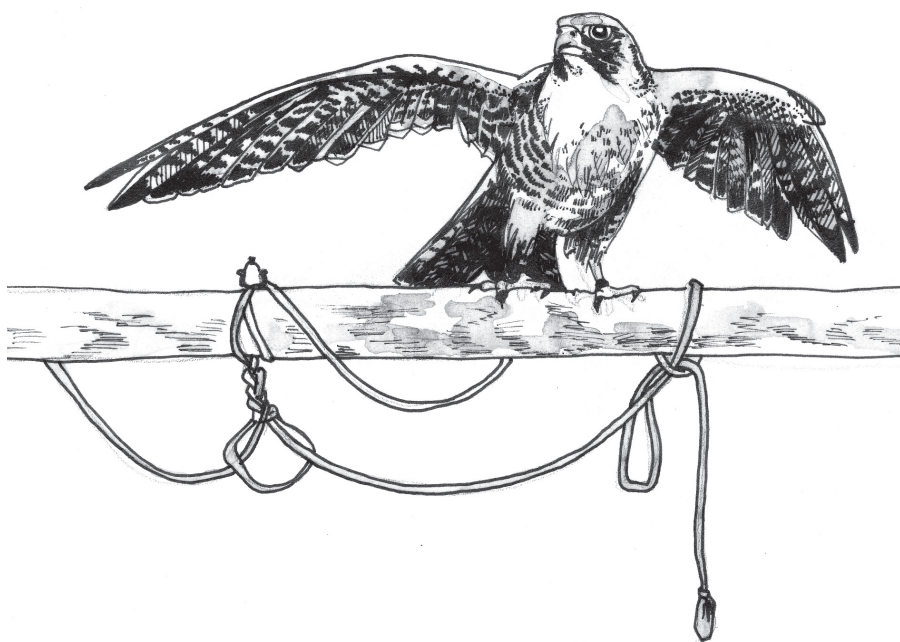
Одного разу перед 9 Травня треба було для ветеранів в їдальні вареники ліпити, і комбат дав команду по рупору всім жінкам батальйону зібратися на плацу. От не любила я такі команди! Але йду... Дивлюся, стоять вже бабоньки на плацу, а комбат на мене дивиться і каже: «Пуля! А ты чего приперлась?! А ну марш отсюда!» Я засміялася і зрозуміла, що це для мене найкраща похвала! Відтоді більш мене в ранг «баб» ніхто не ставив і дурними задачами не грузив! :)

Далі моя рота почала збиратися на ротацію в Ірак, для виконання миротворчої місії. Баб, як завжди не брали! Та я й не рвалася!

Я взагалі-то на льотчика поступати збиралася! А комбат візьми та й скажи: «Рота на миссию уйдет, а Пуля никуда не поступит и будет тут тупить до скончания своих дней! Да, Надюня?!» І тоді я сказала: «Значить, я теж їду в Ірак!»

На той час, щоб поїхати в місію, треба було дозвіл від батьків чи дружини, тому багато хлопців поїхати не могли. Я такий дозвіл від матері отримала. Просто завела її до нотаріуса і поставила перед фактом, що їду! Мама тоді сказала: «Щоб я?! Та своїми руками дитину на війну відправила?! Ні за що!» Я їй пояснила: «Ти вперта, а я ще впертіша! І не турбуйся! Якщо щось зі мною станеться, в тебе ще є заради кого жити! В тебе є Віра! Твоя мати на війні чотирьох дітей втратила і жила заради вас чотирьох!» І мама підписала...

Проте, хоч в роті і був недобір, мене брати все одно не хотіли. Та крім мене була ще одна баба 40 років. Сімейна ситуація — розведена, двоє дітей, житла не має, гроші треба, і теж хотіла поїхати. От і вирішили нас двох на пробу відправити на підготовку, а там, якщо що, і залишити можна... Бажаючи знайдуться... Що, врешті-решт, зі мною наприкінці підготовки і пробували зробити... От і поїхали ми вдвох виживати. Вона в свої 40 і я в свої 23, з усією своєю придур'ю і рвінням! Потім як побачили, що начебто тягнемо, нам ще одну прислали. Крім нас, було ще чотири баби в медроті. Всі жінки були медиками-санінструкторами. Всі, крім мене. Тому їхала я на чоловічу посаду — стрілок, без «зірочки»! :)

ШКОЛА ВЛБ.

САМБА ВЛБ!

Підготовка на місію в Ірак була безтолковою і виснажливою. Довбоебізму вистачало, як і скрізь в українській армії. Вона і нахрін не потрібна була три місяці, але ж в армії головне не навчить, а заебать! Ну, але й не без того, щоб зовсім не навчили... Мене, принаймні, — стріляти з усіх видів зброї і різним видам тактик, хлопці і так все це вміли...

Ітак, підготовка на Ірак: три місяці, місто Болград, Одеська область, на кордоні з Молдовою. Літо, спека і задуха, +35°C, полігон 12 км. Щоранку підйом о 4—6 год., каска на голову залізна уйобіщна, бронік «черепашка» старого зразка, незручний і важкий (потім вже кевлари видали), автомат, боєприпаси і — пішкодрала марш-бросок. День тупорилої, старої, задроченої піхотної тактики на «полі дурнів», а потім ще стрільби, денні і нічні, і назад. Повертаєшся коли о 22.00, коли — о 02.00 ночі. І так — по колу! Харч гірший, ніж у в'язниці! Коров'ячі сікеля (вирізка із заднього проходу, для тих, хто не в курсі), кашло, гнила капуста, тухла риба, та ще й порції мізерні, хліб резиновий. Заганяли нас за три місяці так, що тільки й встигали всі дірки на портупнях перебувати! Я із 75 кг до 60 злетіла, аж автомат носити було важко!

Води не було. Базувалися ми на місці колишньої Болградської дивізії ВДВ в розвалених, запущених казармах. Воду привозили дві ЦВшки по 200 л на батальйон 400 чол., по літру на рило на день. Вмитися, зуби почистити і флягу із собою на день набрати!

Туалет типу «сортир» виглядав так: в цегляних будовах купи гівна із очка, висотою по пояс, вилазять опариші (черви), кишать за метр до туалету, лазять по стінах і падають зі стелі! Таке раз в житті побачиш — на вік жаху не оберешся!!! Тому срати ходили, хто в які куці бачив! :)

На помивку раз на тиждень завозили бочку води в літній душ. Бочка з молоковоза, тонни дві. Батальйон ставав у чергу...

Баб командування водило окремо в баню... Але так як я була «нічиєю», то такі привілеї мені не надавалася :). А я ніколи й не просила! Кожен їхав за своїм... Мені до того діла не було! Крім мене, була ще одна жінка, яка в баню не ходила, Наташа Копач, — видно, теж не за тим їхала... Але і в душі із хлопцями вона не

милася, в сусідню медсанчастину ходила. Я ставала в батальйонну чергу в літній душ. І отут народилася ще одна дурнувата легенда, від якої армійських генералів ще й досі лихоманить! :) «Она с солдатами в одном душе моется!!!» Виглядало це так: душ військовий, обшитий аеродромними плитами (бляхою в дірочку), сконструйований, як завжди, через сраку: відкриваєш один кран, а вода ллється відразу з усіх шести сосків. Заходять по шестеро, щоб воду економити. Проситися першою на правах «жінки» — розтратити дарма воду, останньою чекати — тобі води не лишиться... От і вибирай! Я просто підходила до хлопців, питала, хто візьме до себе в шістку. І самі несором'язливі казали: «Ставай до нас!» Я завжди купалася в тільняшці і в трусах (заодно й переш!), хлопці — хто догола роздягався, хто — в трусах залишався. Мені було пофіг, та й їм теж! А от комісії генералів, яка це побачила, дуже не йнялося! :) Тому байки ще й досі ходять... Нехай ходять! Я так робила і надалі робити буду, коли іншого виходу немає!

В армії я зрозуміла одну річ: нічого на службі хлопцям створювати проблеми тим, що ти жінка! Засунь все своє «жіноче» собі в сраку! Вони й так ніколи не забудуть, що ти жінка. Як треба, то й у бронежилеті тебе очима роздягнуть, а фарбуватися, прикрашатися і виставляти всі свої принади напоказ нічого! За півроку спермотоксикозу будь ти хоч «опудалом», ти їм красунею станеш! А провокувати нічого!!! Ну, ясна річ, просити за тебе автомат донести, бо ти «леді», і тобі тяжко... То нахрін ти тоді взагалі в армію йшла?! «Взявся за гуж — не кажи, що не дуж!» Бо за це і я баб в армії не люблю! І вважаю, що «бабі» в армії не місце! Ти або солдат, або якщо «пизда», то цим органом не в армії гроші заробляють!!! Тому генералам краще треба було не на відкритий літній душ дивитися, бо на площі бабу не виїбеш, порадами заєбуть :), а за закриті двері бані!!!

Отакі були «веселі» умови чи то підготовки, чи то виживання... Але фізично — то все фігня! Морально воно було куди тяжче... Баб було всього семеро, а ебанута я одна. Тому, якщо хто інший натупить і цього й не поміять, то мені не пробачать... Коли

проходиш тестування на місію і на питання: «Чого ти туди їдеш?» всі відповідають: «За грошима», це вважається нормальною відповіддю... Були й такі, хто відповідав: «Постріляти!», і це навіть проходило... Я, напевне, чи не єдина, хто написав: «Побачити світ...» От ця відповідь всім чомусь здалася дуже дивною... До грошей я щось завжди була байдужою, а постріляти і повбивати... На війні такого бажання ніколи не виникало... Постріляти і по мішенях можна, а як вбивати, то захищаючись, а не нападаючи... Та чомусь всі від мене чекали рвіння в бій і вогню без команди... «Ти ж ебанута, ти рванеш в бій, а за тобою хлопці, і сама загинеш, і інших покладеш!» Згодом я показала, що, не дивлячись на свою сміливість і безбашеність, вогню без команди не відкриваю, і якщо сама вперед іду, то інших, навпаки, зупиняю...

Та в батальйоні я була на виду постійно, тому мені не пробачали нічого! «Ты снова тупишь!!!» — тільки й чула я від сержантів і командирів. Баби жили в медроті, а вся рота — в казармі. Там наказ пройде, і всі вже готові, а поки до медроти доведуть... От і виходить — несешся, спотикаєшся, не встигаєш! Тому підрозділ завжди повинен дислокуватися в одному місці, всі бійці і «бійціці»! Чого я в Іраку і добилася, і більше не тупила! :)

Чергова легенда: «Вона з бачком води замість фляги бігала». Так, бігала!

Покарання було таке: якщо флягу на пояс одягнути забудеш чи в ній води не буде, то, крім фляги, чіпляють на плечі дев'ятилітровий ТВН (такий бачок для переносу їжі в польових умовах — термос великий залізний). З ним не тільки я ходила, ще крім мене хлопці залітали. Я вам скажу, що покарання дієве! Раз походиш, тоді флягу з поясу взагалі не знімаєш! :) Якось я забула одягнути флягу і пішла на вихід з ТВНом і флягою :). Командир взводу в мене тоді був такий «задроч»! Мале, з комплексом Наполеона, але енергійний — страшно! Молодий ще був, нещодавно з десантного одеського випустився. От і любив взвод заганяти! І от картина: тактополе «дураків», пустир в колючках і будяках, пилюка, спека, дихати нічим! А там взвод тактику відпрацьовує, коли інші взводи під деревами в тіньку по-тихому

відлежуються, бо там командири старші й мудріші, розуміють, що нічого людей дарма мордувати! От вони лежать і з нас, «добойобів», ржуть! А нам команди літьоха роздає: команда «До бою!», команда «Отставить!» І так по всьому полю ганяє! А це означає: «До бою!» — впасти на землю, прийняти позу для стрільби; «Відставити!» — піднятися і рухатися далі. Отак от за день наприсідаєшся, мордою в колючки нападаєшся — жити не захочеш!!! А ще з бачком на горбу! Біцепсів і тріцепсів на все життя вперед накачала! Тому в «качалку» (тренажерний зал) ходити і не люблю! Армії вистачило! :) І дивишся тільки, як позад тебе хлопці «здыхають», падають у траву і тихо лежать, «косять»... Спочатку товстозаді і сержанти, за ними всі решта, по одному... Але й їм можна! Вони ж «сильна» стать! :) А «слабку» стать треба «виховувати!» Тому я «всерусь, але не покорюсь!» І от виходить картина в кінці: «поле дурнів» після «битви під Бородіно»! Всі повмирали! А ми із взводним до рубежу дійшли. І поки взвод розповзається, я вже повинна була вогнище розпалити, бачок поставити, наламати в полі качанів кукурудзи і на взвод зварити! І коли я змогла?! То тут підахуїв навіть взводнік! Він цього відразу не показав, але вже в Іраку зізнався, що поважає мене як нікого :). Взагалі його називали «зайчик-енерджайзер» (ну, з реклами), а мене — його батареюкою! :) Але ж зате як весело! :)

А взагалі завжди, коли мені важко в житті, я Віру згадую, сестру свою. І розумію, що живу для того, щоб бачити, як вона сміється... І як у нас все буде добре... І душа відразу повітря на весь «розмах крил» набирає... І я лечу... Оце відчуття тоді мене рятувало і завжди рятує!!!

Отак я служила, тупила, але і вчилася потроху... Був ще такий випадок. На «показусі» для генералів і командування ми розігрували тактику. За легендою я була гранатометником і повинна була підбити БТР на ходу. Для цього видавали холості патрони і взрив-пакети. Щось пішло не так, як завжди... Сержант десь натупив, чи не ті команди пішли згори, і БТР загальмував, а я вже підпалила взрив-пакет і чекаю... Команди сержанта... «Ще рано! Ще рано!» А взрив-пакет горить в руці, і фітіль у нього не вічний!

А я дивлюся на нього і сама розумію: та що ж ти, дура, робиш?! Взрив-пакет — це ж тобі не граната, що поки чеку тримаєш, не рвоне! Та кинь ти його нахрін! Хай вже буде як буде! Але ж ні!!! Команди не було!!! Команди «Давай!» від сержанта я так і не дочекалася... Замість цього був великий «Бабах!», і в мене вибито два пальці і нагнані руки пороху! Сержант сам перелякався, аж трусило його... Була ж в тому і його «бочина» — він же сказав: «Підпалюй!»... Але і я сама не менш винна, ідіотка! БТР «підірвав» вже хтось інший... Командуванню здалеку не було нічого особливо видно, тільки загальну «гарну» картинку! От і добре!

Все відділення хлопців залякло і витріщаються на мене: що буду робити? Я поворушила пальцями — рухаються! От і добре, а далі розберемося! Перев'язала руку носовою хустинкою (сержант свою дав), опустила рукава, щоб крові видно не було, взяла в руку автомат (рука права була) — тримається! І без жодного стогону чи сльози пішла далі виконувати свою задачу! Тільки курила цигарку за цигаркою, щоб біль заглушити... Нікому нічого не сказала, нікого не здала! Хто не дурень із хлопців, грався в дитинстві із піротехнікою і знає, як порох в руки наганяється і як він потім виходить (а як виходить з-під шкіри з потом, то свербить — страшно!), той сам про все здогадався :), і підйобували мене ще довго, але по-доброму :).

В той день після показушної тактики ще «показушні» нічні стрільби на «результат» були. Тіло все колотить від больового шоку, автомат в руках насилу тримаю, але ж відстрілятися треба! Ще й на результат!!! «Ты дура! Шо ты тупишь?! Ты куда целишься?! Уйобище!!!» — волає командир роти на вогневому рубежі. Ах же ж, мати його! Та ебись воно все в поперек! Розвертаю автомат і «веером!» Розсипаю! Положила всі мішені нахуй! А в бою така стрільба — саме те, що треба! Діє! Відстрілялася!!!

Ну, а далі що робити?! Руки ще тиждень гоїтись будуть, а служити ж треба! Я їх і пастою SANINO мазала (казали, це перевірений спосіб ще з Афгану)— біль зняти допомогло, але ж не гоїло... Я і рукава опускала, і водою мочила, щоб не так пекло... І фукала, і дула на них... Добре б допоміг «Пантенол», але він тільки в

медиків був, а про те, щоб за меддопомогою звернутися, не могло бути і мови! Та день на третій, коли опіки трохи стихли, я ризикнула все ж «Пантенол» отримати... Бо біль і свербіж до сказу доводили... Підійшла до медсестри, а вона дивиться на руки і питає: «Ой! А что это?!» Я і ахуела! Та ти ж, блядь, на війну їдеш! Ти не знаєш, як порох наганяється?! Та що ж ти там тоді, нахрін, робитимеш, як доведеться хлопцям життя рятувати?! «В будяки впала на тактиці, колючок в руки нагнала», — кажу я їй! «А! Ну, на тебе «Пантенол»!» Потім, в Іраку, я ще не раз від наших медиків ахувала...

Отак я отримала офіційний дозвіл на лікування своїх рук від «колючок» :). І вже обмотувала їх бинтами легально. Аж доки через день ротний не підійшов і не сказав: «Ты хочешь служить или «косишь?» «Служити!» — сказала я, «Тогда сними эти бинты нахрен!» От і долікувалася :). До ротного, звісно ж, дійшли чутки... Але, слава Богу, інцидент ніде не оформили! Так всім було зручніше... :)

Можна ще щось веселого пригадати з тої «довбойобіщної» підготовки на Ірак, але невеселого було більше. Бо насправді це була брудна і важка школа на «виживання» одне одного! Ніхто не хотів на підготовці мучитися, а от в місію за грошима поїхати бажалих «мазаних» вистачало! І тому хороших хлопців, особливо під кінець, відсіювали за найменші зальоти і впихали «мазаних»! Я, з моїм характером, ще й те, що баба, ще й те, що «нічия» — навиліт була кандидатом номер один! Сержанти дебільні мені так і казали: «Будешь нам там «давать» — поедешь!» Ну, я їм прямо на місці і «дала»! Так, щоб далеко не їздити! І щоб більше не просили! І стала ворогом ще й для сержантів, крім офіцерів... Командири перекидали мене із взводу у взвод, і ніхто зі мною справитись не міг... Всі кричали: «Она неуправляема!» І ніхто не хотів зі мною їхати.

Врятував мою поїздку на місію в Ірак командир батальйону, полковник Олег Матіжев. Він на комісії сказав: «Мне такие солдаты, как она, нужны!» Мене перевели в іншу роту, з якою я і поїхала в Ірак.

В батальйоні серед хлопців в мене були як друзі, так і недрузи. Хтось підтримував, розумів, хтось підйоував. Когось я просто бісила! По-різному... Але байдужих не було... :) А я, в свою чергу, зрозуміла ще одне правило поведінки для жінки в армії: з усіма тримати однакову дистанцію! Ні з ким не зближуватися! Бо в природі «самця» — прибирати конкурентів і «закльовувати» тих, на кого самка звернула увагу... Тому за мене завжди діставалося моїм друзям. А в чоловічому колективі, де нестача жіночої уваги, хлопці мають дурну здатність легко закохуватися і здуру «по-джентльменські» захищати тебе, а від цього їм більше шкоди, ніж користі... Тому треба встигнути за день з усіма привітатися, всім посміхнутися... перекинутися парою слів... І то бажано у всіх на виду! І так з кожним! Щоб, чого доброго, нікого не обділити увагою і нікого не переділити нею ж! :)

Одного хлопця після зізнання мені в коханні запитала: «Та коли ж ти встиг в мене закохатися?! Я ж ніякого приводу не давала!» А він сказав: «Ти мене якось цигаркою пригощала, і коли простягнула пачку, подивилася мені в очі...» От так от! Вистачило просто увічі людині подивитися, щоб іскра запалила полум'я! Ну хоч очі собі повиколой! Та куди ж ті очі вже ховати?! :) Потім запитала, чи важко мене любити, на що він відповів: «Тебе важко не любити!» Другом залишився на все життя... Хороша людина... Там же, в Болграді, познайомилася ще з одною, дуже колоритною жінкою, яку ніколи не забуду... Вона підтвердила моє «правило» поведінки жінок в армії... Звали її Анжела. Була вона дружиною офіцера, який в той час вже десь виконував миротворчу місію, і приходила в частину на переговорний пункт, щоб подзвонити чоловіку. Приходила з дитиною. Не йшла, а пливла... Як «волнорезом» різала! Краля — закачаєшся! І поки всі слиною стікають, вона йде з гордо піднятою головою, в самому визиваючому вбранні, і ні на кого навіть не гляне!!! Якось в «увалі», в місцевій кав'ярні, я з нею познайомилася, і ми потоваришували. Вона мені розповіла, що має свій бізнес, їздить в Турцію за шкіряними куртками, в Україну і в Росію їх возить, і поділилася одним секретом: турки

на наших дівчат дуже падкі! Але якщо ти будеш іти в міні-спідниці і з декольте по пояс і ні на кого не подивишся, то ніхто до тебе навіть не підійде! Головне — морду цеглиною, і «ріжеш»! А якщо на когось глянеш, та ще й посміхнешся, то забудеш, де й як ти почала і хто тобі «кінчив»! Будь ти хоч в паранжу замотана! Бо для них всі «Наташі», дай тільки привід! Гарна наука! :) А ще в Анжели на той час була дуже незвична для жінок зачіска — скроні вибриті. Зараз це не рідкість, а тоді! А я тоді була під «площадку» стрижена... :) Ото на нас весь Болград і витріщався!

Під час підготовки на Ірак я все не могла зрозуміти: я дійсно так «туплю», чи мені просто намагаються це всі довести? Я не була впевнена, але і в своїх силах я не сумнівалася! А це головне! Ніколи не можна ні на єдину мить в собі сумніватися!!! Бо інакше не дійдеш! Тільки одного разу я засумнівалася в своїх силах... І це коштувало мені неба... Але це буде пізніше... А тоді я була ще молода, недосвідчена і навіжена! Тому мені все було ні по чому! Я служила в ВДВ, де гаслами є: «Ніхто, крім нас!» і «Перемогти та повернутись!» І дурі мені вистачало на все!!! :)

Та під кінець підготовки я переконалася, що не така я вже й тупа! І чогось та й варта! А допоміг мені в цьому один хлопець. Він був, напевне, чи не єдиний, кому до мене було байдуже. Йому, правда, до всіх було байдуже... «Єдинолічник» флегматичний! :) Коли я ставала в стрій, всі хлопці відразу «хвости розпушували», як півні! Кожному треба було хоч словом, але мене зачепити! А от він мене ніколи не помічав... А ще він ніколи нікому цигарок не давав, такий в нього принцип був: кожен повинен мати своє! Я ж, навпаки, і останню віддам! Такий у мене принцип! А раптом ця цигарка комусь зараз більше потрібна, ніж мені? Одного разу в мене не було цигарок, і я «стріляла», та ні в кого їх теж не виявилось. Ні в кого, крім нього... І коли він мені дав цигарку, всі ахуєли... :) «Ты ж не даєшь сигарет?» — «Йй даю. Бо вона ніколи не просить, а сама завжди роздає». Це був перший раз, коли він звернув на мене увагу, і то, заговоривши не зі мною... :) Я подякувала... Та вирішальним був інший момент...

Після чергової тактики із стрільбою холостими патронами ми стояли колом і слухали інструктора. І дивлюся: хлопець цей з мене очей не зводить! Він навіть коли цигарку давав, в мій бік не дивився! А тут витріщається! Я дивлюся на нього, а він опускає очі на автомат і пальцем на своєму автоматі показує: «Запобіжник!» Я дивлюся на свій автомат і бачу, що не поставила його на запобіжник... ТУПЛЮ!!! Хоч патрони і холості, але і ними можна дірку з близької відстані зробити! Якби те, що я черговий раз «затупила», помітив офіцер, я б вилетіла і в Ірак вже точно не поїхала! Я тихо поставила свій автомат на запобіжник і моргнула йому очима: «Дякую!» Він відвів очі і більше на мене не дивився, і так ніколи і не заговорив... Але я все зрозуміла і без слів!!! Дякую тобі, Бондаренко! :)

Отакий прояв стосунків я завжди в армії цінувала найбільше!!! А ще: одну цигарку, викурену під час привалу на п'ятьох, дружній «підкол», руку допомоги без пафосу і підйобу, колективну втому від спільного діла... І коли один за всіх і всі за одного!!! :)

Я до щастя і болю в душі люблю свою «нормальну чоловічу» роботу — службу в армії, з якою я непогано справляюся!!! :)

IPAK

Ірак. Я не стану вам писати про Ірак як про війну. Ніде не було запису, що ми їдемо на війну. Ми їхали виконувати миротворчу місію, бо по суті воно так і було, хоч нам потім всім видали посвідчення учасників бойових дій... Напишу, як я побачила Ірак.

Після підготовки нас одягнули в камуфляж піщаного кольору, видали рюкзаки «мрія окупанта», довантажили ще кожного «корисною суспільною» продукцією: мені в рюкзак ще плюс 30 кг електродів для електрозварки :)

Рюкзак був, крім того, що з мене зростом в розгорнутому варіанті, так ще й на мої 60 кг у два рази тяжчим — 120 кг, зважили на митниці. Я донесла його і вантажила сама. Ну, мурахи ж можуть, а люди чим гірші?! :)

Відправляли нас із військового аеродрому в Миколаєві військовим літаком ІЛ-76. Я пам'ятаю, що в аеропорту грала музика в стилі кантрі, і я танцювала. Нам ще панами видали замість кепок, я її загнула як ковбойську шляпу і витанцьовувала :) Всім настрій підняла :) Переліт чотири години. Посадка. Відкривається рампа, і в літак жажнув такий жар, як із пекла! А дерева не дуже від українських відрізнялися, як мені здалося :) Все повітря плавило. Температура була десь +60°C. На шикунні хлопці почали від млосності падати. Я якось швидко адаптувалася. Взагалі я за все своє життя «глюк» зловила тільки раз, саме в Іраку від спеки. Їхали в БТРах, я на «філіні» була (спостерігачем за обстановкою, виглядала із люка БТРа). Спека була страшenna, і від постійного напруження очей мені здалося, що на мене із середини люка вистрибує рижий собака. Я шарахнулась! Двинулась головою об люк БТРа (добре, що в касці була) і ледь на гачок не натиснула! Зрозуміла, що треба охолонути, і сказала, щоб мене замінили. А так в цілому спеку і холод я нормально переношу.

Зброю, броніки і каски нам видали вже в аеропорту в Багдаді. Перед Іраком я голову поголила під «нуль», тому що розуміла, що там в спеку з волоссям гратися буде ніколи. Більшість хлопців так постриглися. Коли зброю отримувала і заговорила, назвавши своє прізвище, то мій жіночий голос дуже не «в'язався» із бритою головою :). А там були військові українські журналісти. І один

запитав: «А що, в армію вже й підарасів беруть?» Він не зрозумів, що я жінка. Йому пояснили, і журналісти тут же прибігли в мене інтерв'ю брати як в єдиної жінки, яка в Ірак приїхала на чоловічій посаді... Передача ще й досі в Інтернеті десь є...

Приїхали ми на нашу базу в місто Ес-Сувейра провінції Васіт. База була стандартною, американського зразка, обгороджена бетонними блоками і корзинами з піском, розміром 400х600 м. Це була невелика перевалочна база, а не така велика багатоконтинентальна, як в Ель-Куті, де стояла основна наша бригада. Розташувалася вона на місці колишнього військового містечка армії Саддама Хусейна. Проживали ми в уцілілих добротних казармах. В Іраку взагалі через сухий клімат все добре зберігається: і будівлі, і асфальтовані дороги, хоч яйцем коти. Вибойни тільки там, де авіабомби падали, а так — цілісінькі і з дощем не сходять, як у нас зі снігом... Неподалік бази був ще колишній військовий шпиталь, 4 поверхи під землею і 4 над нею. Його добряче покришили під час авіаналетів на Ірак... Жаль. Очевидно, медицина в них була на досить високому рівні. Взагалі враження від Іраку в мене залишились якісь застигли... Можна довго описувати нориви і звичаї Сходу, та думаю, що всі освічені люди з ними трохи знайомі, доступу до інформації про культуру різних народів світу не бракує... Тому спробую коротко і фактами зі свого життя.

Це прекрасна, дуже плодovита земля. Якщо не лінуватися на ній працювати, то вона дає по три врожаї на рік! Виростити там можна майже все! Але працювати треба важко! Фізична робота — це, за ментальністю мусульман, діло жіноче! :) Тому з 13 років вони виходять заміж, а в 20 років виглядають вже на 40–50... Жінки фізично дуже сильні і витривалі, а чоловіки, навпаки, слабкі, але б'ють жінок, а не навпаки...

Поряд з нашою базою жила одна родина. Жінки ходили до арику (водоканалу) по воду із великими тазами і бочками. Якось я підійшла з ними познайомитися. Мені можна було наблизитися до них, бо я теж жінка. Поговорили на ламаній англійській, арабській і жестами. Я спробувала підняти один таз із водою. І не змогла його підняти, не дивлячись на те, що сама не із слабких жінок!

А вони «проти сили» на голову ставлять і несуть!!! Коли ми іншого разу приходили до них в гості, то мені дозволялося із чоловіками за столом сидіти і кальян з ними курити (бо я і не зовсім-то жінка :), а все-таки воїн!), то я їхніх чоловіків на руку ложила. І тоді на собі оцінила різницю сили жінки і чоловіка Сходу...

Але життя жінки в Іраку коштує небагато... Щоб одружитися — калим 2500\$. І чим дівчина молодша і менш вчена, щоб навіть до школи не ходила, тим вона дорожча. Старша і розумніша — ціна відразу падає. За мертву жінку ціна — два барани. Баран тоді коштував 70\$. Одного разу в ДТП нашим БТРом була збита на смерть дівчинка. Батьку командир заплатив 200\$, і інцидент був вичерпаний. Якщо б збили хлопчика, то була б кровна помста... Отака от різниця в ціні життя людини різних статей на Сході.

Ірак — це надзвичайно красива земля! Це — масляниста руда глина своєрідного теплого відтінку. Природний будівельний матеріал на кожному кроці, тому землянку зліпити для них не проблема. Жити можна, поки дощі не підуть. А в сезон дощів у глині вгрузали і ми по коліна, і БТРи на все колесо!

Рослинності там не так вже й мало, особливо в руслах річок, тому небезпечної «зеленки», з якої по нам велися обстріли, вистачало... Рослинність різна: і пальми, і кущі, і навіть, квіти якісь були. Різниця в перепаді температур велика: літом вдень +75°C (+55) , а вночі +35°C і вже здається, що прохолодно :) Взимку вдень +35°C (+25) — вночі +15°C, і вже мерзнеш і бушлат одягаєш (а я ще думала, навіщо бушлат в Іраку, коли нам його видавали).

Небо на сході і заході сонця помаранчеве і аж палає! Вдень рідко коли хмаринка пролетить, небо світле, чисте, блакитне і сонце в зеніті шкварчить! Ніч там приходить зненацька. Світло, світло і — раз! Ніби хтось лампочку вимкнув! І десь за півгодини, хвилин 40 темно стає, хоч око виймай! Араби цей «прикол» своїх темних ночей добре знали, тому нам запальнички із ліхтариками і підсвітками продавали, і коли ми лазили по базі і ліхтарики вмикали, щоб дорогу знайти, то від тих ліхтариків і мигалок такі стовпи світла вгору лупили, як на лазерному шоу! Про яке там світло-маскування бази могло йтися?! Кращої наводки «алібабам» (так

там терористів-талібів називали) і не треба було! От вони базу і обстрілювали... Потім ми порозумнішали... До бази звикли і до темних ночей око адаптувалося, тож вже без «факелів», навпомацки ходили. Нема дурних!

Зорі на небі з'являлися поступово і небо ставало зоряним-зоряним, що видно було, як вдень! Завжди мене дивувала ця особливість іракського неба... :) Велику і Малу Ведмедиці там теж було видно, тільки в іншому ракурсі та під іншим кутом. Але здебільшого Ірак — це все ж таки пустеля, хоч і родюча. Суховії там часті і пилюка в морду постійна, але одного разу була справжня піщана буря! Це було таке захоплююче видовище, коли вона насувалася! Як висока морська хвиля теракотового кольору! Просто стіна піску і глини на тебе рухається! І небо починає перетворюватися в колір землі. Нам сказали поховатися в казарми. Я тоді на «вишці» на даху була і не могла очей відвести від цієї оскраженілої стихії! Аж поки дихати вже не змогла, так піском мело! Потім спустилася в казарму і ще довго плювалася і автомат чистила. Але не жалкую! Коли б я ще таке диво побачила! Взагалі я любила спостерігати за природою цієї дивної, не дуже зрозумілої Східної країни — Ірак.

Земля там, крім того, що плодюча й красива, ще й багата... Нафтою багата!

Я дуже здивувалася, коли вперше побачила на землі калюжі, але не від дощу, а від нафти... Жирні, масляні плями, які проступають прямо з-під землі... А нафта — це завжди гроші... А гроші — це завжди війна... Отож багатство цієї землі і губить її... Як зараз губить Україну багатство і вигідне географічне розташування нашої землі...

Якщо описати загальну картину Іраку, то це — країна після війни й розрухи, або, точніше, країна, в якій ніколи не закінчиться війна... Це падіння моралі, бруд, бідність, для кого горе, для кого нажива... Але життя все одно не припиняється і рухається далі... І якщо закінчити з «лірикою» і «пейзажами», то Ірак — це для нас була просто робота. От і поведу надалі про Ірак як про роботу, ну, і продовжу «розвіювання міфів» про себе...

Якщо описати чесно і просто, то виглядало це десь так: США несли в Ірак демократію, взамін вивозили нафту. Вивозили фурами, 40-тонними цистернами по 40 машин у колоні. З колони араби вибивали по шість-сім машин за рейс із гранатометів. Колона пролітала-таки зони обстрілу і навіть не зупинялася, рятувати із підбитого нафтовоза вже нічого і нікого... Завдання багатоконтинентальних коаліцій миротворчих сил полягало в тому, щоб забезпечити вільний проїзд колон через провінції Іраку. Для цього контроль над провінціями був розділений так: більш нафтородючі провінції контролювали війська США і Англії, більш аграрні (такі, як провінція Васіт) — українці, поляки, сальвадорці, естонці. Завдання було — стежити за порядком у провінції, щоб не розвивався тероризм, не було підтягування зброї і групування осередків «алібаб», виставляти пости на дороги для проходу колон, ну і, звичайно ж, допомагати місцевому населенню розвивати демократію, роздавати гуманітарну допомогу, будувати школи, допомагати місцевому населенню у проведенні демократичних виборів.

Хто має розум, той може легко простежити, що всі вторгнення однією державою в іншу починаються приблизно однаково: коаліція — це окупація, а миротворчість — це гарне гасло прикриття для коаліції. Те саме і в такій же послідовності зробила Росія в Криму і намагається зробити на Донбасі!

Далі справи у динаміці розвивалися так: для демократії потрібні були чесні і прозорі вибори. Для виборів — виборчі дільниці, найкраще підходили школи, це — й меценатство на майбутнє. Бо ті, що колись були, авіаударами розвалили ще в минулому. На побудову шкіл США на провінції виділяли по «кейсу» грошей. Не знаю, як в інших військових контингентах, але в українському далі було так: «кейс» командуванням переполовинювався... (потім половину, що залишили собі, 300 000\$, намагалися в труні із одним полковником, що від серцевого нападу помер в Іраку, в Україну перевезти. Було й таке!), іншу частину віддавали шейхам (визнаним народом правителям, старійшинам), домовляючись з ними про побудову шкіл і підготовку до демократичних виборів легальної влади у вигляді мера (шейхи були нелегальною

самообраною владою, тому в Іраку завжди дві влади — поставлена (призначена) і за законами мусульманського світу обрана. Дружити треба вміти і з тією, і з тією). Шейхи гроші брали і школи обіцяли... У свою чергу, їх теж «половинили»: половину на побудову шкіл і робочі місця, іншу частину — на зброю, щоб ті ж школи під час виборів і підірвати... Із 9 шкіл, що були збудовані в провінції Васіт, 4 «злетіло в повітря»!

Отак і жили... Отака-от робота... І скажіть після цього, що світ не здурів?! У глобальному масштабі здорового глузду і справедливості — це абсурд, а в реальності кожен з цієї ситуації мав гроші собі на існування. І раз війна не закінчується вічно, отже, вона вигідна всім!!!

Це ситуація загалом. Тепер як це виглядало в щоденній буденності.

Базу я вже описала. Всі бази по Іраку були однотипними. У великих містах, де ще збереглася цивілізація (таких, як Багдад, Вавілон, Ель-Кут та інших) стояли великі багатокіліметрові бази. Ми туди рідко, але їздили, коли завдання для конвоїв було. А так, по провінціях розташовувалися невеликі перевалочні бази, такі, як наша. «Дикі люди», як нас називали солдати із великих баз :) Ми й справді від них відрізнялися більшою здичавілістю, більш зношеним і підубитим обмундируванням, нижчим рівнем культури і жадібністю в очах, коли доривалися до вибору товарів в американських «пісках» (магазинах)! Наші греблі все й без розбору! Особливо техніку! Така ж поведінка була і в їдальнях, бо вибір їжі був більший, ніж на нашій базі. Чесно кажучи, на таку поведінку було гидко дивитися! Це давався взнаки режим закритої бази, коли 400 чоловік щодня бачать тільки одне одного. Зранку просинаєшся, і хочеться замість «доброго ранку» нахуй один одного посилати! :) На великих базах були армії інших країн, був хоч якийсь обмін досвідом...

Через таку нашу «культуру» іноді виникали казуси. Якось наші «джентльмени» вирішили сержанту армії США (гарненькій мулаточці) допомогти піднести кулемет :) Виник би міжнародний скандал на підґрунті сексуальних домагань, якби їй вчасно не пояснили, що ми просто з «української армії». Потім наші хлопці

побачили, як ця ж дівчина-сержант «качає» в упорі лежачи здорового амбала, бійця американської армії, за якийсь зальот, а він слухняно виконує накази «баби»! Наші ще довго плювалися! :) Так, різниця в менталітетах народів світу колосальна...

До нас на базу заїжджали нечасто, але були пару разів американці, сальвадорці, поляки, естонці, то було цікаво поспілкуватися. Одного разу американська колона залишилася із ночівлею. Для цього посеред бази у нас був розбитий наметовий табір. У підрозділі було дві жінки — водій «Хамера» і механік. Наше командування наполягло на тому, аби жінки ночували в медсанчастині з нашими бабами. Американського командира дуже здивувало, як це підрозділ не разом? Але поступився, щоб з дурнями не сперечатися... Потім прийшов і сказав дівчатам, що вони цю ніч вартувати за місцем дислокації підрозділу, і вони цілу ніч під дощем ходили навколо наметів, а в однієї з них ще й день народження був у той день, ми щойно почали «Бейліз» пити... От так от! У них солдат — це солдат! А якби наші довбойоби зі своїм «установом» в чужу армію не полізли, то, може, дівчата хоч виспалися би!

Усі бази були на американському тиловому забезпеченні. Є в них така фірма, КБР називається. У них девіз такий: «Де армія — там і ми!» Туди набирають цивільних людей, які погоджуються за дуже хороші гроші (100 тис. дол. на рік) працювати в «гарячих точках». Вони забезпечують все: будівництво, їдальні, доставки паливно-мастильних матеріалів, ну весь-весь побут! І забезпечують бездоганно! Кухарів, будівельників набирають із різних країн! У нас куховарили бангладешці, наприклад. А прибиральників, асенізаторів і різноробочих — із місцевого населення. Оплата всім різна, договірна, залежно від рівня життя в країні.

Завдання солдата — тільки воювати! А не бички збирати! Іноді супроводжувати конвоєм колону із доставкою, для безпеки. Це найкраща структура військової логістики, яку я колись бачила. База була забезпечена всім! Навіть гарячою водою в 75°C спеки! Але ж наші мудаки приперли і свій тил із ганебними польовими кухнями і рейчатиими умивальниками, і цілий штат тилових дармоїдів! Ну, а як же ж! Треба ж бабло відмити! За кожен одиницю

і найменування техніки США платило, тому наші тягнули туди всілякий непотріб! Навіть неробочий! Пофіг! Головне — гроші, а все, що треба, КБР зробить!!! Ну, як завжди у нас!

Також США платили за одну живу бойову одиницю (солдата, генерала — пофіг!) у день рівну ціну. В місяць 6000\$. Далі влада кожної країни оцінювала життя своєї людини на свій розсуд: солдат американської армії отримував 3000\$, а генерал — 6000\$. У нас рядовий отримував 670\$, а полковник — 2500\$. Для порівняння, так собі!

Українська влада цінувала свого генерала так, як в США рядового, а життя рядового не дорожче, ніж життя арабської жінки...

Розцінки (зарплати) в українського контингенту були найнижчими. Куди дівалася решта коштів, залишається лише здогадуватися. Бо армія, яка заробляє великі гроші на місіях, могла б уже переозброїтися і одягнутися у все нове! А натомість голою сракою світить! Це при тому, що так продовжується і по сьогоднішній день, коли в Україні йде війна! Наші горе-вояки і надалі виконують миротворчі місії в Африці і ще багато де... Навіть не знаю, кому тепер і задати питання: «Якого чорта?!» Наші «вояки» туди тікають від свого прямого обов'язку захищати свій народ! Заробляти бабало в кишені собі і корупційним генералам і чиновникам?! Тоді, як народ мобілізують!!! Кому це питання поставити?! Кому?! Та ж собі вже, напевне! Як члену Комісії із безпеки України і народному депутату! От тільки вирвуся з в'язниці! Сучу їх мать!

Щоденно робочими завданнями батальйону були: охорона і оборона внутрішнього периметру бази (вишки, парк, склади, КПП, наряди по штабу, підрозділах, на позиціях — ну, те, що і при звичайній службі в армії), зовнішнього периметру бази (це на відстані від бази до 15 км по різних точках стаціонарні і пересувні пости «ігли»), а також «чек-поінти» — пропускні пункти на в'їзді і виїзді з зони контролю (це два мости через річки Халла і Тігір, по дорозі на Багдад). А ще — конвої, виїзди на контроль, чи зачистки зброї, чи ще якісь інші завдання. На мостах найчастіше бували перестрілки. Але гарячкувати теж не можна було, бо за мусульманськими традиціями весілля і похорони супроводжувалися

стріляниною зі стрілецької зброї, або ж якщо просто якісь розборки між собою в селі, та піди й розбери, чого вони там стріляють? Особливо активні вони в місяць релігійного свята Рамадан. Ми на нього якраз попали... Якийсь час «хіловський» міст щовечора обстрілювали після молебню мулли з мінарету о п'ятій вечора. Поки наші не розстріляли з КПВТ (14,5 мм великокаліберний кулемет Владімірова) мечеть... Отакі ось «гуманні» правила ведення війни... Ще якось почали прилітати по дві-три мінометні міни 80 калібру із села. Прицільно-не прицільно, але в напруженні тримали... З'їздили в село на зачистку і побачили картину: дідок ввечері Аллаху помолився, послав у славу Аллаху нам пару «подаруночків» і спати із чистою совістю пішов! Міномет і міни конфіскували...

Де місцеві жителі брали ці міномети і боєприпаси? Та скрізь! Мінами і зброєю земля була устелена після авіанальотів на військове містечко, в якому були склади боєприпасів і зброї!

Це було ще одним із завдань батальйону — «розмінування» складів «Чарлі». Точніше, збирали і утилізували боєприпаси спеціалісти-сапери, спочатку американці, потім казахи, а наша робота була охороняти, поки вони працюють, і стежити, щоб місцеві не розтаскували зброю і снаряди зі складів і не ставили потім нам з них фугасів на дорогах. Одного разу один із наших БТРів наскочив на фугас, але легко пронесло... У попередніх ротаціях на фугасах частіше підривалися і жертви були...

Робочий графік був збудований так, що ти 24 години на добу, 7 днів на тиждень, усі шість місяців постійно в якомусь наряді. Наряди змінювались виїздами, виїзди — нарядами. Тому що дай у таких умовах вихідні або відгули — відразу почне «дах рвати»... Але при тому, що були постійно при ділі, відпочити всі теж встигали: і в душ сходити щодня, і в «качалку», кого перло, і в Інеті посидіти. Додому подзвонити теж з сотового можна було через арабського оператора по 50 центів хвилина, і в футбол пограти, і виспатись, ще й побухати, як же без «святого»?! Просто графік був складений, знову ж таки, за американською системою «4 на 8»: 4 години — свого наряду, 4 години — якоїсь іншої роботи

і 4 години відпочинку. Якщо завдань немає, то відпочиваєш 8 год. Отож відстояти службу треба було 4 години удень і 4 години вночі. Решта часу — майже твоя! Якщо дебільних задач не наріжуть! :) Але у нас їх зазвичай нарізали! :)

На зовнішній периметр та «ігли» їздили зміни по 12 годин. На мости на добу заступали. От і вся робота! Одним словом, витримати можна, не так, щоб аж геть стомлювало! Стомлює вже просто сама моральна атмосфера за півроку... Тому найоптимальніший час для продовження ротації, розроблений стандартами ООН і НАТО — від 4 місяців до півроку. Але наші українські жлоби все намагаються розтягнути його на 8—11 місяців, аби зекономити гроші на ротуванні (переправі) особового складу! А це психологічно важко, тому всі починають спиватися вже десь на місяці 5–6-ому, і пильність падає...

Чи п'ють наші «вояки» в місіях?! Та бухають всі!!! І в кожній місії!!! Хтось відразу квасити починає, хтось тримається, потім зривається і в «штопор» входить, а хтось цідить собі потихеньку і горя не знає! В нашій армії прийнято навіть «витверезники» ставити. Це, зазвичай, залізні вагони-контейнери, куди закидають тих, хто вже сам не може із «крутого піке» вийти! Все від людини залежить... Хто по «траві» виступає, той «мазанку» через кальян курить... Нестачі немає ні в чому! І гашиш можна дістати, і «піскар» галімім по 7\$ чи місцеву самогонку «анісовку» (бридота страшна, на абсент смаком схожа) — все можна було купити або ж на солярку в арабів виміняти! Бігав до нас торгувати один ушлий «прапорюга» із колишньої армії Хусейна, російську добре знав. От він в основному і возив все, що треба. Була в нього ще горілка в пляшечках газована (пити неможливо, особливо теплою) і пиво (як ослина сеча). Були ще й крім нього бариги...

Пити можна і вдень, і вночі. І навіть треба! Щоб напругу знімати... Головне — з головою! Пам'ятати, що через пару годин ще у наряд чи на виїзд. Я не пам'ятаю і дня, щоб я чогось спиртного не вживала, але і не було жодного разу, щоб я напилася і завдання зірвала! Коли було натхнення і час, то й траву із хлопцями на

даху через кальян покурити могла... «Черговий» кальян на даху постійно стояв! :)

Отак і служать! Отак і виконують «миротворчі місії»! І не вірте тому, хто скаже, що десь не так! Чи що він «святий»! Знаю я ціну цій «святості»! В таких обмежених, затиснутих умовах люди починають по-новому проявлятися... І починаєш розуміти, скільки в житті лайна і бруду... А під кінець таке гімно починає з кожного лізти... Але все одно після повернення залишається так званий «синдром легіонера», коли туди знову тягне... Тому що там ти відчуваєш, в чому полягає робота солдата в чистому вигляді із мінімумом армійського долбоєбізму.

Тепер про те, якою була моя служба в Іраку. Після приїзду на базу мене поселили в медроту — стандарт! Добилася того, щоб підрозділ був разом, і мене, 81-го бійця роти, поселили в каптерку казарми, де ще було 4 кубрики, три взводи і управління (офіцери). Обдерті стіни (були завішені маск-сіткою), вікно забите фанерою для світломаскування і кондиціонер. На фанеру я повісила дві карти: Світу і Іраку (дістала в штабі). Взагалі не можу жити без того, щоб всього Світу не бачити чи не вивчати. Завжди, де живу, карту купую і вішаю. У нас з дитинства карти Світу та України в кімнаті висіли — так батьки привчили, і ми із сестрою за ними країни і їх столиці вчили. Коли бачиш Світ перед собою, аж дихаєш ширше! І Ірак вчила, провінції і дороги...

Меблі (ліжко, шафу і тумбочку) зробила собі сама. Підійшла до КБРівців, попросила матеріали (фанеру) і інструменти (електролобзики і пили з різними насадками — краса!) Я таке перший раз в житті бачила! Працювати на такій «пилорамі» було просто задоволення. Поки робила собі меблі, вони на мене дивилися квадратними очима. Потім, коли прийшла попросити зробити перила до сходів на даху казарми (бо там їх не було), вони мені пояснили, що це не моя робота, а їхня, і мені треба їм просто вказівку дати... Бо я ж солдат! КБРівцям я подобалась, і вони називали мене «нова модель». Не в плані тої, що по подіуму ходить, а «нова модель машини» :) Вони завжди реагували на всі мої прохання, і в мене було все найкраще і видавалося якнайшвидше! Я любила

ходити до них в гості і спілкуватися. Поки деякі з них не почали мені подарунки дарувати, з батьками по «скайпу» знайомити (в США він вже був) і заміж пропонувати... Довелося подарунки дівчатам в медроту переправляти, від пропозицій віднікуватися, пояснювати: я — солдат!

Один подарунок тільки залишила — велику синю ковдру із вовком і орлом, користуюся і досі, по всій службі із собою вожу! :)

Далі до мене в кімнату з «нічними перевірками» почали офіцери напідпитку заходжувати... Тому мені після наряду було простіше зайти в будь-який кубрик, впасти на будь-яке порожнє ліжко (того, хто якраз в наряді), покласти між ніг «найтвердіше чоловіче начало» (автомат тобто) і заснути! Я розуміла, що якщо в одного «дах зірве», то ще 24 (в кубрику по 25 чоловік було) його зупинять...

Якщо у хлопців по «теліку» порнуха йшла, то мені на то було абсолютно пофіг! Я — спати! Вони до мене теж нормально звикли! Бувало таке, що я лежу, а на ліжку поруч зі мною хтось відвернувся до телевізора і дрочить! Пофіг! Хай робить, що хоче, головне, аби думав, що я сплю, і мене не чіпав!!! Ще старшина в нас був веселий! Молдаванин. Зранку йде в душ голяка, на стоячий хуй полотенце кине і несе по всьому прольоту! «Смотри, Надюха, как еще могу!» Дивилася. І ржала, як і всі! Що ж ще робити?! :) Наче я не знаю, що стоячий хуй зранку посцяти хоче, а не поєбитися! :)

Коли хлопці напивалися, теж іноді до мене в кімнату за «великим коханням» приходили. Тоді я їх прибаюкувала на своєму ліжку — коли уговорами, коли прикладом автомата. Все від типу кавалера залежало, і йшла спати на їхнє місце.

Колись був кумедний випадок. Заходить один:

— Я до тебе!

— Ну добре! Ти лягай, я зараз в душ — і повернуся!

Забрала автомат і пішла (автомати ми завжди із собою носили, навіть срати з ними ходили). Йду. Назустріч другий:

— Я до тебе!

— Ну добре! — кажу. — Заходь хвилин через 15 в кімнату, я якраз з душу тебе чекати буду!

І пішла собі десь по базі тинятися (любила я ночами по базі гуляти, як кішка себе відчуваєш :) На ранок ходять обидва, дуються на мене... «Ну ти й стерво!» Виявляється, що вони обидва цілуватися почали, аж доки не зрозуміли, що обидва небриті! :) Але по-доброму посміялися і забули... Хлопці нормальні попалися...

Ще до курйозів.

Працював в їдальні один бангладешець, я йому дуже подобалась, і називав він мене «солнышко» (ламанною російською), от і я його «сонечком» звала.

До речі, столовка була «Мак Дональдс»! Суцільна сухом'ятка! Перші два місяці, коли після нашого кашля із сікелями до неї звикаєш, шлунок болить! Другі два місяці жереш, як не в себе, бо все із підсилювачами смаку! А останні два місяці на ту дрянь вже дивитися не можеш, бо переситився! Що таке супи, вони взагалі не знали! Їжа вся «пластмасова», навіть фрукти! Але зади на холестерині собі всі повід'їдали! Як курчата бройлерні ходили! Я із в'їзних 60 кг на виїзді була вже 80 кг.

Так от, про «сонечко». Він завжди мені із собою при виході з їдальні на виїзді всучував «тормозок» у дорогу із найкращим харчем, якого на полицях в їдальні не було: фрукти, соки, м'ясо... Тому хлопцям, що зі мною їздили, завжди бонус перепадав :) Я з ним завжди була ввічлива і люб'язна. Якось «сонечко» підходить до мене і каже:

— Давай дріньк?! (вип'ємо тобто, тримає пляшку «віскаря»).

— Трошки вип'ємо!

— Еее, ні! — каже «сонечко». — Я знаю, ти «біг дріньк!» (багато тобто п'єш!)

Ах ти ж, сученя погане!!! Ну, біг дріньк, так біг!!! Тільки ти ж, морда піндоська, стільки не вип'єш! Як накачала я «сонечка»! Ледве бідний на ногах тримається, але ще поєбитися просить!!! Поводила я «сонечко» кругами по базі і підвела до вагончика, де жив їхній начальник їдальні, китаєць, дуже крикливий! Стягнула із «сонечка» штани, відкрила двері, запхала його в кімнату, включила світло і закрила двері. І слухала, і ржала під дверима, як моє «сонечко», мало «жорсткий секс» зі своїм начальником!!! :)

Моє «сонечко» виявилось дуже образливим, і «тормозків» я більше не мала... Але й хер з ними! Аби тільки більше справи з такими покидьками не мати!!!

Отак я маневрувала і уникала «блядтва» в місії! А так, в цілому спілкувалася і товаришувала з усіма нарівні. Були, звичайно, хлопці, спілкування з якими було більш приємним, аніж з іншими, але старалася тримати дистанцію. Ще нормально спілкувалася з американськими саперами. Якось на КПП стояла, а вони їхали, не помітивши, намотали огорожувальну «колючку» на вісь машини, то я полізла під машину і допомогла їм її розплутати. Відтоді і затоваришували. Серед них було багато новозеландців, таких великих хлопців із татуваннями по всьому тілу. Вони мене часто на барбекю до себе запрошували і все «солдатом Джейн» називали! :) Ну, це ж так по-американськи! :)

Потім групу американських саперів замінили казахи, так з тими взагалі весь батальйон дружив! Це ж вже майже свої! Рідні люди! Народжені в СРСР! :) Але хлопці хороші були! Виявилося, що в казахській і українській мовах багато спільних коренів, тому ми чудово одне одного розуміли! Та й російську всі знали.

Із веселого ще в нас був Новий Рік! Замість салюту залпи із усіх видів «орудій» в небо! Ото ми настрілялися!!! :)

Хлопці в той час дуже любили французьку співачку Алізе, без зупину могли її кліпи дивитися! От мені і захотілося для них зробити щось приємне, і я визвалася на Новий Рік бути Снігуронькою. Комбат дозволив, я пошила собі із простирадла сукню таку, як у кліпі на співачці була, пофарбувала її в блакитний і разом із замполітом-«восьмериком» («семериком» так звалим, була така «хитромудра» посада для сексотів і стукачів у нас в батальйоні — від назв «сьомий відділ» — військова розвідка та «восьмий відділ» — особий відділ, особісти), який вбрався Дідом Морозом із баяном, поїхали по постах тих, хто в нарядах, веселити! Я танцювала на БТРах, а хлопці були раді побачити пару жіночих ніг не в камуфльованих штанах, а в колготах... :)

Багато разів чула, що солдат може заснути, знайшовши хоч одну точку опори, наприклад, автомат об землю обперти, присісти

на нього і вирубитись від перевтоми. Переконалась на собі, що можна вирубитись і без точки опори. Якось стояла в наряді по парку, вже котру добу підряд, і щось так стомилася, а ще бронезилет на плечі тиснув. Я його затигнула туго на поясі, поставила на кульшові кістки, просто змінила точку прикладання ваги до мене, і отак, стоячи на своїх двох із автоматом через плече, із відкритими очима я впала в глибокий сон. Перевіряючий проходив, записав у журналі перевірки, що все добре, і навіть не зрозумів, що я сплю чи вже лунатиком стала... Тієї ж ночі після відстояних 4 годин відпочивала в наметі. Тут команда «зайняти оборону», починається якась перестрілка. Я так підірвалася з кушетки, на якій лежала, та прямо носом у стовп, що по центру велику армійську палатку тримає. Вибила носа в правий бік, тут же вдарила по ньому рукою, щоб вирівняти вліво, поставила хрящ на місце. Кров з носа юшить, вибігла, зайняла оборону. Виявляється, ніхто на нас не нападав — хлопцям теж, видно, щось наснилося... І єдиним пораненим тоді була я :) І то, здуру об намет сама ж своїм носом!

Ну, і на завершення веселих історій (бо далі буде все не так весело) розповім, ще раз всіма «улюблену» і заюзану «побрехеньку» вже всоте! Про те, як за мене в Іраку торгувалися! :)

Перший раз діло було на Багдадському мосту. Хоч я і була в броніку, касці і лиса, але коли говорила, то видавала себе, що жінка.

З нами тоді ще чергувала іракська поліція. І от підходять вони до командира взводу і на ламаній англійській з арабським питають:

— Садик (друг тобто)!, your madam? (твоя жінка?)

— Моя, — каже комвзводу. А як йому ще пояснити, що я його підлеглий?

— Чейндж! (міню на два барани! Ціну дав як за мертву жінку, бо стара дуже! :))

Хлопці як здійняли ржач! :) І давай глузувати: «Давайте ми їм за раз Пулю за два барана продамо! А завтра вони нам отару вівець приженуть, тільки щоб ми її назад забрали! Ото шашликів наїмося! :)

Другий раз. Був у нас перекладач-араб, Мухамед звали, російську знав. Спокійний такий, виважений хлопець був. Був і ще один — Гафар, тому свої ж голову відрізали і американцям прислали

за те, що був подвійним агентом... Тому залишився один Мухамед. Він мене ще арабської мови і писемності вчив. Підходить якось до мене Мухамед і розповідає, що хоче одружуватися і кажим вже зібрав — 2500\$. «Добре», — кажу. А він — далі: що його не лякає, якщо жінка буде старшою за нього і розумною (йому 21 рік був). «Ну, ти молодець, Мухамед, що маєш широкі погляди!» Отак і поговорили... Викликає мене комбат до себе:

— Надя, ти що, заміж за Мухамеда виходиш?

— Що?!

— Він сказав, що говорив з тобою.

— Та я ж не думала, що він про мене говорить!

— От іди тепер і сама все розрулюй!

Пішла пояснювати Мухамеду, що я солдат!!! Але, правда, зрозумів без образ...

Третій раз. Стояла я на КПП. Заїжджала делегація принця Ес-Сувейри до комбата із візитом. Приїхали вони вперше, тому треба було обшукати. Нам пояснювали на підготовці, що жінка ні в якому разі не повинна обшукувати арабського чоловіка, бо це образа і приниження... Але людей в наряді тоді бракувало, бо ще не весь батальйон з'їхався, і я подумала, що якщо буду мовчати, то цілком за хлопця зйду... І взялася обшукувати принця. Я й мовчала... І як він тільки здогадався, що я дівчина (тут і свої-то плутають), хрін його знає... Але у східних чоловіків, напевне, якийсь нюх на наших дівчат :) Принц тільки глянув на мене, але нічого не сказав...

Викликає комбат і пояснює, що в мене серйозний зальот!!! Але оскільки я принцю сподобалась, то щоб наперед поводила себе ввічливо і чемно! «Слухаюсь!», — витягнулась я... Ну що тут скажеш? Натупила... А міг би вийти скандал і сварка, і тоді миру і спокою кінець. Комбат все залагодив... Він два рази в Афганістані був і знав звичаї і нориви Сходу. Він завжди казав: «Восток надо понимать...» Мудрий був командир. Поки він був живий, у нас все було відносно спокійно і порядок був...

Далі делегація почала їздити регулярно. Наступного разу слуги принця винесли мені на підносах подарунки — золоті прикраси горою, дороге вбрання! Тут вже образилась я! Я зарплати менше

за півроку зароблю, ніж золота на цих підносах! «Звідки?» — на митниці питають! Піздою заробила?! Досить! Були вже такі випадки, коли баб з ротації із таких причин відправляли. Та й на чорта мені золото?! Не ціную я ці брязкальця.

Знову комбат «розрулює»... Пояснює принцю, що в нас до жінок не так залицяються, їм троянди дарують, цукерки... Троянду в Іраку виростити дуже тяжко. Вона росте із пишною головкою, але на короткому корінці.

Знову делегація. Відкриваються двері машини, і мені під ноги щось летить! Я — автомат в бойове положення! Дивлюся — троянда! А щоб ти живий був! Я думала — граната! Упс! Неув'язочка! Просто на Сході жінкам подарунки як собакам кидають, а ті підбирають і дякують... Пояснив комбат, що у нас так не роблять... А у них — приниження, якщо чоловік жінці подарунок підносить...

Домовилися на щось середнє: у машині опускається вікно, принц тримає троянду в руці. Я підходжу, беру, дякую!

Отак-от і почав мене принц завалювати трояндами, фініками, бананами, гранатами (на цей раз вже фруктами). Потім, все ж одягом, але хоч не золотом більше, Слава Аллаху! :)

Трояндами і лахами (одягом) я, в свою чергу, завалювала медроту, фруктами — хлопців... За фініки, правда (від яких у них «стояк» був), вони мені особливо не дякували :) Собі з подарунків залишила тільки традиційну жіночу паранджу і чоловічу арафатку з кільцями.

Під кінець ротації принц Ес-Сувейри попросив комбата залишити мене в Іраку за калім 50 тисяч доларів. Для порівняння, на той час стільки давали за голову лідера «алібабів» в Іраку. Комбат сказав, що рішення прийняти можу тільки я. Принц, проїжджаючи, сумно на мене подивився, але «руку і серце» пропонувати не став... Чи то вже це було нижче його гідності, чи здогадався, що нахрін його пошлю — не знаю! Але так закінчився мій «бурний східний роман» із принцом. Ну, не бути мені Попелюшкою! Не бути! Та не біда! Може, відразу королевою стану :)

Ну от! Із жартами покінчили, а далі — гірка і гнила правда...

Взагалі-то ми давали підписку про нерозголос військової таємниці після Іраку на 5 років. Та п'ять років вже давно минули, тому напишу...

Писати про корупцію і слабку боєздатність нашої армії можна багато! Та що його писати? Змінювати треба!

В Іраку мені бридко було дивитися багато на що... На «горовояків», які повибирали собі «теплі містечка» — хто в пральній, хто командуванню баньку топити і шашлички жарити, хто в штабі, хто на складі. Від виїздів «косили», як могли, за периметр бази боялися носа висунути! І все тільки вигоду з усього шукали... От я зневажаю таких чоловіків! Нащо тільки таких земля взагалі носить?! Але гнида скрізь зачепиться і виживе!

Був якийсь випадок: почалася перестрілка на мосту, а один «герой» вскочив у БТР і всі люки задраїв! Йому хлопці стукають, кричать, а він:

— Отстаньте от меня! Я сплю! У меня смена отдыха!

— Та ти хоч патрони набивай! Мразь ти!

Потім хлопці сказали, що вони на виїзди краще будуть їздити з такою «бабою», як я, але не з ним!

Але баб в Ірак беруть для того, щоб «берегти». Від того блядства, що там творилося, мені теж гидко було! Але в той бік я намагалася навіть не дивитися! Душа чистіша буде! Баб берегли! На виїзди не посилали! Та якщо баб це влаштовувало, то мене — ні! На виїзди я завжди рвалася, на базі сидіти не любила! Та своєму командирі взводу я не «догодила», тому мене він завжди залишав на базі. Але то фігня! Були і інші командири, які мене з собою на виїзди брали! Іноді нелегально, прямо на ходу викидаючи із екіпажа таких «героїв», як отой!:

— Надюха, з нами поїдеш?!

— Із задоволенням!

— Залазь!

Брали на свій страх і ризик, бо комбат мене теж боявся випускати...

Я з ним через це часто сварилася! Він казав, що якщо загине десять солдат — не так страшно буде, як втратити мене одну!

За це йому голову знесуть! А я казала, що це завдання рядового — комбата берегти, а не навпаки! І що я такий же солдат, як і всі! Але випускав він мене з бази неохоче, лише, щоб я дур'ю не маялась, крім постійних внутрішніх нарядів грузив мене ще фігнюю всілякою! То я малювала емблеми батальйону на казармах, то парашути на БТРах, то доповіді для відправки в Генштаб перекладала з російської на українську, бо із штабників мову толком ніхто не знав! Але коли мені наказали малювати емблеми батальйону на контейнерах, які зампотил завантажував біотуалетами, набитими американськими сухпайками, в мене увірвався терпець! Ви вдумайтесь тільки! Біопараші списані (їх КБР замінювало новими кожну ротацію, а старі утилізувало) наш зампотил пригріб собі! Сухпайки, які КБР завозило нам на виїзди видавати, зампотил теж вкрав! А потім засунув їжу в туалет — і літаком в Україну! А там його жінка магазин тримала, де це все продавала! Бізнесмен йобаний!!! Здуріти можна! В голові не вкладається!

Я зампотилу відразу сказала, що малювати не вмю, і в мене не вийде!

— Получится-получится! Раз пятнадцать переделаешь, и получится!

— Я можу і сто разів переробити! І в мене все одно не вийде! А вам-то контейнери відправляти треба!

Намалювала я косо-киво, аби живо! Зампотил був дуже злий! Далі малювали вже хлопці. А я зрозуміла, що треба щось думати, бо цією «пікасиною» працею (від «Пікассо») я багато не навоююся!

І пішла в санчастину до єдиного нормального лікаря, який був у місії. Він хоч хворими займався, а не тільки бухав і модні «гаджети» скупляв, як це решта лікарів робила! І ще Андрій Бойцуженко (так його звали) теж любив із бази на виїзди тікати! Я сказала йому, що мені потрібен пергідроль, щоб попекти руки, бо малювати я більше не буду! Він сказав, що я йобнута! «Ну я ж руки і порізати можу об колючий дріт!» Андрій запустив у мене пузирком перекису водню. Облила руки. Вони побіліли. Треба знову швидко йти в санчастину, поки сліди не пропали,

показувати медсестрам, що в мене алергія на фарбу, і брати довідку, що я більше не «художник»!!! Приходжу.

— Ой, а что это у тебя?!

В мене покруглішали очі.

— Алергія!

— Ой, а это не заразно?!

Я і охуєла! Та йоб твою мати! Ну ладно, ще порошок із колючками переплутати. Але щоб медсестра не знала, як пергідроль обпікає?! Це вже перебір! Та що ж ви, бляді, будете робити, якщо, не дай Бог, щось дійсно трапиться?! Довідку дали. Вийшла. Плюнула! Більше в санчастину за меддопомогою ніколи не зверталася!

Ну, малювати не можу, але ж на базі сидіти можу! І знову одні внутрішні наряди! А тут у нашого відділення ще й БТР накрився! Поршні порвало. Всі водія звинувачували! Хлопцю було 19 років, а те, що самі не навчили, то себе винними не вважали! БТР поставили на ремонт, і допомогти водію його полагодити хлопців охочих не було... А я — з радістю! Робота в парку із технікою подобалася! От ми практично вдвох і розібрали ГАЗонівський двигун, зняли його і поставили новий! І як у нас це вийшло? Бо механіком по двигунам з нас ніхто не був! Але якось, знімаючи по трубочці, розкладаючи гайки по порядку, щоб потім не переплутати, змогли! :) Там же я навчилася і колеса розбортовувати і бортувати, камерні і безкамерні, і електрозваркою решітки на БТРи наварювали і мішками з піском закладали, щоб збільшити захист від пострілу гранатомету («шайтан-труба», араби цю зброю дуже любили), і кардан підтягувати... Одним словом, час даремно не пройшов!

Зваркою мені працювати сподобалось, і я почала збирати на виїздах усілякі залізнички та осколки і варити з них «садово-паркові скульптури» :) Виставляла свої композиції художньої зварки перед казармами, де ще доглядала клумбу, на якій пару сухих кущів росло. Хлопці з мене глузували! :) Ще якось попільничку собі в кімнату притягнула — днище від розірваного 155-міліметрового снаряду! Вона всім подобалась! :)

Одним із улюблених занять в Іраку в мене було чищення зброї! Автомат свій — обов'язково кожен день! Стріляла чи не стріляла

з нього сьогодні, але пилюки море! Тому чищу (але й стріляла майже щодня)! А ще ротну зброю — АГС, КПВТ, ПКТ, гранатомети! Тільки давай! Процес чистки — це суцільне задоволення! Цебер солярки стоїть! Масла — хоч залийся, якого хочеш, дрантя (ветоши) — неміряно! Не чистка, а казка! Це ж не те, що в Україні ніколи нічого немає! На автомат поплюєш, піском розітреш — і так добре! А тут — зброю розібрав, у солярку закинув, дістав — вже чиста! Обтер дрантям, тоненько маслом протер — і шик та блиск! А ще сядеш на порозі в тільнящі, сонечко пригріває, закуриш цигарку і чистиш... А потім руки зброярним мастилом пахнуть! Обожаю цей запах! Кращий від усіляких парфумів!!!

Отакі от приємні миті армійської служби! А то ще, щоб не нудитися, могла перестановку меблів у кімнаті зробити! Отак от на базі і розважалася! Та нарешті комбат зрозумів, що мене на базі довше тримати не можна... І я почала їздити! Спочатку на недалекі виїзди, на «ігли», «акки» на склади «Чарлі», старшим водовозу (АРСА), а потім — і в конвої. Та часто я й сама виїжджала, нікого не питаючи... Стою у своєму наряді на базі, 4 через 8 годин. Чотири відстояла, ще на вісім кудись з хлопцями зганяла, наряд розділила, повернулася, і знову на свої чотири години заступила... Якби командування дізналося — прибило б! :)

Мене й так взводник міг нарівні з усіма хлопцями вдарити, і я вважаю, що це абсолютно нормально! Оскільки як всі — значить, як всі! Але дратувало завжди те, що аби виконати свою роботу, за яку мені гроші платили, мені доводилося ще й воювати із командирами! Абсурд! Старшим водовоза я їздила часто. Воду ми возили 40-тонним «мерседесом» (цистерною). КБРівці «підігнали», бо побачили, що на наших двотонних АРСах багато не навозишся! Я любила вчитися водити цю фуру! На арику (водоканалі) ми завжди місцевій дітворі «чоп-чоп» (поїсти) роздавали. Набирали в їдальні «колу», йогурти, соки, і роздавали. Діти налітали, як сарана, і з рук один в одного все видирали. Був там один хлопчик без ніг (на міні відірвало), на дерев'яному візку їздив, його завжди обділяли, поки я одного разу не пояснила тим «вовченятам», що наступного разу за таку поведінку я їм буду патрони чергами

роздавати, а не гуманітарку! Дійшло швидко! І чого горе людей дружності не вчить? Кожен сам за себе!

Одного разу із якоюсь черговою перевіркою до нас на базу приїжджав генерал Савченко! Ще й прізвище таке, як у мене, блін! Парилися в баньці із криками: «Поддать жарку генералу!» О другій годині ночі загорілася баня! :) Ото ми наганялися АРСами на арик за водою, поки її загасили! :)

На «іглах» мене хлопці в основному вчили військову техніку водити: «Урали», ЗІЛи, БТРи. Якогось разу проїхалися, зупинились і вийшли пройтися. Тут водій ЗІЛа мене кличе, показує на колію і каже: «Дивися, Пуля!» А біля колії, де я проїхала, міна лежить прикопана! «Як добре, що ти за кермом була! І їхала, як віл посцяв! Бо, якби я був і проїхав рівно — то вже б Богу душу віддали!» Виходить, іноді добре не вміти водити машину! :)

Ще я любила виїзди на склади «Чарлі». Подобалося спостерігати за роботою саперів, та й так там було що робити. І настрілятися можна було, як у тирі. Наставимо снарядів і бочок порохових і валимо по них, а вони так гарно вгору підлітають і вибухають! Якось вночі над «Чарлі» пролітали два американські гелікоптери «Акули». Наші хлопці вирішили виїбнутися і підняли догори автомат — типу «цілячись!» У відповідь роздалася черга із гелікоптеру під колеса БТРу! Наші зрозуміли, що з «америкосами» краще не жартувати! :)

Чергова легенда: «Та вона така йобнута, що по мінному полю ходила!!!» Так! Ходила! Не зовсім, правда, мінне було, але мін там теж дочорта, вистачало! На складах «Чарлі» вся земля була залізччям усипана, а я просто обережно ступала і вчилася їх розрізняти і знімати, збирати. Одного разу за мною ще друг ув'язався... Потім сидів і згадував: «Ну знаю же, что ты ебанутая! Но я?! Я-то какого черта за тобой поперся? Как вспомню, аж сейчас страшно!»

А мені страшно не було. Я вчилася бути обережною! Мені було цікаво навчитися від життя всього, що було доступним!

Якогось разу, коли я вкотре нудилась на базі, мене із собою на ті ж склади «Чарлі» казахи забрали. Нелегально, звичайно. Просто не всі мене боялися так, як наші трусилися :)

— Хочеш з нами?

— Хочу!

— Ну поїхали, чогось тебе навчимо!

Одягли на мене казахський «комбез»! Бандану на голову, рукавички з обрізаними пальцями! Окуляри на морду! Ну вилитий казах! :) З наших ніхто навіть не помітив, що я із казахами з бази виїжджаю... Не впізнали мене і наші розвідники, коли на складах допомагали нам снаряди збирати і вантажити на утилізацію. З рук в руки мені снаряди передавали і не зрозуміли, що то я! Отак-от притуплюється почуття уважності і спостережливості, навіть у розвідки, місяці на четвертому ротації...

Казахи навчили мене закладати підрив на динаміті із детонуючим шнуром. Свій перший підрив я ніколи не забуду! :) В укладці боеприпасів були французькі фосфорні мінометні міни, при вибуху вони салютом розлетілися! Дуже гарно! Ще десь навіть фотокартка мого першого підриву є. Хлопці зробили :)

Потім я ще неодноразово виїжджала з казахами... І дякую їм, що не трусилися за свій зад і не думали, що їм буде, якщо зі мною щось трапиться! І дякую, що багато чому мене навчили...

Пізніше в своєму житті я ще два рази працювала із толковими саперами, які дечого мене навчили. Першим уроком, який мені надали, було «який тротил на смак!» :) Раз спробуєш — вік не забудеш! Але й описати не зможеш! Хто пробував, той знає! :) Оце і весь мій невеликий досвід у саперно-підривній роботі! :) А так саперна підготовка ні у ВДВ, ні в льотних військах не передбачена, на жаль...

Коли атмосфера на базі починала мені тиснути на мізки, я любила гуляти по всіх закутках і ничках бази, особливо вночі... Коли база стала «затишною», я почала прогулюватися за територією... Знімати і ставити розтяжки... Видивляюся вдень з вишки, де, піду їх познімаю і назад поставлю... Отак вчилася і тренувалася... Я знала всі ходи і виходи, як вийти і зайти на базу непоміченою під «пильним наглядом» наших «вояк»! Могла гуляти, тихо підкрадатися до наших «ігол» чи «арок», де на БТРах хлопці чергували. Або до мостів прогулятися... Чи не ризикувала бути

підстреленою своїми ж? Ну, трохи! :) Але коли вже видавала себе, то хлопці сміялися, хоч і казали, що я йобнута! :)

Взагалі служилося по-різному. І плітки про себе кожного дня чула, що не день, то брудніші... І БТРи із канав відкопували і витягували, коли в сезон дощів на розмитих дорогах перекидалися, і відстрілюватися по «зеленці» доводилося... Яюсь їхали конвоєм, «алібабу» якогось до поліцейського відділку везли (нафіга, питається?!.. Вони його все одно на другий день випустили... Всі ж свої!), і тут по дорозі пролунав гранатометний вистріл — «алібаби» свого хотіли відбити. Граната пролетіла між нашим БТРом і наступним. Пронесло! Ми — залп вогню туди в пустелю з усіх гармат, газ у підлогу — і дьору! З «шайтан-трубою» війни погані!!!

Іншого разу їхала конвоєм вісім годин не зупиняючись. Від хлопців тільки й чула: «Пуля! На «філін!» Нам відлити треба!» Вилажу в люк і спостерігаю. Тут дають пляшку: «На, викинь!» Завжди совість мучила за екологію, коли пластикову пляшку із сциклінням у пустелю запустила... Але ж куди її дінеш? Не з собою ж возити! Їдемо... Вже і я в туалет захотіла, аж очі не бачать! Ну, не зупиняти ж колону на «фугасах», бо бабі посцяти приспічило?! Кажу:

— Хлопці! Мені пофіг, на який ви «філін», але я сцяти!

— Ну, ты даешь! Пуля! — тільки й почула я. Але всі відвернулися, і я теж сходила в пляшку. Всі ми люди... Нічого не чужде... Але якби мені хто до того сказав, що я зможу сходити в туалет в БТРі, де, крім мене, ще дев'ять хлопців їде, сама б не повірила! :)

До арабів в Іраку в мене ставлення було різне... Все від людини залежало... Але ворожнечі чи ненависті я до них не відчувала. Це ми на їхню землю прийшли, а не навпаки... І здебільшого ці люди-воїни в мене викликали повагу. Були, звичайно, і жалюгідні, дріб'язкові, брудні араби... А були воїни! І люди! Запамяталося пару випадків.

Біля складів «Чарлі» жила одна родина, не така, як того бариги-прапорщика, що до нас заїжджав, а справжніх правовірних мусульман. Коли у них місяць Рамадан, вони ходять в білому одязі, і їм не можна вдень ні їсти, ні пити, тільки вночі. І нам теж було

наказано, щоб не провокувати і поважати традиції Сходу, не їсти і не пити при арабах, від'їжджати в сторону. А спека стояла страшенна. Ми розвозили воду в пляшках гуманітаркою. Деякі араби брали і пили відразу. А голова цієї родини нам подякував, пак води взяв і сказав, що вночі вип'ють. Хоч там були і діти маленькі, до трьох років, пити не дав нікому.

Іншого разу з нами на виїзд виїхав старшина першої роти, прапорщик. Гандон рідкісний! Виїздив як вогню боявся, все на базі відсиджувався! А тут під кінець осмілів! Я ще тоді на виїзд з такого дикого бодуна поїхала... Ступаю по броні, а піді мною БТри як човни хитаються, аж земля з-під ніг уходить! А прапор чудити починає! То гранатами рибу в річці глушить, то стріляти почне ні з того, ні з сього! Щось йому привидиться! Клоун, блядь! Тут один старий араб переганяв своє стадо, і прапор до нього як причепиться! Араби не повинні були випасати худобу на прибазовій території, бо підбирали міни і снаряди, підв'язували під животи ослам і вівцям і вивозили, і фугаси ставили чи ІРСи (запускали снаряди по розрізаній трубі, такі собі саморобні міномети). До нас на базу колись на початку ротації два таких прилетіло, як на шикунні стояли. Вони із таким свистом летіли і так шандарахнули! Офіцери, штабісти аж під машини позаповзали по щебеню! Більше довбойобіщних шикунів не було! І чорнобривці ми не садили! Комбат у нас, благо, не такий дурень був, як у попередніх ротаціях! :)

Так от, вчепився прапор до цього дідуса, автоматом в обличчя йому тикає! Щось там кричить, аж піниться! А я подивилася в очі цьому старому, і зрозуміла, що він вже стільки разів за своє життя смерті в очі дивився, що нам і не снилося. І мені так соромно стало... За себе, за прапора, за всю нашу «миротворчу місію»! Я подумала, що сама зараз нашого прапора-гандона пристрелю! Хлопці теж не витримали, і ми нашого виродека заспокоїли...

Приїжджали ще до нас на базу чоловік із жінкою, араби, сина років дев'яти привозили в медсанчастину, йому на міні п'яти порвало. Це була цивілізована арабська родина. Одноженство, жінка навчалася в університеті в Багдаді і не носила паранжу, тільки

хіджаб. Чоловік привозив їх своєю машиною, але залишився за кермом, коли жінка відкривала задні двері і виходила. Не заведено в них жінці допомагати. Але я допомогла. І наші хлопці допомагали хлопця переносити. Чоловік, правда, поставився до наших традицій з розумінням..

Одним словом, люди скрізь різні... Немає поганого народу! Є погані люди...

На Кутю перед Різдом, 6 січня, прилетів наш іракський миротворчий контингент вітати міністр оборони України! На той час це був Олександр Кузьмук. Баби перед тим день вареники ліпили і борщі варили — гостя «дорогого» чекали! Накрили стіл в їдальні, навіть із офіційною випивкою! По 0,5 л горілки на п'ятьох! :) Сам Кузьмук привіз!!! А ще хліба українського і сала!!! Всім по «сто грам» і по шматочку, щоб не жирувати дуже! :) Нас, «трьох матрьошок», виставили міністра хлібом-сілля зустрічати! Як годиться! І мене туди по центру вперли, бо треба було промову українською штовхати, а говорити доладу тільки я вміла! На вертолітному майданчику вертольоти свистять! Пил lopастями здійсмають! БТРи гудуть! Вихлопні гази пускають! Я йому щось кричу! Він головою киває, ніби чує! Головне — замполіти все для звітності сфотографували! На броню! Сіли. Поїхали. В їдальні міністр гучну промову виголосив! Сказав, що в ці свята він з нами! Хильнув чарку! Хлібом-сілля закусив! І полетів додому. В Україну! До родини святкувати! А ми порозходилися по казармах до «бойових сто грам» міністрових ще по літрі «віскаря» арабського додавати! :) Бо нам з родинами не святкувати...

9 січня 2005 року. В батальйоні розброд і шатання! Всі відходять від свят... Та й ротація вже за середину перевалила, значить, додому скоро! Треба на базар в Ес-Сувейру їхати, на людей подивитися, себе показати... Збирається конвой на виїзд і кагала народу, хто на виїздах ніколи взагалі не був: штабісти, хуїсти, складовщики і всіляка поебень! Тут і баби собі заверещали — їм теж треба арабського шмоття додому прикупити! Хоч дали «арки» носа не висовували! А це вже в конвой треба!!! Одну взяли... Зібралася «шобла» з 8-ми БТРів!

На базар чогось любили їздить усі! Я терпіти не могла той брудний свинарник! Нічого собі там купити навіть не змогла! Бридилась!

На базарі можна було купити все! Від усілякого баракла і їжі до машини Toyota, і якої хочеш зброї! «Калаш» 100\$ коштував! На свою зарплатню за півроку я могла собі армію озброїти! Бери — не хочу! От тільки в Україну хрін перевезеш! :) Хоча хлопці, ті, що техніку на поромках переганяли, умудрялися купувати арабські косі ножі і навіть пістолети і якось провозили. Якось мені давали постріляти з «ТТ». Ух! Матьорий пістолет! Б'є — дай до рогу! Коли на мости виїжджали, то на базар заїжджали — рибу чи курку по-арабськи приготовлену купували і з собою брали, бо макдональдська хавка дістала! Хоч їсти рибу із річки, по якій трупи плавали, було трохи стрьомно, але їли — не травилися! Ще на мостах мошка дрібна заїдала! Був ризик підхопити лішманіоз, але у нас ніхто не захворів.

І от, того дня, 9 січня 2005 року, побазарювавши, «свадьба» поверталася назад! В цей час, десь під обід, казахи на «Чарлі» заклали велику складку на утилізацію і приїхали забрати ще те, що не вибухнуло на нашому навчальному полігоні (був у нас такий! На кой хрін на війні навчальний полігон треба, наче реального бракує?) Почувши, що буде «крутий салют», «свадьба» ув'язалася за казахами на «Чарлі»! Сів туди ще й комбат! І опинилися там всі, хто там бути не повинен! Як приїхали, так колоною і стали! Навіть БТри по точках не розвели! Позлазили із броні і побігли всі фотографуватися і зніматися біля «кучамала»! Нові накуповані «гаджети» випробовувати! Ходили, позували, ногами авіаційні бомби пинали! Це ми все потім на відео, що збереглося, бачили, потім всі зйомки і диски 8-й відділ (секретний) конфіскував! Казахи сиділи на землі, до землі поближче, і просили, щоб від закладки відійшли подалі... Але ж там був комбат! А він старший...

З нашого полігону для утилізації привезли два ящики із ГПшками і РПГками (гранатами для підствольного гранатомету і ручного гранатомету), які здетонували, але не розірвалися. Тому

їх обережно позбирали і покладали в ящик, бо вони дуже чуттєві до ударів і можуть вибухнути. Ці ящики поставили біля великої закладеної для утилізації купи припасів, в якій були і снаряди, і міни, і різні патрони, і навіть дві навчальні авіаційні бомби американські (навчальні тому, що вибухівкою були по щільності напхані наполовину).

На одній із зйомок добре було видно, як замкомвзводу саперного взводу (сержант із саперною підготовкою, який повинен був знати, що робить!) підсунув ящик із ГПШками (самими легкими на детонацію) і стукнув його об ящик із РПГками (другими по легкості на детонацію)! Послідовної сили детонації вистачило, щоб підірвати всю закладку.

БТРИ, які стояли там «свадьбою», не котилися до бази, як консервні банки, тільки тому, що авіабомби були навчальні!

Я того дня стояла на КПП. Вибух на складах «Чарлі» на базі було чути добре! Але ми вже всі звикли, там постійно щось рвалося...

Йду на обід до їдальні. Дивлюся, до медсанчастини під'їжджають БТРИ, знімають поранених, їх десятки. Медсестри в паніці, плачуть, кричать! Лікарі безтолково метушаться! Толкові команди дає тільки лікар-інфекціоніст Андрій Бойцуренко, що, в принципі, і не його робота! Починають заносити 200-х. Медсестра втрачає свідомість! Тіло виносять в іншу кімнату. Казахи самі собі перев'язують ноги... Вони як на землі сиділи, так їх вибуховою хвилею до землі й положило, тільки ноги посікло. Один тільки стояв, той загинув... Дивлюся далі... Командира хімвзводу (що ще на вибуху хіміки робили?! Неясно...) якийсь лікар і «одна здорова дітіна», боєць (завжди «перцем» ходив) намагаються відкачати, йому ударною хвилею грудну клітину зламало і всі ребра в легені ввігнало, вже аж підшкірні гематоми від внутрішнього крововиливу пішли, а лікар йому кисневу маску одягнув і штучне дихання робить! А «здорова дітіна» грушу качає і плаче... «Та що ж ви робите?! Йому операція термінова потрібна! Якщо не можете її зробити, то хоч не мучте!» Мучили його ще хвилин 15... Потім у морг занесли...

— Андрій! Що робити?

— В морзі зможеш?!

— Зможу!

Зайшла в кімнату і почали заносити тіла... Не знаю навіть, чи описувати вам це... Хто не зможе, не читайте...

— У комбата в животі стирчав вибухівник (взриватель) від мінометної міни. Всю голову вище нижньої щелепи зірвало і розмазало. Це чоловік, який два рази пройшов Афган! Був у ситуації, коли в кабіні Уралу їхало сім чоловік, кабіну прошили дві кулі СВД і нікого не заділо! Це людина, яка вміла розуміти і цінувати Схід! Відносний мир і спокій! Він знав, як говорити із шейхами! Він повинен був берегти батальйон! Він не мав права так тупо загинути!!!

— Командиру роти осколок потрапив просто в лоба поміж очей, він як знімав на камеру, так з нею і упав... Перед від'їздом в Ірак він сказав: «Поїду! Може, мене там вб'ють, то діти хоч страховку і квартиру отримають!» Квартири всім родинам загинлих, звичайно, з горем пополам, наша влада видала, а от страховку 100 тис. дол., яку американці платили, ніхто не отримав! Бо видати цей випадок за теракт від «алібаб», як наші спочатку хотіли, не вийшло! Американці не такі дурні! Платять вони тільки за загинлих «при виконанні», а не із власної тупості!

— Жінка. Вона ніколи не носила пластини у бронежилеті, бо їй важко було! У неї почали на грудях рватися патрони, коли поплавилися магазини від вибуху. Якби були пластини в бронежилеті, це б її врятувало! На обличчі в неї була маска смерті. Хто не знає, що це, не зрозуміє... Це застиглий крик жаху, що холодить душу, на обличчі від страху перед смертю, якщо людина боїться померти. А запах... Запах тіла буває різний: запах збудження, запах похоті, запах праці, запах страху... Так от, страх смердить найгірше! Та ще й жіноча кров... Це та медсестра, яка не могла колючок від пороху відрізнити, але мені завжди говорила, що я себе неправильно веду!

— Прапорщик був ще після вибуху живий, він повз і кликав на допомогу... Це було видно із записів камери, якраз так впала... Помер від багаточисельних осколкових поранень.

— Командир хімвзводу — від крововиливу в легені. Він був весь синій, коли мені його занесли після 15 хвилин невдалої реанімації.

— Командир саперного взводу «Небо» (позивний) згорів повністю на вугілля. Запах жареного людського тіла і жиру солодконудотний, до блювотного позиву.

— «Восьмерик» (із секретного відділу) був здоровий тучний чоловік. Живіт йому розірвало повністю. Довелося збирати кишки і органи з підлоги, запихати їх назад у живіт і підв'язати простирадлом, щоб його можна було транспортувати. В середині він був ще весь теплий...

— Старший сержант, який посунув ті два зловісні ящики, був просто вивернутий. Зрозуміти, де що, було тяжко. Я просто відділяла одяг від м'яса, як із фаршу.

— Казаху виламало ззаду півчерепа.

Поки я розбиралася з цими тілами, занесли ще одного 200-го, і допомагати мені зайшов ще один хлопець. Він якраз лежав у санчастині, бо йому наш ротний по п'янці щелепу зламав, обидва п'яні були. Тому в нього була накладена шина. Він допоміг мені ще з одним тілом. А потім запитав: «А как ты здесь выдержишь уже два часа? Я только когда всосал две баночки водки через трубочку смог сюда зайти...» Не знала, що йому на це сказати!

Я опізнала тіла по різних предметах, залишках одягу і візуально. Повикладала на ноші (носилки). Накрила простирадлами. І дуже захотілося пити. Там же, в морзі, знайшла два пакети грейпфрутового соку. А руки по лікоть у крові і води немає, щоб змити, бо вся вода на поранених пішла. Я обережно відкрила, зубами трубочку засунула і п'ю. Прийшли офіцери на впізнання. Четверо. Вибрали самих здорових і сильних! Стали вони в дверях, заходити не наважились. Я почала відкривати простирадла і називати, чиє тіло і по чому впізнала. Дивлюся, одного качнуло і відійшов... Показую друге тіло — ще один втратився... Я сказала, що відкривати більше не буду! Просто буду називати, хай на слово вірять, якщо інакше не можуть... Розповідаю і п'ю сік. До кінця достояв тільки командир розвідки. І сказав: «Ну у тебя и нервы!»

Через години три я вийшла із моргу і побачила картину: хлопці — хто блює, хто плаче, хто сидить пригнічений, хто більш-менш адекватно щось робить. Коли ми збиралися їхати в Ірак, кожен, кому тільки не лінь, говорив мені: «Ти не знаєш, куди ти їдеш! Це війна!» Після ж цього випадку я зрозуміла, що я була одна з небагатьох, хто знав, куди їде!

Війна?! Яка, нафіг, війна?! І війни як такої-то не було! У нас не було жодного пораненого чи вбитого в перестрілках! Пара самострілів по своїй же тупості було, і все! І цей вибух! За всі три ротації українського контингенту в Іраку загинули 22 людини, і 9 з них (10-й казах) — тільки в нашому батальйоні за раз!!! І більшість цих смертей із 22-х були не від рук «алібабів», а зі своєї ж тупості! То напився і розбився! То перебрав у баньці і серце стало! Був тільки раз підбив на фугасі і один бій, де були жертви, за всі три ротації! То це війна?! Це дурня!!! Більшість смертей на війнах із власної тупості! В цьому я переконалася вже не на одній війні!

Далі треба було носилки відмити. КБР нам допомагало, але ніхто ніяк не міг їм пояснити, що нам потрібен пральний порошок... Я показала їм два жести: пальцем «сиплеться» (як солиш щось) і руками ніби «переш вручну». Нам дали порошок. КБР швидко зробили фанерні гроби. Ми завантажили і повезли тіла на вертолітний майданчик. За «вантажем 200» прилетіли польські «вертушки», два Мі-24 (української авіації в Іраку не було). Тяжких поранених вже забрали до того. Кому око вибило, кому легені обпекло, кому ногу перебило. Лікували їх у Німеччині. По п'ять гробів у Мі-24 не ставало — тільки три і по два тіла на носилках... Почали перевантажувати тіла назад... Хтось почав підіймати тіло особиста-восьмерика. Крім того, що він був важкий, ще й простираadlo із живота розмоталося. Засунувши руку і попавши на кишки, хлопець скрикнув, і його вирвало. Я підібгла простираadlo, і понесли вдвох із борттехніком вертольоту носилки... Коли почали вантажити казах, із тим же борттехніком-поляком, якийсь наш «вояка» згадав про «джентльменство!» «Надя! Дай сюда! Тяжело же!». Поки видирав у мене з рук носилки, вони нахилилися, і кров із частинами мізків із розбитого черепа

казаха полилися мені в берц! «Вояка» кинув носилки і похитався геть! Дебіл, блядь! Вертушки качнули крилами і полетіли... Ми попрощались із загиблими, знявши головні убори...

І батальйон почав приходити до тями... Почалося жування соплів: «О, а на их месте мог быть я...» Був би! Був би ідіотом, то був би!

Я тоді на все це просто сказала: «А я їсти хочу! Обід проєбала!» На мене подивилися, як на «ворога народу»! А один хлопець згладжувати почав:

— Ну, кожен стрес переносить по-своєму... Кого рве, кого на жор пробиває... Це як морська хвороба...

— Так! — погодилась я — Думайте так, якщо вам так легше!

Як я пережила втрату бойових товаришів? Та вже ж не тяжче, ніж смерть рідного батька!

Що я відчувала? Крім злості на них за їхню тупість і безглузду смерть — більше нічого!

Жалкувала тільки за комбатом. Після нього «рулити» батальйоном начальник штабу лишився, молдаван, крикливий і пискливий, як щеня! Той ще був «рулятор»! Ідіот! Але після Іраку на підвищення пішов, до великих чинів виріс.

На другий день батальйон на мене подивився зовсім по-іншому... Це в повітрі літало... І вже так, як раніше, більше ніхто ніколи не дивився... Чоловіки не змогли пробачити мені свою слабкість! Завжди за слабкість чоловіка жінка повинна платити своєю силою!

За порушення заходів безпеки при проведенні підричних робіт казахам дуже дісталось від керівництва місією. Вони поїхали, і більше саперів нам не прислали і підричні роботи не велися.

І наостанок про Ірак ще одна легенда.

Свята святих! Таємниця під сімома замками. Про цей випадок дурниць я чула найбільше... Але правду знаю тільки я! Тому, якщо не розкажу, так ніхто і не дізнається!

Тому розкажую! У баснях це звучить приблизно так: «Вона на Восьме березня напилася і пішла в заручники «алібаб» брати!», «Вона набухалася і з двома гранатами пішла американську базу

захоплювати!», «Она ехала в Ирак, чтобы доказать, что она солдат, а не женщина, а убежала к американским солдатам... Своих, что ли, ёбарей было мало?!», — якийсь журналюга на цю тему статтю накатав...

А було так. Після підриву наших у батальйоні взагалі бридотно стало... Бухати всі ще більше почали. Та час вже! Шостий місяць! Командирами одні довбойоби залишилися! Мене із роти в медроту переселили — начштабу дуже за «блядство» боявся! Краще б за своє боявся! Медсестри умудрялися аборти прямо в Іраку робити!

Тому жити мені стало ну дуже скучно! І поїхати автостопом по Іраку — думка така мені закралася :) Ще до 8 Березня я зібрала свої речі і підготувала, в разі чого, для відправки в Україну Вірі... І тут 8 Березня, як завжди, починається наш військовий піздоватізм! Всіх баб звільнити від нарядів — у них свято! Замполіт дає команду. Стою я в якомусь там своєму наряді, викликає мене командир взводу до себе таким наказом: «Где эта пизда?! Притяните ее сюда за клитор!» Я прийшла і нахуй його послала з його наказами! Нічого на мені зло зривати за те, що мене в честь бабського свята треба в наряді міняти! Не я дебильні команди роздаю. Треба було на замполіта орати, а не на мене!

Але дали вихідний! І я пішла гуляти...

Вдень гуляла по базі. Дістала арабську сукню, подаровану принцем. «Усексапильнила» її, зробивши розпоріхи і вирізавши до дірочок вишиті квіточки. Поверх одягла паранжу і чадру, і в такому вигляді пішла перевіряти пильність несення служби хлопцями... :) Мусульманкам по базі дозволялося ходити тільки до медроты, і то бажано не в паранджі, бо раптом терористка із поясом шахіда! Але я, так собі прогулюючись, дійшла аж до автопарку і складів РАО (озброєння і боеприпасів). Всі на мене тільки витріщалися... Коли намагалися заговорити, робила вигляд, що «нашої» не розумію. Коли вже Мухамед (перекладач) заговорив арабською, довелося підняти чадру і показати, що це я так жартую! :) А то, чого доброго, свої ж пристрелили б! Хлопці спочатку на жарт образилися... Єбанута, мовляв! Потім всі дружньо ржали і зі мною фотографувалися!

На вечір — «свято для жінок» у клубі із плавним переходом в баньку... Я теж запрошена... Прийшла! Всі баби як баби, в напівкамуфляжі, а я в сукні і паранжі! «Прикид» зацінили, подарунки подарували... Квіти, застілля, після першого перекуру я звідти пішла, ще й командир взводу на мене знову наорав! Наче я з доброї волі туди ходила, а не за наказом НШ (начштабу) і замполіта! Прийшла я в кімнату, зайшли якісь хлопці мене привітати, хоч знають, як я не люблю цей «бабський день» і всі «почесті», що з ним пов'язані! Ще випили пляшку. Вони пішли... А мене все так заебало! І я теж вирішила піти... Вдягла «афганку» (форма така, піщаного кольору, радянського зразка, ще на Афганістан видавалася солдатам, мені її казахи підігнали. Зручнішої форми я не зустрічала). Взяла рюкзак, туди поклала два «дима» і одну освітлювальну фосфорну гранату (на вид як Ф-1). Автомат не брала, бо знала, що гуляти буду довго, а винос зброї — це злочин! І пішла в «самохід» :)

Як завжди, обійшла по-тихому всі пости, «арки», «ігли», з бази виходила простісінько через ворота, попід самим носом у «вишки»! Наші всі чоловіки Міжнародний жіночий день святкують! Їм не до пильності! Отак, як я вийшла, міг би який завгодно «алібаба» зайти! Комбат завжди говорив: «Вас виріжуть, как слепых котят! Вы и не заметите!» Вийшла далі на дорогу. Їхали дві вантажівки. За кермом араби. «Застопила», зупинилися. Сіла в першу машину. Пояснила, що мені прямо! Автостопом по Іраку ніхто не їздить, тому в арабів були «здивовані» очі! :) Але так, як я була в формі, хоч і жінка, а у них у країні йде війна, вони тихо підкорилися, і ми поїхали. По дорозі брудному арабу все ж збрело в голову запитати, чи я не дам «фікі-фікі» (поебатися)! Я дістала гранату, рвонула кільце і, утримуючи чеку, доступно пояснила йому, що виїбе він сам себе в зад! Підарас йобаний! Далі їхали взагалі без проблем. Бо водій не знав, що в мене ще в рюкзачку є... :)

А ту фосфорну освітлювальну гранату я жбурнула у вікно між нашими постами — «аркою» і мостом «Хілла». Вона горіла таким феєрверком, що і сліпий би побачив!!! Але наші «вояки» вже так очі позаливали на честь жінок, що ніхто не відреагував. І ми

спокійно проїхали наш блок-пост на мосту. Взагалі-то завданням блок-постів було те, щоб арабські машини в нічний час із зони в зону контролю не їздили — тільки вдень і тільки із документами! Але в українців свято. Поляки теж знають, що таке Міжнародний жіночий день, тому провінцію польського контролю ми теж «просквозили»! А от американцям «дурні» свята невідомі! У них передусім обов'язок і пильність! Тому на підконтрольній американцям території нас швидко зупинили... Спочатку чергою із М-16 поверху над машинами! І другу — по колесах! Машини зупинилися... Наказали всім вийти. Підбили під коліна. Одягли на всіх трьох наручники (пластиковий джгут). Потім почали розбиратися. Арабів окремо. Перевірили документи. Сказали стояти у відстійнику до ранку. Ті бідолахи почали кричати, що я їх в наручники взяла і змусила їхати, але їм не повірили! :) Американці арабам ніколи не вірили!

Запитали мене, хто я. Я сказала: «Ukrainesoldier!» (юкрейн солджер — український солдат). Запитали, що в рюкзаку. Я сказала — «fire!» (файер — вогонь)! :) Вони перелякалися, і один наважився взяти мій рюкзак і подивитися. Інші йому кричали: «Крейзі!» Побачивши, що там тільки два «дима», хлопці заспокоїлися... Покликали одного руського єврейчика, очкарика, який знав трохи російську... Багато питань він не задавав. Їх не цікавило, що сталося і як я опинилася в машині арабів. Вони просто запитали, як зв'язатися з нашою базою. Я пояснила, що через «польовий дріт»! :) Вони здивувалися і сказали, що в них такого немає... Я спитала: який у них? Вони сказали, що через «Пентагон»! Я сказала: «То зв'язуйтеся!» Я захотіла в туалет, але вони боялися мені розрізати пластикові наручники, тому в туалет я пішла і розстібала ширінку із руками в наручниках за спиною... Як не дивно, якимось чином вийшло! Сходить сходила, навіть штани вдягла. А от застібнути ширінку вже не змогла. Виходжу і прошу американців допомогти. Хлопці заржали, але один все ж став на коліно і застібнув. Потім розрізали пластиковий наручник. Спитали, чи голодна. Нагодували, як не дивно! Гречаною кашею! Ще й доволі смачною! Виходить, вони в свій McDonald's не їдять! :)

Потім гуляли по базі. Спілкувалася всіма знайомими мовами і жестами. Вони розповіли, що їм треба відслужити рік у «гарячих точках», щоб мати пільги на навчання, медицину чи житло. Що обстрілюють їх базу дуже часто, тому вони навіть сплять у бронежилетах і касках, не кажучи вже про зброю. Нашу базу обстрілювали кілька разів так, що нам по тривозі довелося ховатись у прохід казарми, як в бомбосховище, і ходили ми по базі без захисту, тільки зі зброєю. Я спитала про їжу, вони сказали, що McDonald's теж є, але і нормальну їжу готують. Я їм пояснила, що нам більше за все хочеться борщу і хліба із оселедцем, бо бекон — хоч якийсь заміник сала — ще є, а от риби солоної хочеться. Вони навіть не знали, що це таке! :)

Так ми гуляли до ранку і гарно проводили час. Вони мені базу показали. Однотипна з нашою. На ранок мене завели в штаб і сказали, що скоро «мої» за мною прийдуть. Там я ще поспостерігала за роботою їхніх офіцерів... Карти, комп'ютери, електронні таблиці... Інформація у них проходить набагато чіткіше і оперативніше, ніж у нас...

Поки я насолоджувалась «міжнародним обміном досвідом», пройшов сигнал із американської бази на «Пентагон», звідти в Україну, на МЗС, тому президент України, на той час Ющенко (коли був «Майдан-2004», я була саме в Іраку, ми всі дуже вболівали і казали, що треба розвертати БТРи і їхати додому! Що ми тут робимо, в цьому Іраку?!) знав про те, що з української бази зник солдат і опинився на американській, раніше, ніж про це знало саме командування бази :) Далі — з України на управління місією в Багдад! Потім — на бригаду в Ель-Кут, а аж звідти — вже на базу в Ес-Сувейру!

І що тут почалося! Ранок з бодуна після 8 Березня! Ніхто не роздуплився! Командири не знають розрахунку свого особистого складу і де «їх люди» взагалі! І який солдат пропав, неясно! А коли зрозуміли, що це — Я! Конвой, який їхав мене забирати — два взводи! Плюс управління! 9 БТРів!!! Озброєні «до зубів»!

Видавали все. Навіть гранати ящиками. Як ніколи! Подача «ескорту» була така, що аж американці перелякалися! :) Невже

я така велика «цяця», що така охорона?! Але доїхали спокійно без ексцесів. Всі мовчали. Тільки замполіт поруч сидів, щоб чого не трапилося. Мене розпирало від сміху, але намагалася бути серйозною! Приїхали на базу — і тут почалося... Прибігли медики спитати, чи не вколоти мені заспокійливе? Послала нахуй! Автомат мій по-тихому забрали, щоб, бува, ще не перестріляла півбази і сама не застрелилася! :) Прийшли «восьмерики»-«семерики» (СБУшники, простіше кажучи) і почали розпитувати, винюхувати... А як? До чого? Як вийшла? Як там опинилася?

Яких я небилиць тільки їм не вигадувала! І що мені на е-мейл прийшов лист з погрозами від терористів, що захоплять у заручники мою сестру, якщо я не вийду, і що мене прямо з бази таліби викрали, і що я тільки ще не вигадувала... Вони ходили, шукали мої сліди, куди я вийшла. По бичках шукали! Я ж курю — значить, повинна була дорогу бичками просто вистелити! Ідіоти! Так циркувала три дні. Потім мені набридло, і я сказала: «Або мені висувають звинувачення, або, якщо я солдат, то поверніть мені зброю!» Висунути звинувачення мені не змогли, бо те, що зробила (а це була втеча «в поле бою», а не «з поля бою»), дезертирством не назвеш. Так, самохід просто. Та ще й без зброї, тому до трьох діб карається дисциплінарно, доганою, а мене на базі не було всього лише 9 годин! Ну, враховуючи військовий час, могли ще «проценти зняти». Подумали трохи, і вирішили зі мною «не зв'язуватись». Скоро кінець ротації, і мене можна першим бортом в Україну відправити (першим бортом завжди всіх зальотчиків відправляли) від гріха подалі. Щоб не пояснювати, як це солдат міг із отак «добре пильнованої» бази зникнути! Так всім краще буде, а там зі мною вже потім розберуться. І мені по-тихому віддали автомат.

Коли автомат мені віддавав «семерик», подивившись йому в очі, я вже зрозуміла, що мій автомат не стріляє... Коли півроку знаєш і постійно бачиш одних і тих же людей, вже починаєш читати їхні думки...

Йшов дощ, по дорозі я натиснула на курок зарядженого автомата, і пострілу не пролунало... Зайшовши в кімнату, розбираю автомат і бачу: грубо, наждаком, спіяна ударна голка бойкового

механізму («бойок», «ударник»)! Ах ви ж, суки! Чи ви думали, що я зброю свою із закритими очима не знаю?! Чи що, я за півроку жодного разу автомат не чистила?! Та чим, ви думали, я тут займалася?!

Іду в роту до хлопців, питати, яка сука?! Хлопці від мене морозяться... Ну, ясно! Відвернулися навіть приятелі! Бо я ж їх підставила! Тай хай! Треба було службу пильніше нести! Один все ж розповів, що коли наказали бойок спилати (НШ наказав!), то ніхто із хлопців робити цього не погодився, і старшина сам спилав. А?! Ну, да! Той може! Ладно, нікому нічого не кажу! Служу як завжди! На виїзди вже, правда, не пускають, але в наряди і далі ходжу із «палкою» в руках!!!

День ротації. Зібрали конвой. Повантажили свої речі. Мене, звісно ж, першим бортом відправляють. Сідаю в БТР і стаю на «філін», спостерігачем. Начштаба це все бачить і знає, що мій автомат не стріляє, бо сам же наказав бойок спилати! І ніхто мені нічого не каже. Ніхто із «філіна» не знімає... Зв'язуватись не хочуть! Та що ж ви, суки, робите?! Я ж на захисті їду із палкою в руках!!! Перший труп — я, другий — мій БТР! Бо я відстрілятися не зможу! Та дай хоч один придурок мені наказ злізти! Хоч один толковий наказ! За всі півроку! Мовчать...

Добре. Значить, їдемо так. Я, звичайно, ризикувати екіпажем БТРа не збиралася, тому, виїхавши за ворота, замінила свій автомат-палку на СВДшку того, хто всередині сидів. До бази вильоту доїхали спокійно, без обстрілів.

На базі відправки сиділи в ангарах, чистили і готували зброю для здачі. Я свій автомат почистила, магазин пристебнула і, підійшовши до пункту здачі, наставила ствол на майора РАвіста (того, що за зброю відповідає):

— Дай сюда! — схопив він за дуло мій автомат і смикнув. Я втримала.

— А ти думаєш, я бойок не замінила?! Чи в мене магазин порожній?

Опа!

— Надю, Надю..., — підняв він руки. Коли я натиснула на курок, він впав на сраку! (бойок я не міняла і набоїв не було, тому

пострілу не було, але й «щолчка» вистачило! :) Я швиргнула йому автомат в єбало і сказала: «Міняйте бойок! Заточніки хуєві!!!»

Усі зрозуміли, що я знаю...

Я вийшла на нервах курити на вулицю, а на мене подивитися приїхав сам командир бригади! Генерал Попко! Приїхав машиною. Став здалеку. Йому на мене тільки пальцями показували — мовляв, он вона! Ця заноза в сраці!!! :) Подивився, поїхав...

Те, що я накоїла, було просто дисциплінарним порушенням! А те, що зробили вони, був злочин! По-перше, умисне псування зброї, по-друге, вони відправили солдата в бій із палкою в руках!!! І всі це розуміли... І що мені рот не закрити, теж розуміли. Хіба що вбити! Бо що робити, не знали...

В Україну ми долетіли на ІЛу, ІЛ-76, як і до Іраку прилетіли. В той же Миколаїв. Березень, холод. Парад, оркестр! Зустріч хлібом-сіллю! Всім ордена-медалі! Ну, а як же — це перший борт із місії з Іраку! «Герої» повернулися з «війни»! То фігня, що першим бортом завжди алкоголіки і зальотчики повертаються! А ще ті, хто командуванню заважає! Хто про це знає?! Тому «дуракам» на ордена-медалі завжди везе! Тому в мене до таких нагород і ставлення відповідне! Бляшанки!

Далі митниця. І відстійник на карантин. Три дні медкомісії — і по частинах!

Ясна річ, п'янки повальні! Всі на радощах бухають! На дівчат в міні-спідницях, без паранжі надивитися не можуть! Дівчата вже й мені почали подобатися! :) Після того, як півроку тільки на хлопців дивилася!!! :) В Україну мене намагалися повернути за статтею «за блядство», але коли гінеколог написала в медичній книжці «virgo», всі ахуєли! Як це можна півроку із мужиками прослужити і «целкою» залишитися?! А так!

Потім невропатолог запитав мене:

— А чому мне сказали обратить на Вас внимание? Вы вполне нормальный человек!

— Доктор, якщо сказали звернути увагу, то й сказали, що написати! Ви пишіть, щоб у Вас проблем не було. А я зі своїм сама розберуся!

Написав: «посттравматичний синдром після втрати бойових товаришів». А хай ти тямися! Ну, нехай буде так!

Далі — назад у ВДВ! У свій рідний 13-й аеромобільний батальйон! Там мене вже ніхто нічого не питав! Тільки слухи і плітки ходили! Комбат Чума тільки сказав: «Дааа, Пуля! Ну ты и выдала!» А комбриг, полковник Швець, зіткнувшись зі мною на сходах, спитав:

— Як справи, боєць? Все добре?

— Так, точно! — відповіла я! :)

Пам'ятаю свою першу зустріч із комбригом. Я тоді ще в стройовій служила і якраз намагалася там «порядки» навести і графік роботи встановити. Тут відчиняються двері в стройову і заходить комбриг. Він моложавий такий полковник був, і зелені зірочки на камуфльованих погонах непомітні. Я звикла в управлінні ЗД військ, що «великі» начальники в повсякденній формі одягу ходять, а у ВДВ всі в камуфляжі! От я його із контрактником (солдатом) і сплутала! А він стоїть у дверях і мовчить. Глянула на нього і кажу: «Ну что, может, здрастья?!» Він посміхнувся, обернувся до комбата і каже: «Ну, навчіть товариша рядового, як із командуванням вітатися треба...». І пішов. Це був мій перший «зальот»! :)

Комбригу і комбату за мою «витівку» в Іраку добряче дісталося. Але мені свої образи вони не виказали :) А може, і не образилися зовсім? :)

Але в будь-якому випадку я їм вдячна ще раз, за науку і школу виживання ВДВ!

Слава ВДВ! Навіки Слава!

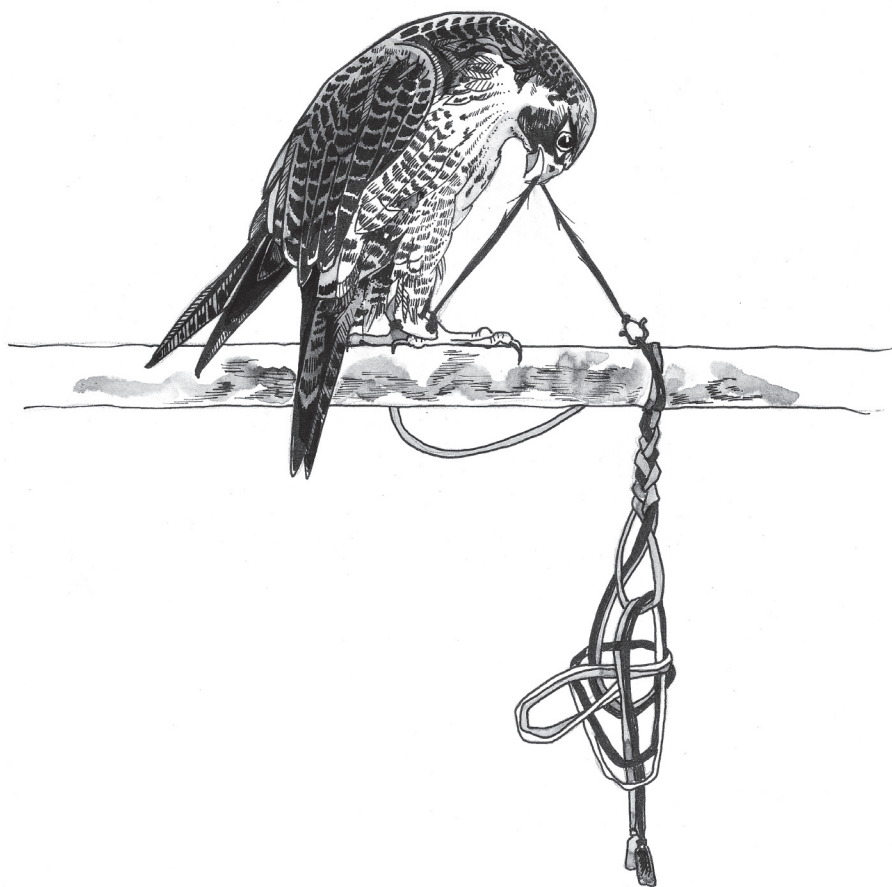
Потім всі тільки тихо просили Бога, щоб я поступила на свого льотчика-винищувача, як збиралася, і пішла у «велику авіацію» служити, бо, казали, якщо в «армійську» (на вертоліт тобто), то десантники стрибати відмовляться! :) За такою «єбанутою» стрибати страшно! :)

Я поступила! І сухопутні війська мене здихались. І перехрес-тилися! Але не надовго! Бо служити після ХУПСу мене відправили все-таки на вертольоти...

На дурне питання: «Чому?!... Чому пішла гуляти в Іраку?» відповідаю: «Тому, що дістали!». Розповідати, що армія — це не жіноча справа! Дістали! Називали мене «неуправляемой» (некерованою), «непредсказуемой» (непередбачуваною), «ебанутой» (не перекладається). Дістали! Мене боятися! Хороший наїздник кобили не боїться! Він нею управляє! А поганого конюха кобила несе, куди хоче! То, може, просто не треба було мене так боятися і шарахатися від мене?! Я цілком нормальний і добросовісний солдат! Нічим не гірший за інших! І те, що я жінка, мені служити і виконувати свою роботу нарівні з усіма не заважає! А те, що у чоловіків з тим, що я жінка, проблеми... то дрічуть собі тихо! І не їбять мені мізки!

От і пішла, щоб довести чоловікам, наскільки вони неспроможні виконувати свою «нормальную мужскую работу» — армійську службу!

Я написала про Ірак і війну в Іраці так, як я її побачила на власні очі. Я ніколи не стану казати так, як дехто: «Я в рот єбав! Я воював! Медалі жменями давали! Я не брав!» Якщо хтось зі мною не згоден, може написати свою розповідь. Я із задоволенням прочитаю, щоб подивитися на Ірак «чужими» очима!

СПИСАНИЙ ЛЬОТЧИК... **«НЕДОЛЬОТЧИК»**

ХАРКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПОВІТРЯНИХ СИЛ

Говорити про розвалену та запущену військову освіту в Україні можна багато. Але тут не говорити, тут виправляти потрібно! Роботи в цій галузі — неоране поле! Військові навчальні заклади мають не тільки вивчити спеціаліста — вони повинні ще й виховати патріота, свідомого захисника Батьківщини. А військові ВИШі вже давно не справляються ні з тими, ані з іншими завданнями. Навчальна база розвалена і розкрадена. Досвідчені викладачі, які могли чомусь навчити, вже переважно або на пенсії, або померли. Залишились лише такі, що собі наукові ступені накупили, а навчити нічому не можуть, тому, що самі «балбеси». Рідко в якого викладача можна знання почерпнути... Про патріотизм і говорити нічого. Вже на першій лекції викладачка англійської мови говорила курсантам, до того ж, ще й російською мовою: «Зачем вам эта военщина и Украина!? Учите английский язык, уезжайте на курсы английского по обмену в США, там женитесь и останетесь в Штатах! Там наших летчиков ценят! И зарплаты у них хорошие! Один наш курсант, который хорошо английский язык знал, так и сделал...» Я не витримала, встала і випалила їй: «За таку «пропаганду» в радянські часи вас би розстріляли, відразу біля дошки, без суду і слідства! І правильно зробили б! Ви викладаєте свій предмет не в «Інституті благородних дівиць»! А курсантам — майбутнім офіцерам ЗСУ! Їм Вітчизну захищати, а ви їх херні всілякої навчаєте! Більше на жодну вашу лекцію я не прийду! Я не зраді сюди вчитись вступила!» Курс англійської я не відвідувала взагалі! В кінці на іспиті мені просто тихо поставили трійку...

Отака от блядська наука! Де все можна «порішати», чи купити за гроші, чи «відпрацювати» на кафедрах ремонтами за заліки, як у стройбаті. Наука блядська, а мала бути військовою! Тому у нас і виходять не офіцери, а «долбойоби»! Тому і армію таку жалюгідну маємо! Бо все продається, і корупція квітне!

Але, як кажуть, хто хоче навчитися, той навчиться. У школі я вчитись не любила, а от у ВИШах мені наука сподобалась, і вчилась я добре, на перших двох курсах із чотирьох навіть на червоний диплом могла б іти, але могла б...

Подала я документи в ХУПС, і нарешті у мене їх прийняли. Тільки сказали, що вже стара, 24 роки на момент вступу, і хоча за станом здоров'я проходжу медкомісію, пройшла і профвідбір, все одно потрібен дозвіл міністра оборони України! А хай ти тямися! Не вмер Данило — галушкою вдавило! Як не мало ви-слуги, так застара!.. Та ви дістали! Ви або дасте мені літати в 24, або в 44! Але літати я буду!!!

Поїхала я штурмувати Міністерство оборони. До МО Украї-ни можна потрапити двома шляхами: написати рапорт, який повинні завірити всі вищестоящі корпуси і з'єднання, і гуляти той рапорт буде по канцеляріях півроку. Чи зайняти «живу чер-гу» під Кабміном, за три чи п'ять (що надійніше) діб до прийо-му міністра. Я зробила і те, і інше! Щоб вже точно потрапити! В сухопутних військах мені перешкод не чинили, навпаки — скрізь «зелене світло» врубали, щоб якнайшвидше мене в авіацію спекатись. Тому і рапорт мій там швидко всі інстанції пройшов, і на прийом до міністра оборони я також потрапи-ла. Був тоді ним Анатолій Гриценко. Прийшла я у військовій, десантній формі, як справжній солдат, у береті, тільняшці і в «комку» (камуфляж — примітка Віри). Повсякденну нам у ВДВ не видавали (вона там і нафіг не потрібна). За великим довгим столом Гриценко вислухав всі «за» і «проти», поправив окуляри і сказав: «Хочеш літати? Літай». Всі папери швидко підписали, печаток і штампів наставили і відправили мене у «широке плавання»!..

До ХУПСу вступила без проблем. Іспити здала. Хоч іспити для льотчиків — річ умовна, бо їх більше «по здоров'ю» набира-ють!.. А навчити літати і ведмедя можна, як жартують. А ще ка-жуть: «Набирають по здоров'ю, а спрашивають по уму!» А як же деякі абітурієнти іспити «завалили», коли на англійській на анкеті відповідей танчики малювали! Або перед іспитом з ма-тематики казали: «А я уже знаю свою екзаменаційну оценок по математике!» А як на перерві в курілці обговорювали:

— А мій «трактор» за мене мазу потягнув...

— А мій «тягач»...

— А моя мама мене протеже устроила!

— А мой дядя «впрягся»...

У мене було враження, що я не про людей, а про якийсь парк сільськогосподарської техніки слухаю!.. «Трактори», «плуги», «тягачі», «бульдозери»!.. Так ці щенята про своїх покровителів відгукувались... «Шанобливо» і з «вдячністю»... Нічого сказати! Хлопців вступати приводили за ручку татусі й матусі... Знімали їм квартири, готували їсти... Я приїхала сама, ночами гуляла по місту чи ночувала на вокзалах, витратити гроші на готель чи квартиру не бачила сенсу. Потім, на час іспитів, нас заселили. Хлопців — у казарми, мене — в гуртожиток, і було нормально!

Після вступу я дала інтерв'ю якимось черговим ЗМІ і сказала, що більш корумпованого ВИШу я ще не бачила. На що начальство університету дуже образилося... А що я ще могла сказати після всього побаченого, почутого?!?

До військових вишів зазвичай вступають діти військових або мешканці тих невеличких містечок, де розташовані військові частини і армія вважається престижною роботою, тому що більш-менша стабільність і платять непогано. Вступають по блату чи за хабар. Батько льотчик — і чадо своє засовує спочатку у військовий лицей, потім — до військового вишу, тому що батько ж — льотчик! Отже, і син буде! І неважливо, чи хоче дитина того, чи здібний його «отприск», чи, як кажуть, на дітях льотчиків «природа відпочиває», гени від перевантажень вироджуються, і «сина» — трохи дебіл, однак просовують його! Ото ж і виходить, що з офіцерськими кадрами у нас в армії така проблема!..

Рідко коли в такому віці хлопці відразу після школи самі свідомо обирають собі професію, та й то вступають зразу другого чи третього, як я. Легше за все льотчика списати на медкомісії: «Ой! А у тебе щось клапан у сердечку барахлить... Напевне, спортсмен? Спортом займався, от і серце зірвав...» Тож і виходить: як кутив і бухав, то здоровий, а-от спортом — зірвав! Хлопці ображаються, але медики сказали, отже, непридатний

літати. Рідко хто настирливий і йде до кінця! Перевірити серце у цивільній лікарні і на наступний рік з медичними висновками прийти, що нічого він не зірвав і повністю здоровий. Тоді вже беруть, бо бачать, що не відчепиться! Благое, я медкомісію щоразу перед вступом проходила в льотно-лікарському медичному центрі. Тоді він ще в Ірпіні був, під Києвом, зараз — у Вінниці. Там мене викручували від і до! Тому в Харкові вже не могли сказати, що нездорова, але й тоді був інцидент... Викликав мене до себе якийсь старший дід у погонах і у великих окулярах, мало не на чотири скла, він там якимось членом був, у медичній комісії, і запитує: «Ты чего в Ираке до американцев поперлась? Что, своих ебарей мало?» А на столі в нього лежить якраз та паршивенька газетьонка, де той гнилий журналіст Ільченко написав свою гниленьку статтейку про мене після Іраку. Ну, я тоді ще десантником була, а не льотчиком, і боятись мене ніхто не навчив... Тому я підірвалась, і щоб не бити діда в пику (сива голова все-таки), змела рукою все зі столу на підлогу і кажу: «А ви там були?! Що маєте право мені такі запитання задавати?!» З нього аж окуляри спали: «Психованная! Ты комиссию не пройдешь!» Вийшла на вулицю, курю, а нерви колотить... А мені ж зараз окуліста проходить! Зайшла до окуліста. Зір на нервах як почав скакати! Добре, що окулістом була старша жіночка, хороша людина. Подивилась на мене і каже: «Иди. Успокойся и заходи снова». А могла б і відразу списати... Дякую Вам, Марія Дмитрівна, за подарований квиток у небо!.. Взагалі лікарі в ХУПСі були хороші більш старшого віку, душевні, справжні лікарі ще старої школи.

Медкомісію я пройшла. Іспити здала і вступила до ХУПСу на спеціальність по класу «винищувач», хоч мені всі дуже радили написати рапорт на вертолітника, тому що «бабі» там легше. Послала всіх до дідька! Я не для того чотири роки вам у двері стукала!!! Хочу бути винищувачем!

Чотири роки життя і навчання-служби не переповісти. Бувало всякого! Самоходи, зальоти, бійки в парках, «мусарні»...

Концерти, самодіяльність!.. Залітали вже переважно хлопці, але й я, бувало. Одним словом, було весело. Як кажуть, є що згадати — нема чого дітям розказати!

Хлопці молоді. В середньому у мене з ними різниця у віці була 6–10 років. До мене звикли швидко. Десь за півроку звикли всі. Бо мозок у них ще не був засмічений такою дурнею, як «бабі в армії не місце!», тому я товаришувала з усіма курсантами різної спеціалізації. І було мені з ними легко! На початках, звичайно, довелося пройти пару класичних інцидентів за типом: якомусь «болту» («ППОшніку» — тому, хто навчався на факультеті протиповітряної оборони) в курилці доступно пояснити «віртухаєм» в голову, що голубий берет для десантника — то святе, і його нічого знімати! То йдеш на плац, а повз — стрій курсантів в їдальню проходить, і тільки і чуєш: «Кіс-кіс-кіс!..» Навіть не реагувала! Я ж їм не «кісочка»! Тож це не до мене! А то проходиш по коридору, а навздогін чуєш: «У тебе большая жопа!» Розвертаюсь, підходжу до вискочки, стаю навпроти, дивлюсь в упор і кажу: «А в тебе маленький член». Він мені:

— А ты его что, сосала, что знаешь, что он маленький?!

— А ти мене що, в жопу єбав, що знаєш, що вона велика?

— Визуально видно, что большая!

— Так от візуально видно, що в тебе член маленький! А ще видно, що в тебе яєць немає!

Курс хлопців прискає сміхом, всі розуміють, що я його обламала, починають підйобувати! А він же п'ятикурсник! А тут якась першокурсниця, та ще й баба. Вони тільки не врахували, що ця першокурсниця вже старша за них віком і в армії трохи послужила! Та ще й де!? У ВДВ! І таких, як вони, вже давно навчилась по хребту перекушувати! «Остряк» потім підходив, вибачався, сказав, що я молодець, «не здейфила» (ото ще перед такими я не пасувала). Підходив вже не перед курсом, як тоді, коли вийобувався, наодинці, але й то добре.

От пару таких випадків, і всі починають розуміти, «де чие місце». А далі по накатаній!.. Офіцерам теж на перших порах

доводилося пояснювати, що тільняшку на мабутовську зелену футболку я міняти не буду! І чхати я хотіла на форму одягу! В армії є традиції неписані, і всі це добре знають! Змирились... Голубий берет на пілотку змінила — все ж я тепер авіатор, а не десантник...

Що мовчати на тупість і дебілізм, а також корупцію і продажність в армії я не буду, командування теж дуже швидко зрозуміло, і всі вважали за краще зі мною не зв'язуватись...

Офіцерів ХУПСу, особливо курсову ланку, я після ВДВ взагалі за клоунів сприймала! Якось на першому курсі начальник курсу, який завжди єрепенився так, що аж багровів до бурякового кольору, мені сказав: «О! Хорошо, что у меня на курсе женские руки есть, будет кому мне рубашки и брюки гладить!» На що я йому пояснила, що в нього є ще одні руки курсанта, а не жіночі, а сорочки і штани йому буде вдома дружина прасувати. Більше не чіплявся. Офіцери були двох типів. Або ті, що відразу після цього ж вишу залишались на кафедрах «начальниками «напівлюксу» (тобто лаборантами) чи курсовими. Ніде у військах не служили, нічого не бачили — і вже командири в 21–22 роки! Олухи, та й годі! Чи старі «прозжоні» бари, які на курсантах гроші заробляли за «увалки» та прогули, ще й дідовщиною іноді займались: хоче курсант в «увалку» — заплати, хоче на будівництві попрацювати, грошей трохи підзаробити — начальнику курсу «відстьогує», а той за нього всі заліки і прогули «рішає»... Так і начальству дачі вибудовуються... І всім вигідно. Мене від всього цього вивертало. Але я не лізла. Якщо це й тих, і тих влаштовує, то це їхня справа! А моя — вчитись! Хоч на кафедрах і в деканатах теж корупції вистачало, але викладачів ще трохи толкових було, тому почитись було в кого.

На першому курсі я на парах не спала і взагалі не могла зрозуміти, як можна на парі заснути!? Адже на уроках в школі діти чомусь не сплять ніколи, навіть якщо пізно лягли і не виспались. Чи у дітей енергії більше, ніж у дорослих? Але спати мені не хотілося, і лекції я писала, тоді як багато курсантів морди

плющили на партах. Але переважно вчитись було цікаво! І між курсантами на перших курсах якийсь дух суперництва і азарт був. Потім всі «забили» і вчилися, аби було... Відмінників у нас на курсі не було.

Як місто, Харків мені теж сподобався, хоч гарний в ньому лише центр, вулиця Сумська, головна, на якій все і розташовано, та ще вулиця Пушкінська, де театрів багато. Нічні клуби мене не приваблювали. ХУПС знаходиться якраз у центрі, тому культурна програма у мене була регулярна і широка. Любила «Меморіал» — там дивовижна аура, особливо ввечері, коли грає класика і б'ється серце матері (хто був, той знає). Парк ім. Горького із його канатною дорогою, парк ім. Шевченка із каскадом. Улюблені театри — «Березіль» і «Дім Актора», найкращий ресторан — це «Париж» у провулку Петровського: приємна атмосфера, вишукане обслуговування, смачна кухня і демократичні ціни. Незабутня панорама відкривається із «Вернісажу» на Благовіщенський собор напроти Костелу, де я слухала орган. Любила ходити до церкви Пресвятої Богородиці, збудованої козаками ще в XIV–XV сторіччях. Базар любила «Книжную Балку», книжковий. Там мене вперше почали продавці впізнавати (напевне, після того відеорепортажу з Іраку...), і навіть диск із гарною музикою подарували. А ще якимось менти впізнали. Одного разу ми з дівчатами влаштували собі невеличкий пікнік у парку Горького, в кущах. З нами був тоді ще один курсант, по формі. Ну, звичайно ж, вино випивали, а парк же — громадське місце! І тут два менти, як чорт із табакерки. «Нарушаем!.. Вы, девочки, отдыхайте, а вот курсантик пойдет с нами!..» — ну треба ж «бабло збити»!.. «Ми свою провину визнаємо. Тому ми або збираємося і йдемо з парку, або якщо курсантик іде з вами, то і ми всі йдемо з вами». А до того в мене вже були інциденти з курсантами у райвідділку на Ромена Ролана... Один мент дивиться на мене і запитує:

— А тебе не Надя-Пуля зовут?

— Так.

І тоді другому каже:

— Пошли отсюда. Эта своих не бросает.

Вони пішли, ми посміялись із ситуації і теж зібрались і пішли. Пікнік «накрився».

Не любила я базар «Барабашово», особливо тряпошні ряди, але за будматеріалами на «Барабашовку» і Центральний ринок часто доводилось їздити, коли в казармах ремонт робили. Улюбленим відділом в супермаркеті «Рост» був відділ канцелярії. Там я годинами могла гуляти, широкий вибір був.

У Харкові багато красивих місць, всіх і не змалюєш... Найбільшу кількість рок-концертів у своєму житті я відвідала в курсантські роки в Харківському будинку культури «Україна». Гарні були часи...

Та бувало і нелегко... Того року, коли я поступала, взяли ще двох дівчат, близнючок, на наземний факультет. Відразу після школи, вони були сиротами. А за пару років до нас навчались ще чотири дівчини-контрактниці. Вони вже жили в гуртожитку на Холодній Горі, і нас трьох поселили туди ж, тому хату мені шукати не довелось. Із льотного факультету я була одна. Перша за вісім років за попереднього випуску жінок-авіаторів. Жилося нам непогано, але на Холодній Горі частину скорочували, і в гуртожитку почалися перебої зі світлом, опаленням, водопостачанням. Врешті-решт, взимку при -32°C у нас у кімнаті згорів бойлер, порвало батареї, і на підвіконні замерзла вода в чашці, -2°C було в кімнаті. Електрочайник із перебоями закипав протягом 40 хв. Його вистачало, щоб запарити три «Мівіни», залити три чашки чаю — це була вечерея з батоном і майонезом під 0,5 л горілки. І швидко, поки трохи зігріті, лягали спати на одне, зсунуте з двох, ліжко, закидане всім одягом, який був. Всі втрьох вдягнені і взуті в берці! Отак грілись... Терпець мешканців увірвався, і ми викликали генерала. Я йому задала питання: скільки ще терпіти такий стан речей?! На що він мені відповів:

— Ну ты же давала присягу стойко и мужественно терпеть все тяготы и лишения воинской службы!

— Я-то давала! А от ці діти, яких ви відразу після школи взяли, вам ще ні в чому не присягали! Тому ви знайдете, куди їх поселити! А я і намет взимку на КПП поставлю і проживу!

Генерал підахуїв від того, як я на нього визвірилась, і нам всім трьом знайшли кімнату в гуртожитку на Олексіївській на другий же день!

Там ми прожили до кінця навчального року. Потім баб набрали, відразу після школи, ще кагал. Всі «трактори» вирішили скористатись новою хвилею, що дівчатам вже непотрібно рік вислуги, щоб до військового вишу вступати, а можна відразу після школи, як хлопцям (попередній наказ розчинився у повітрі, чи він взагалі тільки для мене діяв?..), і почали пхати своїх дурочок в армію!..І під це нам нарешті виділили казарму. Більшу частину ремонту я там робила своїми руками, і ми в'їхали! У нас була кухня, і можна було почати більш-менш нормально харчуватися, а то на сніданок я приїздити не встигала, на вечерю після сампо (самостійна підготовка — примітка Віри) вже не лишалась, а на обід до курсантської їдальні коли ходила, а коли на «сумський» базар за чебуреком і чашкою хімії Maggi, і зрозуміла, що так недовго і до язви! У курсантській їдальні теж херово готували.

У жіночій казармі я була старшою. Звичайно ж, серед тих дівчат, яких понабирали і кожного року набирали все більше і більше, ніяких військових не вийшло... Хто ще вчився більш-менш, то хоч спеціалістом своєї справи став, а решта дури дурами!.. Але жили ми весело. То в «самоходи» через паркани лазили всією казармою по ночах на дискотеку, то прямо в казармі якісь костюмовані вечірки влаштовували, то в розвалений, покинутий будинок навпроти виберемось вина попиту вночі... Але бабське царство є бабське царство! Гадюшник ще той... Із чоловіками мені куди простіше ладнати... Командиром у нас була капітан Юзова Ірина Юріївна. Виглядала вона як Барбі і по суті була такою ж, але для побуту дівчат робила все. І у нас було все! І пральні машини, і бойлери, і найкращі меблі, і тренажери, і електроплитки, і холодильники — просто райські

умови для армії! Після роботи з дівчачим підрозділом вона отримала звання майора і не побоялась взяти курс хлопців-інженерів. Коли я її крайній раз бачила, вона мене дуже здивувала... Вона стала чимось на мене схожа — така ж «мужланка,» і з хлопцями і своїми курсовими офіцерами вправляється чудово. І нехай мені потім не розповідають, що баба мужиками в армії командувати не може. Ще й як може!

На курсі першому чи другому я перехворіла всіма дитячими інфекційними хворобами залпом. Я в дитинстві нічим, окрім грипу чи бронхіту, не хворіла. А тут, у 25 років, все підряд: і краснуха, і скарлатина, і вітрянка! Місяць в ізоляторі, в шпиталі провалялась! Чимось на в'язницю було схоже: теж грати на вікнах і їжу через «кормушку» (віконце в дверях — примітка Віри) подають, і теж одиночка! Та ще й купатись не можна. Свербіло все тіло так, що гадала — чокнусь! А чухати не можна! Щоб себе чимось відволікти, лекції переписувала, з глини ліпила. А заразилась від курсантів, коли їх в ізолятор приносила і через вікна передавала цигарки і шоколадки. От і нахалась вірусів. Правду кажуть, що дитячими хворобами краще в дитинстві перехворіти — легше переноситься і скоріше забувається.

Ще колись, як на свято Івана Купала додому в Київ їздила, на нічних гуляннях на Дніпрі із театральною трупкою «Сварга» (я ще іноді грала в театрі, коли була можливість) під час якихось каскадерських трюків мені на ногу впала палаюча дубова колода, добре прибила ногу і опік лишила. Повернувшись до ХУПСу, я засипала рану стрептоцидом і берці вдягла, щоб не фіксувати травму, бо медики списати можуть... Так і ходила, дура! Аж поки нога гнити не почала! Дала б краще їй відразу загоїтись, а то свою стрептодермію мало до екземи не довела. І ще місяць в лазареті провалялась і в тапочках під форму ходила, поки зажило. От вмю ж я сама себе покалічити! Як кажуть, через дурну голову і ногам горе. Поки я валялась у лазареті, хлопцям з мого курсу якраз сержантів дали (звання сержант присвоїли), і вони робили «викат» (п'янку, погони обмивали)

в курсантській їдальні, коли курс у наряд по їдальні заступив. Мене теж запросили, але ж із лазарету не відпускають... Тоді вночі хлопці приперли драбину з їдальні, щоб зняти мене з верхнього вікна, бо на хвору ногу стрибати не могла. Так я втекла з лазарету. Ніч з хлопцями погуляли, за пагони випили, і під ранок вони мене в те ж вікно і засунули! Не так весело було випивати, як з лазарету через вікна тікати!

На наступний рік після мене до ХУПСу вступили дві контрактниці на наземні спеціальності — Цвіловська Марина і Стоянова Аня. Жили ми в одній кімнаті в казармі (казарма була кімнатного, а не кубрикового типу), і це був повний симбіоз, тріо душ! Марина була така ж ебанута, як і я, тільки трохи жіночніша. Вона теж із ВДВ прийшла. Я в 95-тій бригаді служила, в Житомирі, а вона в 25-тій, на Дніпропетровщині, і посади у нас були однакові із «зірочкою» — старший оператор ПТУРа. Стрибків з парашутом у неї вже тобі було більше за сотню, вона ще в ДОСАФ починала. А Аня була просто риже (руде) сонечко! Жилося нам дуже комфортно втрьох. Це були розумні дівчата, які знали, що таке служба і чому вони в армію прийшли! Марина поступила на зв'язківця, вона хотіла до Одеського Сухопутного вступати, але на командні факультети ВДВ жінок не брали, як і на льотчиків, у принципі! Промучившись рік і зрозумівши, що душа якщо не в небі, то не на місці, Цвіловська, як і я, заєбала Міністерство оборони і перевелась до «сухопутки», яка вже на той час була переведена до Львова. Нам з Анєю дуже не хотілось відпускати Марину, без неї вже жилося не так, чогось бракувало. Але це був її шлях. Зараз Цвіловська служить у тому ж Сухопутному університеті, який закінчила, на факультеті ВДВ, який знову зі Львова перевели до Одеси! Військовий долбобізм неосяжний! А Стоянова Аня у Вінниці в Повітряних силах, у забезпеченні з'вязку і управління.

Мені в ХУПСі теж «зайоби заходили». Я пошила собі повсякденну льотну форму із двома синіми спідницями «міні» і в стилі Коко Шанель, відпустила трохи довше волосся і фарбувала його

кожні два дні в новий колір. Аж сама себе в дзеркало зранку не впізнавала!.. Яюсь мене зустрів начальник льотного факультету на плацу і каже: «Ботинки классные (мені якраз тоді сестра подарувала, дуже стильні були) и юбка мне нравится (якраз в стилі Коко Шанель була), вот только рыжих не люблю...» (я тоді якраз була пофарбована у колір з назвою «Огненное танго» — можете собі уявити, що це був за колір). Я заржала! Постриглась під 0,3 і поїхала на льотну практику!.. Все ж таки бабська казарма псує солдата!

Ще в Харкові я познайомилась із двома хлопцями не з військової сфери, дуже неординарними людьми — Калякою Сергієм і Децом Андрієм, які стали мені хорошими друзями!.. Коли вони крадькома вперше пробирались до жіночої казарми (що є страшеним табу!) через паркан, вони в якомусь магазині, де було відкриття чи презентація, вночі з дверей зірвали цілу гірлянду повітряних кульок і приперли це все нам у казарму. Зранку, коли всі прокинулись, то побачили, що весь ЦП (центральный прохід) казарми завалений кульками. Дівчата були в захваті! Ці хлопці взагалі вміють дивувати! Каляка, наприклад, міг прийти в гості, поки ми на парах, наварити на весь дівчачий підрозділ борщу. Або відвезти кагал дівчат подивитись на парусну регату! Про те, щоб просто подарувати дівчатам квіти, я взагалі мовчу. І це при тому, що сам він — серйозна людина! Кандидат економічних наук і бронзовий призер Європи з кікбоксінгу в тяжкій вазі! На змаганнях він запропонував мені бути його секундантом, і це була велика честь для мене! А Дец — «начальник мусорки» у самому прямому розумінні. Харківського сміттєзвалища. Коли він розповідає, який контингент у нього сортувальниками сміття працює (від професорів до колишніх зеків), і те, ЯК він це розповідає, від сміху луснути можна. А взагалі ці хлопці нам часто і багато в чому допомагали. Нас пов'язує багато сміху і пригод, за які я їм дуже вдячна!

Наступного за моїм вступом року на льотний факультет вступила ще одна дівчина, Віка Мікотова. Через рік взяли ще

одну на вертольотчика, і знову з жінками в авіації діло заглохло... Віку перевели відразу на третій курс, на курс попереду від мене, тому що в неї вже була одна закінчена вища освіта авіаційного профілю. Вона тільки доздала академічну різницю. Це надзвичайно розумна дівчина, самоорганізована, поліглот і до наук дуже здібна. Випустилась вона по класу винищувачів із червоним дипломом, літала на Міг-29. І хто б там що не розповідав, льотчик вона хороший. Усі злісно очікували, що ми з нею станемо конкурентками, але ми стали добрими подругами. Проходили разом льотну практику, вміли «відриватись» на дозвіллі, і нам завжди було цікаво разом, було про що поговорити. Віка служила в Бельбеку і в Саках, і коли Крим «віджала» Росія, вона зі своїм чоловіком, теж льотчиком-винищувачем, не зрадили Україну і не вступили до російської армії, а перевелися до Миколаєва. За що я їхню родину дуже поважаю!

**«НЕ ЗНАЮЧИ
БРОДУ, НЕ ЛІЗЬ
У ВОДУ»**

ГНИЛЕ БОЛОТО БРОДИ...

На вертольоти мене відправили служити в Броди. Броди — це маленьке містечко у Львівській області. Засноване воно було ще за часів Київської Русі на перетині торгівельних шляхів, де болотисту місцевість можна було б убрид перейти, і назву отримало таку ж. Торгували тоді там переважно жида, там же й осіли, тому населення дуже асимільоване єврейсько-українське.

Кажуть, на Західній Україні люди дуже хороші... Та не вірте! Люди є всякі скрізь. Бродівчани ввічливі і набожні люди. Але це тільки в обличчя. Поза очі це пліткарі, а до церкви ходять, щоб «парад шуб» продемонструвати сусідам на заздрість.

Броди знаходяться на однаковій відстані від Львова, Рівного, Тернополя і Луцька, від кожного обласного центра по 100 км. Тому ціни на все дорожчі, ніж у великих містах, торгаші кажуть, що везти далеко... Ну прямо «шовковим шляхом» місяцями каравани з Китаю женуть. Якщо на базар прийти у військовій формі, то ціни для тебе злітають удвічі. Прямо, нахабно, не соромлячись, так і кажуть: «Ну ви ж військові, багато заробляєте! Можете і заплатити! Чого це я буду вам дурно віддавати!?» Військових місцеві дуже не люблять (у місті стоять дві військові частини, вертолітна і радіорозвідка), особливо льотчиків. Називають москалями і заздряють, що ті багато отримують. Середня зарплата в Бродах — 600 гривень. Я як льотчик отримувала 6000 гривень. Ще в Бродах престижно працювати на газопроводі «Дружба» — там теж платять добре, тому всушенешся тільки по благу. І в армію — за хабар командир.

Спочатку на мене бродівчани в місті і на базарах аж пальцями показували і пліткували, шушукались. Йду, а за мною «ліс шумить». І зачіска їм була дивна! І я не така! Мало не як від чорта, від мене шархались, аж дітей ховали, коли я йшла! З часом трохи угамувались.

Саме містечко невелике. Його навхрест за півтори години можна перейти. Дивитись нінащо. В центрі був книжковий магазин, там іноді влаштовували у вітрині виставку дитячої творчості перед святом, ходила туди дивитись, як в «Ермітаж». Ще є музей, в якому я була єдиним відвідувачем за довгий час... Із розваг — нічого! Навіть рок-концерти якихось місцевих молодих музичних гуртів були заборонені! Бо церква вважає рок «сатанинською» музикою!

Зате церков на таке маленьке місто аж одинадцять! Різних конфесій, які між собою постійно сваряться і ворогують. Ще якийсь один приватний кінотеатр, де застарілі фільми крутять, один нічний клуб (меру Бродів належить) і з десятків відстійних кабаків із поганою кухнею і «пальною» випивкою. В кабаки звичка в бродівчан ходити із малими дітьми, бо дівати їх нікуди. Батьки п'ють — діти вчаться. Були в Бродах і магазини, куди я любила заходити: канцелярські, квіткові, там завжди можна було щось мистецьке придбати. Ще магазин біля частини є, «Делікатеси». Завжди свіжі продукти, ввічливі продавці, та й плітку завжди свіжу почути можна...

Щоб не здуріти від нудьги, я часто виїздила до великих міст, найчастіше — до Львова. По театрах походити, в кав'ярнях смачної кави попити, та й просто побути серед людей, які на тебе пальцями не тикають... У Львові в мене багато друзів, тому завжди було що робити. Їздила ще якось до Почаївської лаври (вона там поруч) Московського патріархату. Кажуть, місце намолене... Але як побачила «прейскурант цін» на дверях, то аж заходити було гидко!.. Нічого душевного чи святого я там не побачила...

Справжньою і єдиною розвагою для бродівчан були базар і секонд-хенд! На базар вони збираються, як на свято до церкви! Там і себе покажеш, і на людей подивишся. А потім ще тиждень пліткують на почуті теми до наступної суботи (базар щосуботи). Секонд-хенд на Захід України завжди доходить якісний і з більшим вибором, аніж на Схід. Тому там було все: і одяг, і побутова техніка (б/у), і якісні європейські продукти.

Якогось разу гуляла містом, лазила по Бродівській фортеці. Від неї мало що лишилось, тільки вали. Але колись це була хоч і невелика, але гарна шестивежова фортеця (вона й на гербі Бродів зображена). За укріпленнями якраз секонд-хенд, на пустирі. Там якась бабця корову випасала, на галявині. Я з валу сходжу, вітаюся, а вона в мене запитує:

— А що там?

— Ваша Бродівська фортеця, — кажу я їй.

— О! Це ж треба! А я оце тут вже тридцять років живу, як заміж сюди вийшла, отут корову пасу, а що там крепость є, я і не знала...

В мене був шок! Люди, для чого ви живете?!? Чим є ваше життя!? Навіщо так жити!!!? Зате де базар і секонд-хенд, знають всі.

От у цьому всі бродівчани... Мета всіх місцевих дівок — якнайшвидше женити на собі молодих лейтенантів, поки всіх не розібрали, понароджувати дітей і товктися все життя в своєму гнилому болоті — Бродах, гордо вважаючи, що своє головне жіноче призначення вона виконала і тепер — шанована газдиня!.. Не доведи Боже так жити!!! А від одного бродівського «бізнесмена», коли почалася анексія Криму, я почула: «Та мені все рівно, чи Європа, чи Росія! Я скрізь приживуся!..» Решта чоловіків просто п'ють. От і в цьому ще бродівчани...

Ще у Бродах є синагога, велика і гарна, але розвалена ще відтоді, як у II Світову війну там був Бродівський котел. Якийсь черговий мер Бродів (в наші дні), євреїв за національністю, навіть гроші від діаспори з Ізраїлю отримав на відбудову синагоги. Але гроші вкрав і втік до Польщі, збудував там собі будинок. А ще євреїв. Жиди теж різні бувають. От і це ще характерна риса бродівчан.

Із найкращого там тільки природа! Шкода тільки, що у Бродах водойми немає. Ні, боліт там вистачає! А от широкої чистої води, щоб плавати, як річка Тетерів у Житомирі, немає. Запливів мені дуже бракувало. Вештатись лісами я любила і взимку, і влітку. Особливо гуляти там, де закинута частина РВСН (ракетних військ стратегічного призначення). А ще любила сидіти на вокзалі, на пішохідному мосту, курити і дивитись, як проходять вантажні потяги. Було таке бажання стрибнути прямо з мосту на вагон і поїхати геть з тих Бродів, щоб не згнити в них, як всі місцеві!.. Товарняками я теж подорожувати дуже люблю, своєрідний вид автостопу... Та служба є служба, нікуди не дінешся...

Після прибуття в Броди мене відправили на перенавчання із літаків на вертольоти. Бо про гелікоптер я знала тільки, як до нього підходити для десантної висадки. Перевчили. І стала я літати на вертольотах Мі-24. Літак мені більше подобається. Він верткіший в небі, літає швидше і вище і, як казав один льотчик, теж перенавчений на вертолітника, якимось надійніше себе відчуваєш, коли під собою крило бачиш! Але і вертольоти мені сподобались. Коли летиш

над водоймою в метрах двох від водного дзеркала, по ньому круги від маху лопастей розходяться — видовище вражаюче! На літаку так не пройдеш. Гелікоптер літає переважно на малих і гранично малих висотах, і є в цьому своя чарівність... Ніколи не забуду один випадок. На навчаннях ми відстрілялися із вертольоту, і коли були вже в бойовому розвороті на відхід, побачили на полігоні (навчання проходили на Житомирському полігоні) лося! Ми йшли десь на 5–7 метрів від землі, і лось був просто в шоці! Він почав так швидко копитами відгрібати, щоб втекти від цього летючого жаху за назвою «вертушка»! Це було так потішно. Як добре, що таку красу можна розглядати із вертольоту! Взагалі мені подобається літати на всьому, що літає! Як казав ще один льотчик про нашу роботу: «Це такий кайф, а тобі за це ще й платять!..»

Але, окрім кайфу, який буває не так часто, бо, як завжди в українській армії, пального немає, це ще й робота. Служба службою, тільки більш нудна, ніж у десанті. Живеш від польотів до польотів, тоді весело, а так нудишся. Як кажуть, найважче в роботі військового — це чекати війни...

А робота це дуже «тяжка»... Вийшли з ранку о 8 годині на шикування, потім — в класи, буцімто для підготовки, ляси поточили, насінням поплювали, потім, о 9 годині, починають зі служби «линяти». Майори, за ними капітани, старлеї, і вже о 12 годині йде останній лейтенант. Когось одного, наймолодшого, лишають на «стріомі», якщо щось — дати виклик всім, щоб зібралися. Броди — місто невелике, можна було швидко з любого кінця прибігти, а так всі йшли домашніми справами займатися, на службі все рівно робити нічого, якщо замполіти якоюсь дурнею не навантажать! З 13 до 14 годин — законний обід! Льотна їдальня працює, але йде туди, якщо не польоти, тільки наряд. Далі збір: о 15 годині починають сходитись лейтенанти, за ними старлеї і капітани, ну, а за служені майори і вище приходять тільки під 17 годину на шикування! От такий-от «тяжкий, трудовий» робочий день!.. Я від такого «перенапруження» дуже швидко почала дуріти!.. У наряди і на бойові чергування мене не ставили, бо баба! Почала воювати спочатку за наряди. От дурні чоловіки. Я вас не зрозумію!!!

Чи вам же не легше буде, якщо ще плюс одні руки в «помів»?! І так у всьому! Завантаження, розвантаження боєприпасів: «Ти баба!» А як навчання і потрібна швидкість, то вже і чхати на те, що ти — баба! Можеш — то вантаж, копай, пхай, тягни, неси! Та можу, можу! Усе я можу не гірше, ніж ви, а то ще й краще! І допомоги у вас ніколи не попрошу. От так і з нарядами: то не пускали, а то як розпробували, що я до нарядів безвідмовна, то я з них «через день на ремень» і не вилазила. І не скаржилася! Бо хоч якась робота! А наряди ж-то вже важкі! Ходити — тин охороняти! Плити металеві рахувати, щоб місцеві на металобрухт не розтягували. Ото тяжко! Ну, баба точно не впорається!..

Та звикав полк до мене довго. За півроку цього не сталося, за півтора я вже втратила всяку надію. Аж через три роки, нарешті, звикли! Це через те, що контингент більш старий і вже закостенілий мізками. То я здебільшого служила зі своїми однолітками чи молодшими за мене хлопцями, а тут старі. От і звикали довше. Швидко мене сприйняли такою, як я є, тільки молоді льотчики, мої однокашники, яких, крім мене, в Броді потрапило ще троє, із молодших курсів, що приходили після нас, бо вони мене ще з ХУПСу знали. З рештою діло було туго... Та й мені з ними було нудно. Розмови тільки про рибалку, полювання, собак (всі ж «собачники» на полюванні), машини, і наостанок — про дітей і те, яка жінка сука! От і всі інтереси! Було пару байкерів, то ті про мотоцикли «спортяги» переважно спілкувались.

На БЧ (бойові чергування) мене не брали, тому що два екіпажі (шість людей) живуть в одній кімнаті, а льотчикам їх дружини дірки у голові проїли: що це я там одна з ними п'ятьма буду в тій кімнаті робити?! Дури недалеко! Нічого мене по собі судити!.. Але потім зрозуміли, що і на БЧ я незайва. Особливо влітку, коли дні довгі (так як на БЧ тільки у світлу пору доби вертольотчики заступають). Виїздиш о 3–4 годині ранку на аеродром і повертаєшся о 23-й годині. А взимку, коли день на БЧ коротший, ніж на службі, то туди і не всунешся! Бо всі «заслужені» туди ходять! Всякі майори «бананові», замполіти, яких влітку туди й не заженеш. Тому літнє БЧ — для лейтенантів! Робота на БЧ теж «не бий лежачого». Виїхали на

аеродром, впали на ліжка, включили по «теліку» порнуху — і спати цілий день! Тільки по навчальній тривозі потрібно швидко готовність по кабінах вертольоту зайняти. Реальні вильоти з БЧ бувають рідко. А ще — поїсти тричі на день льотну пайку, сходити в їдальню. Для мене така робота на БЧ і справді була тяжкою! Так багато спати і жерти я не звикла! Тому днями вешталась по аеродрому. То суницю, то гриби збираю, то візьму косу і територію обкошую, то засмагаю, то вишивання з собою візьму, то траву на стоянці щипаю, а то на «метео» (метеорологічну службу) кави попиту зайду до Ані з Мариною. Аня — моя землячка, із Києва, та ще й з Троєщини! Теж життя і служба аж у Броди її закинули. Марина — капітан, начальник метеослужби. Дівчата високоінтелектуальні, розвинені, тому ходити я до них любила. А ще на ПДСку (парашутно-десантну службу), на об'єктивний контроль і в зв'язок — там теж дівчата були. Але все на «короткому повідку», бо від вертольота далеко відходити не можна, щоб встигнути готовність зайняти! На БЧ мені заступати подобалось: від начальства подалі, до реальної роботи поближче! Тому бойових чергувань у мене за рік могло бути 180 днів разом із нарядами. І я не скаржилась. Потім можна було відгули брати за перепрацювання, але давали їх неохоче.

Польоти у вертольотчиків частіше, ніж у льотчиків, бо вертушки жеруть «керосу» (керосину) поменше, але все одно недостатньо. Тому витрачають їх, передусім, на підготовку «перспективних»! Баба в авіації апріорі бути перспективною не може! Тому польотів «на себе» у мене було небагато, а більше «у складі екіпажу». З більшістю льотчиків я літати не любила. Не люблю літати з тими, хто неба боїться! В них вертоліт по небу не пливе, а скрипить! Рідко коли якийсь льотчик у польоті «лихачити» любить! Тоді і політ «живий» виходить! І кайф ловиш! Але я всього лише оператор і права вибору не маю. Це вони мене вибирають. І більшість командирів екіпажів зі мною літати теж не любили, тому що була я не найтолковішим штурманом, просто тому, що це була я!.. Але коли польоти були більш-менш частими і особливо нічними, а льотчики пілотувати стомлювались, то дехто із операторів віддавав мені свої польоти. В плановій таблиці польоти писалися на них, а в кабіні сиділа я.

Це влаштовувало всіх. Бо я не маю поняття, як це — втомитись літати, і рада кожному польоту і кожному ковтку неба!..

Особливо я любила «генеральські» польоти. Це почалося тоді, коли вийшов наказ, що за польоти зарплата подвійна, якщо за рік налітаєш 15 годин, і всі старі пердюхи, котрі вже були давно списані із льотної роботи за станом здоров'я і за віком, і деяким вже навіть повірізали якісь органи (по типу жовчного міхура чи щитової залози), раптом «омолодилися», оздоровилися, медичні картки і історії хвороб десь погубили, і за подвійні гроші знову були готові до польотів! От тільки в кабінку літати і в небо підіймати свої старі зади вони вже не хотіли, а тільки гроші брали! Такі, як, наприклад, начальник армійської авіації сухопутних військ, генерал-майор Пістрюга! Тому генералів у планову таблицю писали, а вони не спромогалися навіть на польоти приїздити із своїх нагрітих крісел у київських кабінетах! От і літали за них інші льотчики. А якщо якийсь інцидент чи аварія, то планову і переробити швидко можна... Всі порушення льотної безпеки налице! Але я їм була тільки рада! Бо за рівнем генерала не політ по колу планували, а висоту чи складний пілотаж! Ніхто із вертолётчиків на висоту 4–5 тис. метрів «лазити» не любить. Але мені — за щастя! І маску кисневу на такій висоті я ніколи не вдягала. До кисневого голодування я малочутлива, бо курю. Але «генеральські» польоти завжди виконував мій командир ланки, майор Леонтьєв, а льотчик він — найкращий з тих, кого я за життя зустрічала, тому за ці польоти я готова була битися і їх зубами вигризати!!!

Але бувало всякого... Мене і від польотів відсторонювали, коли ми екіпажем некерованими ракетами вистріл з перельотом на 2,5 км зробили. Я командирку відлік давала, а він мене не почув, бо радіоефір був засмічений... Мене і хвалили, коли я єдина із операторів керованою ракетою в ціль влучила... Та все ж більше мене «журили», ніж «жалували», а подяки, як і всім бабам, тільки до 8-го Березня давали. Що б я не робила і як би не старалась, все одно зальотчиком була!

Тому від такого нудного життя і служби в Бродах році на другому я спиватися почала... Не те, щоб геть, але досить часто. Всі

лейтенанти через це проходять, перші два роки бухають, куралесять, а потім одружуються, за розум беруться. В мої плани це не входило, але улюбленої роботи і цікавості в житті бракувало... Якогось разу травонулась я в якомусь кабаку «пальонкою» (неякісною горілкою) і, не дійшовши до гуртожитку, вирубило мене в якихось кущах. Їхав своєю машиною наш начальник, побачив мене і замість того, щоб допомогти, поїхав розтрезвонювать: «Он! Вона в кущах п'яна валяється, ще й у формі!» Їхав наряд з БЧ, допомогли мені дійти до гуртожитку. Не те, щоб я перша чи остання так у кущах спала, та й діло було вже після служби, от тільки неправильно зробила, що у формі пити пішла, потрібно було перевдягнутись, а то й сама розумію, що воно якось негоже, коли «лейтенантські зірочки» в кущах валяються!.. Але я в кущах і полковничі зірочки бачила і не здавала нікого, а допомагала, але то — на совість кожного. Та мені цього не пробачили. Найбільше дружини військових верещали: «Как она могла!? Она же женщина!» От як могла, так і нахуярилась! Але не мені їх вчить! Вони і самі, більшість бухають і блядують неслабо! Поки їх чоловіки в Африці на місцях гроші заробляють! Але ж кожна із себе корчить пристойну «пані»! Це тільки я у них завжди «ебанута»!

У полку наді мною влаштували показовий суд «офіцерської честі»! О! Звучить-то як! Офіцерська честь! А я-то думала, що такі високі слова в армії вже давно забуті! Вони-то й справді вже давно забуті... Згадуються тільки в таких випадках. А що таке та «офіцерська честь» — цього вже давно офіцерів не вчать. Не ті книжки ми читаємо, як «Честь имею!»... На показовому судилищі мене чорнили, чихвостили і пальчиком журили: «Ай-яй-яй! Як ти могла?! Льотчики ж не п'ють!» І тут мене від такого лицемірства і брехні від сміху просто «на хом'ячки порвало»! Я сказала, що ще не бачила ні льотчика, ні жодного військового взагалі, котрий не п'є чи не пив! Як у нас кажуть, людина, яка не п'є — або хвора, або падлюка!

Усі переважно просто мовчали, бо розуміли, що це — цирк, але одна все-таки падлюка знайшлась... Бо не може ж льотчик бути хворим! :) І сказав, що от він не п'є! А чи не він оце ще вчора байки розповідав, як вони в лейтенантські роки всі кабаки в Бродях

перерахували і додому рачки повзли?.. Але нехай кожному буде його сумління суддею! Я просто їм сказала, що пила і пити буду! Просто не буду більше пити З НИМИ...

Далі, щоб не здуріти від нудьги в тому гнилому болоті Броди, почала себе чимось займати... То ремонт у своїй кімнаті в гуртожитку двічі робила, бо стіни на мізки тиснули. То сусідам ремонт робити допомагала, якщо ті були не проти. То на двох кухнях в гуртожитку, на першому і на другому поверхах, ремонт переважно з дівчатами робили, бо чоловікам кухні і нафіг не потрібні, вони до льотної їдальні ходили чи у кімнатах готували. То сніг із даху зимою чистила. То кришу рубероїдом крила, тому що протікала. То прибудинковою територією зайнялась, паркан збудувала, газон посіяла. Бродівчани цій моїй хазяйновитості були не дуже раді. Швидше, навпаки — це їм заважало. Вони звикли як свині жити, хліви перед вікнами будувати, свиней і курей у них тримати, і це їх влаштовувало! В Бродах навіть смітєвих баків не було! Машина приїздила два рази на тиждень, стояла по 10 хвилин у дворі, сміття збирала. Якщо з роботи прибігти викинути не встиг, то ще тиждень стоїть, або ж кидали, де бачили! Я такого ще ніде не зустрічала, де б не жила! Навіть у селі люди охайніші! А тут — місто!.. Потім на якихось чергових виборах якийсь черговий мер нарешті контейнерами для сміття місто забезпечив! Раді моєму працелюбству були хіба що завідувач гуртожитку і я сама, бо без діла не сиділось. Із жіночою частиною гуртожитку, яка була не така численна, аж п'ять чи шість дівчат (кожна або сама військова, або дружина військового), я товаришувала. Любили пити каву з ранку і курити, збиралися на обіди і вечері. Час за «лясами» веселіше проходив. Тому дякую Лені, Лесі, Галі, Марійці, Ларисі і Пушкаруку Олегу за добре сусідство!

Лена була дружиною офіцера і працювала психологом в дитячому садочку. В них був дуже творчий і дружний колектив, веселі дівчата, які не лінувались робити чудо-ранки із дітками! Я любила їм в цьому допомагати. То стіни в дитячому садку розмальовувала, то якісь декорації робила. Лена завжди якусь роботу в гуртожиток приносила, і ми з нею всі ночі за творчістю проводили. Коли її

чоловік перевівся, а потім вони взагалі переїхали на Волинь, мені стало бракувати творчої роботи і веселого товариства.

Ще з дітьми військових, льотчиків якісь театральні постанови до свят робила. Все за власної ініціативи, бо більше це нікому в армії не потрібно. Всі концерти самодіяльності завжди із-під примусу замполітів робляться, рідко коли є хлопці, охочі до сцени. Та в нашому полку було трохи, то щось робили...

Діти військових мене дивували. Наче і із заможних родин, і все в них є, а на подарунки налітали так, як ті діти-голодранці з Іраку, яким я обіцяла патрони в розсип чергами роздавати. Цим теж хотілося роздати...

Отак от якось я коротала п'ять років своєї служби у Бродах. Кажуть, що якщо ти прожив на одному місці п'ять років, то далі ти вже «місцевий»... Як добре, що я там більше п'яти років все ж таки не прослужила.

Справжньою віддушиною в Бродах була Світлана Кравчук. Жінка-льотчик, майор, одна із найкращих спеціалістів своєї справи і дуже розумна людина. Правду кажуть, що жінки-дури в авіацію вкрай рідко потрапляють. І Світлана Кравчук, і Віка Мікотова — із золотими медалями і червоними дипломами. От тільки я «не вийшла». Чоловік у Свети теж льотчик, один із найкращих! Обидві ці родини — і Світлани, і Віки — приклад того, що люди однієї професії, особливо льотної, це завжди — міцні і здорові сім'ї. Ці жінки чудово справлялися з тим, щоб і дітей народити, і роботу свою якісно виконувати! І держава на їхнє навчання кошти недаремно витратила. Хоч більшість чоловіків зі мною погодяться, скриплячи зубами.

Світлана завжди вирізнялася із бродівського натовпу своєю неординарністю. Навіть одним своїм зовнішнім виглядом (тим, як вдягається) вона розриває те гниле місто навпіл! Броди її теж довго не сприймали. Потім вгамувались. З'явилася я! Отож недивно, що зі Светою ми стали добрими друзями. І я дуже вдячна їй за те, що в Бродах була не самотня. Вона друг, який завжди підтримає.

Ще я в Бродах «воювала» за Африку. Багато разів писала рапорти на ротацію для виконання миротворчої місії в авіаційній складовій українського контингенту, тому що тільки там можна було

налітатись. Польоти там півроку щодня, по 7 годин на день. Не те, що в Україні, «раз на указ». Але ж, ясна річ, таке щастя не для баби! Ну як же ж! Така складна робота! Бухати, літати та спати. Та й як це дружини льотчиків витримують, що я там одна з ними усіма цілих півроку буду?! Та і чоловікам нафіг треба, щоб я потім ще, чого доброго, їхнім жінкам про все їх блядство із африканками, купленими за п'ять баксів, розповіла!.. Проходила я вже все це. Та і нафіг воно мені треба. Мені потрібні були тільки польоти, досвід, практика. Але Африка як місія в цілому — це своя корупція. Хочеш поїхати, грошей заробити — плати. Віддай дві зарплати! Наземний склад, той, що обслуговуючий персонал (банщики, кухарі, складники і ще всіяка хрень неясна), платили всі, а льотчики, інженери і техніки — по блату... Тому фіг всунешся. Особливо, коли зарплати почали збільшувати, то мало ноги одне одному не «підпилювали»... Дивитись на все це було гидко! А командир полку їх ніяк інакше, як «Ну що, товариші заробітчани!?» (а не льотчики чи офіцери), і не називав! І був, по суті, правий! Корупцією просмерділо все наскрізь, від рядової ланки до генеральської в нашій «армії»! Але поки було спокійно, це ще терпілось.

Та от, ЩО наші «заробітчани» і надалі роблять по ротаціях, і льотчики — в тій же Африці, коли в самих у державі війна йде?! Це вже, блядь, питання! У країні безтолково трактористів із колгоспів мобілізують, що ті б мали поля орати та засівати, тоді як «вояки» від війни подалі в «теплі краї» тікають, хоча мали б воювати і землю свою захищати! Суки! От тільки доберуся до Генштабу! Розхуярю, нахуй, весь той генералітет, що присмоктався своїм рилом до корита і міри не знають! Йобані гандони, блядь! «У розход» всіх, на передову нахуй! І заградотряди позаду! Щоб навчити покидьків, як землю свою любити і Батьківщину захищати, життя не жаліючи. Як присягу давати! Тварі!

А далі почався Майдан, Крим, АТО, війна і моя совість більше не дозволили мені в Бродях сидіти і шкуру свою ховати!..

МАЙДАН

На бойове чергування Збройні сили заступають для варти кордонів своєї країни. Тому для кожного роду військ від кордону є своя дистанція залежно від ТТХ (тактико-технічних характеристик) зброї і техніки. Для вертольотів це 200 км від кордону. Та якогось дня Янукович зняв БЧ (бойове чергування) з місця призначення і перемістив його під Київ, а точніше, під свій маєток. От і стали ЗСУ замість того, щоб боронити кордони України, берегти і охороняти нашого всіма «горячо любимого» гаранта від нас же, народу України. Чим не «місія, варта воїна і офіцера»?! Тьху! Та й годі! Стягнув війська Яник ще задовго до Майдану — видно, щось знав.

Наш вертолітний полк стеріг його з двох точок: один вертоліт стояв на аеродромі у Василькові, другий — на вертолітному майданчику прямо в лісі, близ села Лютіж, під «дачкою» экс-президента! Служба була «райська»! У Василькові нічого особливого, як на аеродромі. А от в Лютежі: природа, ліс, річка Дніпро (Київське море, водосховище) — краса! Та й за пляшкою чи пивом в сусіднє село бігати недалеко. Влітку — рибалка, сітки ставили, бракон'єрнічали, таранку сушили, плавали. Восени — гриби білі, боровики, лисички. Яких хочеш і стільки хочеш! І тушкували, і смажили, і сушили. Навесні — ягоди, суниці. А взимку — снігу по пояс і холод собачий. Тому на зиму два вертольоти стояли у Василькові, бо відігрівати їх перед запуском у Лютіжі було нічим.

Жили в бронепотязі! Це не жарт. Справді, є такі потяги в ЗСУ. Купейні вагони, тільки броньовані, і не лише для особового складу обладнані, а і для перевезення зброї, техніки, різних установок. Там кухня і їдальня, сушка одягу і душ — весь комфорт! Навіть світло й опалення, електрорадіатори були! Кинутий електрокабель із сусідньої наземної частини. Хлопці і в Інтернеті час собі проводили, і в «танчики» грали. Тільки все дерев'яне і залізобетонне, як в армії. Радисти і радарщики жили у своїх робочих кунгах. Всі військові машини розраховані і на роботу, і проживання, не відходячи від робочого місця. Служба — нічого так, от якби тільки не саме усвідомлення призначення такої служби... У повітря за тривогою тут піднимали часто! Щоразу, як щось

«засцить» Яник чи привидиться йому, що йому щось загрожує. То якогось дельтапланериста вітром не туди занесло, і він перетне «святу» п'ятикілометрову зону до «святая-святих» — «хатинки» гаранта! То якийсь літачок, то парашутисти... Все, ми злітаємо і «загрозу» шукаємо!.. Ніколи нікого не знаходили, зате хоч налітались! І кожен раз з нами ще й спецгрупа чергувала і злітала. А інколи, якщо «загроза» ну дуже вже «небезпечна» і «реальна» :), то і сама президентська охорона приїздила! Правда, та, що «третього кола», кожен раз, коли власний літак Яника злітав і летів кудись, нас по годині, а то і по дві в готовності тримала. Поки «гарант» гарантовано і безпечно не приземлиться там, де йому треба! А крім авіації, Януковича ще й ППО охороняло! І в п'ятикілометрову зону навіть нам залітати не можна було, бо свої ж зіб'ють! От так от Янукович свою сраку оберігав! І все — за державний кошт! Українці податки на це платили! А здох би, сука!!! Ще таке БЧ було тяжкувате тим, що, порушуючи всі встановлені норми і льотну безпеку, ми заступали туди по тижнях, а то й на місяць, хоч можна — не більше двох днів підряд. Мені-то ще нічого було, я киянка, то мене сестра часто машиною ввечері забирала, а вранці завозила, як із Василькова, так і з Лютіжа. То я хоч трохи вдома бувала. А хлопці-то за місяць трохи «дичавіли». І жила я там з ними в купе того ж бронепотягу, завжди ще з одним якимось льотчиком (по двоє, а не вчотирьох у купе, «еліта» ж)! І ніхто від того не здох і не народився! Цікаво, чи знали про це їхні жінки? Та від мене не дізнались точно!..

Далі почався Майдан. Всі розуміли, що робиться, і в нашому полку всі його підтримували, але тільки на словах, бо армія, як завжди, поза політикою! А нам «гарант» ще й наш «головнокомандувач», тому всі ми розуміли, що можемо отримати від нього такі ж накази, як і «Беркут» отримав: «Гасити свій народ!» Звісно ж, у людей би ніхто не стріляв, але демонструвати силу і літати навколо довелося б. До армії справа так і не дійшла, слава Богу! Янику і «Беркута» вистачило, щоб дров наламати. А потім з'їбитися.

Але я просто осторонь дивитися на все, що відбувається, не могла. Тому після дня відстояного БЧ їздила на ніч на Майдан,

а зранку — знову на БЧ. Благо, відіспатися і на чергуванні можна було. Коли змінилась з БЧ і повернулась в Броди, то вибивала і вибирала всі свої відгули, додаткові і чергові відпустки, розбивала їх і їздила в Київ на Майдан. Хоч армія і «поза політикою», але командири мовчки відпускали.

Що я робила на Майдані? Те ж, що й мільйон українців! Все робила! Майдан жив, існував, діяв. І як це відбувалося, і як переживалося, знає кожен свідомий українець. І вже написали, і ще напишуть не одну книжку про це! І правду розкажуть! І перебрешуть!

Я не буду всього описувати, розповім тільки про два дні: 19 січня і 20 лютого. На Майдані я зустріла чимало хлопців, з якими колись служила, переважно — з десантури. Ще з багатьма сміливими та відважними людьми познайомилась. Приїздили на Майдан також мої друзі зі Львова, Харкова, із Києва багато. Коли я прийшла записуватись до списків у «Самооборону Майдану», реакція була стандартна: «Дівчата у нас на кухні, допомагають канапки робити». Я, ні з ким не сперечаючись, просто вдягла лижний чоловічий костюм і пішла робити те, що вмію! Ну точно не канапки, хоча і це потрібно було. Та для мене краще вже дрова колоти. Якоїсь ночі біля діжки з ватрою, розмовляли з хлопцями. Із сотні. Я виду не подавала, що я дівчина, там вночі за кіптявою було не розгледіти. Але в ході розмови один хлопець-десантник в мене запитав: «А ти часом не Пуля?» От і тут «слава» прибігла попереду мене!.. Так я знайшлася з хлопцями.

19 січня, на Водохреща, ми поїхали на Дніпро, покупалися в ополонці, зайшли в кав'ярню, замовили собі пляшку і обід, щоб відсвяткувати. Не дійшло діло ще й до танців та застільних пісень, як нам зателефонували і сказали, що «Беркут» у наступ пішов. Відсвяткували... Зірвалися! По машинах! На Майдан! А там вже гаряче! Шини ще не запалили, але і без того «весело»! Сутички вже почались не на жарт. Народ стомився від влади добра чекати, озвірів, та й «Беркут» «з ланцюга зірвався», наказу очікуючи.

Я розуміла, що у вуличних сутичках поляжемо і ми, і вони, а владу навіть не зачепить, тому намагалась, поки це можливо було, бій зупинити. Якщо бити, то вже в цілі! А для цього холодний

розум, стратегічний план і дія потрібні, а не люті і хаос! Але про що я? Війна у натовпі дуже відрізняється від війни у звичайному її розумінні. І є набагато страшнішою. Та все ж я зробила те, що вважала правильним.

Проти народу першими шеренгами оточення виставили курсантів ВИШів МВС. Це були хлопчики років 17—20-ти. «Беркут» стояв за їхніми спинами, метрів за 50 вглиб. Бруківка, котру жбурляли люди, навіть до «Беркута» не долітала, не те що до влади, а летіла прямісінько в тих дітей... Якийсь дідусь і ще пару жінок намагалися захистити МВСників, стояли між натовпом і шеренгами силовиків, просили зупинитись. Коли бруківка прилетіла дідові в коліно, МВСники закрили його своїми щитами. Мене приємно вразив цей вчинок молодих хлопців, і я не могла не стати на їхній захист. Вони не були «демонами», вони просто виконували наказ... На їхньому місці могла б так само виконувати наказ і я, і будь-хто, хто служив у силових структурах. Людям зазвичай це важко зрозуміти. «Чому вони захищають ту злочинну владу? Нехай кидають зброю і переходять на бік народу!» — такі заклики часто лунали на Майдані. Воно-то й вірно... Я ж, не дивлячись на те, що «армія поза політикою», на Майдан вийшла... Але мені завжди вистачало сміливості не виконувати накази, які я вважала дурними чи злочинними. Та не всім бути такими, як я. Та й мені було важко прийняти таке рішення, бо і люди на Майдані, і «Беркут» — то все мій, український народ, якому я присягу давала захищати його, а тепер довелося обирати. Тому я завжди обирала бік слабшого. Того дня, як не дивно, це були МВС і «Беркут». Я намагалась докричатись і пояснити хлопцям з «Ультрас» і «Правого Сектору», що бруківка до «Беркуту» не долетить і владі не зашкодить... Вони зі мною погоджувались, але казали, що далі терпіти не можна, треба щось робити!.. Не танцювати ж весь час під Руслану на Майдані. І вони були по-своєму праві. Зміни самі не відбудуться, їх потрібно робити своїми руками! І, на жаль, кров'ю...

Та все ж я намагалась зупинити сутички хоч на одному краю шеренги. Коли бруківка прилетіла мені в ключицю, МВСники

закрили щитами і мене і випустили по ряду під стіну будинку з криками: «Уходи отсюда!»

Потім прикотили і підпалили шини і... «запалили» Майдан! Зупинити вже неможливо було нічого. Загриміли «барабани», люди почали швидко стягувати і будувати барикади, готувати і кидати коктейлі «Молотова». У відповідь від «Беркуту» почали летіти гранати «Терен-4» із задушливим газом і резинові кулі. Я взяла в руки два балончики із дистильованою водою і бігала, промивала хлопцям очі і обличчя, коли в ті газ потрапляв, і вони не могли дихати, бачити. Та вода трохи допомагала. Сама я тоді накричалась і газу надихалась добряче, голос втратила зовсім, і потім він довго відновлювався. Десь під ногами у мене розірвалася граната, і наскло мені осколків у ногу, але це я вже помітила днів через три, коли перевдягалась, а тоді і не відчула — не до того було. Коли рвалася граната і мене накривало хмарою газу, я відразу діставала цигарку і курила. Вдих робила через цигарку, видих — носом. До нікотину організм вже звик, а газ фільтр зупиняв. Хлопцям теж порадила курити, як тільки газ рветься, але ДО, а не вже після, як надихався! Один надихався, а потім ще й закурив, то він блювати почав.

Ніч була страшна і моторозна. Звуки бою лунали добу. Від ударів «барабанів» (летаврів) то холола, то горіла кров! «Беркут» час від часу поривався у наступ, та людей було тисяч 20, і це їх зупиняло. Вони теж люди, а не роботи, і теж бояться, інстинкт самозбереження притаманний кожному.

Якось «беркутівця» хлопці із «Ультрас» зловили і почали з нього стягувати бронежилет і бити його. Тоді я і ще один чоловік закрили його собою і сказали не чіпати його. «Він не має права носити цю форму, раз пішов проти народу!» — кричали «Ультрас», а чоловік їм у відповідь: «Хлопці, не бийте! Ми ж не звірі! Ми люди!» Того «беркутівця» ми швидко відтягнули до машини швидкої допомоги, і він уцілів. Всю ніч я не сходила з передового рубежу Грушевського. Там і Віра була, і всі мої знайомі і друзі. Ніхто з нас не стояв. Майдан діяв! Воювали переважно хлопці і чоловіки, якась сотня ходила під вогнем і кидала коктейлі

і бруківку у відповідь. Далі ще тисяча робила барикади, готувала і підносила бруківку, била в барабани, палила шини. Наступні тисяч п'ять вибивали і дробили бруківку та носили її на передову. Віра таскала бруківку мішками, як бджілка! Жінки розносили маски, каски, захисні окуляри, воду, канапки. Медики швидко в будівлі організували медпункт і надавали допомогу пораненим. Решта — тисяч двадцять — стояли і дивились, знімали на відео, що відбувається, і замінювали тих, хто втомився чи був поранений. Автомайдан, та й просто все місто Київ звозили шини з усіх шиномонтажів, де їх на Майдан задарма віддавали, ще й машини заправляли, бо боліло це кожному свідомому українцю! І навіть просто стояти і «глазити» тоді теж треба було! Бо тільки кількість і сила розлюченого натовпу стримувала «Беркут».

Під ранок люди стомились, виснажились, і напруга почала падати... Першим почав розходитись натовп «зівак». Натовп рідшав, а хлопці на передовій ледь на ногах стояли. Я дзвонила координаторам і сотникам, кричала, що зараз найнебезпечніший момент, що варта «Беркута» змінилась, вийшли ті, що відпочили в Кабміні, виспані і з новими силами, і що людей треба повернути, бійців замінити, мобілізувати всіх з останніх сил, але триматися далі, бо «Беркут» саме зараз піде у наступ, і хлопці з передової всі мертві будуть! А сили скінчались. Заміни не було. І «Беркут» ринув!..

Люди почали відступати. Кого охопила паніка, а хто огризався — той лягав від побоїв «беркутівців», і їх тягнули в каталажки (ментовські машини). Я зрозуміла, що тікати не маю права, і так і залишилася стояти з тими двома балончиками дистильованої води в руках. Більше в мене не було нічого — ні бруківки, ні палки. Чи було страшно? Та було якось дико! Це вперше отак, щоб бій настільки ближній, і на тебе аж така хвиля сунула! Злякатися я, напевне, і не встигла, бо якби встигла, то побігла б.

«Беркут» летів зі щитами і розмахуючи дубинками, але мене обійшов як хвиля-хвильоріз із криками: «Ее не трогать!» І так я залишилася в тилу «Беркута». Вони почали громити самоорганізований майданівський шпиталь і витягати поранених. Витягли

якогось діда, в якого були п'яти роздроблені (напевне, на гранату наступив), і давай його гамселити. Тоді я і ще один «беркутівець», саме «беркутівець», а не ВВшник (Внутрішні війська МВС), ринули до нього, накрили собою і кричали «Не бити!» І серед «Беркуту» теж є люди, а не звіри!..

Потім вони почали тягати і переслідувати медиків. Є ще десь такі фото, де «беркутівець» цілить із гвинтівки в медика, який стоїть на колінах із піднятими догори руками, і позаду я біжу, кричу: «Що ви робите?! Це ж лікарі!» «Беркут» мене жодного разу не вдарив, тільки косо дивився. Тому я робила все, що могла. Ми почали евакуювати шпиталь, поранених і ліки, що вціліли. Я при цьому постійно телефонувала, описувала ситуацію і просила якомога швидше зібрати людей. Один «беркутівець» помітив, що я говорю по телефону, і сказав: «Что, своим уже отзвонилась?!» «Так! Відзвонилася!» — рывкнула йому я і потягла пакет з ліками. Коли шпиталь перенесли («Беркут» дав на це «зелений коридор»), я все рівно залишалась на Грушевського, біля шпиталю і барикад, з тими ж двома термобалончиками. Медики, тільки вже «мусорські» (на них теж накидки з червоним хрестом були), підійшли до мене і сказали віддати балончики. Я їм показала, що це не газ, а просто вода, і бризнула собі у вічі. Все одно забрали! Два жиртреста! Як вони тільки пораненим допомагають, як через пузо зігнулись не можуть?! А повз якраз вже проходили ВВшники. Найр'яніші з них, які вслід за «Беркутом» ломанулись людей бити, бо не всі побігли, але і серед «дітей» є нелюди! І один з ВВшників, побачивши, як я бризкаю собі в чорне, закопчене від диму обличчя, водою, видав фразу: «Ой, шла бы ты отсюда! Ты посмотри на себя! Кому ты такая нужна?!» І про що тільки люди думали у такий час?! Дурнішого зауваження я ще не чула...

Далі клич пройшов, що «Беркут» в наступ пішов, і народ швидко почав збиратися з новою силою. Майдан довго просити не треба було! «Беркут» знову відступив за ланцюг ВВшників. Бої почали зав'язуватись знову, але тут якийсь піп із хрестом, кадилом і свитою попхався прямо за народні барикади, перед зічлення «Беркуту», молитися. Набігло якихось жінок. Я пішла туди. Якась

жінка кричала, що «це не наш батюшка», що він Московського патріархату і молиться на людей, щоб їх зупинити, а не «Беркут» врозумити! Та мені байдуже, кому він молиться, хоч самому чорту! Аби хоч на якийсь час був спокій і перемир'я. Людям треба відпочити!

Поки було затишшя, люди відразу стягували, будували і пересували вперед барикади і той згорівший автобус. Бо «Беркут» при наступі все попалив. Я стояла перед очіпленням і відводила людей, котрі приходили щось «Беркуту» порозказувати. Особливо старих і крикливих дідів, які очіплення дуже дратували, і хлопці (силовики) починали дубинками в щити бити, готуючись до агресії. А людям потрібен був час, щоб звести захисні барикади, от я час і тягнула.

Вояки теж розуміли, що ми готуємось до реваншу, але і самі були стомлені щось робити. Сама ж я з хлопцями теж говорила, але я їх менше дратувала, як і дівчата, що підходили. Я помітила, що нагорі двоє офіцерів показують рукою вниз і перемовляються про щось зі стурбованим виглядом, а спуститися бояться... Я обдивилася навколо по землі і гукнула їм: «Що!? «Рватися» будете?!» Один приспустився з пагорбу і сказав: «Он, бачиш? Граната лежить. Підійми, бо ще хтось наступить, то рвоне». Я обдивилася гранату, правильно і бережно її взяла і передала йому. Добре, що я знаю, як це робити! А якби кого незнаючого послав!.. І чим думав?! Людина могла б і без руки лишитися! Але щось в мене таке враження склалось, що вони вже знали, хто я... Досьє пробили... Потім я походила і позбирала на землі в тому квадраті, де люди ходили, все, що могло рватися, і поздавала йому. Від моєї міні-саперної роботи в офіцерів круглішали очі. Збирала не тільки я, а ще й хлопці з натовпу, але вони ці «цяцьки» «Беркуту» не віддавали, а забирали з собою, щоб показати, чим проти нас воюють. Я не вважала за потрібне так робити. Все, що наражає людей на небезпеку, треба усунути куди подалі! І бажано тими, хто вміє це ліквідовувати! Далі знову пішли бої, вогні, і вже навіть не пам'ятаю, на котру добу я звідти пішла, бо треба було на службу повертатись...

Як бачите, я не була якимось лідером чи героєм на Майдані. Щоб бути лідером, потрібно знати, куди вести! А щоб бути героєм, треба мати чітку позицію і вирішити, на чиєму ти боці! Я не могла вирішити, бо вже казала, що присягу давала і тим, і тим — українському народові.

А щодо того, куди вести, коли мені було десь років 19, і ми виходили на акцію «Україна без Кучми», то «лідери» про щось домовились із владою і розпустили натовп (лідерами тоді були Тимошенко і Ющенко), а самі «ідейні» лишилися стояти далі, бо не зрозуміли, чому ми розходимось, якщо нічого не змінилось на краще... Цілу ніч тоді простояли 30 хлопців з Одеси і я. Ми спілкувались, співали повстанських пісень, під ранок вони сказали: «Надя, якщо ти нас зараз поведеш... За тобою ми підемо!» Тоді я злякалась. Поведеш?! Куди вести?! На вірну смерть? Проти нас наряду стояло чоловік 500! Я не відчула, що маю право ризикувати ще чиймось життям, крім свого. Так все тоді нічим і не скінчилося...

Цього разу мені було вже 32, і настав час визначитись... В Бродях у нас льотчики часто говорили: «От підняти б вертоліт, полетіти і розхуярити ту Верховну Раду з пушки нахуй!!!» Але то ж тільки розмови...

Повернувшись у Броди, я сказала командирі полку, що мені потрібно бути там! Бо там моя родина! Моя сестра і моя мати! І якщо з ними щось трапиться...

— Ничего с ними не случится.

— Ви мені можете це гарантувати?!

— Ну, если что-то случится, то ты мне скажи, и я приму решение отпускать тебя или нет.

— Та ні! Якщо, не дай Боже, щось трапиться, то це Я прийму рішення і поїду! А вас поставлю до відома!

Отака була розмова.

Далі я на кожні вихідні виривалась до Києва, аж доки після побоїв у котлі біля Верховної Ради, у Маріїнському парку, який влаштував народу «Беркут» (а завів туди людей «лідер» Яценюк!), і де були сильно побиті і травмовані багато моїх друзів, особливо

зі Львова, мені подзвонила Віра і сказала, що її резиновою кулею поранило в руку, коли вона витягала і виводила хлопців із котла!.. Командир мені рапорт на чергові відгули підписав без слів!

Дібралась я автостопом на Майдан десь посеред ночі. Заходила із Поштової площі через Європейську, і вийшло знову так, що знову через тил «Беркута». Та вони були такі стомлені і побиті, що сиділи просто посеред асфальту і вже не звертали на мене жодної уваги. Я намочилася вся, щоби пройти на інший бік барикад, і пройшла через смугу вогню, що відокремлювала народ від «Беркуту». Майдан був оточений, затиснутий військами МВС і запалений. Люди збиралися докучі, ближче до сцени. Земля горіла. «Беркуту» було, особливо на горі від Інститутської вулиці (нині Героїв Небесної Сотні — примітка Віри), так багато, що мені здалося — навіть більше, ніж народу! Я ще так багато їх не бачила... Ну, принаймні, озброєних. І захист в них був точно кращий, ніж у людей. Було навіть страшно уявити, скільки крові було б, якби вони пішли у наступ... Віра з хлопцями вже півдобі тримали оборону в перших рядах. Я їх знайшла, і коли побачила, з яким остервенінням моя молодша сестричка жбурляє бруківку в ряди «Беркуту», то мені стало соромно: який же я, нахер, вояка, якщо навіть свою родину захистити не можу?! А Віра ще й сказала: «Надю, чого ти стоїш?! Ти ж можеш щось робити! Ти ж можеш коктейлі метати!» І більше стояти я не могла... Я брала «коктейлі Молотова» і кидала їх туди, де треба було підсилення вогню — то у водомет, то по стелі, але не в людей. Це не потрібно було, поки вони не наближалися і в наступ не йшли. Смуга вогню їх тримала. Потім ми почали палити всяке лахміття і все, що горіло, підкидали у вогонь. Десь тоді мене поранило резиновою кулею у ногу. Цього я теж відразу не відчула, аж вже потім слід «квіточкою» побачила і кулю виковиряла. Під ранок, як зазвичай, від виснаження народу поменшало, і робочих рук почало бракувати. Віра підмінила якогось хлопця і стала тримати щит, щоб захистити людей від вогню. Я стала поруч з нею, взявши щит у другого хлопця. Вони вже відстояли з щитами ніч і ледь тримались на ногах. Щити постійно нагрівалися і пекли руки. Тут ще поруч щось

розірвалось, і осколок полетів мені у вічі, аж захисні окуляри тріснули (добре, що вони були) На Майдан їхав вже не тільки Київ, а й вся Україна! На ранок нас зі щитами підмінили свіжоприбулі хлопці із Рівного, які ніч по лісам «рисачили», щоб на Майдан пробитися, бо всі дороги були перекриті. В ту ніч якийсь ідіот зі сцени картатим голосом сказав: «Тримайтесь, хлопці! Тримайтесь до ранку! З ранку тут буде зброя! Ми їх переможемо!» Ну, піздець! От нахуя таке зі сцени говорити?! Це для кого було сказано?! Це для чого було сказано?! Щоб «Беркут» почув і підготувався? Чи для того, щоб спровокувати і здати свій народ?! Ну долбойоб, інакше не скажеш! Теж мені ще, «підняв бойовий дух»! Тільки зайве налякав тих, хто знає, що таке вогнепальна зброя і які від неї наслідки... А ще політик! І чому вони у нас всі такі клоуни і придурки, а не спеціалісти і дипломати?!

Та на ранок наче все завмерло і почало стихати... Вірі треба було йти на роботу, і я її відправила, за що вона на мене потім кричала, як я могла відіслати її в такий момент, коли на Майдані так треба була допомога!.. Тільки допомогти там уже було нічим. Якщо тільки зброю в руках не тримати. А Віра зброю не любить! От і добре, що її там не було.

20 лютого 2014 року, пізній ранок, близько 10 годин. Я вже й сама збиралась йти перепочити. Підходжу ближче до сцени і бачу, як розчиняються двері синього бусика. Звідти вилітають чоловіки і молодики з раритетною зброєю із криками: «Батьку! Батьку! Отуди стріляймо!» Біжать угору по Інститутській. Ох ти ж мамо рідна!.. Тільки не це!.. Почали лунати постріли з Майдану і у відповідь. Я зрозуміла, що вогнепальну зброю на Майдані до рук не візьму! Не маю я на це ніякого права! Тому пішла, взяла медичну сумку, медичний одяг і поперла на передову Інститутської робити те, що я ще добре вмію: надавати першу медичну допомогу!.. Двоє хлопців-студентів, Валера та Іван, захистившись пластиковими касками і легкими бронежилетами, пішли зі мною. Каска пластикова з червоним хрестом на мені теж була, а бронік я не вдягала. Теж десь є таке фото, де ми втрьох стоїмо позаду хлопця, котрий тримає закривавлений щит... Хлопці носили поранених

і вбитих, а я з лікарями надавала допомогу. Із трьох тяжко поранених вогнепальною зброєю, яким я того дня надавала допомогу, вижив тільки один. Двоє «пішли» прямо на очах...

Мене дивували отвори від куль — вони були більші за 5,45 і ніби менші за 7,62, а ще кут, під яким вони входили в тіло, під гострим кутом, згори. Отже, стріляли десь зблизка...

Шпиталь, де я була, був розгорнутий у готелі «Україна». Я підіймалась вгору по Інститутській, але чоловіки просили далі за готель не йти, бо працюють снайпери. Я чула, що стріляють вони з самого готелю «Україна», із поверху десь сьомого (так мені здалося за звуком пострілів). Я чула, що їх троє (їх було четверо, як я пізніше дізналась, просто четвертий «працював» в інший бік, по готелю «Козацькому», де тоді і була поранена медсестра). Ми ловили переговори снайперів і чули, що вони є ще і на даху і верхніх поверхах будинку Кабміну, і підрозділи стрільків на землі. Ще й «беркутівці» були, але у всіх них був не той кут і не той сектор огляду. Найбільше смертей приносили постріли із близької відстані згори, інколи — прямо в спину. Такі ж постріли поклали і найбільше «беркутівців». Всі чули, що «загадкові» снайпери стріляли на Майдані в один і в інший бік, щоб розпалювати бій. Так воно і було... Наступного дня один хлопець казав, що бачив на Інститутській гільзи калібру 5,56. Ми тоді з нього ще посміялися і сказали, що такого калібру немає. Коли він приніс гільзу, ми зрозуміли, якими дурнями були, бо згадали, що це калібр НАТОвського стандарту, який підходить як до американської гвинтівки М-16 певних модифікацій, так і до автомату Калашникова в модифікації від 100 до 104, які стояли на озброєнні в Росії! От і вгадай, звідки були ті чортові снайпери!

Після закінчення стрілянини і відступу «Беркуту» я з польовою сумкою пішла вгору по Інститутській, обійшла колом і спустилась по Грушевського. По дорозі перев'язуючи ВВшників і «беркутівців», кому потрібна була допомога. На Майдані ж лікарів вистачало і без мене.

Я шукала свого друга... Колись ми разом вчилися у ХУПСі, та він все рвався в десант чи розвідку і перевівся в Харківську

академію внутрішніх військ, на розвідника. Після закінчення він служив командиром роти внутрішніх військ у Донецьку, недалеко від аеропорту. Звичайно ж, їх пригнали на Майдан. Незадовго до цього страшного дня ми з ним зустрілися. Звісно ж, по різні боки барикад... Ми поговорили, і хоч наші погляди розійшлися, ворогами ми все ж не стали. Тоді не стали. Після 20 лютого я намагалася до нього додзвонитися, та він мені більше не відповідав. Знаю тільки, що тоді він був живий і дуже ображений. «Батя» (така в нього була кликуха) — дивовижна людина! В нього дуже широка душа. В нього красуня дружина і розумниця донька, років п'яти. Де вони зараз? Що з ними? Хочу вірити, що все добре! Відчуваю, що ми з Батьою ще й досі по різні боки барикад. Та дуже хочу сподіватися, що я ще не втратила друга. Хоча б не назовсім. І колись ми, як і раніше, будемо знову дивитися в одному напрямку.

Якось ще перед Водохрещем я говорила зі сцени Майдану. Тоді я сказала, що тяжко набратися у серці сили і терпіння і не підняти першим «дубинку» і не кинути першим бруківку. Бо запалити легко, а загасити важко! Бо злоба породжує злобу, агресія — агресію, а кожна випущена куля тягне за собою дві випущені у відповідь!.. Тому, якщо можна не почати, то цього краще не починати, бо зупинити буде тяжко.

Я сказала, що я — офіцер ЗСУ, і що я давала присягу на вірність українському народові, і люди на Майдані, і «Беркут» — мій український народ! І попросила всіх словами «панфілівців»: «Сьогодні за Родину умирать еще рановато! Сегодня за Родину пожить еще надо!»

Тоді люди на Майдані мені аплодували, але... Не почули...

КРИМ

АТО – ПОЧАТОК

Ще коли був Майдан, мені часто дзвонили хлопці із Криму. Свого часу ми з ними служили у ВДВ, в Іраку, в авіації. Вони казали: «Что вы там творите?! Это же все придет к нам!» Вони бачили, як прокрадаються в Крим російські війська.

Далі почалася анексія Криму Росією. Наш Генштаб, як завжди, не був готовий приймати адекватні дієві рішення. Крайні два міністри оборони, Саламатін і Лебедев, у нас були проросійські ставленики при владі Януковича. Вони взагалі були громадянами Росії, тому продали і здали нашу армію «із тельбухами»!

Крим Росія захоплювала дуже швидко і дуже вміло... Мені дзвонили хлопці із морської піхоти, авіації і десантури по 4–5 разів на день і кричали: «Да что вы там себе думаете?! Делайте что-нибудь! Россия подогнала корабль, который глушит всю нашу связь! На аэродром в Кировском садятся по ночам ИЛы (Ил-76), выгружают технику! Что нам делать?! Когда же дадут какой-нибудь приказ?» Але наказів не було. Ні їм, ні нам. Максимум, на що спромоглося українське командування — це підтягнути війська до Херсонської і Миколаївської областей, але Крим захищати так і не зважилося! І чіткого наказу захищатися кримським військовим теж не давали. Як завжди, генерали щось нерозбірливе мямлили, боячись взяти на себе відповідальність!

Дзвінки йшли далі, а я не могла нічого зробити... Всі командири, до яких я намагалася докричатися, мене і слухати не хотіли! Якогось лейтенанта, та ще й бабу, якій більше всіх треба! У них же є вище командування! От хай вони і думають! «Надя! Да где ваши гребаные «вертушки»?! Где поддержка авиации?! Ты понимаешь, на меня пулемет смотрит! А за ним, напротив, парень русский стоит! Мы с ним в прошлом году на учениях совместных были! Я не хочу в него стрелять! Но я — морпех! А «черные береты» не сдаются! Я не отдам автомат! Что мне делать?! Я седьмые сутки в наряде не меняюсь! Я семью свою увидеть не могу! Да где же вы?! Почему вы ничего не делаете? Да дайте же нам хоть какой-нибудь приказ!!!» В мене серце розривалося від власного безсилля!

А ще мене в АТО (як це тоді почало називатися), як «бабу», ясна річ, не взяли! І я сиділа, «тупила» в Бродях і гризла нігті, дивлячись

новини по телевізору. На службі в класі його не вимикали, і всі ми стежили і розуміли, що буде...

Почалися захоплення українських військових частин, і командир кожної частини мав діяти на власний розсуд і брати відповідальність на себе, бо наказів «згори» так і не було...

Тому хтось ходив із прапорами домовлятися з ворогом, хтось переходив на службу до російської армії, а хтось виводив техніку і війська з півострова вглиб української території. Але відкривати вогонь і розв'язувати війну не ризикнув ніхто...

Мені розповідали, як командир авіаційної частини в Саках виводив техніку з Криму. Знали про це рішення мінімум людей (і насамперед, не знали замполіти)... Ті завжди перші продаються! Тому завдання давали на постановці польотів безпосередньо перед виконанням.

Льотчики і інженери зранку прогріли, підготували техніку і почали грати у волейбол. По команді «По бортах!» вся бригада сіла в літаки і вертольоти, у все, що літало, одночасно підняли їх у повітря і всією бригадою перелетіли на аеродром у Миколаїв. Це називається «вивід техніки з-під удару». Найправильніше рішення і маневр, який може і повинен прийняти командир!

Льотчики полетіли в тому, в чому були, взявши з собою тільки паспорти, на що був попередній наказ, буцімто для звірки даних у частині. Завбачливо. Вони дуже ризикували! Їх могли збити, якби Кремль наважився, вони залишили свої родини, які потім почали «пресувати» і виганяти з військових гуртожитків, вони більше не могли повернутися до Криму і пережили пекло, поки їх родини не з'єдналися! Але вони вчинили по честі, як і повинні робити офіцери! Вони врятували техніку для України! Не знаю, чи запам'ятає історія України імена цих героїв, але я їх сміливий вчинок не забуду! Молодці, хлопці!

Після того, як Росія повністю загарбала, прибрала собі Крим і почала там нахабно розміщувати свою армію, почалися інші дзвінки від хлопців...

Вони почали зі злобною насмішкою розповідати, як їм добре в російській армії! Видали все нове: і одяг, і приладдя; і зарплати

збільшили, і все в них «заєбісь»!!! От тільки відчувалося, скільки гіркоти і розпачу в їхніх голосах... А в моєму серці від цього було безмежно болю... Ще через тиждень почався повальний запой — у всіх...

Хлопці дзвонили і казали: «Пожалуйста, не считайте нас предателями. Мы не могли иначе...» Я їх добре розуміла. Ви не уявляєте, що таке для десантника, справжнього десантника, здатися і віддати свою зброю!.. Це як для мене було не літати... Це такий надлом, який ніколи не перестане боліти!.. Якби я знала, що потраплю у полон в Росію до ворога, а не до свого народу, то зубами б їм глотки гризла, гадам, але в полон би не потрапила!

Хлопці — переважно кримчани. Крим — це їхня батьківщина. Там жили їхні батьки, народилися їхні діти. Вони не змогли захистити свою землю, а все тому, що ми не звикли вважати свого «брата» ворогом, і ніколи підлого удару в спину від росіян не чекали!.. Ми ж всі слов'яни!.. А вийшло он як!.. І що їм було робити? Я не можу дати однозначної відповіді на це питання.

Але і свою вину як військовий і як офіцер за втрачений Крим я відчуваю. За свою неспроможність і безсилля щось зробити. Соромно. Дуже соромно перед своїм народом.

А хлопці в Криму залишилися із найкращих! Я любила приїздити до них у гості! По горах походити, «траву» покурити, в морі Чорному покупатися, на пляжі повалятися, а потім — на ніч в Кіровське на причал, шашлик із кефалі жарити, мідії тушкувати, службу згадувати і в баньці в будиночок ПДС паритися... Прекрасні були часи. Міцна військова дружба. Та не будемо журитися! Ще буде! Всім ворогам назло! Крим знову наш буде!

Далі в Росії не вийшло «запалити» Одесу, і Кремль перекинув свій вогонь на Донбас. Осередками для своїх дій російські підготовлені диверсійні групи вибрали міста Донецької області Слов'янськ і Краматорськ. АТО перемістило свої зусилля туди.

Коли почалося АТО, командування, замість того, щоб приймати дієві рішення, як завжди, почало долбобєбізмом страждати. Надійшов наказ льотчикам пілотки змінити на загальновійськові «кепки». Це при тому, що кепки льотному складу не видають взагалі, лише пілотки. Отже, їх потрібно було купувати на базарі за власні гроші.

На питання «Для чого це?» пояснювали: «Аби ворог, як буде пролігати над полком, не зрозумів, що це – льотний полк». Більшої тупості я не чула, особливо, якщо врахувати, що навіть «Google-карти» показують розташування в Бродях вертольотів на аеродромі! Тому я цей безглуздий наказ просто проігнорувала. Льотчики спочатку теж «залупилися» пілотки на кепи міняти, але коли їм пригрозили зняттям процентів зарплати, всі хутко перевдягнулися.

І командування взялося з мене р'яно пілотку знімати :) Було наказано зняти та здати у сейф командирів. На що я сказала: «У мене три пілотки. Коли ви всі заберете, я попрошу друзів мені позичити. Коли всі пілотки закінчаться, мені їх почнуть давати й недруги — просто для того, щоб подивитись, що з цього всього вийде. Коли пілотки закінчаться у всього полку, я куплю 10 метрів тканини і буду собі щоночі шити нову пілотку, але ви її з мене все одно не знімете! То вам потрібен такий бунт на кораблі?» На що замкомандира полку сказав: «Вона єдина, хто може ходити в пілотці — ну, це ж — ВОНА!»

Я не могла сидіти в Бродях і постійно писати командирі рапорти на відправку мене в зону АТО. Що мене неслабо дивувало! Це при тому, що інші офіцери охоче й надалі писали рапорти на Африку! Командир «ліпив» мені всілякі відмазки: то техніки не вистачає, то людей вистачає, то я — недостатньо підготовлений спеціаліст, і ще всіляку хрін! Я не витримала і написала рапорт на переведення мене в будь-яку наземну частину! На крайній випадок я не тільки «льотчик-недольотчик», а ще й десантник, і з землі воювати вмію не гірше, ніж з неба! Командир з радістю підписав мені цей рапорт, нашкрывавши на ньому ще якусь погану характеристику, щоб вже точно перевели, і він мене здихався! А потім у чергову відпустку на місяць раніше запланованого мене відправив, щоб очі не мозолила! Але оскільки переведення офіцера, та ще й льотчика, не списаного з льотної роботи, в наземні війська — процес довгий і нелегкий, та ще й відношення у мене із жодної частини не було, тому куди переводити — хто його знає! Кому нахрін таке «щастя» треба?! Тому перевели мене в «Айдар» — 24 батальйон територіальної оборони — вже тоді, коли я в Росії «сиділа»!

Але мені було вже байдуже! Я ДУЖЕ люблю літати! І служити б хотіла лише в авіації... Але коли йдеться про захист своєї землі і народу, то не йдеться про задоволення від роботи... У війні задоволення немає. Але людина має робити те, що вміє, аби дієво і аби допомогло захисту Вітчизни!

Спочатку я поїхала в Слов'янськ і Краматорськ без зброї, «погражданці», просто подивитися. І побачила, як все починалося...

Ці два міста вже були окуповані проросійськими сепаратистами, тому я спочатку поїхала туди і потрапила якраз на захоплення аеродрому.

Виглядало це так: по місту йшла хвиля шуму, що до аеродрому стягується мітинг проти того, щоб там стояла військова авіація і літала над містом.

Ну це ж треба! Українська авіація, виявляється, не має права базуватися на українських аеродромах і літати в своєму українському авіаційному просторі! І хто тих місцевих краматорчан на це тільки напоумив?! «А что им здесь делать?! Их здесь сто лет уже не было!» (аеродром вже давно закритий, частини були виведені і розкрадені, а решта перебазована на Захід, для захисту від «ймовірного» противника, яким у нас завжди чомусь НАТО вважалося, а не Росія). А тепер розлітались! Та радійте ж, дурні! Вони ж вас прилетіли захищати! Еге ж! Де там! Їх тільки «Россия спасет»! Ото накрутили людей!

Іду я полем до аеродрому, бо знаю, що там наші стоять. Іду полем, пустирем. Бачу, під КПП військового аеродрому (бо там був ще й цивільний, теж закритий аеропорт, з'єднаний з аеродромом) збирається натовп народу, але не дуже багато. Заздалегідь розгортають підготовлені плакати з написом: «Не стреляйте в мирных краматорчан!» Блядь! Та хто ж у вас стріляє?! Все це вже бігають і знімають російські ЗМІ. Я в ахуї! Тут під КПП під'їжджають дві легкові машини, з них вискакують 4–5 молодиків у масках і формі з автоматами, відкривають вогонь по КПП, стрибають назад у машини і — дьору звідти! У відповідь з аеродрому від охорони лунає пару пострілів. Військові кричать «Не підходити», та п'яне бидло, що зібралося, лізе на огорожу. Хлопці стріляють в повітря, це трохи вгамовує місцеву «гопоту». Та хтось сказав на камери, що його

поранили українські військові. Сказали, що аж чотирьох поранили, хоч я, стоячи в прямому контакті, прямо в натовпі, жодного пораненого не бачила і жодного крику про допомогу не чула! А то б сама, першою допомогла!

Те, як російські автоматники вогонь по аеродрому відкривали, російські журналісти, звичайно ж, не зафіксували, а от зворотній вогонь від військових тільки й чекали! Потім назнімали ще всіляких «фейків» і побігли в Росію «інформаційні війни» розкручувати... Отак от робляться провокації і диверсії! Бачила на власні очі!

Я відразу подзвонила своїм льотчикам, описала обстановку і ситуацію, підказала, куди робити відхід після злету, щоб не збили, і сказала, що залишаюся на місці для відстеження і передачі інформації. Пізніше на цьому ж аеродромі сепаратисти спалили із ПТУРа при «газовці» (запуску) вертоліт Мі-8. Тоді постраждав наш командир ескадрильї і екіпаж, льотчиком-штурманом там ще мій однокашник був, і після цього вертольоти перебазували на аеродром в Дніпропетровськ.

Після пострілів на аеродромі люд почав стягуватися — хто просто «поглазеть», собачку вигулюючи, а найпалкіші активісти залишалися! Було їх небагато, чоловік 200, але і цього вистачило! Почали влаштовувати «краматорський міні-Майдан» чи антимайдан! Привезли палатки, канапки, термоси з чаєм, почали обкладати кустарником аеродром і палити багаття... Одним словом, «майданити» з вимогою, щоб військові (українські, звісно ж) пішли з міста! Я залишилася ночувати з місцевими на тому «майдані». Ми розговорилися. Я їм не побоялася сказати, що з Києва, і що була на Майдані, хоч вони мене за це і готові були порвати! Бо вони-то їздили на Антимайдан! Чесно зізнались, що за гроші, бо в місті заробити ніде, і що їсти ходили на Майдан, бо там годували смачніше і дівчата кращі!.. Ми з ними дискутували і намагалися почути одне одного. Найтверезіші і найрозумніші з них просили мене голосно не говорити, бо не всі з них «вменяємі», і я можу постраждати... Отак ми з ними «промайданили» ніч біля багаття. Вони мене годували борщем, поїли чаєм, а вранці я сходила в найближчий магазин, накупила продуктів і принесла їм на їхній «краматорський майдан».

Під час розмови я зрозуміла, чому населення Донбасу називають «уркаганами». Більшість з них були зеки, в основному «вори» (злочинці), цигани і молодики, які ніде не навчаються і не працюють, бо в місті для цього можливості невеликі. Саме містечко симпатичне, просторе, світле, тільки промислове, а більшість промисловості вже давно стоїть. Тому народ п'є і краде. Прикро, що така наша українська реальність. Під ранок мені один колишній зек і злочинці сказав, що в нього син в армії служить і що зараз якраз цей аеродром охороняє, і що він сам тут стоїть, щоб із сином нічого не трапилося.

Я йому відповіла, що я — військовий льотчик, і що на цьому аеродромі мій полк стоїть, і що я тут теж стою для того, щоб з ними нічого не трапилося! Ще уркаган виявився колишнім зенітником, ще в радянській армії служив, і сказав, що йому зараз тільки «Шилку» чи зенітку, і він покритиє би наші вертольоти тільки так! От і поговорили...

Далі зранку народ почав кричати, що в місто танки їдуть! І натовп зірвався з аеродрому і побіг шукати, де ті танки їдуть! Я пішла з ними.

Це були не танки, а БМД (бойова машина десанту) на гусеничних траках. І послало їх якесь «верхнє» командування захищати аеродром, на який був здійснений напад. Це була «двадцятьп'ятка» (25-а бригада ВДВ, що під Дніпропетровськом стоїть). Який, сука, ідіот послав БМДехи через місто?! Асфальт коробить! Коли гусенична техніка може і повинна йти полями! Хто б не був, але точно — зрадник!

Заходили вони через місто до аеродрому трьома групами: одна — десь через залізничні платформи, друга — якимись ще більш-менш польовими дорогами, а третій взвод вперся прямо в базар, та ще й в базарний день! Ну ебанутись можна! І скрізь їх, звісно ж, вже зустрічали по загодя «злитій» наводці! Я потрапила туди, де був базар. Картина: стоять колоною шість БМД з десантом, заглушені, їх оточив натовп людей і далі не пускає. Скандують, мітингують, кричать, що Росія їх «врятує»! Від чого врятує?! Хуй його знає! Бачу знайомих хлопців, підходжу, починаємо розмовляти:

— Чого ви сюди пхаєтесь?! Хто вас сюди послав?!

— Зверху!

— Розвертайте машини і виобуйте звідси! Зараз тут будуть російські захватгрупи, і ви вже не виїдете!!!

— Наказу немає! — відповідає літьоха. Ну от що ти тут будеш робити з цим армійським долбоебізмом?!

А базарники скандували, кричали: «Не стреляйте в нас! Мы мирные люди!» Та хто ж вас, блядь, чіпає?! Хлопці показали, що в них навіть автомати не заряджені і магазини порожні! Блядь! Оце вони їдуть аеродром, захоплений сепаратистами, відбивати, а їх навіть не зарядили! Як на парад, блях, нах!!! І це — не зрада?! Розстріляти Генштаб нахуй весь! Якесь бабця роздавала хлопцям пиріжки, а я зганяла на базар і купила їм води і водіям БМДех промислові (будівельні) окуляри (бо водіям зазвичай пилюка очі запорошує, а захист армія не видає). За цей час на горизонті намальовалися чотири старих діда в камуфляжі з георгіївськими стрічками і з автоматами! Сказали, що «афганці»! Автомати у двох були такі старі й потаскані, що, певно, точно ще з Афгану прикопали... А у двох — новісінькі! Почали афганці-сепари з командиром щось «терти». Майор тим всім армійським стадом рулив. І чи ще часом не замполіт, бо стояв як Му-Му, коли дід йому щось «втирав» і за автомат його смикав! Тут за 15 хвилин цих всіх «розборок», звідки не візьмись, налетіло чоловік 20 у військовій формі російського зразка, без шевронів і нашивок, в масках і озброєні до зубів. Були у них і автомати, і гранати, і «мухи» (гранатомети) за плечима! Оточили колону по периметру, відсторонили натовп метри на три від техніки. Місцеві їх слухалися, як покірні вівці! І дивилися на них зачарованими, загіпнотизованими очима, як на богів! І все кричали: «Наши герои! Наши спасители!» Та щоб ви повиздыхали! Запроданці кляті!

Захватгрупа швидко розказала нашим військовим, що їм робити! Краще за будь-яких наших командирів. Зброю віддати! Хто місцевий, був мобілізований і не хоче служити, може йти додому. Хто хоче, може пристати до «славного ополчення». Хто служив вже давно і розуміє, що втрата зброї — це злочин, і не хоче автомати віддавати, то зі зброєю вишикуватись у кінці колони! На машинах залишаються тільки водії-механіки! Самі ж «сепари» пострібали на броню перевірити ПКТ (кулемет Калашнікова танковий) і «пушку»... Розряджені... Один малорослий і розкарякуватий в масці, стоячи на першій БМДесі, закричав: «Ребята, дайте антенну!

(є такі військові радіоантени збірні, виглядають як хребет людини, тільки тонкий і сталевий) Нету?! Ребята, да как вы ехали?!» (і рже). Це був славнозвісний Моторола! Я його навіть у масці пізнала, а потім і хлопці підтвердили... І Моторола задав ще одне дочечне питання нашому сучому Генштабу: як вони їхали?! Навіть без зв'язку!

«Вояки» — хто що: хто покидав автомати і позйобувалися, хто вишикувався. Командири мовчали... Потім всіх, хто залишився, загнали на броню, розвели натовп людей, щоб БМД могли розвернутися. Якась БМД ще не могла запуститися, бо акумулятор сів, то «прикурювала» їй друга. Я стояла, дивилася на все це, а серце кров'ю обливалося від розпачу і безсилля. Я сказала, що їду із хлопцями! Але озброєні росіяни із зарядженими автоматами сказали, що їдуть тільки військові! Я дістала із рюкзака посвідчення офіцера, показала їм і сказала, що я — військовий! «Будешь в форме, тогда приходи!» І на броню мене не пустили! Буду, блядь! Буду! І зі зброєю буду! Далі «росзахватгрупа» залізла на броню і під веселі вигуки і аплодисменти натовпу погнала БМДхи парадною колоною під російськими прапорами із Краматорська в Слов'янськ. А мені хотілося провалитися крізь землю!

Я взяла таксі і поїхала за колоною в Слов'янськ. По дорозі бачила, як раділо місто безсиллю і неспроможності нашої армії перед жменькою загарбників! А потім ще ображалися, що міста Слов'янськ і Краматорськ дуже постраждали... І хто у тому винен?!

У Слов'янську я подивилася обстановку, укріплення, розташування техніки і людей, ну, те, що можна було побачити ззовні. Повернулася до Краматорська, переказала це все своїм. Зі зла і з горя напилася з місцевими «майданутими», подзвонила на «верхи», куди могла, виматерила їх за бездарність і дебілізм у командуванні. Переночувала в якійсь ночлежці типу гуртожиток-готель. І зранку поїхала звідти геть! Бо без зброї на Донбасі вже робити було нічого!.. Це ніхуя тобі вже не «Майдан».

Вдома Віра на мене дуже кричала, що я поїхала без неї. І на вихідних ми зібралися і нашою машиною поїхали туди вдвох. Потинялися по тих же містах. Але Віра спільної мови із місцевою гопотою не

знайшла! Вони посварилися, потім ми те все якось згладили, зтушували, але осад лишився неприємний...

Ще ми побачили, скільки озброєних людей на стихійних блокпостах. У Віри в машині завжди висить жовто-блакитний прапорець, то через це нас трохи смикали, але не дуже, бо ми ж — дівчата :). Пообідали в Слов'янську в якійсь кав'ярні, там ще зустріли швейцарських журналістів. Поверталися через Дніпропетровськ. Я подзвонила командирі тоді ще свого льотного полку і сказала, що хочу йому передати інформацію. «Не надо. У меня есть», — була його відповідь! Пі-і-і... пі-пі-пі-пі... пі-і-і-і-і-й! Криптограма «морзянкою», бо слів не вистачає! І ми поїхали додому!

Донбасці все жалілися, що Юлька казала, що Донбас треба колючим дротом обнести! А Віра пропонувала замість дроту розбити студентський наметовий табір із української молоді Заходу і Сходу і спілкуватися, щоб краще одне одного зрозуміти і не допустити війни. Гарна ідея була! Та було вже пізно! Війна «негласно» (неоголошено) вже почалася, і в такому таборі легко було б зробити провокацію, і загинули б невинні люди...

Ще по дорозі ми заїхали в 25-ку. Я поговорила з хлопцями із «віджатих» тоді в Краматорську БМДех... Вони повернулися у частину, і там їх зрадниками вважали і судити збиралися, а частину — розформувати. А те, що хлопці, хто розумніший був, бойки зі своїх автоматів повиймали, та ще й із автоматів сепаратистів, і прикопали, зброю їм попсували перед тим, як їх відпустили, то цього ніхто не врахував! А що вони ще могли?! Не тих судите, панове — уряд і депутати! Себе судіть! А солдат — він «птица подневольная». Йому що сказали, те він і робить. Хлопці і так молодці, що без усілякої команди самі диверсійну роботу провели! З двох інших груп, що тоді їхали аеродром визволяти, пройшла тільки одна...

Тією групою, захват якої на базарі в Краматорську я бачила, «рулив» майор, іншою, що на залізничних платформах була — полковник Швець, той, що був комбригом 95-ки Житомирської, ще коли я в ній служила років 8–9 тому, а зараз він вже був комбригом 25-ки. Його теж звинувачували у зраді і бригаду хотіли розігнати. Навіть ще й досі не знаю, чим діло закінчилося...

Але, сподіваюся, одумаються там, «нагорі», і не зроблять цього! Та СБУшники їх добряче потягали... Комбриг теж намагався все «миром» вирішити, бо наказу відкривати вогонь «згори» не було. І хоч він і вивів техніку і людей, все одно наші «крикуни з трибун» і нетямущий народ його заклеїли... Та тільки третя група, яку вів капітан, дійшла!

Про молодший офіцерський склад (це до майора, від майора — вже старший офіцерський склад) в армії говорять так: «лейтенант — це не звання, а кличка, він, як заєць, всього боїться, куди пошлють, туди і йде; старший лейтенант — це лис, ще щось знає, щось вміє, але думає, як набити і відкосити; а капітан — це вовк, вже нічого не пам'ятає, все вміє і огризається».

Так от, той капітан, щоб розігнати натовп навіжених місцевих, рвонув чеку із гранати і пішов попереду колони. І з ним так само із гранатою в руці йшов ще якийсь сержант!

Це було самотійно прийняте рішення, на свою відповідальність! На жаль, мало хто з військових у нас на це здатен...

Далі під Краматорськом було збито два наші перші вертольоти Мі-24. Це тоді, коли авіація ще не зробила жодного пострілу! Просто літала! Першими почали вони, «ополченці»-російські сепаратисти і терористи нас збивати!

Тоді загинуло п'ять членів екіпажів, один оператор тільки встиг із парашутом вистрибнути і був поранений. А наказ тоді наші льотчики отримали від головнокомандувача сухопутних військ генерал-полковника Воробйова: «Облітати свої блок-пости!» Тільки блок-пости виявилися ніхуя не свої! От кого за зраду судити треба?! В розход, нахуй, всю сухопутку (командування сухопутних військ)!

Я тоді ще в Броди приїздила. Ми ніч біля гробів сиділи із родичами загиблих. «Цинки» були заварені так погано, що з них черви лізли. Як це родичам було витримати? Нічого у нас до ладу зробити не вміють! На прощання і на похорон я не пішла — не люблю цих церемоній. І так все місто горювало.

Загинув один борттехнік, який все рапорти писав і на Африку рвався! Я в нього питала:

— Колю, і не совісно? Свою землю треба захищати!

— Тихо! Тихо! Мовчи!

От він і замовчав... навіки...

Душа в мене нила тільки за одним розвеселим, гуморним, жорстким підйобщиком і приколістом — начальником штабу нашої ескадрильї, льотчиком Саньою Сабадою. Як рідну людину втратила. Як же мені буде не вистачати його сміху...

Він якось сину на якийсь виступ у школу муляж скрипки робив, зайшов у клас і каже:

— Надюха! Ты хорошо рисуешь, нарисуй мне на этой фанере скрипку!

Я намалювала і кажу:

— Давай я виріжу!

— Зачем?! У меня что, своих рук нету?!

Далі наша авіація почала з неба падати, як мухи... АТО тупило... Баби в АТО і далі не треба були! Але Кравчук Світлану командир все ж таки забрав! Бо дуже вже толковий спеціаліст, хоч і баба! Без неї полк рідко на яких навчаннях обходився! Вона ще в 2006 році на потопах у Чернівцях себе проявила як найкращий штурман, коли заводила на п'ятачки суші по п'ять метрів на посадку вертоліт Мі-8. І хоч у неї двоє малолітніх дітей, від АТО вона не «косила», а теж рвалася туди!

А я зрозуміла, що більше не можу сидіти і «чекати війни» і повинна йти своєю дорогою і робити те, що вважаю правильним!..

Я вже знала, що не повернуся в Броди, або повернуся тільки забрати документи... Але вважала злочином, коли офіцера відправляють у відпустку тоді, коли йде війна і народ мобілізують землю захищати! Тому поїхала туди, де і повинна була бути — на фронт!

Я не думала, куди їду. Але знала, що воювати я вмію, і мій досвід десь та знадобиться! В той час у зоні АТО формувалося багато військових частин. В «Айдарі» були знайомі хлопці з Майдану, і це — перша військова частина, яка зустрілася на моєму шляху. Хлопці сказали: «Давай до нас!», і я залишилася. Комбат був не проти, хоч я і сказала, що ще служу в авіації...

Що я робила в «Айдарі»? Та те, що вміла! Підготовлювали і навчали особовий склад, будували і організовували охорону і оборону бази, в бої ходили, не в один...

Якось пройшла інформація, що на базу збирається напасти підрозділ чеченців із луганських сепаратистів (з яким я вже пізніше в полоні зустрілася). Треба було швидко укріпити оборону бази. Я тоді на базі залишилася «за старшого» і за начальника розвідки. Командування поїхало в штаб на нараду. Зброї на кожного не вистачало! Частина була ще недоукомплектована, а завдання виконувати треба було.

Укріплялися тим, що було! В основному саперно-інженерними загороджуваннями. Добре, що в батальйоні були толкові спеціалісти саперної справи і диверсійно-розвідувальної, бо сама б я не справилася... Ні, я б змогла, але це б у мене зайняло набагато більше часу! Не так, як намалював схему оборони із всіма розрахунками і секторами вогню той сержант! Швидко, точно і грамотно! Я б малювала довго... І тоді я ще раз зрозуміла, чого варта українська «школа офіцерів»! І чому колись вчили «радянського сержанта»...

Шеста (Шест, так його називали) я примітила ще на Майдані... В нього був особливий оселедець — не посеред голови, а з правого боку, і сам він був хитрий, як лис, і тихий, як кішка — справжній козак-«характерник». Про себе він говорив небагато, але я зрозуміла, що служив він у диверсійно-розвідувальній групі. Він багато чому хлопців із розвідки «Айдару» навчив, але в командири ніколи не рвався. Тоді ми ту оборону бази «на ньому», в основному, і побудували... Моя робота була тільки чіткі команди роздавати і стежити за їх виконанням. Та слава Богу, чеченці тоді не напали.

Вже у в'язниці, коли Віра приїздила до мене на побачення, вона сказала, що Шест загинув, і що хлопці передали мені його чотки (він їх завжди в руках крутив), щоб у мене були...

Я знаю, в нього є син. Школяр випускних класів десь у Луцьку... Виживу! Вирвуся! І обов'язково поїду віддам його синові батьківські чотки! Героєм був і є його батько! Бо герої не вмирають! Хоч героїв ми вже втратили багато на цій триклятій війні! Ну, а що було далі, ви вже знаєте...

Р/КОШЕТ

«Рикошету» не вийшло! Із різними «торгами», судами і «листами плачу» від людей, де ви писали: «Тільки ЖИВИ!» І словами сестри: «Ти що собі думаєш?! В тебе що, контракт зі смертю заключний?» Довелося потроху їсти, щоб не вмерти. Їла я тільки молочне і в основному зранку. Найлегше молоко і сир (творог) організм переносив. І ще — хліб. На кожен прийом їжі мені доводилося заявляти писати, що й скільки з'їла. Так гидко їх писати — хоч не їж зовсім. Потім тюремщики вже самі почали писати і «нагору» звітувати, яких продуктів і скільки на день я з'їдаю. Ще й досі постійно все записують. Наче Росія мене, крім того, що викрала, ще й нагодувати «без «бумажки» не може... Все фіксують. Потім в Україну, чого доброго, ще й рахунок виставлять за те, що наردهпа українського утримували в дорогих і розкішних готелях «а-ля тюрма». Їхні депутати Держдуми тут теж «на больнічці чалять» (сидять), але ж ті, кого посадили за корупцію. То тюремщики мені говорили, що вони в гірших умовах, ніж я, утримуються. От яка пошана мені тут, щоб вас, курви, сто чортів вхопило з вашою «гостинністю»!

Мій організм набирив вагу та повертався до нормального стану ривками: за 47 днів харчування я набрала 7 кілограмів. Вага в день то злітала на 3 кг, то на 1 кг, а то падала назад. Шкіра на мені червоніла і аж тріщала, м'язи твердішали і чухалися аж із середини. Груді почали знову рости від 0 до 4 розміру і чухалися, як у підлітковому віці. Коли поправлялася, то мастилася олією «Джонсонс-бебі», аби шкіра легше розтягувалася, і кремом від алергії для сухої шкіри, а то шкіра одягом натиралася до мікрорязвочок. Волосся в мене почало страшенно сипатися якраз при виході з голодування. Авітаміноз почався — у в'язниці немає ніяких природніх вітамінів. Як почала пити штучні, то лізти перестало. Ще почали ноги отікати, запалення судин, бо я «застоялася», як кобила в стойлі. Почала ноги догори задирати, більше ходити, присідати, кров розганяючи. Так потроху і розходилася.

Із голоду я вийшла відносно легко. Внутрішні органи збільшилися до нормальних розмірів. Менструальний цикл відновився десь через місяців два-три, міг би ще почекати, не люблю я цю

надокучливу «жіночу природу». Камінці в нирках так і залишилися, але лікар обіцяв з мене і цих «бісів» повиганяти. Ну-ну, чекаю, нехай лікують... Знали, як викрадати і калічити, нехай тепер до ладу приводять і повертають в Україну такою, якою й забрали — здоровим льотчиком! Алергія так і залишилася, вже півроку не проходить. Я кажу, що в мене вже алергія на Росію, а тюремники ображаються і кажуть, що це — просто на тюрму. Але ВОЛЯ все вилікує! Тут мені одна жінка регулярно листи пише, розповідає, як вона голодувала, коли йогою займалася... Голодувала недовго, днів сорок, а виходила з голодування аж 2 роки! І це їй дуже тяжко далось. Я три місяці голодувала і відновилася теж за три місяці.

Максимальної ваги змогла набрати 72 кг, а починала голод із 75. Але потім знов вагу втратила і на сьогодні стабільно 69 важу.

Мені тут лікарі вирахували, що «ідеальна» вага при моєму зрості 1,70 — 61,5 кг (і звідки у них такі дурні цифри беруться?). А адвокат, коли я важила 63 кг, сказав: «От так — дуже гарно. Більше і не треба!» Та чи вони подуріли?! Я тільки після 65 кілограмів відчула, що до мене моя хода повернулася! А то як ішла, то аж кістки в тазу «підломлювалися»... І звідки в жінок це нездорове стремління до худорлявості? Зріст — 1,70, то нормальна вага — 70 кг, і не менше! А то напівлюдиною себе відчуваєш.

В «СІЗО-1» я вже півроку і вже рік — у російських в'язницях. Все ж утримання до року дотягнули, гади. І ще продовжують час неволі тягнути...

Нового року, Різдва і Масляної (на яку я ТАК налисників хотіла, але так і не скуштувала, бо голодувала) у мене не було. А от Великдень я уже відсвяткувала (!), бо їсти почала. Розносили від церкви кулічі (паски) і крашанки, але, правда, на в неділю, а аж у середу, але все одно — свято. Було дуже смачно. Ще я якось із прогулянкового дворику, що на даху, занесла до себе в камеру «контрабандою» пару гілочок молодої берізки, що там на даху причепилася і виросла. Дах прибирали тюремщики і всіляку рослинність, що «незаконно» прижилася там і руйнувала будівлю, вивалили і викидали, але ж я собі пару гілочок у душі на поличку поставила. І вони так гарно пахнули!:) Аж весна до в'язниці прийшла!

І наостанок я повинна розповісти вам ще про один тяжкий момент у моєму тюремному житті.

Якось один лікар, «остряк» недороблений (я вже писала про нього), мені тявкнув: «Пора привыкать к новой большой родине — России!» Лікаря я на хуй послала з його «родиной», а для мене ворожою країною Росією! А для себе вирішила, що це вже — край. І врубала десять днів жорсткого голоду «рикошетом» (повторно). Докотилася до 49 кілограмів ваги, цукор — 2,8, тиск — 80 на 40, температура — 35,4. Набрала знов 4 одиниці ацетону (людський максимум), була «живим мерцем». Голод «рикошетом» для мене виявився важчим тим, що їсти хоче не тіло, а мозок. Мені лікарі говорили, щоб слухалась свій організм, коли він почне подавати мозкові сигнали, якщо вже не зможе більш витримувати. А мозок — це така падлюка, що може «домовлятися» із совістю... Але розум (мозок) — це тільки свідомість, а підсвідомість у мене сильніша (та й про те я вже писала вам на цих сторінках...). Тому мозок із задіянням волі став задкувати! І я себе ще довго і вперто «валила»! Прийшли до мене знов «доктор Ліза» з Федотовим. Сказали, що моєму життю тепер вже загрожує небезпека. Порушення в крові виявлені страшенні. Кров занадто густа, тому може сформуватися і зірватися будь-якої миті тромб. Тому мене переводять у міську лікарню №20.

Я собі уявила лікарню як нормальний медичний заклад, а не тюрму, тому дала свою згоду і сказала, що там почну і їсти, і лікуватися. Ці три дні, що я перебувала в лікарні, були для мене днями стресу і страшенних потрясінь. До мого 34-го дня народження лишалось кілька днів.

Мене вивели (я ще навіть на ногах стояла і ходила сама) на «прийомку». У дворику над головою я побачила небо без ґратів, ясне сонечко, під ногами відчула й дрібний гравій, і пісок, тільки уявіть собі! Землю — вперше за рік! Не асфальт чи бетон, а саме ЗЕМЛЮ! Я вже й забула, як це, бо по тюрмах лише по штучному покриттю ходила... Мене окутав легкий вітерець, і аж сльози на очі навернулися. Вже, певно, нерви здавали... Потім обшукали й посадили в «автозак» у наручники, які вже й до останнього зубця

з мене злітали. До машини зі мною посадили ще якусь лікарку (лікар завжди має їздити із тими в'язнями, що голодують, зі мною ж не завжди їздили, лише раз медсестра до суду, а то все писали довідку, що я себе «добре почуваю»). Лікарка була дуже незадоволена, що довелося їй зі мною в смердючому автозаку їхати та все повторювала: «И что же на нее смотреть?» Є у тюремщиків така звичка — в присутності в'язня говорити про нього в третій особі, на зразок: «Мне ее завести надо», або ж: «Я ее уже посмотрела»... Як про тварину якусь або річ... Мене це завжди трохи шокувало. Привезли мене до лікарні під пильною охороною із СІЗО-6 (бо я ще й досі за ними «закріплена», хоча вже з півроку в СІЗО-1, «на больничке» «чалюся»). В 20-ій лікарні мене зустрічав ще й спецназ, щоб, бува, хтось мене не викрав. У лікарні я побачила дворик без ґратів, людей у цивільному, що гуляли в парку на волі, і все це мене вдарило як струмом по оголених нервах... Мене ж, ослаблену до краю та ще й в наручниках, «спецназівці» просто затягли до лікарні і почали тягати по коридорах для обстеження. Але — із посиленою охороною та з таким «ескортом» і з такою швидкістю, що люди в лікарні аж до стін шарахалися! Вони, напевне, ще такого не бачили. Та й я ніколи не бачила, щоб людину, яку привезли до реанімації, отак у наручниках таскали! Мені навіть, коли КТ (комп'ютерну томографію) робили, наручників не знімали!

Завели мене у реанімаційну загальну палату, не розділену за статтю (там люди після операцій із трубками із животів лежать, то їм, ясна річ, не до сором'язливості). Виділили мені там койку і прикували наручниками. Поставили біля мене дві охоронниці з дубинками і встановили справжню телезнімальну студію на підвіконні, щоб все писати. А як же! А то випарюєш парою в повітря, бо вже така тонка, що аж очі світяться!

У палаті були ще дві непритомні бабусі й один чоловік — мабуть, теж зек, бо до ліжка наручниками прикутий, а біля нього теж мент сидів. А в палаті — смердючий запах смерті і пролежнів! Зводили мене під охороною на аналізи в туалет, і там я себе вперше за весь цей час побачила в дзеркалі в повний зріст! Я злякалася,

бо не думала, що стала така худа... 49 кілограмів — це ще не так і мало, дівчата і по 45 важать, та виглядають краще. Видно, це не для моєї комплекції тіла, бо в мене кістка важка, то я й уявила, як буду при 40 кг виглядати — як оті хворі аноретички, що на дієтах досиділися, і що для мене це вже точно буде точкою «неповернення»... Я зрозуміла, що для того, аби вивести з «дієт» та голодування, людину треба завести до реанімації та показати їй, як інші помирають і як вона сама виглядає в дзеркалі. Я побачила і те, і інше...

Зібрався консилиум лікарів із головвідділень 20-ої лікарні, і висновком було: «лягати під жорсткі крапельниці», бо годувати примусово мене, поки я при свідомості, вони не мають права.

Я сказала, щоб відчепилися від мене і краще б рятували життя тим, кому це більш потрібно, а я і сама викарабкаюся.

А у реанімації мені навіть ліжко займати не слід, тому що люди після операції в коридорах лежать! Не таке вже я велике цабе, аби зі мною так носитися, як той дурень із писаною торбою. Але, якщо вже хочуть, то нехай виділяють мені VIP-палату із тренажером, душем, широкими світлими вікнами і кондиціонером і лікують мене, депутата України, так, як лікують своїх, російських депутатів! На що лікарі лише всміхнулися і перевели мене до тюремного спецблоку лікарні №20. Це був жах! В таких умовах — тільки помирати. «Одиночка», але спланована на три койки! Відеокамеру і тут встановили... Стіни — помаранчеві, вікна в палаті-камері немає, лише вузька щілина із матового білого скла високо вгорі, начебто «вікно». Двері — чорні (навіть у тюрмах сірі), із великим дзеркальним вікном, але затемненим, аби мене бачити, а щоб я не могла нічого побачити. А я й не побачила навіть туалету, та й душу в палаті не було! Стукаєш-просишся, і тебе під охороною виводять у туалет із віконцем у дверях, так само, як і в «психушці»! Курити — не можна, бо це — лікарня, то — терпи! Вночі ввімкнули світло, і відблиск з вікна вималював на тих чорних дверях великий білий хрест, як на труні. Ну хоч лягай та здихай! Я там за два дні мало не збожеволіла!

Ну як жива людина може сидіти і доба за добою в чотири глухі стіни дивитися? Там витримати можна лише в непритомному стані. Лягла я спати, і вночі мені наснився не сон, а жахіття. Прийшла начебто до мене Віра та й каже, що вона на всі наші гроші купила в Москві метр землі для того, аби сховати мене там від тюрми... Ми з нею втекли із в'язниці-лікарні та сховалися на тому балкончику, що вона придбала... обійнялися і плакали. А потім Віра до мене і каже: «Ну, силу показали, із в'язниці втекли, а як же нам справедливність довести? Тобі треба повернутися до в'язниці та боротися до кінця!» Я прокинулася і побачила, що вся подушка мокра — плакала уві сні... В мене вже просто здали нерви. Охоронці вже теж, мабуть, помітили, що зі мною все — геть кепсько, і коли виводили до туалету, курити давали. Вони, хоч і сороки хамовиті й крикливі (в СІЗО-6, «бабській» в'язниці, всі такі працюють), але людяні, тільки тут людяність у них «будити» треба.

Отже, побачивши сльози у мене в очах, тюремниця почала мене заспокоювати. Я розповіла свій сон і мала відповідь, що це — знак мені, і якщо продовжу голодувати, то помру невдовзі... І щоби не плакала, а посміхалася, бо «когда ты улыбаешься, ты — борец! Борись!» Ще жалілися, що розсварилися із своїми родичами в Україні через цю ситуацію, і пригостили мене шоколадними цукерками — найкращим «антидепресантом», і мене трохи попустило. Я поснідала, пообідала і повечеряла в лікарні і сказала, щоб везли мене назад. Рано мені ще подихати! Тепер я вже вірю в свої сили! І більше у собі сумнівів не маю! Вперед і вище, без страху, сумнівів та вагань! Я НЕ ЗАЛИШАЮ СОБІ СИЛ НА ЗВОРОТНЮ ДОРОГУ!!! Вони потрібні мені, щоби діяти до кінця!!! До ПЕРЕМОЖНОГО кінця!

Україна — понад усе!

Слава Україні!

Героям слава!

Повернули мене до СІЗО-1. Тепер сиджу, судів «бредових» чекаю. На мій день народження моя сестра передала мені тортик. Я його «уплітала» і була рада, що мій 34-й день народження у мене ще був!..

Ви, люди, почали мені писати вже не «листи плачу», а листи із привітаннями і словами: «Дякую, що жива! Що зберегла нашу НАДІЮ!» В якійсь із в'язниць одна із тюремниць-наглядачок підкинула мені записочку, де написала, що буде завжди за мене переживати, і що вона продовжуватиме слідкувати за моєю долею... І я зрозуміла, що і в російських тюрмах є добрі люди, які за мною спостерігають добрими очима.

Ну от. Я і дійшла «по колу» до завершення своєї книги.

Я б хотіла, щоб моя сестра Віра написала її разом зі мною. Зробила б свої вставки про те, що і коли робила вона. Бо діяли ми завжди разом, в одному напрямку й зі спільною метою. Але мені зрозуміти досконало пам'ять, життя та думки іншої людини неможливо. А я писала тільки ту правду, яку знаю я, бачила її через призму власних очей і спираючись на залишки власної пам'яті.

А що не згадала — те й і уваги вартим не було!

ДАЛІ БУДЕ! ЖИТТЯ ТРИВАЄ!!!

8 липня 2015 року, Москва

ЛИСТИ
ДО УКРАЇНЦІВ
ІЗ РОСІЙСЬКОЇ В'ЯЗНИЦІ

1. «Вже сьомий тиждень я знаходжусь у повному інформаційному вакуумі від України. Я не можу почути українців, а українці мене чують лише через викривлену призму поданої інформації російськими журналістами, які мене цитують так, як вигідно російській пропаганді.

Слідчий, що веде мою справу в Слідчому Комітеті РФ, майор юстиції Маньшин Д.С. дав дозвіл журналістам російським, тоді як консулу України в побаченні зі мною відмовив, так само як і не дає дозволу мені на телефонний дзвінок родині. Швидше за все, цим він хоче примусити мою сестру приїхати в РФ на побачення зі мною, щоб її тут теж можна було затримати і звинуватити, як і мене.

Я дійсно написала заяву, що не проти дати інтерв'ю російським журналістам, оскільки українських журналістів до мене не допускають, думала, що це буде єдина можливість, щоб Україна мене почула. Але коли я писала заяву, працівники ФКУ СИЗО-3, які і запропонували написати цю заяву, не попередили мене, що російські журналісти «крадуть» день побачення із консулом України, і йому дали лише одне побачення на місяць, а не два (як є за законами РФ).

Російські журналісти працювали зі мною півтори години. У новинах по російських каналах я бачила тридцятисекундні уривки з мого інтерв'ю, а в Інтернет вони виклали, як мені сказали працівники ФКУ СИЗО-3, тридцятихвилинний ролик, суттю якого є те, що я не вірю, що «Боїнг-777» над територією України збили ополченці. Тобто саме те, що вони й хотіли почути.

Насправді я сказала, що ополченці не могли збити «Боїнг» із комплексу «Бук» самі, хіба що їм давала наведення Росія, так само, як і самі ж російські спеціалісти могли зробити пуск із території України, що контролюється ополченнями.

Але я не роблю жодних висновків про катастрофу падіння «Боїнгу-777», оскільки я не є спеціалістом і взагалі до проведення розслідування комісією ІКАО ніяких постійних висновків робити не можу.

Хочу, щоб це доповнення було внесено до тих коментарів відеоролику в Інтернеті, які виклали російські журналісти.

Про те, що потрібно робити буферну зону на Сході України і починати переговори, я дійсно говорила, і я так і думаю. От тільки судячи з останніх новин по російському телебаченню, я роблю висновки, що влада РФ чинить все можливе, щоб

перемир'я в Україні не було, хоч і заявляє зовсім інше. Насправді ж веде інформаційну війну і готується до Третьої світової, в якій зацікавлена не менше, ніж Америка, яку Росія в цьому постійно звинувачує.

Мене не можуть почути і побачити в Україні без викривлення інформації. Тому я постійно пишу листи українцям і відправляю їх «поштовими голубами» (адвокатами — примітка Віри), оскільки це єдина можливість поки що передати правду інформацію, без «голівудського кіно».

Дуже сподіваюсь, що мої листи зачитують, і друкую те, що не може залишатися без висвітлення. Дуже хочу, щоб українці мене почули, але повірте, із в'язниці, тим більше російської, це нелегко. Попри те, що я ув'язнена, я хочу і можу послужити своїй Батьківщині і українському народові. От тільки підкажіть, як? Мені дуже важлива підтримка мого народу. Я відповідаю на всі листи, що ви мені надсилаєте, але не впевнена, що відповідь до вас дійде...

Я залишаюсь зі своїм народом і ніколи не зраджу Україну! Розумію, що наразі багатьом українцям набагато важче, ніж мені тут, в російській тюрмі... Завжди буду вірити в нашу незламну силу духу, в нашу мудрість і перемогу України!

01.08.2014 р.

старший лейтенант
Савченко Надія Вікторівна»

2. «Заради Бога! Забороніть російським ЗМІ калічити свідомість росіян! Знаходячись у повному інформаційному вакуумі від подій в Україні і дивлячись постійно тільки російське телебачення, за місяць я вже зрозуміла, що воно діє! Через те, як російська пропаганда брехливо висвітлює українців — кровожерливими садистами, ополченців — великомучениками, а росіян просто святими і благочестивими покровителями, Америку — хитрою, підлою і безпринципною силою, що править всім світом, крім Росії, Росію ж — найсильнішою у світі державою, котрій всі санкції «як мертвому припарки», навіть я, будучи розумною людиною, зробила висновок, що аби я була росіянкою, то вже б поїхала захищати ополченців і воювати проти решти українців. А оскільки я є свідомою українкою, то вже починаю не любити росіян, хоча раніше абсолютно дружньо до них ставилася, і переважно зустрічала з Росії цілком адекватних людей.

Щоб не потрапити під вплив масового психозу російської пропаганди, яка абсолютно точно готує росіян ідеологічно до розв'язання Третньої світової війни, потрібно розмежувати такі поняття:

1) ополченці — це громадяни України, що проживають на території Луганської і Донецької областей. Більша частина з них за національністю — українці, які виступають проти дій теперішньої офіційної влади в Україні. Такий свого роду «Майдан», тільки до зубів озброєний. Але це переважно люди без достатнього військового досвіду.

2) добровольці — це громадяни Росії, переважно молоді люди, які піддалися масовому психозу російської пропаганди, уявили себе героями і кинулися рятувати «ополченців». Тобто «не навоювалися», «дитинство ще грає», а деякі «філософи з офісного планктону» подалися туди в пошуках «істини», не розуміючи, що війна — не іграшка. Можна дорого за це заплатити, навіть життям.

3) найманці — це люди різних національностей із різних країн. Фахівці в своїй справі. За плечима в яких не одна війна, а війна для них — це стиль життя і метод заробляти гроші. Без особливих прихильностей до будь-якої ідеології, аби більше грошей платили. Особливо дорого цінуються на війні, вміють нанести великої шкоди ворогуючій стороні і принести найбільшої користі і переваги роботодавцям.

4) мародери — це громадяни переважно України, хоча і з інших держав є. Різних національностей. Жадібні, безпринципні, такі, що звикли до комфорту, тому жити в полях і їсти кашу

з котла вони не будуть. Як ті стерв'ятники, вони не гордують нічим: здирають все, що можна, із вбитих. Але краще за все в них виходить «віджимати»: дорогі машини, дороге помешкання в місцевих бізнесменів, майно, що опинилось в зоні бойових зіткнень. Вони розробляють навіть цілі операції, знаючи про статки бізнесменів-олігархів, роблять вигляд, що воюють з противником, насправді ж в бій не рвуться, а грабують, «віджимають» і наживаються.

5) карателі — це громадяни України та інших держав, різних національностей, які також обирають комфорт, тому їхні методи дуже схожі з методами мародерів, от тільки при цьому всьому це ще й психічно хворі люди. Взявши зброю в руки і відчувши безкарність, уявили себе «всесильними богами» — жорстоко вбивають, гвалтують, грабують із насолодою. Вступати в бій із супротивником і ризикувати життям вони теж не поспішають. Їм більше подобається застосовувати силу до беззахисних.

6) зброя, боєприпаси — це хоча матерія і нежива, але потребує особливої уваги, оскільки доки вона буде, доти продовжуватиметься і війна. Треба розуміти, що такої кількості та таких різновидів зброї на Сході України ніколи не було. Стратегія України була оборонною, і ймовірним противником завжди вважався Захід. Особливо за часів правління екс-президента Януковича вся оборонна політика, стратегія України були розвернуті проти Заходу. Тому зброя і боєприпаси зберігалися, а військові частини базувалися здебільшого в Центральній і Західній частинах країни. Тож ополченці ніяк не могли захопити зброю на території Луганської та Донецької областей, як вони заявляють. А та невелика кількість зброї, яка знаходилась на території цих областей і яку вони справді захопили, їм би вже не допомогла, оскільки боєприпаси давно скінчилися. Отже, зброю і боєприпаси, а також техніку на Схід України постійно і регулярно завозять з Росії як «гуманітарну допомогу», про яку кричать російські ЗМІ. Про це я можу із впевненістю судити з маркування ящиків із боєприпасами, які бачила особисто, будучи у полоні в Луганську. Про те, що кордон між Україною і РФ абсолютно і безкарно відкритий, можу судити з того, як мене викрали з України і перевезли в Росію без жодного митного контролю та перешкод...

7) військовослужбовці збройних сил РФ — такі теж є. Не офіційно. Офіційно Росія не може ввести свої війська на територію України, оскільки розв'яже Третю світову війну, в якій сама ж і отримає «по морді». Але для загострення конфлікту на Сході

України і його посилення потрібна більш потужна зброя, і потрібні спеціалісти, які вміють з нею працювати. Дурню ж комплект «БУК» не довіриш. Тому РФ і таку «гуманітарну допомогу» надає. Спецтехніка і важке озброєння надходять з Росії на Схід України в комплекті з екіпажем. Після виконання поставлених завдань вони повертаються назад до Росії. На території України надовго не затримуються. А для чого ж, якщо можна постійно курсувати туди-сюди...

8) організатори — це окрема категорія людей. Це — громадяни Росії. Росіяни за національністю, що проживають офіційно в РФ. Мають спеціальну освіту і досвід роботи в органах КДБ і тому подібних (як і сам Президент Росії). Такі люди, як Стрілок (Стрілков), Ромашка, Прапорщик, Моторолла (вони були снайперами ще там, на Майдані, тими, хто стріляв з готелю «Україна» в один та інший бік), Бородай і ще багато інших керівників самопроголошених ДНР та ЛНР. Вони зараз там при владі. Їм поставлено окреме завдання за розробленим владою Російської Федерації сценарієм з підриву і розколу цілісності України. Росія постійно звинувачує США в розробці подібних сценаріїв щодо самої Росії, але сама ж в цьому не відстає щодо України. Організатори — це найбільш небезпечна категорія. Вони знають і вміють створити хаос і безлад. Вони успішно виконують поставлені їм завдання, і як тільки «запахне смаженим», починають тікати з України, як щури з корабля. Яскравий приклад тому — Бородай. Скоро слідом за ним і інші побіжать. Спеціалісти такого класу і таких вмінь ще не раз послужать Росії, тому вони — досить цінний матеріал, щоб пускати їх «в розхід».

Отже, я розділила всі категорії, які беруть участь у бойових діях на Сході України на боці «ополченців», як вони себе називають. Будьмо чесними — приблизно такі самі категорії людей є і з боку України. Такою, на жаль, по своїй суті є природа війни і людського чиннику: «Кому війна, а кому мати родна!». Є вислів: «Не всіх негідників війна убиває». Так от, війна зазвичай вбиває кращих, сміливих, чесних людей. Негідники ж свою шкуру зберегти вміють. Якби можна було винищити такі категорії, як 4-та, 5-та і 8-ма (мародери, карателі, організатори), то це була б більш чесна війна між Росією і Україною. Якби залишити тільки 1-шу категорію (ополченці) — то це була б громадянська війна в Україні. Але війна має здатність змішувати всяке лайно, тому «мух від котлет» відокремити важко.

Повернемось до «наших баранів» — хто збив «Боїнг»?

Тепер очевидно, що 1-ша категорія (ополченці) цього зробити не могла. А от категорії 3-тя і 7-ма (найманці, військовослужбовці збройних сил РФ) це зробити точно могли! От тільки російські журналісти не показали, що я мала на увазі під словом «ополченці». І це, хоч я не є спеціалістом комісії ІКАО, яка повинна розібратись у катастрофі падіння «Боїнгу» і дати свої оцінки і висновки, але як людина, яка має відношення до авіації, розумію: «Боїнг» почав падати над територією України за 50 км до кордону з Росією (а отже, це менше, як за 10 хв. льоту до зони контрольованого повітряного простору РФ, але не менш як за 10 хв. льоту до входу в зону дії відповідальності за контроль повітряного простору іншим диспетчерським пунктом), пілоти повинні були вийти на зв'язок із диспетчером і перейти під його управління (за вимогами ІКАО). Що пілоти «Боїнгу» і зробили, встановивши зв'язок з російським диспетчером зонального центру управління — повітряним рухом «Стріла» в Ростові-на-Дону о 17 год. 10 хв., попередили, що входять в зону його відповідальності під його управління. Про це навіть писали в російській пресі наступного дня (а саме 18.07 в газеті «Коммерсантъ»), щоправда, потім всі заяви про це в російських ЗМІ були зняті, натомість з'явилося твердження, що малайзійський «Боїнг» залишився під контролем українських диспетчерів. Також російські чиновники не раз заявляли в російських і світових ЗМІ, що система ППО Росії і російські супутники чітко фіксували траєкторію руху малайзійського «Боїнгу», при цьому постійно звинувачуючи США в тому, що фіксували і американський супутник над територією України — мовляв, «що він там робив?» Ну, напевне, те саме, що і російський супутник...

Отож теоретично виходить, що система наведення ППО РФ могла навести комплект протиповітряної оборони типу «БУК», «Кольчуга» чи якийсь інший комплект ППО, що працював з цією системою наведення, в зоні її дальності дії, тоді, коли він міг знаходитися на території Росії, чи на території України, контрольованій «ополченцями», або ніким не контрольованій (впевнена, такі території теж є, принаймні в зоні візуальної видимості).

Але я не роблю жодних висновків. Висновки — справа комісії ІКАО. Я пишу своє бачення».

Живі листи до сестри із в'язниці:

3. «Мене коли сюди посадили, я камеру відразу прибирати почала, і вгледівши павучка, ганялась за ним, щоб його прибрати, а потім подумала: що ж я роблю?! Це ж тепер мій єдиний друг, живе створіння. Відтоді павучок у мене живе і іноді вилазить на стіл і прогулюється, коли я обідаю. Спостерігати за ним цікаво. Він дуже маленький. Я подумала, що ти такому сусідству не зраділа б, але мені й то за радість :о)* Ну, це в мене був час та натхнення, то я й розписалась. Сподіваюсь, в тебе буде час це читати, бо в мене зазвичай було дуже мало часу твої листи читати, на жаль, а взяти із собою не можна».

4. «Пройшов вже тиждень. Скоро повинні прийти адвокати. Сьогодні цілий день йде дощ. Нарешті! Спека вже дістала. Зранку до мене на прогулянковий дворик, стіни якого — з бетону, підлога — з асфальту, а стеля — із залізного дроту та сітки — залетіла пташка. Маленька, схожа на горобця, але з тоненьким дзвобом. Побула, правда, недовго, але може ще прилетить. Це вперше залетіла. Тепер у мене є ще один друг тут, крім павучка, і мене ще тут залишать на два місяці, виродки!»

* * *

5. «Часу в мене тут — хоч греблю гати! А от часу побути з тобою дуже не вистачає. Хлопці-адвокати приходять ненадовго, і завжди треба стільки справ розглянути, стільки кореспонденції перечитати, що не встигаю тобі нормально відповісти. Заготовки пишу заздалегідь, ось як ця, а проходить час, і вони вже неактуальні, та ще й говорити доводиться певною плутаниною, щоб ніхто, крім нас, не зрозумів... Найбільше мене зараз турбує те, що у вас грошей немає.

Мені дуже шкода, що тобі довелося залишити архітектуру. Ну, час зараз такий, що все руйнується, але потім треба буде будувати. Вірю, що твої мости ще попереду: в Луганську — міст «Української Нацгвардії», в Донецьку — міст «Правого Сектору»! :)

Я зараз тобі навіть трохи заздрю. Ти зараз набуваєш колосального життєвого досвіду, тоді як я, «герой уявний», просиджую півроку свого життя у в'язниці, та все в камері-одиначці.

* Смайлик між Надією і Вірою, що означає: «Я цілую тебе у носик».

Хоч би в загальній, то, може, тюремних премудростей навчилася б, а так...

Але все, що нас не вб'є, зробить нас сильнішими! Кожна з нас у свою чергу навчиться свого, а потім разом будемо непереможними!»

6. «Коли писала звернення до свого народу і казала, що гроші не надсилати, а підтримувати мене духом, про тебе я тоді щось не подумала — гадала, що ти ще працюєш, і хотіла, щоб ти зрозуміла, що непотрібно мене так завзято визволяти. Чорт мене не візьме! Але ти права, я б за тебе теж хвилювалася і зі шкіри лізла».

* * *

7. «Переїхала на нову хату. Етапували мене із СІЗО-3 Воронежу до СІЗО-6 Москви. Коли переїжджала, запропонувала своєму другу павучку поїхати зі мною. Він відмовився, сказав, що не любить москалів. Як я його розумію!»

* * *

8. «Хом, ще хотіла тобі дещо смішне про мою голодовку розповісти. За мої на сьогодні 37 днів голоду я їла два рази. Перший — цукерку «Дюшес». У прогулянковому дворик, куди мене гуляти виводять, у різних ничках між цегляною кладкою зазвичай зеки, в кого є, запихають цигарки, сірники, цукерки для тих, хто сидить у карцері, бо там забирають все і не можна курити, тому дворик — це як пункт передачі контрабанди. Я теж завжди щось кладу, коли є. Але зараз я залишилась без цигарок, тому сама беру на ничках. Там лежало шість цукерок, але я одну, і більше не захотіла. Нехай буде ще комусь. Менти знають про більшість ничок, але є нормальні люди, і вони їх не чистять. А є і така сволота, що перед тим, як вивести на прогулянку таку камеру, вигребуть все, що залишилась попередня камера. Мусор — він і є мусор!

Другий раз я їла сьогодні. Робила генеральне прибирання перед Водохрещем. А у мене в камері є одна глибока поличка, я там колись продукти клала. Але оскільки їжі в мене вже давно немає, то я туди і не заглядала. А це заглянула, а звідти копченою рибкою пахне. Раніше я завжди на тиждень замовляла в магазині 200 г копченої сьомги чи форелі. А перед Новим Роком замовила 150 г

червоної ікри, сподівалась на свято. Але оскільки мені тоді су-сідку підселили, то ми з нею встигли з'їсти по одній канапці, і я розпочала голодний протест. Ікру їй віддали. Так от, на полиці, звідки рибою пахло, риби я, звичайно, не знайшла, але надібала жменю крихт хліба, який ще горобцям кришила, і одну засохлу червону ікринку! :o) Я змела крихти. Згадала, як мама про голод у 33-му і 46-му розповідала, і з задоволенням їх з'їла. А потім закинула ікринку на язик, розсмоктувала і кайфувала. Не те щоб я їсти хотіла, голод вже давно мене не турбує, але просто не піднялася рука харчі викинути... Ти тільки це мамі не читай, бо плакати буде. Нащо їй і без того розхитані нерви добивати. І ніде не друкуй, бо здаси тюремні таємниці. Добре? :o)

Завтра, 19.01.2015 р., зранку будуть розносити і наливати в пляшки святу воду по камерах, я наберу. Є пляшка 1,5 л. А ще в церкву піду, свічки поставлю, коли там попа і служби не буде. Ще лікарська комісія і мій звіринець прийде (адвокати М. Фейзін, І. Новіков, М. Полозов — примітка Віри). День насичений. Як будуть новини ще — допишу. До речі, моє звір'я таке туге! Чоловіки взагалі туго соображають, каші з ними не зварюш.

Про війну. Ну знову піздець. Це вже зрозуміло. В мене питання: в Росії брешуть, що так звані ДНР і ЛНР вбили більше українських солдат, а от армія України гасить тільки мирних жителів, а по сепаратистах не потрапляє. І ще, що ополченці віддають по обміну більше полонених, ніж українці, бо, мовляв, в Україні полонених немає, тому вони хапають мирне населення в Донецькій і Луганській областях, а от «герої-ополченці» багато солдат взяли в полон! Ти там з оленями спілкуєшся, напиши правду (примітка Віри «олені» — СБУ)».

Листи на передову:

9. «Хлопцям на передову. Захисникам аеропорту в Донецьку

Мені тут багато людей з України і з цілого світу часто пишуть, що я герой, а я відчувую, що дуже не дотягну до цих героїв, які зараз на передовій захищають Україну.

Сидіти в тюрмі дуже тяжко і нудить від безсилля, біль розриває серце, розум і душу. Як на мене, то краще загинути в Україні ніж жити в Росії, бо для мене вся Росія — в'язниця.

А є ж такі дурні, які думають, що мені тут добре. А я б життя віддала, аби тільки опинитись на передовій поруч з вами в окопах і ділити одну банку тушонки на семеро, і курити рідну цигарку «Прилуки червоні» на трьох... І як би там не було тяжко, для мене поруч з вами все було б легко :) І прийняти пліч-о-пліч з вами бій проти ворога, навіть якщо і останній у моєму житті, для мене буде за честь!

А ви молодці, хлопці! Тримаєтесь. Всі молодці, хто не злякався піти на фронт, а про кіборг-козаків, що Донецький аеропорт захищають, так взагалі легенди ходять! Знімаю шляпу, хлопці, яйця у вас міцні, і мужності вам не займати. Чула, яку вам тактику виробили, розумію, що ще й командири у вас толкові, а це в армії зараз дорожче золота. Захоплююся вашим подвигом.

Але дуже прошу у вас одного: хлопці, не звірійте. У будь-яких своїх діях і думках лишайтесь людьми. Бо ця триклята війна рано чи пізно закінчиться, і якщо виживеш, то самому із собою ще все життя жити. Особисто для мене ця війна важка тим, що вона наполовину громадянська. Я, як солдат і офіцер ЗСУ, давала присягу на вірність українському народу. А зараз якась частина мого народу заплуталась і вирішила себе вважати російським народом. Що ж, мені шкода. І нехай там Путін говорить, що Україна для Росії дуже важлива, і буде загарбницькі плани на «Новоросію» чи «Малоросію» — придатком Росії ми більше не будемо. Дякуємо! Вже проходили це історично неодноразово! Українці — це самобутня і самодостатня нація. І не українці росіянам «братья меньшие...», а бурі ведмеді! Тому чорта їм лисого, а не Україну! Краще ми з росіянами будемо добрими сусідами, аніж поганими родичами. Не хочеться писати вам таких банальних слів, як: тримайтеся, повертайтеся додому і до родини, любові, миру... І так зрозуміло, що я вам всього цього бажаю. Напишу словами «панфіловців»: «Сегодня за Родину умирают еще рановато, сегодня за Родину пожить надо!» Бажаю вижити і перемогти! Ніхто, крім нас, разом і до кінця! Слава Україні! Героям слава!

Якщо виживу тут і повернусь в Україну, то, здається, я вже повинна буду сидіти у Верховній Раді, але це не завадить мені прийняти ще хоч один бій пліч-о-пліч з вами... «Будем жить»!..

10. «Обращение к воинам Донецкой и Луганской областей Украины»

Я не стану вас называть сепаратистами или террористами, потому что сталкивалась с вами в бою и в разговоре и могу признать, что большинство из вас действительно есть воины.

Российские журналисты в отрывках из моих интервью постоянно пытаются показать, что я призываю официальные власти Украины к перемирию. Но меня не слышат. Когда вы меня продали российским спецслужбам (кстати, еще до сих пор не могу понять этого вашего поступка, лучше бы меня просто убили в бою или когда я была в плену в Луганском батальоне «Заря» (интересно, много сторговали?), крайними словами «напутствия» министра обороны ЛНР были: «Твоя жизнь здесь больше ничего не стоит, но я хочу, чтобы ты жила и увидела. Может, я был прав, может, ты. Но мы дойдем до Румынской границы!»

Неужели вы не понимаете, «товарищ» министр обороны ЛНР, что если и будет Третья мировая война на границе с Румынией, то ни вы, ни я этого уже не увидим?!

Да, вы знали, на что шли, но неужели вы не понимали, что сами подвергаете риску ваши семьи, ваши дома? Неужели вы хотели построить ДНР и ЛНР на крови и костях ваших жен, детей, родителей?!

Вы знали, на что шли?! Сомневаюсь...

Я не могу заявить, что хочу жить в Австралии, по австралийским законам, но при этом и дальше жить в Киеве в доме и сказать, что это моя земля, разрывая при этом территорию целостности государства.

Так чем же вы думали, начиная все это?!

Рассчитывали на поддержку России? Вы же не можете быть настолько недалекими, чтобы не понимать, что Путина во всем мире боятся только россияне, а Россия как империя преследует только свои интересы. И чтобы не вышло так, как в том грустном анекдоте, что «Россия и Америка будут воевать до последнего украинца», может, пришло время останавливаться? И не говорите мне, что вы — не украинцы, а малороссы или россияне, вы прекрасно понимаете, что я хочу сказать! В мировом масштабе вы, да и мы — просто статистика.

Когда люди выходили на Майдан, они тоже знали, на что идут. И погибла не сотня, а тысяча. Но их слышали. Не буду

лгать ни вам, ни себе, работы в том, чтобы народ был полностью услышан властью, еще много. Но это — работы, а не войны!

Если вы были против, если вас не устраивала власть, то почему не вышли на Майдан и не сказали об этом? Был услышан один Майдан, слышали бы и другой. Зато вы бы не подвергали риску ваши семьи, развязывая кровавую бойню, как вы говорите, на своей земле.

Всегда воюют интересы денег ценою людских жизней. Вы тоже своей властью выбрали олигархов. Так отправьте их теперь в Киев. Пускай деньги с деньгами договариваются, а не обманывают вас пустыми обещаниями и надеждами.

Не будьте наивными, Россия вас не защищает, она прикрывается вами, как щитом, от Америки. Только вот щит не вечный, может и не выдержать. Война благо не дарит, война жизнь забирает.

Поэтому давайте услышим друг друга, простим друг друга и начнем разговаривать, пока не дошли до «точки невозврата». Сделать это нужно ради тех, кого мы хотим защитить, ради наших родных, а не власти и политиков. Воин — это не только глупая смелость, упрямство и самопожертвование, это еще и мудрость. Мы с вами — один народ! И я верю в нашу мудрость!

31.07.2014 р.

старший лейтенант
Савченко Надежда Викторовна»

Надія Савченко

Сильне ім'я Надія

ТОВ ВО «Юстініан»

Генеральний директор	Омельченко І. К.
Шеф-редактор	Максимова С. В.
Комп'ютерна верстка	Акопян А. С.
Малюнки	Савченко В. В.
Дизайн обкладинки	Семянович А. О.
Консультант	Норец В. Е.
Відповідальна за випуск	Омельченко І. К.
Редактор	Максимова С. В.

Підписано до друку 05.08.15 р. Формат 60х90/16

Папір офсетний. Гарнітура Minion Pro

Ум.-друк. арк. 328

Загальний наклад 10 000 прим.

Жодну частину цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва.

Оригінал-макет виготовлений ТОВ ВО «Юстініан»,

Київ 04050, вул. Герцена, 17/25, оф. 91,

тел.: +38 (044) 230-01-73, тел./факс: (044) 230-01-74

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції: Серія ДК № 849 від 12.03.2002 р., видано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України.

Надруковано в друкарні ЗАТ «ВІПОЛ»

03151, м. Київ, вул. Волинська, 60